

KAHRAMANMARAŞ EL SANATLARI

(İşlemecilik- Örücülük-Dokumacılık)

Prof. Dr. Feriha AKPINARLI

Yrd. Doç. Nursel BAYKASOĞLU

Arş. Gör. Dr. Gülten KURT

İbrahim H. YILMAZOĞLU

Eshabil YILDIZ

Cilt I

KAHRAMANMARAŞ EL SANATLARI

(2011 -2013 yılları arasında Gazi Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma Uygulama Merkezi ve Kahramanmaraş Belediye Başkanlığı Protokolü çerçevesinde gerçekleştirilen projeden elde edilen verilerden oluşmuştur.)

Tüm hakları saklıdır. Copyright sahibinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yolu ile basımı, yayımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz. Yayımlanan yazıların dil, imla, bilgi sorumlulukları yazarlarına aittir.

Basım Tarihi:

Mart 2014

ISBN

978-605-4996-16-12 (Takım)

978-605-4996-17-9 (1. Cilt)

Redaksiyon:

Yaprak Pelin YILMAZOĞLU

Fotoğraf-Video:

Mehmet KERTEL, Sevtaç AKKUŞ, Nusret KOLUKISAR
Ahmet AKKURT, Mehmet CİĞERLİOĞLU ve Adem ÇOLAK

Kapak Tasarım

Selma ÜNAL

Tasarım, Baskı, Cilt

Hangar Marka İletişim Reklam Hizmetleri Yayıncılık Ltd. Şti.

Konur 2 Sokak No: 57/4 Kızılay / ANKARA

Tel: 0312 425 07 34 - www.hangarreklam.com.tr

Bu eser Kahramanmaraş Belediyesinin bir kültür hizmetidir.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	7
ÖNSÖZ.....	9
ÖNSÖZ.....	15
ÖNSÖZ.....	19
GİRİŞ.....	25
1. İŞLEMECİLİK.....	47
1.1. Maraş (Dival) İşi	50
1.1.1. Maraş (Dival) İşi Yapımında Kullanılan Araç ve Gereçler	53
1.1.2. Maraş (Dival) İşi Deseni Hazırlama	55
1.1.3. Maraş (Dival) İşi İşleme Tekniği.....	55
1.1.4. Maraş işi Ürün Örnekleri.....	56
1.2. Maraş Filesı (Antep İşi).....	94
1.2.1. Maraş Filesı Yapımında	
Kullanılan Kumaşlar ve Kullanım Alanları	95
1.2.2. Maraş Filesı Çalışırken Dikkat Edilecek Esaslar	95
1.2.3. Maraş Filesı Ürün Örnekleri.....	96
1.3. Suzeni (İlme - Kasnak İşi)	111
1.4. Kanaviçe	114
1.4.1. Kanaviçe Ürün Örnekleri	116
1.5. Hesap İşi ve Türk İşi	148
1.6. Çin İğnesi (İğne Boyası)	150
1.7. Kordon Tutturma (Bulonya İğnesi)	152
1.7.1. Kordon Tutturma Örnekleri.....	154
2. ÖRÜCÜLÜK.....	179
2.1. Örücülükte Kullanılan Araç ve Gereçler	183
2.2. Örücülükte Kullanılan Teknikler	186
2.2.1. Tığ Örücülüğü	186
2.2.2. İğne Örücülüğü	187
2.2.3. Mekik Örücülüğü.....	188
2.2.4. Firkete Örücülüğü	189
2.2.5. Şiş Örücülüğü	189
2.2.6. Bitkisel Örücülük.....	190
2.3. Oyalar	190
2.3.1. İğne Oyaları.....	198
2.3.1.1. İğne Örücülüğü Tekniği ile Yapılan Oya Örnekleri.....	199
2.3.2. Tığ Oyaları.....	218
2.3.2.1. Tığ Örücülük Tekniği ile Yapılan Oya Örnekleri.....	219
2.3.3. Mekik Oyaları	226
2.3.3.1. Mekik Oyası Tekniği ile Yapılan Oya Örnekleri	227
2.3.4. Firkete Oyaları	230

2.3.4.1. Firkete Oyası Tekniğı ile Yapılan Oya Örnekleri.....	231
2.3.5. Boncuk Oyaları	232
2.3.5.1. Tığ Örücülüğü Tekniğı ile Boncuk Kullanılarak Yapılan Oya Örnekleri.....	234
2.3.5.2. İpliğı Boncuk Dizilerek Şekillendirilen Boncuk Oya Örnekleri	245
2.3.5.3. İğne Örücülüğü Tekniğı ile Boncuk Kullanılarak Yapılan Oya Örnekleri.....	248
2.3.5. Çatal İğne Oyaları	255
2.3.5.1. Çatal İğne Oyaları Örnekleri.....	255
2.4. Dantel Örücülüğü.....	257
2.4.1. Tığ Örücülüğü Teknikleri İle Yapılan Dantel Örnekleri	262
2.4.2. İğne Örücülüğü Teknikleri İle Yapılan Dantel Örnekleri	290
2.5. Çorap Örücülüğü	295
2.5.1 Çorap Örücülüğü Örnekleri.....	298
2.6. Kese Örücülüğü	307
2.6.1 Kese Örücülüğü Örnekleri.....	309
2.7. Bitkisel Örücülük (Çiğ ve Sepet Örücülüğü)	314
2.7.1. Çiğ Örücülüğü	316
3. DOKUMACILIK.....	321
3.1. Dokumacılıkta Kullanılan Araçlar.....	324
3.1.1. Germe Tip (Düz) Tezgahlar.....	325
3.1.2. Sarma Tip Tezgahlar.....	325
3.1.3. Yer Tezgahları.....	326
3.1.4. Kumaş Dokuma Tezgahları (Culfalık):	326
3.1.4.1. Çukur Tezgah:	326
3.1.4.2. Yüksek Tezgah:	326
3.1.4.3. Kamçılı Tezgah.....	327
3.1.5. Dokumacılıkta Kullanılan Yardımcı Araçlar:.....	327
3.1.6. Dokumacılıkta Kullanılan Gereçler	332
3.2. Aba Dokumacılığı	332
3.2.1. Aba Dokumacılığı İle İlgili Örnekler	340
3.3. Kirkitli Dokumalar (Hah, Kilim, Cicim vb.).....	352
3.3.1. Kirkitli Dokuma Örnekleri	358
3.5. Çarpana ve Kolan Dokumacılığı.....	434
3.5.1. Çarpana ve Kolan Dokuma Örnekleri	436

KAYNAKÇA

SUNUŞ

Geçmişten günümüze Türk Coğrafyasında yaşamış toplulukların yaşam biçimi ve sosyal olgularıyla şekillenerek gelmiş olan Türk El Sanatları günümüzde kültürümüzün ve sosyal kimliğimizin en somut örneklerini oluşturmaktadır. Toplumların yaşadığı iklim şartlarına bağlı olarak sosyal çevresi ve yaşam koşullarıyla birlikte biçimlenen, basit araçlarla üretilen el sanatları, tarihsel geçmişi içinde, yerine göre günlük kullanım eşyasından süs eşyasına, çeyizlik eşyadan hediyelik eşyaya, pek çok ürünü içine alan dayanıklı tüketim malları olarak tanımlanabilmektedir. Türk el sanatları, halkın doğal çevresiyle geleneksel kültürünün etkisinde ve diğer kültürlerden etkilenecek benimsediği, estetik ve yararlılığı bütünleşmiş ürünlerdir. Türk Folklorunu karakterize edebilmesi, geçmişinin çok eskilere dayanması, çeşitliliği ve sanat kıymeti taşıması nedenlerinden dolayı da dünya el sanatları içinde seçkin bir yere sahiptir.

El sanatlarında kişinin bilgi ve becerisi esas alınmakta, meydana getirilen ürünlerinde yöresel veya geleneksel sanat özellikleri taşıması, kültür değeri bakımından önemli görülmektedir. Her geçen gün gelişen teknoloji ve hazır ürünlerin artması el sanatları üretiminde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Bölgeler içerisinde varlığını sürdürmeye çalışan el sanatlarımızın yaşatılması ve hak ettiği değerin verilmesi kültürel hazinemizin devamlılığını sağlayacağı bir gerçektir.

Tarihsel zenginliğinin yanında kültürel zenginliği ve el sanatlarındaki önemiyle öne çıkan illerimizden birisi de Kahramanmaraş'tır. Zengin bir el sanatları kültürü ve geçmişine sahip Kahramanmaraş'ın bu değerlerinin belgelenmesi ve korunmasına yönelik, Gazi Üniversitesi ile Kahramanmaraş Belediyesi arasında yapılan "Kahramanmaraş El Sanatları Envanteri" projesinin protokolü çerçevesinde, G.Ü. Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi ile Kahramanmaraş Belediyesinin ortaklaşa düzenledikleri projenin sonuçlanması, bu değerlerin belgelenmesi açısından önem taşımaktadır.

Yöre el sanatları örnekleri ve kültür zenginliğini ortaya koyan bu projenin yürütülmesinde, Kahramanmaraş Belediye Başkanı ve projede yer alan araştırmacılara, projenin yürütülmesindeki gösterdiği çabalardan dolayı pro-

je başkanı ve Merkez Müdürümüz Prof. Dr. H. Feriha Akpınarlı ve araştırmacı öğretim üyesi Yrd.Doç Nursel Baykasoglu, Arş.Gör.Dr. Gülten Kurt'a, emeği geçen tüm çalışanları sevgi ve saygılarımla selamlarım.

Prof. Dr. Süleyman BÜYÜKBERBER

Gazi Üniversitesi Rektörü

ÖNSÖZ

El sanatları projesini uyguladık, yarınlar için umutluyuz ve mutluyuz.

Popüler kültürün hiçbir ögesi bizden önceki nesillerin sahip olduğu bize ait olan kültürle alakalı değildir.

Türk halk kültürü içerisinde özel bir yeri ve önemi olan Kahramanmaraş el sanatlarımızın özelliklerini koruyarak yozlaşmaları önleyerek, gelecek kuşaklara aktarmak, yaşatmak ve kültürel kimliğini yüceltme görevimizin sürdürdüğünü hiçbir zaman aklımızdan çıkarmadık, çıkarmayacağız.

Kahramanmaraş el sanatları halkımızın inançlarını, adetlerini, örfünü, gelenek ve göreneklerini ve yaşam felsefesini sanat gelenekleriyle bir arada anlamlı hale getirmiştir.

El sanatları çarşılarıyla, ilkeleriyle sosyal ve kültürel yapımızı içinde korusun sosyal yaşantımızın yansımaları olarak önem taşırlar.

Kahramanmaraş için maddi kültür varlıklarının araştırmasını yapmak, toplumsal teknolojik gelişmeler karşısındaki değişimleri izlemek, değişimlerle yok olan ya da yok olmaya aday olan el sanatlarının korunmalarının gerektiğine inanarak yola çıktık.

Bu nedenle el sanatlarımızı kayıt altına alma ve toplumsal değişimlere karşı direncini arttırma, yeni modellerle farklı model imkanları oluşturma kültürel varlığımızı sürdürme adına önemsenmesi gereken bir olgudur.

Kahramanmaraş merkez ilçe, Göksun, Çağlayancerit ve Türkoğlu ilçelerinde ve köylerinde üretilen el sanatlarının belgelenmesi, üreticilerin değişimlere karşı yenilikler yapması amacıyla uzman bir ekiple alan taraması yaparak proje çalışmalarını önemsedik ve gereğini uzmanlarla paylaştık.

Bir çok uygarlığın kesişme noktasında yer alan ve stratejik öneme sahip olan Kahramanmaraş'ta el sanatlarının kendini çevreleyen illerden daha farklı bir potansiyele sahip olduğunu tespit ettik. Buna göre;

Kahramanmaraş'ta dokuma ve örücülükte; (kirkitli mekikli dokumalar) halı, kilim, cicim, yerel kumaş (alaca) yerel yün çorap, iğne oyası, mekik ve tığ oyası, bitkisel örücülük (tarhana çığ) sanatları, İşlemelerde sim sıрма (dival),

kaneviçe, suzeni, alman nakışı, iğne oyaasının farklı versiyonlarına ait uygulama sanatları, Deri işlemede; ince seraciye, saraçlık, kavafılık ya da haffafılık (yemeni, kellik, çarık, postal ve edik) sanatları,

Ahşap işlemede; Ahşap oymacılığı, ahşap yontu, tarakçılık, bekerecilik, ahşap hat ve ahşap konak yapım sanatları,

Kumaş ve yünü değerlendirmede; Maraş abası, kaftan, bindallı, etnografik diğer giysiler, yorgancılık ve keçecilik sanatları,

Maden işlemede; Altın, bakır, demir, bıçak, sarı bakır, (pirinç) ve çelik mutfak araç gereklere ait sanatları,

Yöreye özgü olan semercilik ve Hallaçlık sanatlarını gıda üretimi yapan gıda maddeleri işleyen; dondurma, biber, tarhana (coğrafi işareti tescillenen) Çağlayancerit cevizi, eşgili çorba, sulu yağlı köfte vb. yemekler (coğrafi işarete aday olanlar),

Kahramanmaraş'ın kültürel zenginlikleri ve güzellikleri olan bu nadide değerlerimizi kayıt altına alarak tanıtmayı düşündük. Bu anılan zanaat-sanat dallarımız birer ata mesleğidir ve bu meslekler K.Maraş'ın yaşayan ve yaşayacak olan değerleridir. Bu bilinçle projemizi bir kez daha önemsedik.

Kahramanmaraş'ta ata yadigarı mesleklerin adlarıyla anılan çarşıları var. Belediyemiz bu tarihi çarşılarımızı yeniden canlandırmak için önemli restorasyon çalışmalarını başlatmayı yerel sorumluluk bilinci ile ele aldı.

Kahramanmaraş'ta dokuma işleme sanatları, örücülük sanatları, deri işleme sanatları ahşap işleme sanatları, kumaşı ve yünü değerlendirme sanatları, maden işleme sanatları, özgün yerel sanatlar ve gıda işleyen sanatları topluca değerlendirdiğimizde zanaat-sanat dallarından bir çoğunun yok olduğunu bir kısmının yok olmaya aday olduğunu ve bir çoğunda yaşamakta olduğunu alan çalışması yapan uzman ekibimiz yerinde inceledi.

Kahramanmaraş'ta dokumacılıkta; halı, kilim ve cicimin az sayıdaki tezgahlarda dokunduğunu ve yerel kumaş (şöhretli alaca kumaşın) il sınırlarımızı terk ederek yoklara karıştığını, örücülükte; iğne, mekik, tığ oyalarının ev ortamlarında önemini ceyiz olarak koruduklarını,

Bitki örücülüğünün yerel bir alana sıkıştığını, işlemede; sim sıрма (Maraş işi) ya da divalin örgün yaygın eğitimle sürdürüldüğünü, yöresel, işlemlerin önemlerini sadece ceyiz olarak değil ulusal ve evrensel pazarlara girecek marka olarak önemlerini sürdürdüklerini,

Deri sanatlarında; ince seraciyenin tamamen sahadan çekildiğini, saraçların sayılı düvenlerde direndiklerini, kavafların ise özgün eserlerle ulusal ve uluslar arası piyasalara ürün verdiklerini,

Ahşap işleme sanatlarında; oymacılığın özellikle cami içi donatılarda uluslar arası ün ve önem kazandığını, yontu ve ahşap hat'ın can çektiğini, tarakçılığın ilimizde üç ustayla temsil edildiğini, bekereciliğın ise taleplere cevap veren az sayılarda üretimler yaptığını,

Kumaş değerlendirmede; abacılığın tek ustayla temsil edildiğini, bindalli ve yerel giysilerin sınırlı biçimde az sayıda üretildiklerini,

Maden işleme sanatında, kuyum yada altın işlemeciliğinde (22 ayarda) Türkiye lideri olduğumuzu, bakır işlemenin daha çok turistik alana yöneldiğini, demir ve bıçak işlemede taleplere cevap verildiğini, çelik mutfak eşyaları üretiminde uluslar arası firmalarla iş birliği yapılarak çalışıldığını, semerciliğın birkaç düvenle sınırlı sayıda bölgesel satışlar yaptığını, yorgancılığın yine birkaç dükkanla sınırlandığını ve keçeciliğinde yoğun bakımda olduğunu,

Gıda üretme sanatlarında; dondurmacılığın uluslar arası marka olma yolunda ilerlediğini, bibercilikte ekim alanlarının daraldığı halde önemini ve işlevini koruduğunu, tarhanacılığın ülke genelinde pazar genişleştirdiğini, ulusal ve uluslar arası marketlerde pazarlandığını,

Yerel özgün yiyecek içeceklerin tanıtımına özen göstermesi gerekenlerin görevlerini gereğince yapmadıklarını bu projeyi uygulamaya koyduğumuzda bir kez daha anladık ve projenin önemsenmesini bazen kaygı bazen de umutla düşündük.

El sanatlarının halk eğitim merkezlerindeki uygulamalarında ham madde, motif, desen, kompozisyon ve renklerde özgün örneklerle uyumlu olmayan çalışmalar yapıldığını yaygın eğitimde yozlaşmaların yaygınlaştığını proje çalışmalarındaki uzman tespitlerinden öğrendik.

Genelde üretilen ürünlerin geleneksel özelliklerinden çok yozlaşan bir yapıya dönüştüğünü akılcı bilimsel çalışmalarla konuya sahip çıkılması gerektiğini de kavradık.

Belediyemizin 2013 yılı geleneksel takvim konusu gravürlerle el sanatlarını tanıtma düşüncesi idi. Bu düşüncemizi de gerçekleştirdik. 2014'de bu çalışmaları sürdürmeyi düşünüyoruz.

Belediyemiz el sanatları projesiyle sanatları kayıt altına almayı derlenen

bilgi bilgileri el sanatları kaynak kitabını yayınlamayı hedef amaçlarından biri olarak görüyor ve bu bağlamda durumdan kendimize vazife çıkarıyoruz.

Restore edilen çarşılarımızda el sanatlarını özlenen düzeye çıkarmak için uluslararası el sanatları sempozyumu'nuda düzenliyoruz, ayrıca; gelecekte el sanatlarını araştırma geliştirme merkezini hayata geçirmek için ildeki ilgili kurum kuruluşlarla iş birliği yapmayı ve ortak akıl uygulamalarını bir çalıştay'la değerlendirmeyi de düşünüyoruz.

El sanatları AR-GE merkezindeki üretimlerimizle fuarlarda ve sergilerde etkin tanıtımlar yapmayı ustalarımıza yeni pazarlar aramayı ve bulmayı hedefliyoruz.

Belediyemiz proje ile uyumlu yeni adımlar atacak Kahramanmaraş'ta el sanatları müzesini kurma çalışmalarını da önümüzdeki günlerde organize etmeyi planlıyoruz.

El sanatları kitabımızda kayıt altına alınan belge ve bilgiler Kahramanmaraş halkı çevre iller ve diğer bölgeler içinde örnek olacaktır.

Kahramanmaraş el sanatlarını akılcı-bilimsel yöntemlerle belgelemek, tanıtmak ve üretimde yeni arayışlara yönelmek için çevre ile uyum içinde olduğumu söyleyebiliriz.

Projenin hedef amaçlarından biriside çalışmaların durgun suya atılan bir taş gibi halka halka yayılmasıdır. Bu pozitif yayılma gücünün Kahramanmaraş ekonomisine canlılık getireceğini de düşünüyoruz.

Kahramanmaraş Gazi Üniversitesi El Sanatları Merkezi ve (Akademik uzmanlarıyla) Belediyemiz iş birliği ile kültürel değeri olan el sanatlarımıza ait ürünleri araştırma, tanıma, koruma, geliştirme evrensel Boyutlara taşımada yeni yöntemlerle yeni tasarımlarla ve yeni pazar arayışlarla özlemleri gerçekleştirmenin mutluluğunu hep birlikte yaşayacağız.

Yer kürede Kahramanmaraş'taki gibi kültür çeşitliliğini bir arada bulmak ve heyecanla yaşatmayı başarmak kültür hazinemiz adına önemli bir kazanımdır.

Onuncu hizmet yılımızda strateji planımıza almış olduğumuz el sanatları konusunu da değerlendirme fırsatı bulduğumuz için ayrıca tüm Kahramanmaraşlılar adına mutluyum.

Esenlik, başarı dilekleriyle el sanatlarıyla ilgilenen ve el sanatlarını se-

ven, koruyan ve yaşatan ustalarla bizimle birlikte oldukları ve işlerimizi kolaylaştırdıkları içinde onlara saygı ve sevgilerimi sunarım.

Kahramanmaraş el sanatları projesinde özveriyle çalışan proje yürütücü Prof. Dr. H.Feriha Akpınarlı'ya, Yard. Doç Dr. Nursel Baykasoğlu'na, Dr. Gülten Kurt'a, Uzman Adem Çolak'a Uzman Eshabil Yıldız'a Uzman Ahmet Aktürk'e, Grafiker Halil Aydın'a ve İbrahim H. Yılmazoğlu'na Kahramanmaraşlılar adına teşekkür ediyorum.

Mustafa POYRAZ

Belediye Başkanı

ÖNSÖZ

“Kahramanmaraş saklı el sanatı zenginliklerinin suskun sahibidir.”

El sanatı K.Maraş’ın kültürel kimlik belgesidir. Kahramanmaraş el sanatları hammaddesi, deseni, üretim tekniği, üretim biçimi ile ve üretenlerin sanatta katkısıyla yöreye özgü karakteristik özellikleri sinesinde barındırır.

EL Zanaatı-Sanatı El beceresi, geleneksel bilgi birikimi ve ustaya özgü meslek görgüsüyle her zaman ortak bir algıyla yeni tasarımlara dönüşür.

Kahramanmaraş el sanatının ustaları ürünlerini daima sınırlı miktarda üretmişlerdir. Türü, cinsi ve biçimi aynı olsa da hiçbir el ürünü diğerinin benzeri olamamıştır. Her ürün kendine özgü bir ruhu ve duygu iklimini temsil eder. Bu anlayış bütünlüğü Kahramanmaraş el sanatlarına farklılıklar kazandırmıştır.

Kahramanmaraş Belediyesi olarak ilkleri yapmak ve yaşatmak hep bizim işimiz oldu. Büyük projeleri başarmada inançla yola çıktık. Maraş’la birlikte başardık ve başarmaya devam edeceğiz.

El sanatlarına ait çarşıları tarihi mirasımıza sahip çıkarak restore etmeyi gerçekleştirmek için projeler üzerinde çalıştık ve bu yapıların yeniden kültürümüze kazandırılması için çaba gösteriyoruz. Bu önemli konu ortak sorumluluğumuz olarak gündemdeki yerini ve önemini koruyor.

Kahramanmaraş’ın insanlık tarihi ile örtüşen şerefli bir özgeçmişi var. Kahramanmaraş kendine özgü kültürel miraslarına ev sahipliği yapıyor.

Kahramanmaraş binlerce yıllık tarih serüveni ile, coğrafi yapısı ile, doğal flora-fauna zenginlikleriyle iklimiyle ve sosyal kültürel özellikleriyle, uygarlıkların değişmez ilgi odağı olmayı sürdürüyor. Bu özellikleri el sanatlarını ve el sanatçılarını hep motive etmiş farklı ürün geliştirmelerine sebep olmuştur.

Kahramanmaraş için yaptıklarımız yapacaklarımızın güvencesi olacaktır. Belediyemizin kurum belleğinde hep gelişim ve yeni atılımları şekillendirme duygu ve düşünceleri yeşermiştir. Kurum sinerjimizle onuncu yılda neler yaptığımızı Kahramanmaraş onaylıyor. Tarihi çarşılarımızı yeniden canlandırırken sanatçılarla proje nedeniyle bu konuda bilinmeyenleride konuşma ve tartışma imkanını bulduk. Gördük ki konu yılların ertelediği önemli bir sorun, bu sorunu çözmek neden önemli ? çünkü; el sanatları Kahramanmaraş’ımız için, bakış açısidir, güçtür, akıldır, tutkudur, sevmektir, sevinçtir, ge-

lişmektir, yaşamaktır, emektir, kazanmaktır, anlatmaktır, özlemektir, heyecandır, paylaşmaktır, öğretmektir, sabırdır, hissetmektir, yoldur, yordamdır.

Düşünmektir, duygudur, merak etmektir, tasarlamaktır, umuttur, keyf almaktır, hayal etmektir, önemsemektir, birlikteliktir, kapıları açmaktır, dilemektir, ulaşmaktır, bakabilmektir, sorgulamaktır, yaşatmaktır, barıştır, ihtiyaçtır, dinlemektir, odaklanmaktır, sahiplenmektir, çabalamaktır, kendini yenilemek ve kendine söz vermektir.

Kahramanmaraş el sanatları hayat pınarımızdır. Tarihi çarşılarını yeniden canlandırma projesi ve el sanatları projesi için bilimsel akılcı bir yöntemle yola çıkmayı uygun bulduk.

İlk adımda projemizin konusunu tespit ettik. Buna göre; Kahramanmaraş el sanatlarını ayrıntılı olarak incelemek, araştırmak, tanımak, tanıtmak, korumak, yaymak, pazar bulmak, marka ürünlere dönüştürmek ve yeni tasarımlarla beklentileri karşılamak gerekiyordu.

Bu ilk adımı ikinci ve üçüncü.. adımlar izleyecekti. Bu adımları işi bilenlerle atmak, sağlıklı bir yolda yürümek ve yoldaki işaretleri iyi okumak istiyorduk. Bilimsel tespitlere yorum getirmemiz gerekiyordu. Onun için bilimsel ekibi yanımızdan ayırmadık.

El sanatları projesine ilgi ve sevgiyle yaklaştık. Projede analizi gerektiren sentezi elzem kılan ve transferin önemine ait beklentiler bizleri bekliyordu.

Projede öncelikle sanat alanını tanımak alandaki varlıkları yani el sanatlarını belirlemek için ekibimiz proje kimliğini etkileyecek sanatların neler olduğunu öncelikle irdeledi.

Kahramanmaraş'taki dokuma (kirkitli-mekikli) örücülük, işleme, deri işleme, ahşap işleme, kumaş değerlendirme, maden işleme, yöreye özgün sanatlarında olduğunu tespit ettik

El sanatlarımızdan; sim sırma yada Maraş işinin, kavafların ürettiği ediğin, ağaç oymacılığının, maden işlemede altın işçiliğinin ve semerciliğin coğrafi işaretlerine ait sonuçları mutlaka almalıyız dedik.

El sanatları projemizin iç dinamiğine bağlı aşamalarını da kültürel kimliğimiz olarak inceledik. Yöresel alanda incelemeler araştırmalar yaptık. Görüntü ses tespitleriyle çözümlenecek bilgi ve belgeleri topladık.

Sanatı ve sanatçı kimliğini yorumlamak için bunları yapacağımız ortamlarda ön araştırmalarda yapılmalıydı. Ön araştırmayı bilimsel araştırma incelemeler izleyecekti. Bunları sırasıyla yaptık.

Özgün eserleri kayıt altına alırken bu konuda miras kalan objeleri müzemizdeki eserler olarak inceledik, eserlerin çok farklı görüntülerine ulaşmak için fotoğrafçı, kameraman, ses kayıtçısı, yöreyi ve objeyi tanıyan bilirkişileri daima yanımıza aldık.

Projenin bilimsel bir sempozyumla anlam kazanacağını düşünerek, çalışmalarımızı akılcı ve bilimsel ortamda ilerletmeyi düşündük.

Projenin uygulama süresini yada zamanlamasını, proje ekibiyle birlikte belirledik. Projeye katkı ve katılım sağlayacak kurum ve kuruluşları ziyaret ederek onları bilgilendirdik.

Proje yürütücümüz ara ve periyodik dönem toplantıları yaptı, araştırma grubumuzun alan çalışmalarındaki isteklerini karşıladık ve oluşabilecek sorunları oluşmadan önlemlerle çözümlemeyi amaç edindik.

İnsanoğlunun yaratılışından bu güne, uygarlık evrimlerinde el sanatlarının yeri ve önemi büyüktür. İnsanoğlu beslenme, barınma, giyinme, süslenme, eğlenme, iş kolaylaştırma ve moral değerlerini yüceltme gibi ihtiyaçlarını, el sanatlarıyla karşılamıştır. El sanatlarındaki etkinlik birikimi farklı ve yeni teknolojilerin alt yapısını oluşturmuştur.

İnsanoğlunun yer küredeki yayılma nedenlerini incelediğimizde, el sanatlarıyla iç içe olan yaşama kültürüyle birlikte hareket ettiğini, yazılı belgelerden öğreniyoruz.

Anadolu ve Kahramanmaraş tarihi süreçte bir çok uygarlık kültürünün açık müzesi olmuştur. Kahramanmaraş'tan baharat-ipek yolunun geçmesi bu yörenin kültürel birikimine ve gelişmesine stratejik bir önem kazandırmıştır.

Bu gün Kahramanmaraş'ta el sanatlarımızın bir çoğu yok olma riski ile karşı karşıyadır, el sanatlarında yaşananları geçen süreçteki yönetimler iyi analiz edemediklerinden yaşatma adına atılacak adımlar atılmamış hep yerinde sayan hareketlerle yetinilmiştir.

İlgisizlik ve sevgi azlığı bu günkü durumu ortaya çıkarmıştır. Belediye olarak durumdan vazife çıkardık. Bu konuda yapılması gerekenleri yapma gayreti içerisine girdik, yerelden sorumlu olmamız gerektiğinin bilinci ile davrandık.

Kahramanmaraş kültür birikimdeki yozlaşmalar olumsuz çevresel ilişkiler, yönetimlerin kayıtsız davranışları el sanatı dallarının yelpazesini daraltmış ve bir çoğunun yok oluşuna kolaylık bile sağlamıştır.

Kültürümüzün vazgeçilmez değerleri olan el sanatlarımızı geleneksel üretim biçimi ile geliştirmek zorundayız. Projemiz bu konuda bir meşale yakmıştır. Bu meşaleyi elden ele taşıma ve kuşaklara ulaştırmak isteği ve arzusu ile kutsal bir görevi yerine getirmeye gayret ediyoruz.

El sanatlarımızın sosyal, kültürel ve ekonomik Boyutlarını bu projede çok yönlü araştırmak, kültürel geçmişimiz ve geleceğimizi kaynaştırmak proje başarısı için el sanatları alanına tohum ekmek geleceği kazanacağımız başarımız olacaktır.

Bu tohumlar yeşerecek, gelişecek, tanelenecek ve hasatla ürüne dönüşecektir.

El sanatlarımızı halk kültürümüzle ve turizm kavramıyla bir arada düşünmek, yeni üretim modelleri geliştirmek ve yeni pazarlar bulmak içinde çaba göstermeliyiz. Bizler bunun bilincindeyiz.

Projemizin değerlendirme sonuçlarını tartışıp yeni bir yöntem geliştirmeyi düşünüyoruz. El sanatlarını araştırma kitabı ve kültür sempozyumunu el sanatları üretim merkezleri, el sanatları müzesi, el sanatlarına ilgi mesajları (yazılı, görsel metaryaller) oluşturma, sergiler açma, fuarlar düzenleme, ev atölyeleri modelinin eksiksiz uygulama ve bu önemli adımları atarken yalnız bırakılmama kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak el sanatları ile ilgili ortak sorumlulukları paylaşma gibi hayati konular hedef amaçlarımızdır.

Biz Kahramanmaraş Belediyesi olarak hep birlikte güzel sonuçlar alabileceğimize inanıyoruz.

El sanatları projemize katkıda bulunan, katılımları ile projemize anlam yükleyen Gazi Üniversitesi El Sanatları Fakültesi Öğretim Üyelerinden Proje yürütücüsü Prof. Dr. H.Feriha Akpınarlı'ya, Yard. Doç. Dr. Nursel Baykasoğlu'na, Dr. Gülten Kurt'a, Uzm. Adem Çolak'a, Uzm. Ahmet Aktürk'e, Uzm. Eshabil Yıldız'a İbrahim H. Yılmazoğlu'na Grafiker Halil Aydın'a, Fotoğraf - Kamera çekimlerinde görev alan personele, Ulaşım, Konaklamada ve ağırlamada emeği geçen personelimize teşekkür ediyor. Saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

Cevdet KABAKCI

Belediye Başkan Yardımcısı

ÖNSÖZ

Kahramanmaraş el sanatları kültürel kimliğimizin anlamlı belgeleridir. Yöresel el sanatları hammaddeleri, desenleri, üretim teknikleri, üretim biçimleri ve ustalarının özgün katkılarıyla karakteristik özelliklerini korur ve yaşatırlar.

Kahramanmaraş el sanatları üretimi, becerisi, geleneksel bilgi ve görgü birikimiyle farklı bir konuma ve çeşitliliğe sahiptir.

El sanatları üretim biçimiyle bilgi ve beceri yoğunluğuyla, öğretisiyle sanat uygulayıcıları için ortak alan davranışları oluştururlar. Bu tavır her yöre için geçerli olduğu gibi Kahramanmaraş için de geçerlidir.

El sanatları çoğunlukla az sayıda ve özgün ürünlerdir. Kahramanmaraş el sanatları ürünleride kendine özgü sanat anlayışının ruh ve duygu iklimini yansıtan özellikler taşır.

El sanatlarındaki farkındalık ilkesi ona özgün ve uyumlu olma niteliklerini kazandırmıştır. El sanatını endüstriyel üründen ayıran özellik farklı bir değere ve farklı bir işleve sahip olmasıdır.

Bugün için endüstrinin güdümündeki baş döndürücü değişim ve gelişmeler el sanatlarının kullanım değerini ve işlevini olumsuz biçimde etkilemişse de el sanatlarının günlük yaşamdaki değeri ve işlevi azalmış gibi görünüyorsa da el sanatının ve sanatçıların tüm değerlerini kaybettikleri anlamına gelmemelidir.

Kahramanmaraş'ta kullanım işlevi azalıyor gibi algılanan el sanatlarının kültürel değerlere yeni anlamlar yüklediklerini açık bir yürekle ifade edebiliriz. Yörede her bir el sanatı döneminin kültür temsilcisi ve kültür taşıyıcısı konumundadır.

Temsil etme ve kültür elçiliği kuşaklar arası kültür aktarımında el sanatlarına farklı bir öngörü yüklemiştir.

Kahramanmaraş'ta el sanatı dokumaları, örmeleri, işlemeleri, deri, ahşap, kumaş işleme ve değerlendirme sanatları, maden sanatları, yöreye özgü özgün farklı sanatlar ve beslenme – gıda üretimine ait sanatlar ilk çıktıkları döneme ilişkin kültürel –toplumsal verileri kuşaktan kuşağa taşıyarak günümüz sanat anlayışına yeni bir ruh ve yeni bir duygu ortamı getirmeyi başarmıştır.

Kahramanmaraş'ta her bir motif, her bir desen ve her bir kompozisyon duygu dünyamıza sanat verileri sunmuş ve sanat kayıtlarının çok azı günümüze kültürel değerler ve tarihi belgeler olarak ulaşmıştır. İl müzesindeki envanter incelemeleri bu düşüncenin somut kanıtlarıdır.

El sanatları her coğrafyada özgün, özgür, uyumlu, sınırsız ve sansürsüz kayıtlardır. El sanatları Kahramanmaraş'ta Hititlerden günümüze yaşadıkları dönemlerin denetiminden uzak kalarak ulaşmayı başaran belgelerdir. Bu nedenle el sanatlarına geçmişin dürüst tanıkları, güvenilir belgeleri de diyebiliriz.

El sanatları için anılan bu önemli özelliklere ve güzelliklere sahip çıkmak, onları korumak ve yaşatmak ortak sorumluluklarımız olmalıdır. Bu bağlamda Kahramanmaraş merkez ilçe el sanatlarını inceleme araştırma projesi büyük önem taşımaktadır. Projemiz akılcı ve bilimseldir. Projemiz el sanatlarını kayıt altına alma ve bilgi belgeleriyle geleceğe ışık tutma amacını da taşır.

Yöresel el sanatları duyarlılığın göstergesi ve doğal bir tutkudur. El sanatları insanı geliştiren ve yaşadığı ortamı değiştirip güzelleştiren bir olgudur. Kahramanmaraş süsleme sanatları zengin bir içeriğe sahiptir. Bunun en belirgin kanıtı ise Maraş'ın ismi ile özdeşleşen dival iççiliğidir.

Kahramanmaraş el sanatları her dönemde kültürel kimliğimizin ve kişiliğimizin anlamlı belgeleri olmuştur. El sanatı kültür kavramıyla birlikte içselleşirse yöre için yaşam tarzı ve yaşama biçimidir. Kahramanmaraş kültürünün temel ögesinin halk kültürü olduğunu unutmadan projemizi yürütmeyi amaçladık.

Kahramanmaraş kültürünün zenginliği coğrafyası ve tarihi gelişimi ile yakından ilgilidir. Yörede el sanatları yüzyılların deneyimi ile süzülerek biçimlenmiş, kuşaktan kuşağa geçerek bir değerler bütününe dönüşmüştür. Yörede ilk el sanatı Germanica mozaik ustalarının eserleri olarak günümüze ulaşmıştır.

Orta Asya'dan Anadolu'ya ulaşan göç dalgaları kendilerine özgü inanışları, töreleri, gelenekleri ve sanatlarını da getirmişlerdir. Böylece Anadolu ve Kahramanmaraş farklı kültürlerin sentezlediği zengin ve çok renkli kültürel bir yapıya sahip olmuştur.

Yöreye özgü tarihi gelişim sürecindeki etkileşimler geleneğe bağlı özelliklerle donanmış ürünlerin gelişmesine kolaylık sağlamıştır. Kahramanmaraş kendi bölgesinde ve çevresini kuşatan iller arasında el sanatları adına potansiyel bir birikimdir. Bu birikimde bugüne kadar tespiti yapılan en büyük eksik kayıt altına almadaki yetersiz tavırlardır.

Projemizin temel ilkelerinden birisi bilgi belgeleri kayıt altına alarak el sanatları kitabına yansıtma özlemidir. Bu özlemi gerçekleştirme adına Kahramanmaraş Belediyesi ile Gazi Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi protokol şartlarını görüşmek için Nisan 2012’de bir araya gelmişlerdir.

Ön görüşmeler protokol imzası ile sonuçlanarak, Haziran 2012, Eylül 2012, Ekim 2012 ve Kasım 2012’de merkez ilçe, Göksun ilçesi ve Çağlayan-cerit ilçesinde programlı ve planlı çalışmalar zamanlama ile uyumlu biçimde yürütülmüştür.

Bu çalışmalarda; projenin konusu, projenin kimliğini etkileyecek sanat dalları, projenin iç dinamiğine bağlı aşamaları, uygulama süresi, çalışmalara destek vereceklerin tespiti, proje yürütücüsünün ve ekibinin çalışma yöntemi saydamlştırılmıştır.

Proje tanımına ve beklentilerine uygun tespitlerle her aşamada projenin amaçları ve gerekçesi gözden geçirilerek, çalışmalar akılcı – bilimsel bir olgunlukla ele alınıp, proje etkinlikleri, çıktıları ve mesaj sözcükleri üzerinde önemle durumuştur. Projenin hedef amaçlarından birisi kayıt altına alma ya da el sanatları kitabı, diğer bir konusu da Kahramanmaraş’ta bir kültür sempozyumunun düzenlenmesiydi. Bu iki önemli konuda yapılması gerekenler yürütme kurulumuzca planlanarak uygulanmıştır.

Buna göre; Kahramanmaraş el sanatları kitabının 2013 yılı içerisinde her aşamasının tamamlanarak yayın hayatına katılmasına,

Kahramanmaraş kültür sempozyumunun 18 – 20 Nisan 2013 tarihinde gerçekleştirilmesine karar verildi ve bu konudaki çalışmalar ayrıntılı olarak planlanarak yürürlüğe konuldu.

Kahramanmaraş el sanatları projesi konusunda yürütme kurulu olarak neleri, nerede, kimlerle, nasıl yaptık? Bu sorunun yanıtı Kahramanmaraş el sanatları envanter çalışmalarımızın ayrıntılarıdır.

Bu ayrıntıları özetleyecek olursak; foto, kamera görselleri ve ses kayıtları, ürünlerin bulunduğu ortam ve ürün türü, ürüne ait ölçütler, üründe kullanılan teknikler, desen, motif ve ürünün kompozisyon özelliklerine ait tespitleri her ortamdaki alan çalışmalarımızda özenle yapılmıştır.

El sanatları konusundaki uzman, işine sevdalı ne yaptığını bilen ekip çalışmamızla engelleri özveri ile aşarak hedef amacımızı gerçekleştirmede dağ, taş, yağmur, çamur, sıcak ve soğuk demeden el sanatlarını kayıt altına almadada olağan üstü çaba gösterilmiştir.

Sayın Belediye Başkanımız Mustafa Poyraz ve başkan yardımcımız Cevdet Kabakcı'nın konuya verdikleri önemle bizleri yüreklendirdiler. 40 sanat dalını alan çalışmalarımızda onların destekleri ile ve içtenlikli tavırlarıyla uygulamayı başardık.

Kahramanmaraş belediyemiz; ulaşım, konaklamada, ağırlamada ve alan çalışmalarımızdaki ortamların ön hazırlıklarında projemizin yanında yer aldılar.

Projemiz ile ilgili ilk görüşmeleri Nisan 2012'de belediye başkan yardımcısı Cevdet Kabakcı ile başlattık. Ön görüşmelerde neleri yapacağımızı ve bugüne kadar bu konuda yaptıklarımızı ayrıntılarıyla konuştuk. Görüşmeler sonucunda iki kurum arasındaki protokol metni düzenlendi. Gazi Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Süleyman Berberoğlu, Kahramanmaraş belediye başkanı Sayın Mustafa Poyraz'ın onayları ile proje çalışmalarımızdaki ilk adımları atmaya başladık. Oluşturulan proje metnini yürütme kurulu olarak ayrıntılarıyla görüşüp zamanlama planı hazırladık. Projedeki hedef amacımızı gerçekleştirmek için dokuma sanatlarını (Çağlayancerit – Mahkenli), halı, kilim, cicim vb. dokumaların alan incelemelerini merkez dışında yapmıştır.

İşleme örücülük sanatlarını ev ortamlarındaki çeyiz sandıklarında aradık, atölyelerde özellikle Nur ve Nakkaş satış mağazalarında iğne, tıg, mekik oylarını, sim sırma ya da Maraş işini işleme sanatının çok zengin örneklerini tanıdık. Bu ortamda gördüklerimizin marka ürün olabileceğini düşündük. Bu ürünlerin dünya kültür mirasına alınması için belediyemizce dünyayı gezen sergilerle tanıtılmalarının yararlı olacağını önemle vurguladık.

Suzeni ve Alman nakışı işçiliğinin izini Göksun'da sürdürdük ve Göksun – Mehmetbey'de ve de Göksun Taşoluk'ta oluşturulan kültür ortamlarını beğeniyle gözlemledik. Kahramanmaraş yorgancı esnafı ile mesleklerinin ayrıntılarını söyleştik. 22 ayar kuyum işleme sanatında, Türkiye lideri olan Kahramanmaraşlı ustaları atölyelerinde tanıma ve kuyum sanatını aşama aşama nasıl hammaddeye ürüne geçirdiklerini yaparak yaşayarak gözlemeleme imkânı bulduk. Osmanlı sarayına ürün gönderen bakırcı ustalarının ata mirasına nasıl sahip çıkarak çalıştıklarını ve 1000 kadar çeşitli ürünü oluşturdıklarını atölye ortamlarında kalaycılıkla bir arada değerlendirdik.

Demir dağı eriten demirci torunlarını demirciler çarşısında, çeliğe su veren hartlap bıçakçıları düven çalışmalarında gözlemledik. Bu arada işleri ile ilgili çözümsüzlükleri dinleyip çözüm adına çaresizliğe birlikte boyun büktük.

Yabancı film yönetici ve yapımcılarının sipariş verdikleri ürünleri, Kahramanmaraş kavaflarının yemeni, çarık, kellik, postal ve edik gibi ürünleriyle, özel siparişlere ait orijinal örnekleri yerinde inceleme şansımız oldu.

Ahşap işleme sanatlarından ahşap oymacılığı üniversitede uygulama ustası olarak çalışan ustamızdan dinledik. Ustamız minyatür rahlenin nasıl yapıldığını bizlere gösterdi. Gülaçtı atölyelerinde cami iç donanımlarından mimberleri, mihrapları, kürsüleri, sandukaları ve ahşap hat çalışmalarını hayranlıkla gözleme imkânımız oldu. Ahşap oyma atölyelerindeki el sanatının teknoloji ile bir arada neleri başardığını da gördük. Ahşap sanatlarından külekçileri, tarakçıları ve bekerecileri oluşturdukları ürünleri ile kendilerine özgü ortamlarında ayrı ayrı inceleme ve tanıma fırsatı bulduk.

Keçecilik sanatının son temsilcileri ile atölye ortamında keçenin aşama aşama nasıl yapıldığını gözlemledik. Bu arada keçe üzerinde farklı çalışmalar deneyen bir sanatçının çalışmalarını da ev ortamında gözlemledik. Hakan kâğıtçılık atölye ortamında sanatsever hanımlarla Kahramanmaraş El sanatları konusunda söyleşiler yaptık ve alan çalışmaları için yeni adresler belirledik.

Ahşap yontu ve gravür sanatçısı usta ile atölyesinde yapmış olduğu çalışmaları tanıma imkânımız oldu ve ahşap yontunun bir örneği daha olmayan bir kez üretilen çalışmalarına ulaşmak için gayret gösterdik. İzini sürdüğümüz eserlerin birçoğunu gülaçtı atölyesinde ve Yaşar Pastanesinde bulduk.

Beslenme ve gıda alanında coğrafi işaretleri olanları yakından tanımak için Musan'da kırmızıbiberi, Mado evinde döğme dondurma, çörek, fıstık ezmesi, tarhana ve ekşili çorbayı inceleme fırsatını bulduk.

Kahramanmaraş Müzesi müdiresi ile Germenica mozaiklerini ayrıntıları ile konuştuk ve mozaik atölyesindeki çalışmaları yerinde gözlemledik. Kahramanmaraş Müzesindeki etnografik eserleri inceleme fırsatımız oldu ve bu konuda uzman çalışmaları yaparak değerli bilgilere ulaştık. Bu çalışmalarımızda geçmişin dürüst tanıklarıyla güvenilir belgeleriyle bir araya geldik.

Projeyi tanıtmak ve gerekli desteği sağlamak için Vali yardımcımızla, Kültür – Turizm müdürüyle, Aksu Tv ve Maraş'ta bugün gazetesi yöneticileriyle, belediye başkan danışmanı, uzman sanat tarihçileriyle, restore edilen konaklardaki yöneticilerle, İl HEM ve Göksun HEM müdürleri ve öğretmenleriyle Kahramanmaraş kadın girişimciler derneği başkanıyla ve evini gönlünü bizlere açan Maraş sevdalısı birçok Maraşlı hanımla çeyiz sandıklarının çevresinde buluştuk. Özellikle çeyiz sandıklarında korunan eski eserlerin incelemesini yaptık, yararlandık ve bilgi formumuz için notlar aldık.

Türkiye'nin üçüncü büyük camisi olan Abdülhamit Han camisini ziyaret ederek hat, bezeme ve oyma sanatının nadide örneklerini bu ortamda gördük ve görüntüledik.

Kahramanmaraş projemizin sağlık ve başarıyla yürütülmesinde görev alan ;

Proje Yürütücüsü : Prof.Dr. H.Feriha Akpınarlı

Araştırma Grubu : Yrd.Doç.Nursel Baykasoğlu, İbrahim H. Yılmazoğlu, Arş.Gör.Dr.Gülten Kurt ve Eshabil Yıldız

Yardımcı Personel: Adem Çolak,Ahmet Akkurt,Mehmet Canlı

Fotoğraf ve Video Çekimleri: Mehmet Kertel, Sevtâç Akkuş, Nusret Kolukısar, Ahmet Akkurt, Mehmet Cığerlioğlu ve Adem Çolak'tan oluşan proje ekibimizin değerli üyelerine, çalışmalarımıza destek veren el sanatı ustalarına, Kahramanmaraşlı sanatseverlere sevgi saygı ve esenlik dileklerimi sunuyorum.

Ayrıca özlemi duyulan ve belediyemizce yayın hayatına kazandırılan el sanatları kitabımız tüm Kahramanmaraşlıların ortak sorumluluklarıyla oluşmuştur. Uyumlu, düzenli ve özverili çalışmalarınızla katkılarınızla, katılımlarınızla, gönül yüceliğinizle Kahramanmaraş kültürüne verilen destekler için ekibim adına teşekkür ediyorum.

El sanatları konusunda bilinmeyenleri ve bilinmesi gerekenleri kayıt altına aldığımız için mutluyuz. Kayıt altına alınan bu sanatları akademik çalışmalarla destekleneceğine ve yeni başarılarla ulaşacağına inanıyoruz.

Prof. Dr. H. Feriha AKPINARLI

Proje Yürütücüsü

G.Ü. Türk El Sanatları Araştırma Uygulama
Merkez Müdürü

GİRİŞ

Kahramanmaraş'ın Tarihine, Coğrafyasına Ve Kültürel - Sosyal Yapısına Ait Tespitlerin “El Sanatları” Projesi İçerisindeki Önemi Açısından İncelendiğinde;

El sanatları insanlık tarihi ile başlamıştır ve her uygarlıktan etkilenerek günümüze dek sürmüştür. Kahramanmaraş, tarih öncesi devirlerden en eski geçmişi olan ve Yontma Taş Devri olarak bilinen Paleolitik Çağ'dan bugüne değin Anadolu'muzun en eski yerleşim birimlerinden birisi olmuştur.

Fotoğraf 1. Kahramanmaraş Tarihi

Kahramanmaraş birçok uygarlığın beşiği olmuş ve birçok uygarlığı da sinesinde büyötmüştür. Tarihi geçmişı içerisinde Maraş'ta kurulan ilk uygarlık Hitit Krallığı'dır. MÖ 1460 tarihli, Hitit İmparatorluğu dönemine ait ören yeri buluntuları bu görüşü doğrulamaktadır (Zoroğlu, 2005).

Hitit İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla birlikte alanda birçok Geç Hitit prenslikleri ortaya çıkmıştır. Özellikle Gurgum Prenslığı, "Markasi" ya da "Maraksi" adıyla anılan Maraş'ta mevcudiyetini göstermiştir. Anadolu'daki birçok yönetim gibi Gurgum Prenslığı'nda Urartu Krallığı'na bağlanmıştır. Urartulardan sonra bölgede güçlenen Asurluların tüm Hitit prensliklerini ve Gurgumu kendine bağladığı görülmektedir (Köseoğlu).

Asurlulardan sonra Maraş'a Medler hakim olmuş; ancak MÖ 522 - 485 döneminde hükümlerlik Medlerden Perslere geçmiştir. Persler yönetim planlamasıyla Markasi'yi Kapadokya bölgesine almıştır. Pers orduları Isos Savaşı'nda Büyük İskender'e yenilmiştir. Maraş, Makedonya Krallığı'na bağlanmıştır (Faraç, 1999).

Büyük İskender'in ölümüyle Selefkus Devleti'ne geçen Maraş kenti, daha sonra Roma - Bizans dönemini yaşamaya başlamıştır. Romalılar şehrin ismini "Germanikeia" ya da "Kaisareia Germanika" olarak değiştirmiştir. 379 yılında İmparator Theodosius Roma'yı, Doğu ve Batı Roma olarak ikiye ayırınca Maraş, Doğu Roma'nın yani Bizans İmparatorluğu'nun sınırları içerisinde kalmıştır (Ramsay, 1961) 395 yılında başlayan Bizans hakimiyeti, 632 yılında Maraş'ın İslam hakimiyetine geçmesiyle sona ermişse de 7. yy. - 10. yy. arasında Müslümanlarla Bizanslar arasında gelgitler yaşanmıştır (Balcı, 2001).

Fotoğraf 2. Germanika Mozaikleri

Maraş, Arap - Bizans hakimiyet sınırları arasında rakip devletlerin yararlandıkları önemli bir üs ve stratejik bir alan olmuştur. Suriye'nin güneyinde, adeta İç Anadolu'ya açılan bir kapı olan yani stratejik önemi büyük olan Maraş, bu önemden dolayı sık sık yıkım yaşamış; fakat her yıkım sonrası küllerinden yeniden doğmuştur (Özışık, 2007).

Bizans 958 yılında Maraş'ı Hamdanoğulları'ndan geri alarak Antakya'daki Suriye Temi'ne bağlamıştır. Maraş ve çevresi 1085'te, Sultan Melikşah zamanında Emir Boldacı tarafından fethedilmiştir. Ancak haclıların gelişiyile Türklerin elinden çıkan Maraş (Elbistan) çevresi, 1098'de haclıların hakimiyeti alanına girmiştir (Özışık, 2007).

Fotoğraf 3. Kahramanmaraş Müzesi

14 yy.'ın ilk yarısında Maraş ve çevresi, Zulkadirli Türkmen hanedanının eline geçmiştir. 1337'de Türkmen aşireti reisi Zulkadiroğlu Karacabey, Maraş (Elbistan) bölgesinde emirlik kurmuştur. Karacabey ve oğlu Halil Bey zamanlarında Mısır Memlukları, topraklarını genişletilerek Maraş (Elbistan), Malatya, Besni ve Harput üzerinde hakimiyet kurmuştur (Ramsey 1961). Zulkadirli Beyliği zaman zaman Mısır'a karşı çıkmıştır ve bu nedenle bu bölge Zulkadirli Beyliği ile Mısır arasında elden ele geçmiştir (Altınöz, 2009). 1443 yılında Zulkadirli Beyliği'nin başına geçen Süleyman Bey, Osmanlı Devleti ile iyi ilişkiler geliştirmiştir ve Sultan II. Murat, Süleyman Bey'in kızı Sitti Hatun'u oğlu Fatih Sultan Mehmet'e istemiştir. Bunun üzerine Sitti Hatun, Maraş'tan Osmanlı Sarayı'na gelin gitmiştir (Türkiye Tarihi Anadolunun Fethi).

Fotoğraf 4. Saraya Giden Gelin Alayı Konulu Minyatür (Ahmet Akkurt)

16. yy. başlarına dek Osmanlı'yla Mısır arasında Maraş ile ilgili anlaşmazlıklar yaşanmıştır; fakat Çaldıran Savaşı dönüşünde Yavuz Sultan Selim, Maraş'ı Osmanlı yönetimine katmıştır ve yönetim, Şehsuvaroğlu Ali Bey'e verilmiştir. Şehsuvaroğlu'nun yedi yıl süren yönetim dönemi, bahar sonunda entrikalara kurban gitmesi ile son bulmuştur ve Ali Bey ailesiyle birlikte cezalandırılmıştır. Ali Bey'in ortadan kaldırılışıyla Maraş topraklarında Zülkadiriya Eyaleti kurulmuştur (Sümer ve Işıltan, 1988).

Fotoğraf 5. Kahramanmaraş Tarihi ile İlgili Minyatür (Ahmet Akkurt)

19. yy'da, Maraş'ta yer yer ayaklanmalar, isyanlar, göçler ve işgaller yaşanmıştır. Osmanlı - Mısır muhalefesinde arada kalan Maraş'ı İbrahim Paşa işgal etmiş, burada on dokuz ay hakimiyet kurmuştur. İbrahim Paşa bu süre içerisinde Ahır Dağı yaylasında ve Kerhan bağlarında güzel günler yaşamış, Maraş halkıyla iyi ilişkiler kurmuştur (Yinanç ve Akbıyık, 1999).

1840 yılından sonra Maraş yeniden Osmanlı yönetimine alınmıştır. 1850'de Maraş, Adana'ya bağlı bir sancaktır fakat bir süre sonra bağımsız eyalet olmuştur. 1867'de Halep'e bağlanmıştır. I. Dünya Savaşı'nda Halep'ten ayrılmış, yine bağımsız bir sancak olmuştur. I. Dünya Savaşı sonunda önce İngilizlerin, sonra da Fransızların işgaline uğrayan Maraş, yurt savunmasındaki halk hareketiyle, kendi imkanlarıyla Fransızları kentten çıkarmıştır ve güney cephesinde kurtuluşun ilk zafer meşalesini yakmıştır (Atalay, 1973).

TBMM tarafından şehir olarak İstiklal Madalyası ile ödüllendirilen(Akbıyık, Tarihsiz) Maraş, 1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte il olmuştur. 7 Şubat 1973'te TBMM'nin kararıyla "Kahramanlık" unvanını kazanmıştır ve o günden sonra bu unvanla anılmaya başlamıştır.

Kahramanmaraş, 14.346 km'lik yüz ölçümüyle Türkiye'nin 11. büyük vilayetidir. 37 - 38 kuzey paralelleri ile 36 - 37 doğu meridyenleri arasında yer almaktadır. Merkez ilçenin rakımı 568 m'dir. İlin kuzey kesimleri oldukça dağlıktır. Güneydoğu Torosların uzantıları olan dağlarla, dağlar arasında kalan çöküntü alanlarından oluşur. Arazi yüksekliği 350 - 3000 m arasında değişkendir. Gâvur, Maraş, Göksun, Afşin, Elbistan, Andırın, Mizmili, Narlı ve İnekli ovaları, Kahramanmaraş'ın önemli ovalarıdır (Atalay, 1973).

Fotoğraf 6. Kahramanmaraş Görseli

Maraş topraklarının %59,7'sini dağlar, %24'ünü platolar ve %16,3'ünü ovalar oluşturur. Nurhak, Binboğa, Engizek, Uludaz ve Ahır (Milcan) dağları, önemli dağlarıdır.

İl genelindeki dağlar, üçüncü zamanının Alp sistemindeki kıvrım dağlardır. Bu dağlar, tektonik değişimlerle aşınmış, düzleşmiş ve neojen sonucu kırıklı - kıvrımlı dağ sıraları oluşturmuştur (Atalay, 19).

Fotoğraf 7. Kahramanmaraş Yaylaları

Ceyhan Vadisi boyunca Elbistan, Kahramanmaraş ve Göksun ovaları sıralanır. Elbistan Ovası, ilin kuzeyinde yer alan Binboğa, Nurhak, Engizek ve Berit dağları arasında bir çöküntü ovasıdır. Yükseltisi 1100 - 1150 m'dir. Kahramanmaraş Ovası, ilin güneyinde yer alır. Tektonik kökenli, alüvyal yapılı bir ovadır. Yükseltisi 450 - 500 m'dir. Göksun Ovası ise ilin kuzeybatısında yer alır. Ceyhan Nehri'nin kolları bu ovayı sulamaktadır. Kuzeydoğu - güneybatı doğrultusunda bir uzanım gösterir. Yükseltisi 1000 - 1100 m'dir (Atalay, 1973).

Ceyhan Nehri, Aksu, Bertiz, Erkenez, Göksu, Göksun, Hurman, Körsulu, Sarsap ve Söğütlü akarsuları, Maraş il sınırları içerisinde akmaktadır.

Fotoğraf 8. Kahramanmaraş Tarihi ve Kültürü ile İlgili Minyatür (Ahmet Akkurt)

Kahramanmaraş'ın hidrografik verilerine göre en önemli akarsuyu Ceyhan Nehri'dir. Ceyhan'ın çıkış noktası, Elbistan Ovası'nı çevreleyen dağlardır. Ceyhan'ın uzunluğu 509 km'dir. Orta Toroslar'da Nurhak Dağı'ndan Söğütlü deresi olarak çıkar; Hurman ve Göksun çaylarıyla birleşerek Ceyhan Nehri'ne dökülür ve Engizek ve Ahır dağlarındaki boğazlardan geçerek Çukurova'ya iner. Misis tepelerini dolanır, İskenderun Körfezi'ne ulaşır; gidiş yolu üzerinde bulunan birçok dereden su alır. 115 km'lik Göksun Çayı, Binboğa'dan çıkar. Kömür suyu ile buluşan Ceyhan Nehri'nin önemli bir kolu olan, 150 km'lik Aksu Çayı ise Engizek dağlarında, "Kayadibi" diye anılan alanda Küçükcerit Köyü'nün doğusunda yer alan çok kuvvetli bir kaynaktan çıkar. Erince Dağı'nın güneybatısından, Yarma Boğaz Vadisi'nden geçerek

Saray Köyü'nde Gölbaşı'na açılır. Gölbaşı'nın taban sularını da alan Aksu, İnekli Gölü'nden başlayarak güneybatıya döner ve Pazarcık'taki Kartalkaya Baraj Gölü'nü besler (Diker, 1979). Aksu Çayı ileri boyutta yan derelerle beslenir ve Kahramanmaraş'ın güneybatısında yer alan Sır Baraj Gölü'yle

birleşir. Kahramanmaraş ilinde Ceyhan ve Aksu dışındaki sular, Ceyhan'nın kolları olan küçük akarsulardır. Bu akarsuların başlıcaları şunlardır: Deliçay, Erkenez, Körsulu, Peynirdere, Kerhan, Geben, Nurhak, Söğütlü, Hurman, Üngüt, Mizmili, Göksu ve Türkoğlu-Gökpınar (Atalay, 1967-1973).

Kahramanmaraş'ta doğal göl tanımına uygun bir göl yoktur. Havzası bataklık durumunda olan Gavur Gölü, DSİ tarafından kurutulmuştur. İl merkezinin kuzeyinde Ahır Dağı'nda mevsimlik, tektono karstik özellikli Karagöl ve Küçükgöl bulunur. Ayrıca Kahramanmaraş Ovası'nda, Kumaşır kaynağında küçük bir göl ve gölü çevreleyen sazlık - kamışlık alan yer alır. İl alanında Kartalkaya Baraj Gölü, Sır Baraj Gölü, Ayvalı Baraj Gölü, Kılavuzlu Baraj Gölü, Menzelet Baraj Gölü ve Berke Baraj Gölü gibi yapay göller bulunmaktadır (Atalay, 1967-1973).

Fotoğraf 9. Kahramanmaraş'tan Görünüm

Kahramanmaraş'ın fauna yapısındaki kuşlar, yaşam alanı ve göç dinlenme alanı olarak Gavur Gölü'ne yoğunlaşır. Gavur Gölü'nün sulak alanı, göçmen kuşların beslenme, dinleme ve yaşama imkanı bulduğu bir alandır. Gavur Gölü'nün kuşlar tarafından önemsenmesinin sebebi, bu gölün Doğu Akdeniz ve Kızıldeniz üzerinden Afrika'ya uzanan Rift Vadisi ve göçmen kuşlar yolu üzerinde bulunmasıdır. 1966'da yapılan kurutma çalışmaları Gavur Gölü'nde hızlanınca ve Emen-Amik sulak alanları da kurutulunca kuş faunası zor günler geçmiştir. 1968 - 69 Ocak ayında yapılan sayımda, burada 500

kuş türü tespit edilmiştir. 1990'lı yıllarda yapılan tespitler, Gavur Gölü alanının önemini koruduğunu göstermiştir. Alanda değişik zamanlarda 90'dan fazla kuş türü kaydı yapılmıştır. Bunlar, Maraş türkülerine konu olan turna, keklik türünden "kuyruksuz sülün" de denilen turaç, karabatak, yedi tür balıkçıl, küçük balaban, alacabalıkçıl, leylek, çamurcun, kaşık karga, angıt, saz delicesi, bozkır delicesi, şahin, kızıl şahin, kızıl bacak, kum kuşu, dik kuyruk, ispinoz vb.'dir (İl Yıllıkları, 1967-1973).

Kahramanmaraş'ta, dağlardan ormanlara, bozkırlara uzanan çok zengin bir bitki örtüsü çeşitliliği vardır. Bu alandaki birçok tür tam olarak keşfedilmemiştir. Kahramanmaraş Avrupa'daki bazı ülkelerden bile daha fazla bitki çeşitliliğine sahiptir. Bu ilde doğal bir şekilde yetişen çiçekli bitkilerin ve eğreltilerin zenginliği; ilin konumu, topografyası ve iklimi ile ilintilidir. Doğal şekilde yetişen çiçekli bitkilerden tespit edilenleri 2500 çeşittir. Bu bitkilerinin 500'ü endemiktir. Endemik bitkilerin 25 tanesi adını, il ve ilçe dağlarından almıştır.

İlin coğrafik yapısı, topografyası, iklimi ve üç fitocoğrafik bölgenin bitkilerini barındıran konumu, Kahramanmaraş'ın özel bir floraya sahip olmasını sağlamıştır. Türkiye doğal orkidelerinin üçte biri bu ilde yetişir. Kış günlerinde içimizi ısıtan geleneksel Maraş içeceği salep, Maraş'taki salep orkidesinin yumrularından elde edilir. Mis gibi keçi sütü kokan ve bıçakla zor kesilen Maraş dondurmasına kıvam ve lezzet (aroma) veren salep orkidesinin yumrularına Geben, Başkonuş, Yavşan ve diğer 1200-2000 m yüksekliğindeki Maraş yaylarında rastlanır.

Kahramanmaraş ilinde toplam 508.450 hektar orman alanı bulunur. Bu alanın 160.985 hektarı normal, 347.465 hektarı ise bozuk orman vasfındadır. İlde 928.891 hektar alan ormansızdır. İlin genelinde %65 ormansız, %24 bozuk ormanlı ve % 11 normal ormanlı alan mevcuttur. Bu ormanlarda ağaç türü olarak kızılçam, karaçam, göknar, sedir, ardıç, fıstık çamı, kayın, meşe, püren ve çitlembik (Andırın yöresinde) bulunur (Kahramanmaraş İl Yıllıkları, 2010).

Kahramanmaraş zengin coğrafyasıyla; ormanları, yaylaları, akarsuları, mesire yerleri, mağaraları, ılıcaları, içmeleri vb. doğal kaynaklarıyla ve güzellikleriyle tarihin her döneminde ilgi alanı olmuştur ama kendisi, adeta saklı zenginliklerin suskun sahibi gibidir. Ana ulaşım arterleri üzerinde yer alamayan ilimiz saklı kent konumunu korumaya devam etmektedir. Güzel-

liklerini - her güzelin doğasında var olan duygular gibi - gayret edenle, ilgi duyanla, özen gösterenle nazlanarak paylaşır. Kahramanmaraş etkin ve verimli projelerle tanıtılırsa suskunluğunu ve ezberini bozacaktır; çünkü bu şehir, Anadolu'da eşi bulunmaz bir destinasyona sahip olduğunu olanca gücüyle haykırmaktadır. Yeter ki işi bilenlerle saklı zenginliklerin düğümleri bir an önce çözülsün ve suskun kent dile gelsin.

Kahramanmaraş'ta zamanın ruhunu geçmişin izlerinde aradık, soluğunu ve kokusunu hissettik, mekanları ve onlarla birlikte yaşam sürdüren insanları önyargısız tanıdık. Kenti tüm ayrıntılarıyla incelememiz gerektiğini düşündük. Kahramanmaraş'ın kültür tarihinden yola çıkarak zanaat - sanat mirası değerlerine odaklanan bir anlayışla her el sanatı eserini titizlikle araştırdık, inceledik, irdeledik ve gördük ki, bu nadide kültür mirası yapıtlar, yörenin kültürel ve sosyal yapısıyla birebir örtüşüyor.

Kentlerin ve mümtaz bir kent olan Kahramanmaraş'ın tarihi, coğrafi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı, ona çok farklı bir kimlik kazandırmıştır. Sosyalleşme sürecinde yaşamın kültürel öğeleri, kent dokusuna güzel bir mozaik görüntüsü vermiştir ve bu durum, Kahramanmaraş'ın el sanatlarına da yansımıştır. Kültür, bir kenti yaşama ve yaşatma biçimidir. Kültür kavramının içeriğinde; duygu, düşünce, inanç ve insani özelemler vardır. Kültürel işlevler içerisinde maddi - manevi öğeler yer alır. Kültür değerleri, toplumsal yaşamdaki çevreyi etkiler ve şekillendirir. Kültür değerlerinin öğeleri; aile yaşamı, beslenme, barınma, giyim - kuşam, eğitim, öğretim, inanç, örf, gelenek, görenek ve hukuk olabilir. Bu öğeler birbirini olumlu ya da olumsuz etkileyebilir. Kültürel kırılmaları ve uzlaşmaları, toplumsal duygu ve düşünce bütünlüğünde anlamlı bir yorumla karşılamak gerekir. Kültür kavramı organizma gibi sürekli kendini yeniler ve kültür değerlerinin kuşaklarca benimsenmesine neden olur (Yılmazoğlu, 2013).

Kahramanmaraş'ın sosyal yaşamı, yaşanan ortamla ve aile birimiyle, ekonomik gelişmesiyle, meslek insanlarıyla, demografik yapısıyla, ünlü kişilikleriyle, basın yayın yaşamıyla, tarım ve tarımı yapanlarıyla, sevinçli mutlu günleriyle, kederli tasalı zamanlarıyla araştırmacıların dikkatlerini çekmiş, incelenmeye değer bir kültür kenti olarak kabul görmüş ve incelenmiştir.

Kahramanmaraş kenti; uygarlıkların eğittiği, kuşaklar boyu birbirine değerler mirasının öğretildiği, birikimlerle olgunlaşan farklı bir sosyalleşme süreci geçirmiştir. Bu yörede örf ve adet ile birlikte yasal yaptırım mevcuttur.

Örf ve adet birlikte düşünülür. Uyuma konusunda titiz davranılır; çünkü örf, aklın ve inancın onayladığı bir olgudur. Örf ve adet Kahramanmaraş'ta, ahlaki değerlerde şekillenmiştir. İnsanlar bu değerler çerçevesinde inanırlar, günahı uzaklaştırırlar ve sevaba yakın dururlar. İç dünyalarını zenginleştirip adil olmayı, insafı davranmayı ve vicdani sorgulamayı her konuda öngörü olarak düşünürler ve paylaşırlar. Adil, insafı ve vicdanlı olmak, davranış potasında eritilirse davranışlardaki güzellikler ortaya konulur. Bu güzellikleri bu yörenin sosyal yapısında aradığımızda bulma şansımız her zaman yüksektir.

Fotoğraf 10. Kahramanmaraş Halkının Yaşam Alanları Konaklar

Kahramanmaraşlı, yaşadığı evin tasarımıyla, ev ortamını kullanmasıyla, evde kültürel değerlerini korumasıyla, evcil hayvanlara verdiği önemle, ev bahçesindeki bitki - çiçek sevgisiyle, yeme içme (gastronomi) kültürüyle her zaman sosyolojik inceleme konusu olmuştur (Yılmazoğlu, 2013). Sosyal yapısındaki sofra adabı, eşler arası ilişkileri, aileler arası bağları, imbiikten süzülerek saflaşan ve değer kazanan duyguları ve düşünceleri, çocuğa ayrı bir önem vermesi, giyim - kuşamı ve günlük yaşamdaki birçok özellikleri, güzellikleri, gündüzleri ve geceleriyle bir başkadır Kahramanmaraş.

Kahramanmaraş'ın sosyal yapısında, her ögesinde el sanatlarıyla değer bulan sosyal davranışlara rastlamak mümkündür. Örneğin Kahramanmaraş düğün geleneği düğüncü gitme, kız isteme, yol parası, ceyiz, şerbet (söz kesme), çeyizi sergileme, nişan, düğün, okuyucular, tohum gavıt, gelin hamamı, çiğ köfte, kına gecesi (kıneyce), gelin alma, velime yemeği, nikah, damadın yatsı namazı, gerdeğe verme, damat hamamı, duvak, gelinlik etme, el öpme, kız evini davet etme, beşik ve bebek eşyaları gönderme, Kahramanmaraş'ta

sosyal yapının el sanatları ile iç içe olduğunu ve anlamlı hale geldiğini göstermek için yeterlidir.

Sosyal yaşantıda kederli günler ve tasalı haller, her aşamada örf ile örtüşen değerleri korur. Ölüm, cenaze, cenaze namazı, taziye, taziyedeki konutlar, acıyı paylaşma davranışları ve yapılan hayır ve hasenat, kutsal mekanlara yardım, sosyal yapının el sanatlarına dönük ve kendini yücelten yüzüdür.

Fotoğraf 11. Kahramanmaraş Tarhanası ile İlgili Minyatürler (Ahmet Akkurt)

Sosyal yapıda kişiler arası ilişkilerde selamlaşma, ramazan ve kurban bayramı gelenekleri ve çete bayramı şenlikleri sosyal yapının değerli olan katmanlarıdır. Kahramanmaraş'ta destan yazma, haberleşme, at yarışları ve güreşler, hıdırellez, sultan navrız farklı geleneklerdir. Piknik alanlarında dinlenme, eğlenme ve oyunlar, Maraşlının ilk baharı karşılama şenlikleridir.

Sosyal yapıda nazarı önleme, kurşun atma, tütün kullanma gibi davranışlar da örfün ahlaki değerlerle sınırladığı alanlardır.

Kahramanmaraş'ın tarihine, coğrafyasına ve sosyo-kültürel yapısına bir kez de el sanatları perspektifinden bakılınca görülüyor ki, Kahramanmaraş'ın el sanatları üzerine daha çok araştırma yapılmalı ve eserler verilmelidir. Bugüne dek yapılanlar, iyi niyetli ilk adımlardır; bu adımların çoğalıp hızlanması gerekmektedir. Kahramanmaraş bu aşamada, yürümekle yetinmeyip koşmak ve özlenen hedefe bilinçle ulaşmak gayretindedir (Yılmazoğlu, 2013).

Kahramanmaraş'ta sosyal yaşantının temel öğelerinden birisi de yeme-içme (gastronomi) yani beslenme kültürüdür. Her tadımcının övgü ile andığı Kahramanmaraş yiyecek içeceklerindeki gerçek lezzet, sadece pişiricilerin (pişenlerin) becerilerinden ya da özgünlüğünden değil, yörenin doğasından, doğal öğelerinden; özetle toprağından, suyundan ve havasındandır.

Kahramanmaraş yemeklerinin etli, sebzeli örnekleri ve coğrafi işaret alan Maraş tarhanası gibi yoğurtlu yiyecekler yaygındır.

Yemek araç gereçleri, özellikle kuş ganalar, Maraş'ta yemek pişirme için özel yapılır ve kuş ganada pişirme sürecinde ölgün ateş kullanmak tercih sebebidir (Yılmazoğlu, 2013).

Fotoğraf 12. Kuşganada Yapılmış Kahramanmaraş Tarhana Çorbası

Et yemeklerinde, eti alınacak hayvanın hangi bölümünün hangi yemeğe yakışacağını hem satıcı (kasap) hem alıcı (müşteri) iyi bilir. Bamya sulusunda ve et kabağı sulusunda boyun eti, lahmacun ve kıymalı börekte döş eti ya da kaburga eti, şiş kebapta bonfile özellikle seçilir.

Yiyecek içeceklerde (şerbetlerde) kullanılan tüm malzemelerin yerel ve organik olmasına gereken önem verilir ve lezzetlendirici baharatlar, yemeğe göre miktarı ayarlanarak kullanılır. Yoğurtlu, salça soslu yemeklerde nane, kırmızı pul biber ve tereyağlı sos; ciğer kebabı ve mercimekli köftede kimyon; aşurede rezene, gül suyu, nar tanesi; sütlaçta ve salepte tarçın ve zencefil; bulgurlu köftede, bulgurlu pilavda reyhan; ekşili çorbada ve kuru ya da yaş dolmalarda sumak (ekşi ahıdı), tatlandırıcı ve lezzetlendirici olarak kullanılır.

Kahramanmaraş mutfağının olmazsa olmaz baharatı sumaktır. Dolmalarda, kebab piyazında, özellikle de dünya yemek literatürüne giren ekşili çorbada sumak kullanılır. Sumak, Maraş florasının doğal bitkisidir. Sumak dışında Kahramanmaraş'ta limon suyu, yeşil erik, koruk ve nar ahıdı ekşileri de kullanılır.

Fotoğraf 13. Kahramanmaraş Sumağının Bitki, Toz Hali ve Sumaklı Piyaz

Maraş mutfağının sağlıklı, iştah açıcı ve lezzet artırıcı diğer bir vazgeçilmezi de sarımsaktır. Birçok yemekte özellikle sebze sulularında (taze bakla ve badem çağlası kaliyesinde) yoğurtlu sarımsak sosu, farklı bir çeşni oluşturur. Kelle paçada, çebiş kafası tercih edilir ve ütülenerak temizlenir (Bu işlemleri yapan ustalar harlı ocaklar kullanır. Kahramanmaraş'ta özellikle kurban bayramında kelle ütücüleri gezici tezgahlar açar).

Kahramanmaraş mutfağında sebze dolmaları (yaş ve kuru) yöre sofrasının en önemli örneklerindendir. Sebzelerin oyumu (içinin çıkarımı), özellikle havuç oyumu, başlı başına incelikli bir beceri gerektirir. Dolmalarda iç harcı olarak kullanılan sarı çeltik pirinci, orta yağlı kıyma et, sumak ve diğer baharatlar; bazen kazan altına döşenen ilikli kemik ve dolmayı bastıran, dağılmayı önleyen dolma taşları; dolma pişince yüzüne dökülen nane, biber ve tereyağ sosu; dolmaların yufka ekmeğe sarılıp yenildiği, ayran eşliğindeki dürümler Maraş mutfağında yemeklerin ne kadar itina istediğini ve bu yemeklerin ne kadar lezzetli olduğunu göstermektedir.

Fotoğraf 14. Kahramanmaraş Dolması

Çiğ köfte, Maraş gelenek ve görenekleri ile ilgili bir düğün adetidir. Sert ince bulgur, siyah et, buz ve limon rendesi kullanılarak farklı tekniklerle yoğurulan çiğ köfteye, kıvamına ulaşınca salça konulur (Salça önceden alınırsa etin tadını bozar veya eti çürütür.). Yoğurma sürecinde, yoğuran kişi bir tas içerisinde seyreltik salçalı ve nar ekşili suyu zaman zaman kullanır; köfte, hamur olmayacak kıvamda yoğrulmalıdır. Çiğ köftede baharat olarak kırmızı pul biber (Maraş biberi) ve köfte ile uyumlu birkaç baharat türü de kullanılır. Köftenin yanında ‘yeşillik’ diye tanımlanan tere, marul, nane, kuzukulağı, yarpuz vb. bitkilere yer verilir. Çiğ köfte tüketiminde de yufka ekme, sofradaki yerini alır.

Kahramanmaraş’ta, mevsiminde bol tüketilen “yağlı dürülü”, marulun pekmeze batırılarak yenilmesidir.

Kahramanmaraş mutfağında buğday haşlamasına “hedik” denir. Hedik ceviz içi, badem, fındık içi, nar tanesi, tarçın ve toz pudra şeker ile süslenerek ikram edilir. Hedik, diş çıkarma ve gelin hamamında kutlama amaçlı olarak tüketilen çerezdir.

Kahramanmaraş mutfağında yaz boyu tüketilen karpuz, incir, kabak, salatalık ve taze fasulye (sebze örneklerini çoğaltabiliriz) kış hazırlıkları için kurutulur. Karpuz ve incirden ilende reçeli yapılır. Kabak, salatalık kabuğu ve fasulye kurusu ise kavrularak tüketilir. Bu vb. uygulamalar, ev hanımının aile ekonomisine verdiği önemin ve desteğin göstergesidir. Ağustos - Eylül aylarında, Kahramanmaraş’ta kış hazırlığı olarak sebzeler (patlıcan, kabak, salatalık, biber vb.) özenle seçilir, oyulur ve iplere dizilerek gölgede kurutulur. Bazen tarhana çiğında da kurutma yapılabilir. Fasulye, nane, reyhan ve kırmızı biber bol miktarda tüketildiği için kış hazırlıklarında kurutulan ve korunan kuru sebzelerdir.

Kahramanmaraş mutfağının tatlılar bölümünde şire yapımı özel bir yere ve öneme sahiptir. Şire tatlıları kış aylarında bastık, pestil, sucuk, bekmez, samsa ve kırma olarak tüketilir. Şirelerden özgün tatlılar da yapılır. Cevizli çullama ve karpuz ilendesi, bu tatlılara örnektir (Yılmazoğlu, 2013).

Kahramanmaraş’ın coğrafi işareti olarak onaylanan üç önemli damak tadı ya da özgün lezzeti vardır: Kentin kendi adı ile anılan dondurma, kente özgü olan tarhana ve üretimi yaygın olarak yapılan baharat ya da lezzet verici kırmızı pul biber. Kahramanmaraş dondurması, keçi sütüne beyaz şeker ve salep ilave edilerek hazırlanan karışımın pastörize edilmesinden sonra

üretim tekniğine göre usta bilgisi ve becerisi ile işlenerek elde edilen ve uygun ambalajlarda satışa sunulan bir süt ürünüdür. Dondurma karışımının donduramaya dönüşmesi sırasında, bileşimine bağlı olarak yapısında hava tutması sonucu hacmi belirli oranda (%35 kadar) büyür. Maraş dondurması özgündür; içerdiği süt yağı miktarına göre yağlı ve yarım yağlı olmak üzere ikiye ayrılır. Maraş dondurması, Maraş'ın merkez ilçesinde üretilir. Kahramanmaraş dondurmasını özellikli ve özgün yapan nedenler vardır. Kahramanmaraş'ın flora - bitki çeşitliliği ve fauna - hayvan çeşitliliği içerisinde, özellikle bir bitki türü bir de hayvan türü önem kazanmıştır. Maraş yaylalarında doğal olarak yetişen salep orkidesi ve yine Maraş yaylalarının keçilerine ait süt, Maraş dondurmasını benzersiz yapan iki temel bileşendir. Bu iki bileşen, Kahramanmaraş dondurmasına taklit edilmesi imkansız olan farklı bir lezzet, aroma ve kıvam verir.

Salep orkidesinin yumruları özenle ve bilinçle toplanır, yıkanır, su veya ayıranda kaynatılır ve salebin aroması açığa çıkartılır. Daha sonra ipe dizilerek kurutulur ve su değirmenlerinde çekilerek toz haline getirilir. Dondurma ustası, ustalık sırrıolarak bu bileşenin ölçüsünü ayarlar ve diğer bileşenle uyumlu bir biçimde kullanır.

Fotoğraf 15. Kahramanmaraş Salepbitkisi ile İlgili Minyatür (Ahmet Akkurt) ve Kahramanmaraş Dondurması

Keçi sütü beyazlığıyla, kendine özgü aromasıyla ve sağiltıcı özellikleriyle bir devadır. Bu deva süt, Maraş dondurmasına eşsiz bir güzellik ve özellik katar. Maraş dondurması mutluluk sağlar, yaşlanmayı önler; A, B, C, D ve E vitaminlerini bir arada yapısında bulundurur. Kahramanmaraş dondurmasının içinde protein, kalsiyum, magnezyum ve mineraller mevcuttur. Çocukla-

rın sağlıklı büyümesinde ve kemik gelişiminde etkilidir. Erişkinlerde kemik erimelerini geciktirir. Dondurma, kan basıncını düzenler, felç riskini azaltır, bağışıklık sistemini güçlendirir, kolon kanserini önler, kemik ve dişleri güçlendirir, vücuttaki fazla yağları yakar, böbreklerde taş oluşumunu engeller kısacası dondurma, bir külâh hayattır. Dondurma hayattan aldığımız ilk lezzetler arasındadır. Dondurma sevgimiz, çocukluk yıllarımızla başlar. Dondurma ile ilk tanıştığımız günlerden bugünlere bu tat, vazgeçemediğimiz bir keyfe dönüşmüştür. Kahramanmaraş dondurmasının damak keyfi bizi alır ve serin heyecanlara sürükler.

Kahramanmaraş'ın diğer bir coğrafi işareti de Maraş'a özgü tarhanadır. Evlerin vazgeçilmez gıda maddesidir. Yedinci veya sekizinci aylarda yapılır. Yapımı için en uygun buğday seçilir, buğday değirmende dövme yaptırılır. Yarma ya da dövmenin kepeği alınır. Genelde tarhana yapan her ev beş grat (22 kg, 100-110 kg) tarhana yapar. Dövme yıkanarak unu alınır ve 3/2'si suyla doldurulan mahasere kazanına dökülür ve pilav gibi pişirilir. Pişirmede kazan altındaki ateş kontrol edilerek pilavın dibine tutması engellenir. Dövme iyi pişsin, dibine tutmasın diye pilav, tahta kürekle karıştırılır. Tamamen pişince kazanın üstü geniş bir sini ile kapatılır. Pişen aş bir süre kendi buharında demlenir.

Fotoğraf 16. Kahramanmaraş Tarhanası

Pilav ıslak bir temiz beze çekilir. Soğuması beklenir. Soğuyan tarhana bir kg dövmeye 1,5-3 kg yoğurt katılarak (bir grat dövmeye 30-40 kg yoğurt) bu

karışım yoğrulur. Karışımdaki yoğurt hafif ekşimsi ve yağlı olmalıdır. Yağlı yoğurt, tarhananın gevrek olmasını sağlar. Yoğrulan karışıma bir miktar çörek otu ve kekik ilave edilir. Karışım ikinci kez dinlendirilir. Gece, sabaha karşı saat 3 - 4'te imece ile hazırlanan çiğlere bu karışım ince ince serilir. Havanın güzel ve hafif esintili olması da tarhana kalitesini belirler. Tarhana serilirken serici ve topak verici iki ekip iş başındadır. Serilen ve o gün tam kurumayan firik, ikindi vakti çiğlerden alınır ve şenlik havasında çerezle tüketilir. 8 saat sonra olgunlaşan tarhana, serin bir vakit seçilerek çiğlerden sökülür ve sezonluk tüketim maddesi olarak özel kalplarına konulur ve dört amaçlı olarak tüketilir. Tarhana firik, çorba, kavurma ve çerez olarak kullanılır.

Tarhanadaki araç gereçler el sanatıyla birebir ilgilidir. Muhasere kazanı, teşt, kulplu tas, süzek (bakırcılık), çiğ (bitkisel örücülük), şapta, tar, kürek (bekerecilik), saç ayağı (demircilik), çapıt (dokuma ve kumaş değerlendirme) vb. el sanatları ürünlerine örnektir.

Kahramanmaraş'ta tarhana çorbasına küp küp doğranmış şalgam konulur. Bu şalgam çorbaya farklı bir lezzet verir.

Fotoğraf 17. Mercimek Köfte ve Ekşi Turşu

Kahramanmaraş'ın coğrafi işaretlerinden biri olan diğer bir ürünü de, ünlü baharatı kırmızı pul biberdir. Kahramanmaraş'ın keyif veren acısı kırmızı biberdir. Biberi renk, tat ve kalite bakımından haklı bir üne sahiptir. Biberleri konik yapılı, ince etli, kurumaya elverişli ve ağırlığı 8-14 gramdır. Kırmızı pul biber yakın zamana dek geleneksel yöntemlerle tamamen el eme-

giyle üretilmekte idi. Bugün geleneksel üretimin yerine kaliteyi artıran ve yıkama, kurutma, parçalama, öğütme, eleme ve paketleme aşamalarını bir arada içeren modern üretim tesisleri kurulmuştur. Bu konuda üretim yapan 50'den fazla biber fabrikası vardır (Yılmazoğlu, 2013). Kahramanmaraş ülke kırmızı biber ihtiyacının %80'ini karşılar. Yemeklerde baharat olarak kullanılan kırmızı biberin, sivri biber ve küt biber denilen iki türü vardır. Sivri biber daha kolay işlenir. Kahramanmaraş'ta kırmızı biberin "iki kuruluk ve bir suluk" yöntemiyle tarımı yapılır. Bu deyimde göre iki yıl kuru tarımdan (kuru düşek) sonra bir yıl tarla nadasa bırakılır ve üçüncü yıl tarlada sulu tarım yapılır (sulu düşek). İlkbahar aylarında biberlerin fide ekimleri yapılır. Yaz aylarında eziyetli bakım süreci geçirilir (gübreleme, sulama, çapalama gibi). Ağustos'un ortalarında ürün olgunlaşır ve biberler tamamen kızarır. Toplanan kırmızı biber 1- 3 gün sergenlerde, güneşte kurutulur. Ekim ayı sonuna dek dört kez hasatı yapılır. Kuruyan ürünler imalathanelere ya da fabrikalara satılır. Bu ortamlarda sıralı işlem gören biber yıkanır, kurutulur ve daha küçük parçalara ayrılır. Öğütülür ve elenerek paketlenir. Kahramanmaraş biberine 2000 yılında KTSO ürünün korunması ve belirli bir standarda kavuşması için coğrafi işaret tescili işareti yapmıştır. Üretilen ürünün analizini Kahramanmaraş Ticaret Borsası gıda laboratuvarı yapar. Laboratuvarda ürünün yağ, nem, tuz, aflatoksin, gıda boyası, nişasta, kül değerleri gibi analizleri yapılır. Aflatoksin analizinde uluslararası akreditasyona sahip laboratuvar, bibere olan güveni artırmıştır. Biberin içeriğindeki capsicin maddesi, iştahı tetikler ve sindirim sistemini temizler ve sindirimi kolaylaştırır. Maraş biberi kanser riskini azaltır, terlemeyi artırır, serinlik verir, krampları giderir, kole-rayı önler, öksürüğü ve boğaz ağrılarını azaltır; sinir, romatizma, mafsalları ve diş ağrılarını dindirir ve aşırı yağ kolesterol birikimi önler.

Kahramanmaraş'ın toprak, iklim ve ekolojik özellikleri biberine renk, tat, koku, aroma gibi üstün vasıflar kazandırmıştır. Kahramanmaraş biberi, Türk mutfağının vazgeçilmez tadı ve sağlık sembolüdür. Biber, ilaç ve kimya sektörlerinin ara maddesi olarak da kullanılır. Kahramanmaraş doğasının insanoğluna sunduğu çok yönlü bir baharat olarak da kullanılır. Biberin çeşitleri ipek pul, toz ve isot biberleridir. Kahramanmaraş biberinin besin özellikleri ya da besin değeri; A, B1, B2, B3 ve C vitaminleri, kalsiyum, potasyum, fosfor, magnezyum, sodyum ve demir mineralleri; ayrıca 12 mg protein, 17.13 mg yağ ve 56.6 mg karbonhidrat şeklindedir. 100 gram biberde 318 kalori bulunmaktadır. Kahramanmaraş biberi mideyi güçlendirir.

Kahramanmaraş'ta mutfak bilgisi ve beceresi yüzyılların deneyiminden süzülerek biçimlenmiş, kuşaktan kuşağa aktarılarak bölgesel ve yerel çeşitlilik kazanmıştır. Kahramanmaraş'ta yirmi beş kadar çorba çeşidi vardır. Bunlardan dünya yemek literatürüne giren ekşili çorba, Maraş tarhana çorbası, salçalı ve yoğurtlu ülemeç çorbası, malhıta çorbası, tırşik çorbası, kelle paça, Maraş lepeleri (pıtpıt lepesi) en bilinen Maraş çorbalarıdır.

Kahramanmaraş'ta elli kadar sebze yemeği vardır. Bunlardan et kabağı sulusu, ekşili havuç sulusu, ekşili bamya sulusu, et yuvalama ülemeci, ekşili aya sulusu ve Maraş güveci en bilinen sebze yemekleridir.

Kahramanmaraş'ta dolma ve sarmaların çeşitleri vardır. Bunlardan yaz sebzeleri dolmaları, kış sebzeleri (kuru) dolmaları, mümbar dolması, zeytin-yagli sebze dolmaları, pancar sarması, yaprak sarması ve havuç dolması en bilinen dolma ve sarmalardandır.

Kahramanmaraş'ta sadece et kullanılarak yapılan kadar köfte ve kebab vardır. Bunlardan Maraş yoğurtlu kebabı, Maraş ciğer kebabı ve kavurması, Maraş köfte, Maraş biberli tavuk kebabı, sebzeli tepsi kebabı, Maraş eliböğ-ründe köfte ve Maraş çeltik kebabı en bilinen kebab ve köftelerdir.

Kahramanmaraş'ta bulgurlu köftelerden sulu yağlı köfte, kalili köfte, ekşili bezdirme, terbiyeli yoğurtlu köfte, tahıldak köfte, içli köfte, sömelek köfte ve çiğ köfte en bilinenlerdendir.

Kahramanmaraş'ta tarhana kavurması, salatalık ve kabak kabuğu kavurması, et kavurması, ciğer kavurma, fasulye ve pancar kavurması, patlıcan borkü kavurması, çir kavurması en bilinen kavurmalarındandır (Yılmazoğlu, 2013).

Kahramanmaraş'ta helise (keşkek) pilavı, etli nohutlu pilavı, tas pilavı, Acem pilavı, bademli fıstıklı pilav ve karma pilav (düğün pilavı), kengerli ya da körmenli bulgur pilavı pilavların en bilinenlerindendir.

Kahramanmaraş'ta keçi peynirli salata, Ahir Dağı salata, Maraş piyazı, bademli tavuklu salata, Akdeniz incisi salata ve sultan ezmesi, en bilindik salatalardandır.

Kahramanmaraş'ta çöş börek (Maraş mantısı), kömbe, gözleme, ürtmek-li çökellik böreği, lahmacun, çiriş böreği, Türkmen böreği (mısır içlisi), şekerli fıstıklı börek ve yufka böreği, börek ve çöreklerin en çok yapılanlarındandır.

Kahramanmaraş'ta Maraş dondurma, çullama, hapsa, cevizli kırma, harmanda baklama, ballı katmer, Maraş kıvrımı, fıstıklı dolama, künefe, taş kadayıf, fıstık-badem ezmesi, Maraş aşure, ilende (karpuz-incir), rıvandı şerbeti, mayam şerbeti, loğusa şerbeti ve tarçınlı salep içeceği tatlı ve şerbetlerin enleridir.

Fotoğraf 18. Proje Ekibimiz Kahramanmaraş Müze Müdiresi

Kahramanmaraş geleneksel lezzetlerinde damaklara keyif veren özgün tatları her Maraşlının evinde bulmak mümkündür. Maraş halk kültürü, çok yönlü incelenmesi gereken bir zenginliktir. El sanatları projesi için yola çıktığımızda Kahramanmaraş halk kültüründe, her adımda incelenmesi gereken yeni bir konu ile karşılaştık. Maraş'a özgü kültürü, Maraş'ta bir kez daha farklı boyutlarıyla yaşadık ve hedefimiz olan değerlerimizi kayıt altına almaya çaba gösterdik (Yılmazoğlu, 2013).

Fotoğraf 19. Proje Ekibi Kahramanmaraş Belediye Başkan Yardımcısı Cevdet Kabakçı ile Çalışırken

Projemizde bizimle birlikte iyi niyetlerle yola çıkanlara, proje için bizleri yüreklendirenlere ve yapıcı eleştirileriyle yolumuzu aydınlatanlara şükran borçluyuz. El sanatları projemizde görev alan ve görevini özveriyle sürdüren ekibimizin tüm üyelerine, el sanatı ustalarına, bu projenin başarısı için bize güvenen ve bizimle aynı dili konuşan Sayın Belediye Başkanımız Mustafa Poyraz'a, projenin uygulama aşamalarını yakından izleyen, bizlerle alan gezilerine katılan Belediye Başkan Yardımcımız Sayın Cevdet Kabakçı'ya proje ekibi olarak teşekkür ediyoruz.

İbrahim H. YILMAZOĞLU

İŞLEMECİLİK

Nursel BAYKASOĞLU

1. İŞLEMECİLİK

Kültürümüzün ve geleneksel sanatlarımızın en önemli bölümlerinden birini oluşturan nakış; çeşitli dokuma, deri ve keçe üzerine iğne veya tığ gibi özel araçlarla, elde veya makinede, çeşitli iplikler (ipek, yün, rafya, sim vb.) kullanılarak oluşturulan bezemedir (Korkusuz, 1980).

Nakışta kullanılan araçlar, başarının temel unsurunu oluşturur.

Nakışın, dikişin dekoratif bir şekilde yapılmasından doğduğu ve insanlık tarihi kadar eski olduğu tahmin edilmektedir. Yapılan ilk işlemler hakkında fazla bir bilgi edinilememiştir; ancak kazılardan çıkan heykellerin üzerindeki elbiselerin işlemeli oluşu ve İbrani tarihinde Nuh'un kızının ilk nakışlı kemeri kullandığının anlatılışı, bu sanatın eski bir sanat dalı olduğunu göstermektedir (Korkusuz, 1986). Nakışlı en eski örnek olarak Mısır'da mumyaların üzerindeki nakışlı parçalar gösterilebilir. Bu örnekler Paris'teki Güzel Sanatlar Müzesi'nde sergilenmektedir.

Yaratıcı zeka, ince zevk ve beceri ürünleri olan el işlemleri, bazı dönemlerde önemini kaybediyor gibi görünse de, kültürümüzün önemli belgelerinden biri olarak, günümüze kadar değerini koruyabilmiştir. Gelişen teknolojiye paralel, büyüyen ve sanayi haline gelen makine nakışlarının kısa sürede yapıldığı ve ucuz olduğu için el nakışlarının önünü kestiği düşünülse de, dün olduğu gibi bugün de el nakışlarına yurt içi ve yurt dışında büyük değer verilmektedir.

İşlemede gözlenen uygulama biçimleri, işlenecek dokumayı oluşturan iplikler üzerinde yapılan temel işlemlerdeki sistem doğrultusunda beş ana grup altında toplanmaktadır (Barışta, 1995):

- 1- Dokumanın iplikleri üzerinde yürütülen iğneler
- 2- Dokumanın üzeri kapatılarak yapılan iğneler
- 3- Dokumanın iplikleri bağlanarak yapılan iğneler
- 4- Dokumanın iplikleri çekilerek yapılan iğneler
- 5- Dokumanın iplikleri kesilerek yapılan iğneler

Araştırma kapsamında ulaşılabilen işlemlerde, yukarıda sıralanan beş gruptaki iğne grubuna da rastlanmıştır. Tanıtılmasına ve gün ışığına çıkartılarak daha geniş halk kitlelerine ulaştırılmasına çalışılan bu tekniklerin dışında Kahramanmaraş ve ilçelerinde az da olsa “beyaz iş (delik işi)”, “sarma - susma” ve “Alman nakışı” örneklerine de rastlanmıştır.

Bu durum, günümüz koşullarında da olsa, el işlemlerine verilen önemi vurgular niteliktedir. Günümüzde çok kısa sürede, kolay ve çabuk işleme yapan, ayarlandıktan sonra dıştan hiçbir müdahale gerektirmeyen çok başlı makinelere rağmen, el işlemlerine verilen değer her geçen gün artmaktadır.

Kahramanmaraş'ta, değişen hayat şartları ve yaşam tarzına rağmen, gelenek ve göreneklerin korunarak yaşatılmaya çalışıldığı saptanmıştır. Bu ilde, halk kültürü içerisinde önemli bir yere sahip olan el işlemleri zaman içerisinde, kısmen kaybolmadan, bu günlere kadar, kuşaktan kuşağa aktararak geçmişe ışık tutmaya devam etmektedir.

1.1. Maraş (Dival) İşi

Maraş (Dival) işi, 18. yy'dan bu yana yaygın olarak uygulanan bir işleme tekniğidir (Barışta, 1997). “Geleneksel” sözcüğü ile ifade edilen, çok eski zamanlardan beri yapılmakta olup, kuşaktan kuşağa iletilen Maraş (Dival) işi; “sırma”, “sırma işi”, “mukavva işi”, “bastırma” vb. isimlerle de tanınmaktadır (Markaloğlu, 1996). Dival (Maraş) işi; tersi ve yüzü farklı görüntüde, tek yüzlü bir işlemedir. Sarma ve atma iğnelerinin birleşimi olarak uygulanan Maraş (Dival) işinde, biri kumaşın arka yüzünden yürütülen, yüzden görülmeyen,; biri kumaşın ön yüzünden yürütülen arka yüzünden görülmeyen iki tür iplik kullanılır. Maraş işi düz bir arka yüzey elde etmek ve metal ipliği az kullanmak amacıyla uygulanan bir yüzeysel sarma türüdür (Baykasoğlu ve Çakır, 2012).

Fotoğraf 20. Dival İşi (Maraş İşi) Yapan Hanım

Desenin, altı çirili karton ile kabartılıp özel bıçağı ile oyularak hazırlanan ve işlenecek kumaşa yapıştırılan, kartona gerilip “cülde” adı verilen özel tezgahta, üstten çok katlı sim veya sırma, alttan mumlanmış iplikle karşılıklı tutturularak çalışılan bir işleme türüdür.

Tahtadan yuvarlak bir sapa tutturulan, ucu sivri iğneli bir araç olan biz ile, kumaş ve karton delinerek; iğne alttan üste, üstten alta geçirilerek işlenir.

Fotoğraf 21. Biz ile İğne Karşılaştırılması

Üstte kullanılan çok katlı sim ya da sırmanın birbirine dolaşmasını engellemek için kullanılan makaralığa “cağ” adı verilir.

Fotoğraf 22. Cağ (Makaralık)

Fotoğraf 23. Cüldeye
Tutturulan Kumaşın İşlenişi

Müzelerimizde bulunan Maraş (Dival) işi ürünler incelendiğinde, çirişli kartonla kabartmanın yanı sıra pamuk, deri ya da iplikle alt dolgusu yaparak da işlendiği görülmektedir (Baykasoğlu, 1993).

Maraş (Dival) işi tekniğinde, çalışılacak ürün küçükse kasnağa gerilmiş astar kumaş üzerine, desen yapışmış kumaş teyellenerek ve kasnak, cüldeye takılarak işlenir. Ürün boyutu büyükse çerçeve veya gergefte işlenir.

Maraş (Dival) işinde teknik olarak çeşitli sarmalar (düz sarma, verev sarma, yarmalı sarma), balıksırtı, düz ve verev pesent, hasır iğne vb. teknikler kullanılır.

Maraş (Dival) işinde yardımcı teknik olarak diğer işlemlerdeki tekniklerden de yararlanır. Bunlar aplike, tohum işi, Bulonya iğnesi vb.'dir.

Üstte çağa takılı sim ve sırmanın yanında iplik kullanılan örneklerle rastlamak mümkündür. İplikler simle karışık kullanılabileceği gibi, desenin istenen bölümlerinde tek olarak da kullanılır.

Fotoğraf 24. Sim ve İplik ile İşlenmiş Bindallı

Fotoğraf 25. Nur Nakış Atölyesi'nden Masa Örtüsü

Bütün sanatlarda olduğu gibi nakış sanatında da çoğunlukla doğadaki çiçek, yaprak ve dallardan, az da olsa hayvan ve nesnelerden oluşturulan kompozisyonlar kullanılmıştır.

Topkapı Sarayı Müzesi'nde; inci, mercan, yakut vb. gibi değerli taşlarla süslenmiş Maraş (Dival) işi

işlemelere rastlamak mümkündür.

Özellikle Kahramanmaraş ilinde çok yaygınlaşan ve çoğunlukla “Maraş işi” adıyla anılan bu işleme, çeyizlerin vazgeçilmezi olan yatak örtüsü, bohça, oda takımı; bindallı, kese, yelek, ceket, şalvar ve takı vb. şeklinde, günümüzde de yaygın olarak kullanılmaktadır.

1.1.1. Maraş (Dival) İşi Yapımında Kullanılan Araç ve Gereçler

Cülde (Tezgâh): Bir taban üzerine eğik olarak yerleştirilmiş bir araçtır. Kartona gerilmiş kumaş üst kısma sıkıştırılarak kullanılır. İki elle rahat çalışmayı sağlar.

Fotoğraf 26. Cülde

Cağ (Makaralık): Üst ipliklerin işleme esnasında birlikte kullanımını sağlayan araçtır.

Makat: İşleme kartonu hazırlanırken veya desen yapıştırılırken arada boşluk kalmasını engelleyen tahta araçtır.

Biz: Yuvarlak tahta sapı ve çelikten yapılmış ince ucu olan araçtır.

Möhlüke (Oyma Bıçağı): Tahta saplı, ucu kıvrık ve sivri, çelik bıçaktır.

Fotoğraf 27. Balmumu

Fotoğraf 28. Biz, Möhlüke ve Makas

Askı: Büyük işlerin sarkmaması için, tahtadan yapılmış, ucuna çengel takılmış bir araçtır.

Sim: İplik üzerine metal telin sarılmasıyla elde edilen ve çok yaygın kullanılan bir malzemedir.

Sırma: Çok ince çekilmiş madensel teldir.

Moline: Pamuktan yapılmıştır. Üst ve alt iplik olarak kullanılır.

Çamaşır İpeği: İpekten yapılmış, ince ve kalın türleri olan, ayrıca katları ayrılabilen bir malzemedir.

Bal Mumu: Sim ya da sırmayı tutturmak için, kullanılan ipliği mumlamada gerekli olan bir malzemedir.

Çiriş: “Çiriş otu” adı verilen bitkinin, kök yumrularının kurutulup öğütülmesiyle elde edilir. Bu kurutulmuş bitkiye su ilave edilir ve ona yapıştırıcı özelliği kazandırılır.

Kumaş: Sık dokunuşlu ya da düz yüzeyli kumaşlar kullanılır. Saten, yün, ipek, deri, süet vb.

Kurt – Tırtıl: Fabrikasyon olarak üretilmiş, metal süsleyicilerdir. Arzu edilen boyda kesilerek kullanılır. Bu araç ve gereçler dışında beyaz, sarı ve gri karton, çimento kağıdı, zımpara, çeşitli boyda iğneler, makas, dikiş ipliği vb. kullanılır.

1.1.2. Maraş (Dival) İşi Deseni Hazırlama

Kurşun kalem (2B – 2H), silgi, parşömen kağıdı, beyaz karton, cetvel ve desenin uygulanacağı ürünün kalıbı hazırlanır. Desen için müzelerde, sandıklarda bulunan eski işlemler, basılmış desen kitapları, kartlar vb. kullanılır. Deseni mümkün olduğunca kopuksuz, bağlantılı çizmeye özen göstermelidir. Bu durum yapıştırma ve işleme özelliği nedeniyle Maraş (Dival) işinin vazgeçilmez özelliğidir.

Fotoğraf 29. Oyulmuş ve Kumaşa Yapıştırılmış Desen

1.1.3. Maraş (Dival) İşi İşleme Tekniği

Deseni hazırlanan ve kumaşa yapıştırıldıktan sonra gri kartona gerilen işlenecek ürün, “cülde” adı verilen özel tezgahta, üstten çok katlı sim, sırma yada sim - sırmaya karıştırılmış iplikle, alttan kayganlığı sağlamak için mumlanmış iplikle, “biz” adı verilen delici alet ile karşılaştırma yapılarak ve karşılıklı tutturularak işlenir. Dival işinin yüzü sarma, tersi hristo teyeli görünümündedir. Alt ve üst iplikleri tutturma işlemi, desenin kenarında ve kumaş aralarında yapılmalıdır.

Bugün Kahramanmaraş ili ve çevresinde, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında ve araştırmaya konu olan Maraş halkı arasında yaygın olarak yapılan elde Maraş (Dival) işi, yurt içi ve yurt dışı pazarlarında yoğun talep almaktadır.

1.1.4. Maraş işi Ürün Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar	: 100x100 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten kumaş, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz - verev sarma, yarmalı yaprak, tohum işi, düz pesent
İlgili Kaynak	: Kız Meslek Lisesi

BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar	: 50x120 cm
Kullanılan Gereçler	: Ödemiş ipeği, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz - verev sarma
İlgili Kaynak	: Kız Meslek Lisesi

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Çanta
Boyutlar	: 35x25 cm
Kullanılan Gereçler	: Kadife, sim, iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz - verrev sarma, düz pesent
İlgili Kaynak	: Kız Meslek Lisesi

BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Gözlük kılıfı
Boyutlar	: 25x17 cm
Kullanılan Gereçler	: Şantuk, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz - verrev sarma
İlgili Kaynak	: Kız Meslek Lisesi

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Pano
Boyutlar	: 30x35 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz - verev sarma
İlgili Kaynak	: Kız Meslek Lisesi

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar	: 58x152 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz verev sarma, verev pesent, hasır iğne
İlgili Kaynak	: Nur KORKMAZ

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar	: 56,5x136,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz - verev sarma, yarmalı sarma, verev pesent
İlgili Kaynak	: Nur KORKMAZ

BİLGİ FORMU 8

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar	: 57,5x98,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Ödemiş ipeği, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz-verev sarma, yarmalı sarma
İlgili Kaynak	: Nur KORKMAZ

BİLGİ FORMU 9

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar	: 117x42 cm
Kullanılan Gereçler	: Ödemiş ipeği, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz - verrev sarma, verrev pesent, atma işi
İlgili Kaynak	: Nur KORKMAZ

BİLGİ FORMU 10

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Dondurmacı kemeri
Boyutlar	: 14x41 cm
Kullanılan Gereçler	: Deri, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma
İlgili Kaynak	: Nur KORKMAZ

BİLGİ FORMU 11

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Şapka
Boyutlar	: 56x23 cm
Kullanılan Gereçler	: Kadife sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma
İlgili Kaynak	: Nur KORKMAZ

BİLGİ FORMU 12

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Kılıf
Boyutlar	: 9x13 cm
Kullanılan Gereçler	: Güderi sim, pamuk iplik, deri
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma
İlgili Kaynak	: Nur KORKMAZ

BİLGİ FORMU 13

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Şapka
Boyutlar	: 8,5 x15 cm
Kullanılan Gereçler	: Santuk, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma
İlgili Kaynak	: Nur KORKMAZ

BİLGİ FORMU 14

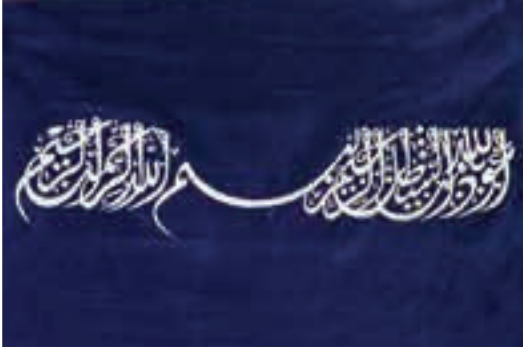
İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Kuşak
Boyutlar	: 14x37 cm, yan kuşak: 30x137 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma
İlgili Kaynak	: Nur KORKMAZ

BİLGİ FORMU 15

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Seccade
Boyutlar	: 90x145 cm
Kullanılan Gereçler	: Sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Saten, düz - kabartma sarma, atma işi
İlgili Kaynak	: Nur KORKMAZ

BİLGİ FORMU 16

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Dival işi
Boyutlar	: 45x80 cm
Kullanılan Gereçler	: Kadife, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma
İlgili Kaynak	: Hilal ERKAYA

BİLGİ FORMU 17

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Seccade
Boyutlar	: 100x160 cm
Kullanılan Gereçler	: Kadife, sim, pamuk iplik, pul, kurt, inci
Uygulanan Teknikler	: Düz ve yarmalı sarma
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 18

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar	: 55x120cm
Kullanılan Gereçler	: Şantuk, Sim, pamuk iplik, kurt, pul, inci
Uygulanan Teknikler	: Düz ve yarmalı sarma
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 19

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar	: 110x110 cm
Kullanılan Gereçler	: Kıl tela, sim, pamuk iplik, kurt, pul
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 20

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Hamam bohçası
Boyutlar	: 80x80 cm
Kullanılan Gereçler	: Sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Kadife, düz - verrev sarma, düz - zigzag pesent
İlgili Kaynak	: Nejla SÜNBÜL

BİLGİ FORMU 21

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Pano
Boyutlar	: 35x50 cm
Kullanılan Gereçler	: Kıl tela, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma, aplike
İlgili Kaynak	: Hilal ERKAYA

BİLGİ FORMU 22

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Yastık
Boyutlar	: 40x37 cm
Kullanılan Gereçler	: Kadife, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma
İlgili Kaynak	: Dilber KÖKLÜ (Anneannesinden kalma 100 yıllık)

BİLGİ FORMU 23

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Yastık
Boyutlar	: 38x41 cm
Kullanılan Gereçler	: Kadife, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz ve yarmalı sarma
İlgili Kaynak	: Dilber KÖKLÜ (Anneannesinden kalma 100 yıllık)

BİLGİ FORMU 24

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar	: 50x120 cm
Kullanılan Gereçler	: Kadife, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz ve yarmalı sarma
İlgili Kaynak	: Sıdıka GÜRKAN

BİLGİ FORMU 25

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar	: 80x170 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik, inci, kurt
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 26

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar	: 50x120 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik, inci
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma, atma işi, düz pesent
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 27

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar	: 80x170 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik, inci
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma, atma işi
İlgili Kaynak	: Sıdıka GÜRKAN

BİLGİ FORMU 28

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar	: 110x230 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik, inci
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma, atma işi
İlgili Kaynak	: Sıdıka GÜRKAN

BİLGİ FORMU 29

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar	: 50x140 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik, inci
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma, düz - verev pesent
İlgili Kaynak	: Sıdıka GÜRKAN

BİLGİ FORMU 30

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar	: 100x220 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma
İlgili Kaynak	: Sıdıka GÜRKAN

BİLGİ FORMU 31

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar	: 100x220 cm
Kullanılan Gereçler	: Şantuk, sim, pamuk iplik, inci
Uygulanan Teknikler	: Düz ve yarmalı sarma
İlgili Kaynak	: Sıdıka GÜRKAN

BİLGİ FORMU 32

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Yatak örtüsü
Boyutlar	: 200x250 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma, verrev pesent
İlgili Kaynak	: Sıdıka GÜRKAN

BİLGİ FORMU 33

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar	: 70x150 cm
Kullanılan Gereçler	: Şantuk, sim, pamuk iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma ve düz pesent
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 34

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar	: 60x140 cm
Kullanılan Gereçler	: Şantuk, sim, pamuk iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Düz ve yarmalı sarma
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 35

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Pano
Boyutlar	: 50x50 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Düz - yarmalı sarma, düz pesent
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 36

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Pano
Boyutlar	: 50x70 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 37

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No:	: 1597
Ürün Türü	: Bindallı
Boyutlar	
Ön Uzunluk	: 134 cm
Arka Uzunluk	: 144 cm
Etek Ucu Genişliği	: 109 cm
Kol Uzunluğu	: 51 cm
Kol Genişliği	: 20 cm
Kol Ağzı Genişliği	: 18 cm
Yaka Yırtmacı	: 42 cm
Kullanılan Gereçler	: Sim pamuk iplik, pul
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 38

İnceleme Tarihi : 20/11/2012

Envanter No: : 1699

Ürün Türü : Bindallı

Boyutlar

Ön Uzunluk : 136 cm

Arka Uzunluk : 104 cm

Etek Ucu Genişliği : 123 cm

Kol Uzunluğu : 55 cm

Kol Genişliği : 19 cm

Bel Ölçüsü : 62 cm

Yaka Yırtmacı : 34 cm

Kullanılan Gereçler : Kadife, sim, pamuk iplik, pul

Uygulanan Teknikler : Düz ve kabartma sarma

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 39

İnceleme Tarihi : 20/11/2012

Envanter No: : 1815

Ürün Türü : Bindallı

Boyutlar

Ön Uzunluk : 119 cm

Arka Uzunluk : 128 cm

Etek Ucu Genişliği : 105 cm

Kol Uzunluğu : 55 cm

Kol Genişliği : 19 cm

Bel Ölçüsü : 50 cm

Yaka Yüksekliği : 3 cm

Yaka Yırtmacı : 30 cm

Kullanılan Gereçler : Kadife, sim, pamuk iplik, kurt, pul

Uygulanan Teknikler : Düz - yarmalı sarma, bal peteği, atma işi

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 40

İnceleme Tarihi : 20/11/2012

Envanter No: : 1817

Ürün Türü : Bindallı

Boyutlar

Ön Uzunluk : 133 cm

Arka Uzunluk : 136 cm

Etek Ucu Genişliği : 110 cm

Kol Uzunluğu : 51 cm

Kol Genişliği : 22 cm

Bel Ölçüsü : 62 cm

Yaka Yırtmacı : 35 cm

Kullanılan Gereçler : Kadife, sim, pamuk iplik, kurt, pul

Uygulanan Teknikler : Düz - kabartma sarma, atma işi

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 41

İnceleme Tarihi : 20/11/2012

Envanter No: : 2472

Ürün Türü : Bindallı

Boyutlar

Ön Uzunluk : 134 cm

Arka Uzunluk : 136 cm

Etek Ucu Genişliği : 112 cm

Kol Uzunluğu : 48 cm

Kol Genişliği : 22 cm

Bel Ölçüsü : 59 cm

Yaka Yırtmacı : 32 cm

Kullanılan Gereçler : Kadife, sim, pamuk iplik, pul

Uygulanan Teknikler : Düz - yarmalı sarma

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 42

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No:	: 2478
Ürün Türü	: Bindallı
Boyutlar	
Ön Uzunluk	: 110 cm
Arka Uzunluk	: 108 cm
Etek Ucu Genişliği	: 109 cm
Kol Uzunluğu	: 55 cm
Kol Genişliği	: 19 cm
Roba Uzunluğu	: 47 cm
Yaka Yırtmacı	: 10 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Düz - yarmalı sarma
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi,

BİLGİ FORMU 43

İnceleme Tarihi : 20/11/2012

Envanter No : 51.7.72

Ürün Türü : Bindallı

Boyutlar

Ön Uzunluk : 118 cm

Arka Uzunluk : 128 cm

Kol Uzunluğu : 52 cm

Kol Genişliği : 23 cm

Yaka Yüksekliği : 12,5 cm

Kullanılan Gereçler : Kadife, sim, pamuk iplik, tırtıl

Uygulanan Teknikler : Düz – kabartma sarma

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi,

BİLGİ FORMU 44

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 19.2.73
Ürün Türü	: Bindallı
Boyutlar	
Ön Uzunluk	: 81 cm
Arka Uzunluk	: 84 cm
Etek Ucu Genişliği	: 109 cm
Kol Uzunluğu	: 49 cm
Kol Genişliği	: 19 cm
Yaka Yüksekliği	: 7 cm
Kullanılan Gereçler	: Kadife, sim, pamuk iplik, pul, tırtıl
Uygulanan Teknikler	: Düz - kabartma sarma
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 45

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 2476
Ürün Türü	: Şalvar (bayan)
Boyutlar	
Şalvar Boyu	: 98 cm
Şalvar Eni	: 180 cm
Bilek Açıklığı	: 16,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik, pul, tırtıl
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 46

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 1070
Ürün Türü	: Bindallı
Boyutlar	
Boy	: 71 cm
Arka Genişliği	: 50 cm
Ön Genişliği	: 24 cm
Kol Uzunluğu	: 46 cm
Kol Genişliği	: 19,5 cm
Yaka Yüksekliği	: 7 cm
Kullanılan Gereçler	: Kadife, sim, pamuk iplik, pul
Uygulanan Teknikler	: Düz - yarmalı sarma
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 47

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Cepken
Boyutlar	
Boy	: 43,5 cm
Tek Ön Genişliği	: 24 cm
Kol Genişliği	: 19 cm
Kol Uzunluğu	: 41,5 cm
Kuş Genişliği ve Yüksekliği	: 16x6 cm
Arka Genişliği	: 46,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pazen, sim, pamuk iplik, pul, tırtıl
Uygulanan Teknikler	: Düz - yarmalı sarma, aplike, atma işi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 48

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 546

Ürün Türü : Ceket

Boyutlar

Boy : 60 cm

Tek Ön Genişliği : 24,5 cm

Kol Genişliği : 20 cm

Kol Uzunluğu : 48 cm

Omuz Genişliği : 40 cm

Yaka Yüksekliği : 5 cm

Arka Uzunluğu : 61cm

Kullanılan Gereçler : Kadife, sim, pamuk iplik, pul

Uygulanan Teknikler : Düz sarma

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 49

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 545

Ürün Türü : Ceket

Boyutlar

Boy : 55,5 cm

Tek Ön Genişliği : 25 cm

Kol Genişliği : 22 cm

Kol Uzunluğu : 41,5 cm

Yaka Yüksekliği : 7 cm

Arka Genişliği : 50 cm

Arka Uzunluğu : 57 cm

Kullanılan Gereçler : Kadife, sim, pamuk iplik, pul

Uygulanan Teknikler : Düz sarma

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 50

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 863

Ürün Türü : Ceket

Boyutlar

Boy : 47 cm

Tek Ön Genişliği : 19 cm

Kol Genişliği : 17,5 cm

Kuş Ölçüsü : 18x8 cm

Kol Uzunluğu : 46 cm

Yaka Yüksekliği : 3 cm

Arka Genişliği : 46 cm

Arka Uzunluğu : 47 cm

Kullanılan Gereçler : Saten, sim, pamuk iplik, pul, hazır kordon

Uygulanan Teknikler : Düz - yarmalı sarma

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 51

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 859

Ürün Türü : Cepken

Boyutlar

Boy : 43,5 cm

Tek Ön Genişliği : 24 cm

Kol Genişliği : 19 cm

Kol Uzunluğu : 41,5 cm

Kuş Genişliği ve Yük. : 16x6 cm

Arka Genişliği : 46,5 cm

Kullanılan Gereçler : Kadife, sim, pamuk iplik, tırtıl

Uygulanan Teknikler : Düz - yarmalı sarma, aplike

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 52

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 2473

Ürün Türü : Ceket

Boyutlar

Boy : 58 cm

Tek Ön Genişliği : 36 cm

Arka Yükseklik : 59 cm

Kol Genişliği : 19,5 cm

Kol Uzunluğu : 49,5 cm

Yaka Yüksekliği : 5 cm

Omuz Genişliği : 41,5 cm

Kullanılan Gereçler : Kadife, sim, pamuk iplik, pul

Uygulanan Teknikler : Düz - yarmalı sarma

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 53

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 1606
Ürün Türü	: Cepken
Boyutlar	
Boy	: 40 cm
Tek Ön Genişliği	: 24,5 cm
Kol Genişliği	: 20 cm
Kol Uzunluğu	: 49,5 cm
Kol Yırtmacı	: 10 cm
Yaka Yüksekliği	: 3 cm
Arka Genişliği	: 51,5 cm
Arka Yükseklik	: 39 cm
Kullanılan Gereçler	: Kadife, sim, pamuk iplik, pul, hazır harç
Uygulanan Teknikler	: Düz - yarmalı sarma
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi,

BİLGİ FORMU 54

İnceleme Tarihi	: 15/10/2012
Ürün Türü	: Bohça (yaklaşık 70 yıllık)
Boyutlar	: 82x82 cm
Kullanılan Gereçler	: Kadife, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz - yarmalı sarma
İlgili Kaynak	: Meral BALBABA (Halk Eğitim Merkezi)

BİLGİ FORMU 55

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar	: 100x100 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz - yarmalı sarma
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 56

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Kare sehpa örtüsü
Boyutlar	: 63x 63 cm
Kullanılan Gereçler	: Ödemiş ipeği, sim, pamuk iplik, tırtıl, pul
Uygulanan Teknikler	: Düz - yarmalı sarma, düz pesent
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 57

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Çanta
Boyutlar	: 55x35 cm
Kullanılan Gereçler	: Şantuk, sim, pamuk iplik, boncuk, pul
Uygulanan Teknikler	: Düz - yarmalı sarma
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 58

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Pano
Boyutlar	: 35x30 cm
Kullanılan Gereçler	: Saten, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz - yarmalı sarma
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 59

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Pano
Boyutlar	: 40x50 cm
Kullanılan Gereçler	: Şantuk, sim, pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz sarma
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

1.2. Maraş Filesı (Antep İşı)

Maraş Filesı (Antep ajuru) genellikle iplik sayılarak, bir kısmı kesilerek ve çekilerek yapılan bir işleme çeşididir. İplik kesme işlemi, yapılacak ajur örneğine göre farklı sayılarda olur. İşlemeye geçmeden önce ajurun belirlenmesi ve antika sayısının saptanması gerekir. Antikaların işleme ve germe esnasında atmaması için etrafına ikinci bir sıra antika ya da susma vb. çalışılmalıdır. Ajur çalışılmadan önce ya da ajur özelliğine göre, kalan iplikler üzerine filtre uygulanır. Filtre arzuya göre bir, üç, beş vb. Sayıda, üstten sarılışı ve alt geçişleri verev olarak yapılır. Bazen de filtre, ajur çalışılırken ajur özelliğine göre uygulanır. Gaziantep ve Kahramanmaraş illerimizde çok yaygın olarak çalışılan “Mercimek” ajurunda ise filtre ajurdan önce ya da ajur sırasında çalışılabilir (Baykasoglu, 1996).

Günümüzde örgün ve yaygın eğitim kurumlarında iplik sayarak ve antika-susma çalışılarak uygulanan bu teknik, Kahramanmaraş ve Gaziantep illerinde düz yüzeyli kumaşlar üzerine, kesiciler tarafından iplik sayılmadan iğnenin üzerinde kalan iplikler karşılıklı gelecek şekilde çalışılmaktadır. Kahramanmaraş ilinde saptadığımız çoğu örnekte, düz yüzeyli kumaşlar üzerine çalışılmıştır.

Fotoğraf 30.

Gergefte Maraş Filesı
(Antep İşı) Yapımı

Fotoğraf 31. Çamaşır İpeği ile Çalışılmış

Maraş Filesı Namaz Örtüsü

Kahramanmaraş ilinde yaptığımız araştırmalarda saptadığımız ve yörede genellikle “Maraş filesı” olarak adlandırılan mercimek ajur tekniği, çok ince kumaşlar üzerine, kumaş rengiyle aynı renkte çamaşır ipeği ya da çamaşır ipeğinin katı açılarak yarım kat iplikle çalışılmaktadır.

Bütün ajur çeşitlerindeki yapılış özelliklerini taşıyanlar mercimek, ciğerdel-di, örümcek, kartopu, çitime, badem ve cemelyan ajurlarıdır (Korkusuz, 1986).

Diğer ajur çeşitleri, bu yedi çeşit ajurun birbirine karışimleri ya da aynı grup içerisinde farklı ajur türleri çalışılarak elde edilir. Kahramanmaraş ili ve çevresinde az da olsa Maraş Filesi (mercimek ajuru) dışında örneğe de rastlanmıştır.

Fotoğraf 32. Gergefte Maraş Filesi

1.2.1. Maraş Filesi Yapımında Kullanılan Kumaşlar ve Kullanım Alanları

Maraş filesi ipliği sayılabilen en - boy ipliği, eşit her tür kumaş üzerine uygulanır. Desen olarak kanava ve goblen desenlerinden, dantellerden, daha önce çalışılmış ürünlerden, müzelerden yararlanılır. Maraş filesi her tür ev ve giyim eşyasına, namaz örtüsü, bebek takımları vb. üzerine çalışılır.

1.2.2. Maraş Filesi Çalışırken Dikkat Edilecek Esaslar

- 1- Kumaşın kasnak ya da gergefte gergin olması,
- 2- Antika ilmeklerinin iç tarafa getirilmesi,
- 3- Kesme işlemine köşelerden başlanması ve kesme işleminin diğer köşede de kes ile bitirilmesi,
- 4- Kesme ve çekme işleminin kumaşın tersinde çalışılması,
- 5- Kumaş ipliklerinin filtre sarılması sırasında, alttan geçişlerin verev olması,

6- İşlemeye sol üst köşeden başlanması önem taşımaktadır.

Araştırma kapsamında maraş işi çalışmaların tesbit edilmesinde; Kız Meslek Lisesi Nakış Öğretmenlerine, Halk Eğitim Merkezi çalışanlarına; Kahramanmaraş geleneksel el nakışlarının yurt içi ve yurt dışında tanıtımı ve pazarlanmasını en iyi biçimde yapan “Nakkaş” ve “Nur Nakış” ve diğer nakış atölyelerine, bize sandıklarını açan kaynak kişilere teşekkür ederiz.

1.2.3. Maraş Filesı Ürün Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Namaz örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 10x10 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep muline iplik ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Necla SÜMBÜL

BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar	: Yuvarlak motif 15x15 cm, üçgen motif 6x11cm
Kullanılan Gereçler	: Krep muline iplik ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: Gül
İlgili Kaynak	: Necla SÜMBÜL

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Namaz örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 95x15 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep muline iplik ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: Karanfilli
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 4

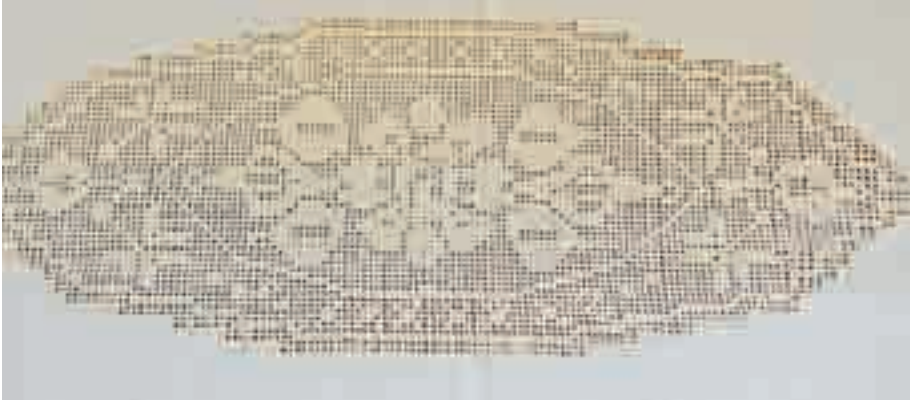
İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 40x13 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, muline iplik ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: Lale
İlgili Kaynak	: Mehtap Zulkadiroğlu EMİRMAHMUTOĞLU

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 11x11 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, muline iplik ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: Mum çiçeği
İlgili Kaynak	: Mehtap Zulkadiroğlu EMİRMAHMUTOĞLU

BİLGİ FORMU 6

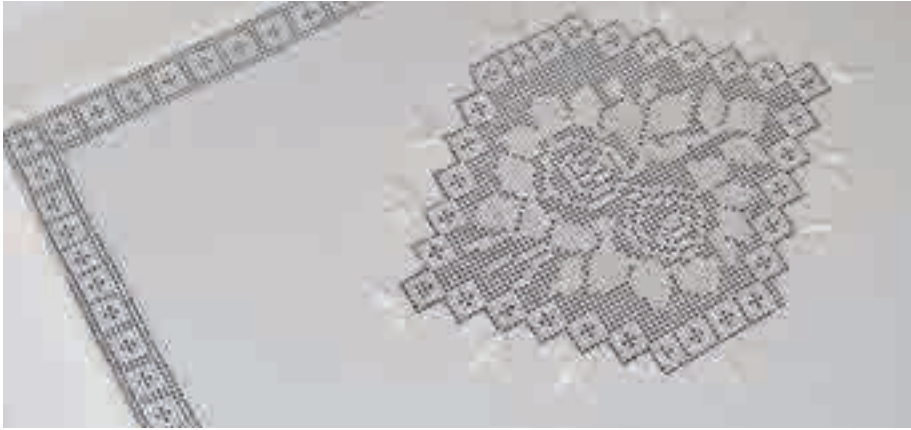
İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 90x30 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, muline iplik ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
İlgili Kaynak	: Mehtap Zulkadiroğlu EMİRMAHMUTOĞLU

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Mendil
Boyutlar (Motif)	: 11x11 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, muline iplik ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: Kuşlu
İlgili Kaynak	: Leman YAŞAR

BİLGİ FORMU 8

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Örtü
Boyutlar	: 45x45 cm (motif 13x13 cm)
Kullanılan Gereçler	: Krep, çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
İlgili Kaynak	: Nur KORKMAZ

BİLGİ FORMU 9

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Namaz örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 74,5x10 cm
Kullanılan Gereçler	: Şifon, çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru (maraş filesi)
Yöresel Motif İsimleri	: Şahin tepesi
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 10

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Bohça
Boyutlar (Motif)	: 35x35 cm, üçgen motif 28x28 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, çamaşır ipeği ve iğne
Yöresel Motif İsimleri	: Laleli
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
İlgili Kaynak	: Ebru TANIŞ

BİLGİ FORMU 11

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Ürün Türü	: Yatak çarşafı
Boyutlar (Motif)	: 210x15 cm
Kullanılan Gereçler	: Şifon çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: Çınar yaprağı
İlgili Kaynak	: Mehtap KOÇAK

BİLGİ FORMU 12

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Yastık örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 147x38 cm
Kullanılan Gereçler	: Birman muline iplik ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: Üç boğumlu motif
İlgili Kaynak	: Meral BALBABA

BİLGİ FORMU 13

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Yatak takımı
Boyutlar (Motif)	: 12x12 cm
Kullanılan Gereçler	: Birman çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru, susma
Yöresel Motif İsimleri	: Yumurta
İlgili Kaynak	: Meral BALBABA

BİLGİ FORMU 14

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 27x13 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, çarım kat çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru, susma
Yöresel Motif İsimleri	: Sultan gülü
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 15

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 7x7 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru, susma
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 16

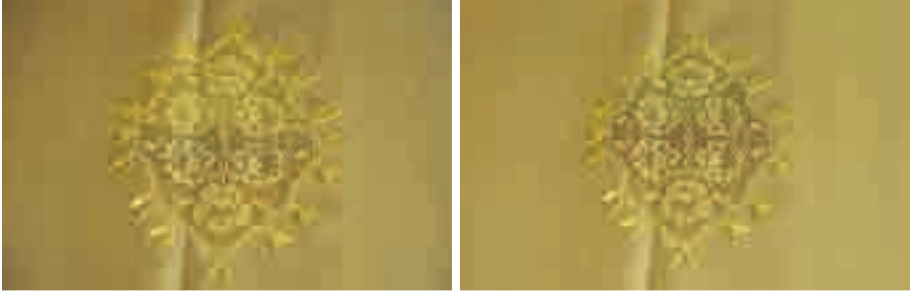
İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 15x13,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, yarım kat çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru, susma
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 17

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 17x13,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, yarım kat çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru, susma
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 18

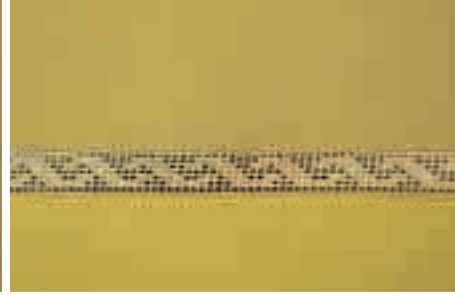
İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 14,5x14,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Şantuk, yarım kat çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru, susma
Yöresel Motif İsimleri	: Gül
İlgili Kaynak	: Sıdıka GÜRKAN

BİLGİ FORMU 19

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 9x8 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, yarım kat çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru, susma
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Sıdıka GÜRKAN

BİLGİ FORMU 20

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: Kenar suyu 6x140 cm - motif 35x25 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, yarım kat çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru, susma
Yöresel Motif İsimleri	: Gül
İlgili Kaynak	: Sıdika Gürkan

BİLGİ FORMU 21

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 50x13 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, yarım kat çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 22

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 40x40 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, yarım kat çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: Gül
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 23

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 80x80 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, yarım kat çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: Gül
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 24

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 17x15 cm
Kullanılan Gereçler	: Şantuk çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: Gül
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 25

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar	: 60x140 cm - motif genişliği 9 cm
Kullanılan Gereçler	: Şantuk çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 26

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 13x13 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, yarım kat çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 27

İnceleme Tarihi	: 15/10/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 30x30 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, yarım kat çamaşır ipeği ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: Gül
İlgili Kaynak	: Fatma TÜFEKÇİ

BİLGİ FORMU 28

İnceleme Tarihi	: 15/10/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 32x32 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, muline iplik ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: Gül
İlgili Kaynak	: Fatma TÜFEKÇİ

BİLGİ FORMU 29

İnceleme Tarihi	: 15/10/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 13x9 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, muline iplik ve iğne
Uygulanan Teknikler	: Mercimek ajuru
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Fatma TÜFEKÇİ

1.3. Suzeni (İlme - Kasnak İşi)

Yapımı son derece kolay olan suzeni (ilme-kasnak işi) işlemeciliği, elde iğne ile, elde tığ ile ya da makinede çalışılır (Korkusuz, 1986). Temel nakış tekniklerinden zincir iğnesinin, yan yana tekrarıyla zemin doldurarak işlenmesinden oluşur.

Fotoğraf 33. Nermin Sürmen'e Ait Suzeni Pano (100- 150 Yıllık)

Suzeni (ilme-kasnak işi) işlemeye başlamadan önce, ürüne ve zevke uygun çizilmiş desen kumaşa geçirilir ve kumaş, kasnak bezleri yardımıyla kasnağa gerilir. İğne veya tığ yardımıyla kasnağın altındaki iplik, kumaşın yüzüne çıkartılır. Desen motifinin sınırları içinde, sağdan sola, dıştan içe doğru çalışılarak zemin doldurulur.

Çalışırken yüzeyde oluşan zincir boylarının aynı büyüklükte olmasına dikkat edilmelidir. Elde tığ ile çalışma, iğne ile çalışmaya nazaran çok daha hızlı ilerlediği için özellikle geniş yüzeyli (yatak örtüsü, masa örtüsü, yatak takımı, perde vb.) ürünlerde tercih edilmelidir.

Suzeni (ilme-kasnak işi) nakışında, diğer nakış tekniklerinde olduğu gibi eskiden kumaş ve iplik kalınlıkları orantılı seçilirdi. Günümüzde, geniş yüzeyli ürünlerde (yatak örtüsü, perde v.b.) organize kumaş üzerine yün iplikle çalışılmış, pek çok örneğe rastlanmak mümkündür. Zincirlerin kumaş iplik

aralarına girmemesi için düz yüzeyli her tür kumaş ve her tür iplik kullanılabilir. Suzeni (ilme-kasnak işi) nakışı, zevke ve kullanılacak desene bağlı olarak tek ya da çoklu renklerle çalışılır. Arzu edilirse iplik bitiminde; iplik, kumaşın altında tutturulduktan sonra ilmik içinden aynı rengin tonu ya da farklı bir renkle işlemeye devam edilir (Baykasoğlu, 1994).

Fotoğraf . 34 Masa Örtüsü Detay

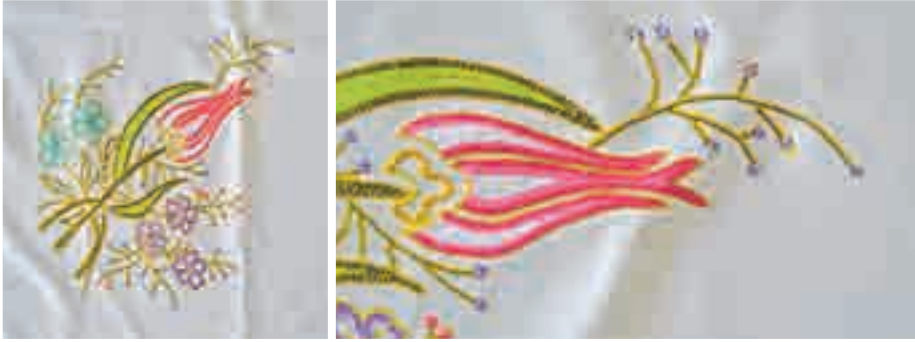
Fotoğraf 35. Peçete Detay

Fotoğraf 36. Suzeni Örtüden Detay

Suzeni (ilme-kasnak işi) nakışı, yıkanmaya elverişli bir teknik olduğu için, kumaş özelliği göz önünde bulundurularak her tür ev ve giyim eşyasına ve takılara uygulanabilir.

Suzeni (ilme-kasnak işi) eski dönemlerden beri bilinen bir halkalı iğne çeşitlemesidir. Kalan parçalar arasında Roma İmparatorluğu dönemi örnekleri mevcuttur (Barışta, 1997). El emeği göz nuru işlemler, Türklerin çeyiz gelenekleri sayesinde özenle korunmuş ve bu işlemlerin nesilden nesile aktarımı sağlanmıştır.

Fotoğraf 37. Suzeni Masa Örtüsünden Detay

Kahramanmaraş il ve ilçelerinde, özellikle Mehmetler Köyü'nde, suzeni (ilme-kasnak işi) işlemenin geniş uygulama alanları bulunduğu saptanmıştır. Kültürümüzün yaşatılmasında çok önemli bir yeri olan işlemlerimizin Kahramanmaraş ili ve çevresinde pek çok aileye gelir kaynağı olacak şekilde işleniyor ve yaşatılıyor olması, gelecekte işlemlerimizin yaşaması ve yaşatılması açısından umut verici görülmüştür.

Fotoğraf 38. Masa Örtüsü Detay

Ülkemizde geleneksel olarak çalışılan bu işleme tekniğinin yaşatılması, ekonomik anlamda aile ve ülke ekonomisine katkı sağlayacaktır. Suzeni (ilme-kasnak işi) tekniğinin, ülkeyi tanıttacak konuma getirilmesi gereklidir.

1.4. Kanaviçe

Kanaviçe işinin ilk yapılışı çok eski zamanlara kadar uzanır. Kolay yapılışı, renkli ve gösterişli bir işleme oluşu nedeniyle her dönem tercih edilmiştir. 16. yy'ın en çok benimsenen işleme tekniklerindendir (Korkusuz, 1980).

Kanaviçe işlemeciliği, işlemeye başlayan için ilk adımdır. Basit olarak oluşturulan iğneler, bir arada, desen oluşturacak şekilde yapılabilir. Kanaviçenin başlı başına bir bezeme iğnesi olarak kullanımı yaygındır ancak; diğer temel nakış teknikleri, kırma tel, goblen v.b gibi yanında yardımcı iğne olarak da kullanılır. Diğer illerimizde olduğu gibi Kahmanmaraş'ta da yaygın bir kullanım alanı vardır. Maraş ili ve ilçelerinde hemen her evde rastladığımız kanaviçe örnekleri desen ve renk özelliği nedeniyle kullanım ve çeyiz amaçlı çalışılmaktadır (Baykasoglu, 1995).

Fotoğraf 39. Kanaviçe Yastık Detay

Fotoğraf 40. Kanaviçe
Yatak Çarşafı Detay

Kanaviçe işinin yapıldığı kumaşa “kanava” adı verilir. Ucuz ve kullanışlı olması açısından, ilk zamanlar pamuk ve yünden dokunan kanava bezleri günümüzde pamuk ipliğinden dokunmaktadır. İşlemeye başlamadan önce düz yüzeyli kumaşlar üzerine kanava bezi teyellenir. Kanaviçe işlendikten sonra kanava kumaşı iplik çekilerek kumaş üzerinden temizlenir. Maraş ili ve çevresinde rastlanan örneklerin çoğunun kanava bezi dikilerek çalışıldığı saptanmıştır. Ayrıca kanaviçe deseni, ipliği sayılabilen her tür kumaş üzerine sayılarak da işlenir.

Kanaviçe çalışılırken kanava bezi kullanılacaksa, kumaşın ve kanava bezinin en-boy ipliklerinin üst üste gelmesine dikkat edilmelidir.

Fotoğraf 41. Kanava Bezi Dikilerek Çalışılmış Örtüden Detay

Fotoğraf 42. Kanaviçe Çalışılmış Yorgan Ağzı Detay

Kanaviçe işlenirken kumaş kalınlığı ile iplik kalınlığının orantılı olması da önem taşır. Genellikle patiska üzerine çalışılan yatak takımları, perdeler, 12 ya da 8 numara yumak ile işlenir. Daha ince dokulu kumaşlarda ise muline ya da çamaşır ipeği kullanılır.

Kanaviçe işleme, yapım kolaylığı nedeniyle her tür ev ve giyim eşyasına, her tür kumaş üzerine uygulanabilir.

Fotoğraf 43. Kanaviçe İşlenmiş Yastık Kılıfı

Kanaviçe işleme, kanava bezi üzerine işlenecekse, sivri uçlu iğne ile kanava bezi kullanılmadan işlenecekse küt uçlu kanaviçe iğnesi ile çalışılır.

Kanaviçe işlerken alttaki verev ipliklerin tamamının aynı yöne bakacak şekilde işlenmesine dikkat edilir.

Kanaviçe Tek İğnesi

1- / / /

2-XXX

Bu şekilde işlenen kanaviçe işleri Kanaviçe tek iğnesi olarak adlandırılır ve daha parlak ve düzgün gözükür.

Ülkemizin hemen her yöresinde olduğu gibi Kahramanmaraş'ta da kanaviçenin "tek iğne" tekniğinin daha yaygın uygulandığı saptanmıştır. "Çift iğne" tekniği ise verev hatlar üzerine düz iplik atmalarıyla oluşur.

Kanaviçe Çift İğnesi

1- / / / /

3- * * * *

2- XXXX

4- * * * *

3- Kahramanmaraş'ta yapılan incelemeler sonucunda, çift iğne tekniği ile çalışılmış örneğe rastlanmamıştır.

1.4.1. Kanaviçe Ürün Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Yastık kılıfı
Boyutlar (Motif)	: 42 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Maraş gülü
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Yastık kılıfı
Boyutlar (Motif)	: 10x21 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Sarmaşık gül
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Yatak çarşafı
Boyutlar (Motif)	: 7,5x16 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU4

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Yatak çarşafı
Boyutlar (Motif)	: 6x22,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Karmaşık gül, badem
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Yatak çarşafı
Boyutlar (Motif)	: 12,5x23 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Karagöz
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Yorgan ağzı
Boyutlar (Motif)	: 7x10 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel motif isimleri	: Karanfil
İlgili Kaynak	: Gülistan KAPLAN

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Yüklük örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 5,5x13,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Gülistan KAPLAN

BİLGİ FORMU 8

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 40x48 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Erik dalı
İlgili Kaynak	: Gülistan KAPLAN

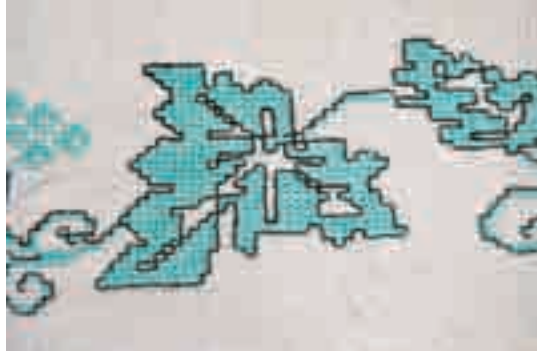
BİLGİ FORMU 9

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Bohça
Boyutlar (Motif)	: 8x24 cm (köşe motifi) – 13x18 cm (orta motif)
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gonca Gül
İlgili Kaynak	: Hilal ÇAKIR

BİLGİ FORMU 10

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 11x110 cm
Kullanılan Gereçler	: Etamin, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Küpe çiçeği
İlgili Kaynak	: Hilal ÇAKIR

BİLGİ FORMU 11

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Masa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 9x110 cm
Kullanılan Gereçler	: Etamin, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Çınar Yapağı
İlgili Kaynak	: Hilal ÇAKIR

BİLGİ FORMU 12

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Yastık başı
Boyutlar (Motif)	: 9,5x55 cm
Kullanılan Gereçler	: Etamin, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Papatya
İlgili Kaynak	: Petek KALKAN

BİLGİ FORMU 13

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 55x120 cm
Kullanılan Gereçler	: Etamin, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gelincik
İlgili Kaynak	: Petek KALKAN

BİLGİ FORMU 14

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Yatak örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 184x141 cm
Kullanılan Gereçler	: Etamin, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gül
İlgili Kaynak	: Petek KALKAN

BİLGİ FORMU 15

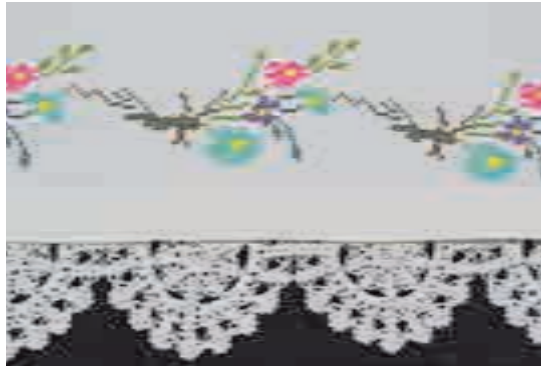
İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Yastık
Boyutlar (Motif)	: 42x109 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Petek KALKAN

BİLGİ FORMU 16

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Yatak çarşafı
Boyutlar (Motif)	: 184x141 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğnesi
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Üzüm salkımı
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 17

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Karyola eteği
Boyutlar (Motif)	: Patiska, 8x185 cm
Kullanılan Gereçler	: 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Bahar Dalı
İlgili Kaynak	: -

BİLGİ FORMU 18

İnceleme Tarihi	: 14/10/2012
Ürün Türü	: Yastık kılıfı
Boyutlar (Motif)	: 13x110 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gül
İlgili Kaynak	: -

BİLGİ FORMU 19

İnceleme Tarihi	: 14/10/2012
Ürün Türü	: Yastık kılıfı
Boyutlar (Motif)	: 13x110 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Papatya
İlgili Kaynak	: -

BİLGİ FORMU 20

İnceleme Tarihi	: 14/10/2012
Ürün Türü	: Yastık kılıfı
Boyutlar (Motif)	: 13x110 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Yaprak
İlgili Kaynak	: -

BİLGİ FORMU 21

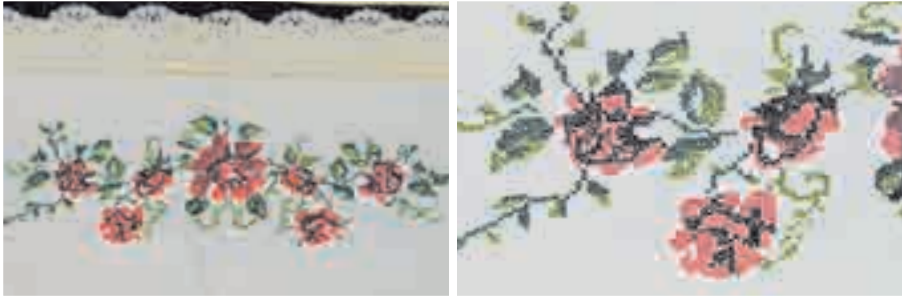
İnceleme Tarihi	: 14/10/2012
Ürün Türü	: Yastık kılıfı
Boyutlar (Motif)	: 13x110 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Başak
İlgili Kaynak	:

BİLGİ FORMU 22

İnceleme Tarihi	: 14/10/2012
Ürün Türü	: Yastık kılıfı
Boyutlar (Motif)	: 13x110 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Küpe çiçeği (bertiz)
İlgili Kaynak	: -

BİLGİ FORMU 23

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Karyola eteği
Boyutlar (Motif)	: 40x10 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Bahçe gülü
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 24

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Bohça
Boyutlar (Motif)	: 98x98 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gül dalı
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 25

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Yastık örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 7,5x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Yonca
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 26

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Yastık kılıfı
Boyutlar (Motif)	: 30x12,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Maraş gülü
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 27

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Yorgan ağzı
Boyutlar (Motif)	: 47x117 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe teΔk iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Erik dalı
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 28

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Karyola eteği
Boyutlar (Motif)	: 13x5 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Şeftali çiçeği
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 29

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Yastık örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 29x10 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gül
İlgili Kaynak	: Sevgi CEREN

BİLGİ FORMU 30

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Bohça
Boyutlar (Motif)	: 27x27 cm – kuşlar 13x13
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 12 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel motif isimleri	: Kuşlu
İlgili Kaynak	: Ebru TANIŞ

BİLGİ FORMU 31

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Karyola eteği kanaviçe
Boyutlar (Motif)	: 90x 9 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Maraş Gülü
İlgili Kaynak	: Ebru TANIŞ

BİLGİ FORMU 32

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Karyola eteği/bohça
Boyutlar (Motif)	: 11x200 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Maraş gülü
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 33

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Kırlent
Boyutlar (Motif)	: 58x5 cm
Kullanılan Gereçler	: Etamin, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Papatya
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 34

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Sandık örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 140x11 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gül
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 35

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Bohça
Boyutlar (Motif)	: 35x35 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Yaban gülü
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 36

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Karyola eteği
Desen ölçüleri	: 200x13 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gonca gül
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 37

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Yastık
Boyutlar (Motif)	: 46x45 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Figürlü
İlgili Kaynak	: Dilber KÖKLÜ (Anneannesinden kalma 110 yıllık)

BİLGİ FORMU 38

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Yastık
Boyutlar (Motif)	: 45x43 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Bahar dalı
İlgili Kaynak	: Dilber KÖKLÜ (Anneannesinden kalma 80 yıllık)

BİLGİ FORMU 39

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Yastık
Boyutlar (Motif)	: 42x35 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Çift melek
İlgili Kaynak	: Dilber KÖKLÜ (Anneannesinden kalan 90 yıllık)

BİLGİ FORMU 40

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Kırlent
Boyutlar (Motif)	: 64x60 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Meyveler
İlgili Kaynak	: Dilber KÖKLÜ (Anneannesinden kalma 60 yıllık)

BİLGİ FORMU 41

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Karyola eteği
Boyutlar (Motif)	: 200x15cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gelin tacı
İlgili Kaynak	: Dilber KÖKLÜ (Anneannesinden kalma 60 yıllık)

BİLGİ FORMU 42

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Sandık örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 188x8 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Üzümlü
İlgili Kaynak	: Dilber KÖKLÜ (Anneannesinden kalma 60 yıllık)

BİLGİ FORMU 43

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Bohça
Boyutlar (Motif)	: 20x20 cm orta motif 12x15 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gül
İlgili Kaynak	: Dilber KÖKLÜ (Anneannesinden kalma)

BİLGİ FORMU 44

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Karyola eteği
Boyutlar (Motif)	: 200x12cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Başaklı/frezli
İlgili Kaynak	: Melek KEÇELİ

BİLGİ FORMU 45

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Karyola eteği
Boyutlar (Motif)	: 214x15cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Solgun nakış
İlgili Kaynak	: Melek KEÇELİ

BİLGİ FORMU 46

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Yastık kılıfı
Boyutlar (Motif)	: 190x15cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Zambaklı
İlgili Kaynak	: Melek KEÇELİ

BİLGİ FORMU 47

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Karyola eteği
Boyutlar (Motif)	: 200x18 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gül bahçesi
İlgili Kaynak	: Melek KEÇELİ

BİLGİ FORMU 48

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Bohça
Boyutlar (Motif)	: 24x24 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Bahçe gülü
İlgili Kaynak	: Melek KEÇELİ

BİLGİ FORMU 49

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Bohça
Boyutlar (Motif)	: 96x8 cm göbek 25x20 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Hercaili
İlgili Kaynak	: Meral BALBABA

BİLGİ FORMU 50

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Uzun yastık
Boyutlar (Motif)	: 44x19 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel motif isimleri	: Zambak
İlgili Kaynak	: Şerife GÜRÜNLÜ

BİLGİ FORMU 51

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Bohça
Boyutlar (Motif)	: 27x8 cm göbek 13x8 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Meyveli
İlgili Kaynak	: Şerife GÜRÜNLÜ

BİLGİ FORMU 52

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Kırilent
Boyutlar (Motif)	: 65x19 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gonca gül
İlgili Kaynak	: Şerife GÜRÜNLÜ

BİLGİ FORMU 53

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Yastık
Boyutlar (Motif)	: 38x12 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gonca gül
İlgili Kaynak	: Şerife GÜRÜNLÜ

BİLGİ FORMU 54

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Uzun yastık
Boyutlar (Motif)	: 41x15 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Hercai menekşe
İlgili Kaynak	: Şerife GÜRÜNLÜ

BİLGİ FORMU 55

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Yastık
Boyutlar (Motif)	: 37x21 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Lale motifi
İlgili Kaynak	: Şerife GÜRÜNLÜ

BİLGİ FORMU 56

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Uzun yastık
Boyutlar (Motif)	: 128x15 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Mor gül
İlgili Kaynak	: Şerife GÜRÜNLÜ

BİLGİ FORMU 57

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Bohça
Boyutlar (Motif)	: 29x29 cm, göbek 26x30 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gelincik
İlgili Kaynak	: Şerife GÜRÜNLÜ

BİLGİ FORMU 58

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Bohça
Boyutlar (Motif)	: 30x30 cm, göbek 28 x25 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Gelincik
İlgili Kaynak	: Şerife GÜRÜNLÜ

BİLGİ FORMU 59

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Sehpa örtüsü
Boyutlar (Motif)	: 27x27 cm
Kullanılan Gereçler	: Krep, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Ebru TANIŞ (Annesi Sevinç hanıma ait)

BİLGİ FORMU 60

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar (Motif)	: 40x57 cm, göbek 20x 35 cm
Kullanılan Gereçler	: Patiska, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Kuşlu
İlgili Kaynak	: Meral BALBABA

BİLGİ FORMU 61

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Kırilent
Boyutlar (Motif)	: 35x35 cm
Kullanılan Gereçler	: Etamin, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Meral BALBABA

BİLGİ FORMU 62

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Kırilent
Boyutlar (Motif)	: 45x52 cm
Kullanılan Gereçler	: Etamin, 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Hanım kız
İlgili Kaynak	: Şerife GÜRÜNLÜ

BİLGİ FORMU 63

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Yastık
Boyutlar (Motif)	: 30x12 cm
Kullanılan Gereçler	: 8 numara yumak, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kanaviçe tek iğnesi
Yöresel Motif İsimleri	: Maraş gülü
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

1.5.Hesap İşi ve Türk İşi

Hesap işi ve Türk işi, desen ve uygulandıkları kumaşların özelliğine göre farklılık gösteren geleneksel işlemelerimizdendir. 17. yy.'dan günümüze kadar uygulanan ürünlere müzelerimizde rastlamak mümkündür (Barışta, 1997). Hesap işi, adından da anlaşılacağı gibi, hesaplanarak yapılan ve bu özelliği nedeniyle yalnız ipliği sayılabilen kumaşlar üzerine uygulanan bir tekniktir.

Fotoğraf 44. Hesap İşi İşlemeli Peşkir - Kahramanmaraş Müzesi,
(Envanter No: 875)

Türk işi ise ipliği sayılabilen kumaşlar üzerine uygulandığı gibi ipliği sayılamayan, düz yüzeyli kumaşlar üzerine de uygulanır. Hesap işi ve Türk işi bir de desen özelliği ve desen geçirme teknikleri nedeniyle de farklılıklar gösterir. Hesap işi deseni, kumaşa sayarak geçirilirken Türk işi deseni, kumaş özelliğine göre desen geçirme yöntemlerinden (çizerek, kopya kağıdı ile delerek, ütüyerek vb.) tercih edilen biri ile geçirilir. En yaygın kullanılan yöntem, parşömen kağıdına çizilen desenin, kağıdın tersi çevrilerek yumuşak bir kalemle tekrar çizilmesi ve kumaşa, yüzü üste gelecek şekilde yerleştirilerek iğnelenip sert bir kalemle üzerinden geçilmesiyle uygulanan “çizerek desen geçirme yöntemi”dir (Baykasoglu, 1990).

Hesap işi yalnız iplik sayarak işlenirken Türk işi deseni hem iplik sayarak hem de çizerek işlenebilir.

Hesap işi iğneleri antika, susma, civankaşı, düz hesap iğnesi, verev hesap iğnesi, çiğerdeldidir. Türk işi iğneleri ise pesent (düz ve verev pesent, gölgeli pesent, dönerek pesent), mürver, muşabak, balık sırtı, hasır iğnedir (Korkusuz, 1980).

Türk işlemleri incelendiğinde desen için, diğer sanat dallarında olduğu gibi çoğunlukla tabiatıttan yararlanıldığı görülmüştür. En sık rastlanan desenler, çiçek, yaprak, ağaç, meyve gibi bitkisel bezemeler ile nesnel (şadırvan, köşk, kuyu, çıkırık, çadır, vb.) bezemeler ve az rastlanan hayvansal bezemelerdir (kuş, tilki, eşek vb.).

Fotoğraf 45. Türk İşi İşlemeli Peşkir -
Kahramanmaraş Müzesi, (Envanter No: 880)

Türk işlemlerinde renk, desen kadar önemlidir (Korkusuz, 1986). Renk, desen ve kompozisyon özelliği incelenerek işlemenin hangi yüzyıla ait olduğunu söylemek mümkündür.

Müzelerimizi dolduran, büyük hayranlık ve beğeni ile izlediğimiz Türk işi ve hesap işi işlemlerin çoğu doğal renginde dokunmuş pamuklu kumaşlar üzerine işlenmiştir. Keten, ipek vb. üzerine işlenmiş örneklerle de rastlamak mümkündür.

Türk işlemlerinin, renklerinde fazla değer kaybı olmadan günümüze kadar gelmiş olmalarının bir nedeni de kullanılan ipliklerin doğal boyalar ile boyanmış olmasındandır.

Günümüzde, Kahramanmaraş ilinin örgün eğitim kurumlarında, halk eğitim merkezlerinde ve Kahramanmaraş halkı arasında hesap işi ve Türk işi tekniklerinin, karakteristik özellikleri bozulmadan çalışılmış pek çok örneğine rastlanmaktadır. Bugün hesap işi ve Türk işi işlemeciliğinde desen özelliği dışında; kullanılan kumaş çeşitleri, kullanılan iplik çeşitleri, kompozisyon ve ürün çeşitleri değişiklik göstermektedir.

Her iki teknik için de müzelerimizden, karakteristik özellikleri bozulmadan çizilen desen kitaplarından yararlanmak mümkündür.

Tanıtılmasına ve gün ışığına çıkartılarak daha geniş halk kitlelerine ulaştırılmasına çalışılan bu tekniklerin dışında Kahramanmaraş ve ilçelerinde az da olsa “beyaz iş (delik işi)”, “sarma - susma” ve “Alman nakışı” örneklerine de rastlanmıştır.

Fotoğraf 46. Alman Nakışı
Leman Yaşar’a Ait

Fotoğraf 47. Alman Nakışı
Mehtap Z. Emirmahmutoglu’na Ait

1.6. Çin İğnesi (İğne Boyası)

Çin iğnesi (iğne boyası), desenin yüzeyini tamamen ya da kısmen kapatan renkli bir işleme türüdür. Düz yüzeyli kumaşlar üzerine, renkli iplikler birbirinin içine girerek kaynaştırıldığı için, desen işlenmişten çok boyanmış hissi verir. Bu özelliğinden dolayı bir adı da “iğne boyası”dır. Adından da anlaşılacağı gibi bu teknik ilk defa Çin’de yapılmış, toplumsal etkileşimler sonucu dünyanın dört bir yanına yayılmıştır (Korkusuz, 1986).

Çin iğnesi (iğne boyası), çok renkli düzenlemelerde uygulanan bir nakıştır. Türk işlemleri arasında 18.yy. sonu ve 19. yy.’da yaygınlaşan bu nakış türü günümüzde makine ile de uygulanmaktadır (Barışta, 1997)

Çin iğnesinde desen için canlı ve cansız tüm varlıklardan yararlanılır. En çok bitkisel bezeme kullanılmakla beraber, nesne, hayvan ve insan figürlerinin de yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir. Bitkisel bezemelerden papatya, lale, gül, sümbül, çeşitli meyveler, ağaçlar, dallar; nesnel bezemelerde fiyonk, saksı, ev, araba v.b. gibi motifler; figürlü bezemelerden insan ve hayvan motifleri kullanılmıştır (Baykasoglu, 1990).

Çin iğnesinde desen açık renk kumaşlara, çizerek desen geçirme yöntemi ile, koyu renk kumaşlara, beyaz kopya kağıdı ile geçirilir. Renkli kopya kağıdı kullanılan iplikleri kirleteceği için tercih edilmemelidir (Baykasoglu, 1980).

Düz yüzeyli her tür kumaş üzerine, kumaş kalınlığıyla orantılı her tür iplikle (ipek, pamuk, yün, rafya vb.) işlenir. İpliğin bükümsüz ya da az bükümlü olmasına dikkat edilmelidir.

Çin iğnesi (iğne boyası) tekniği üç şekilde işlenir:

1- Düz Çin İğnesi: Aynı renk iplikle başlayıp biter. Tonlama ya da farklı renkler kullanılmaz.

Fotoğraf 48. Düz Çin İğnesi

2- Gölge Çin İğnesi: Birden fazla renk ve tonun bir arada kullanımıyla çalışılır.

Fotoğraf 49. Gölge Çin İğnesi

3- Fantezi Çin İğnesi: Desenin tüm yüzeyi doldurulmadan, bazı kısımlarına tek ya da çoklu renk kullanılarak çalışılır.

Fotoğraf 50. Fantezi Çin İğnesi (Yapraklar)

Çin iğnesi (iğne boyası) işlemeciliğinde, bu temel tekniklerin yanında sap işi, makine dikiş, tohum işi vb. gibi teknikler de yardımcı iğne olarak kullanılır.

Uygulandığı Yerler: Her tür ev ve giyim eşyası süslemesinde ve özellikle tablo çalışmalarında kullanılır. Desen, önce mulaj kâğıdına çizilir. Açık renk kumaşlara çizerek koyu renk kumaşlara kopya kâğıdı ile geçirilir.

Çin iğnesi çalışırken kumaş ve iplik kalınlıklarının oranına; ince, uzun iğne kullanılmasına, ipliğin tarazlanmamasına dikkat edilmelidir.

Kahramanmaraş'ta yaptığımız incelemeler sonucunda, bu tekniğin de örgün eğitim kurumları, halk eğitim merkezleri ve halk arasında günümüzde de çalışıldığı, iç ve dış pazarlarda ürünlerin alıcı bulduğu saptanmıştır.

1.7. Kordon Tutturma (Bulonya İğnesi)

Kordon Tutturma (Bulonya) iğnesi, bükülmüş iplik ya da kalın ipliğin kumaş üzerinde başka bir iplikle tutturulmasıyla yapılır. Eski dönemlerden beri süregelen bu iğnenin erken örnekleri Orta Asya'ya kadar uzanmaktadır (Barışta, 1997).

Kordon Tutturma (Bulonya) iğnesi temel nakış teknikleri içerisinde yer alan ve tek başına kullanıldığı gibi, farklı işleme teknikleri ile de (Aplike, Çin

iğnesi) vb gibi yardımcı iğne olarak da kullanılan bir tekniktir. Kordon tutturmada iplik, sim v.b büküm yönü dikkate alınarak, işleme özelliğine göre, tek yada birkaç kat, elde yada çıkırık adı verilen aletle bükülerek elde edilen kordonla olur. Bugün piyasada hazır olarak satılan kordonlar da mevcuttur. Müzelerimizde çok sık rastladığımız cepkenler, nihaleler v.b gibi bu tekniğin en güzel örneklerini teşkil eder (Baykasoğlu, 1992).

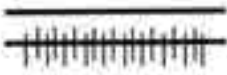

Fotoğraf 51. Kahramanmaraş Müzesi Cepken Örneği
Ön ve Arka Görünüm (Envanter No : 1102)

Kordon tutturma (Bulonya iğnesi) açık ve kapalı tutturma adıyla iki şekilde olur. Kapalı kordon tutturma iğnesinde, kordonun büküm aralarına aynı renkte iplikle batılarak çalışıldığı için tutturma ipliği gözükmez. Açık kordon tutturmada ise aynı yada farklı renkte tutturma ipliği ilk sırada üstten gözükecek şekilde tutturularak çalışılır (Baykasoğlu, 1992).

İkinci sırada ise birinci sıranın ortalarına gelecek şekilde kordon tutturulur.

Zemin desenin şekline göre tamamen doldurulacaksa her sırada aynı işlem tekrarlanır. Kahramanmaraş Müzesinde Kordon tutturma tekniğinde çalışılmış çok sayıda cepken incelenmiş, halk arasında bu teknikle çalışılmış ürün örneğine rastlanmamıştır.

1.7.1. Kordon Tutturma Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 1782
Ürün Türü	: Erkek şalvarı
Boyutlar	
Paça Suyu	: 19 cm
Paça Motifi	: 5x15 ve 7x8,5 cm
Paça Boyu Motifi	: 60x11 cm
Kullanılan Gereçler	: İnce kordon, iğne, iplik
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 868-698
Ürün Türü	: Bileklik
Boyutlar	: Su 5x24 – motif 13 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iplik, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 845
Ürün Türü	: Kol parçası
Boyutlar	: 38x34 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iplik, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 1601
Ürün Türü	: Cepken
Boyutlar	
Boy	: 32 boy
Tek Ön Genişliği	: 23 cm
Kare Kol genişliği	: 16 cm
Kol Genişliği	: 19 cm
Kol Uzunluğu	: 47 cm
Yaka Genişliği	: 5 cm
Arka Genişliği	: 32,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iplik, iğne, pul
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 1596

Ürün Türü : Yelek

Boyutlar

Tek Ön Genişliği : 19 cm

Arka Sırt Genişliği : 38 cm

Omuz Genişliği : 21,5 cm

Pat : 15,5 cm

Yak Yüksekliği : 2 cm

Kullanılan Gereçler : Kordon, iplik, iğne

Uygulanan Teknikler : Kapalı bulonya iğnesi, kazaz örgü tekniği
ile düğmeler

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 1591
Ürün Türü	: Ceket, cepken
Boyutlar	
Boy	: 47 boy
Tek Ön Genişliği	: 24 cm
Kol Genişliği	: 28 cm
Kol Uzunluğu	: 43,5 cm
Yaka Genişliği	: 5 cm
Arka Genişliği	: 51 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iplik, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi : 19/11/20

Envanter No : 1085

Ürün Türü : Yelek

Boyutlar

Ön Tek En Genişliği: 26 cm

Boy : 57 cm

Pat Uzunluğu : 32,5 cm

Sırt Genişliği : 56,5 cm

Yaka Genişliği : 4 cm

Kullanılan Gereçler : Kordon, iplik, iğne

Uygulanan Teknikler : Kapalı bulonya iğnesi, kazaz örgü tekniği ile düğmeler

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 8

İnceleme Tarihi	: 19/11/202
Envanter No	: 1074
Ürün Türü	: Ceket
Boyutlar	
Boy	: 50 cm
Tek Ön Genişliği	: 23,5 cm
Kol Boyu	: 59,5 cm
Kol En Genişliği	: 20 cm
Yaka Genişliği	: 3,5 cm
Arka Sırt Genişliği	: 52 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iplik, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 9

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 1071
Ürün Türü	: Cepken
Boyutlar	
Boy	: 40 cm
Tek Ön Genişliği	: 22 cm
Kol Genişliği	: 18 cm
Kol Uzunluğu	: 43,5 cm
Kol Altı Parçası	: 26 cm boy, üç parçadan oluşmuş, en: 8,5 cm
Yaka Genişliği	: 4,5 cm
Arka Genişliği	: 53 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iplik, iğne
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 10

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 1069
Ürün Türü	: Cepken
Boyutlar	
Boy	: 40,5 cm
Tek Ön Genişliği	: 20 cm
Kol Genişliği	: 15,5 cm
Kol Uzunluğu	: 60 cm
Yaka Genişliği	: 1,5 cm
Arka Genişliği	: 41 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iplik, iğne
Uygulanan Teknikler	: Aplikeli kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 11

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 1068

Ürün Türü : Cepken

Boyutlar

Boy : 31 cm

Tek Ön Genişliği : 19 cm

Kol Genişliği : 17 cm

Kol Uzunluğu : 53 cm

Yaka Genişliği : 4 cm

Arka Genişliği : 40,5 cm

Manşet Derinlik : 19 cm

Kullanılan Gereçler : Kordon, iplik, iğne

Uygulanan Teknikler : Kapalı bulonya iğnesi, kazaz örgü tekniği ile

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 12

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 843

Ürün Türü : Cepken

Boyutlar

Boy : 30,5 cm

Tek Ön Genişliği : 17 cm

Kol Genişliği : 15,5

Yırtmaç : 12,5

Girinti : 10,5

Kol Çıkıntı : 8 cm

Kol Uzunluğu : 38 cm

Yaka Genişliği : 4 cm

Arka Yüksekliği : 32 cm

Arka Genişliği : 37 cm

Omuz Genişliği : 37,5 cm

Kullanılan Gereçler : Kordon, iplik, iğne

Uygulanan Teknikler : Kapalı bulonya iğnesi, kazaz tekniği ile düğmeler

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 13

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 847
Ürün Türü	: Yelek
Boyutlar	
Boy	: 43 cm
Tek Ön Genişliği	: 19 cm
Arka Genişliği	: 44 cm
Omuz Genişliği	: 28 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iplik, iğne, metal düğme
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 14

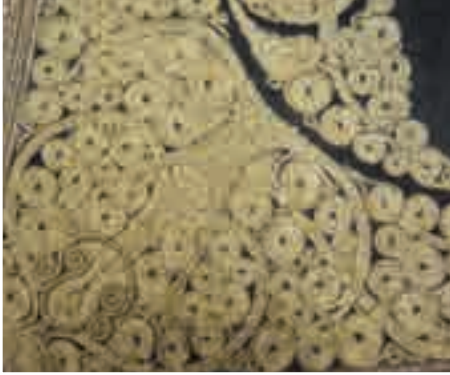

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 851
Ürün Türü	: Cepken
Boyutlar	
Boy	: 42 cm
Tek Ön Genişliği	: 21 cm
Kol Uzunluğu	: 47,5 cm
Yırtmaç	: 9 cm
Arka Genişliği	: 48x44 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iğne, iplik
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi (kordon tutturma)
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 15

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 861
Ürün Türü	: Yelek
Boyutlar	
Boy	: 29 cm
Tek Ön Genişliği	: 22 cm
Arka Genişliği	: 46 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iğne, iplik (kazaz tekniği ile çalışılmış düğmeler), boncuk, pul
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 16

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 1677

Ürün Türü : Cepken

Boyutlar

Boy : 37 cm

Tek Ön Genişliği : 29 cm

Kol Genişliği : 16,5 cm

Kol Uzunluğu : 51 cm

Yıtmaç : 9 cm

Yaka Genişliği : 5,5 cm

Arka Uzunluğu : 39 cm

Arka Genişliği : 50 cm

Kuş (Ara Parça) : 11,5 cm

Kullanılan Gereçler : Kordon, iğne, iplik

Uygulanan Teknikler : Kapalı bulonya iğnesi, kazaz tekniği ile çalışılmış düğmeler

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 17

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 14.15.77
Ürün Türü	: Cepken
Boyutlar	
Boy	: 40 cm
Tek Ön Genişliği	: 23 cm
Kol Genişliği	: 17,5 cm
Kol Uzunluğu	: 52,5 cm
Yaka Genişliği	: 4,5 cm
Arka Uzunluğu	: 44 cm
Omuz Genişliği	: 44 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iğne, iplik, pul, düğme
Uygulanan Teknikler	: Açık bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 18

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 14.14.77
Ürün Türü	: Cepken
Boyutlar	
Boy	: 39 cm
Tek Ön Genişliği	: 24 cm
Kol Genişliği	: 17,5 cm
Kol Uzunluğu	: 48 cm
Yaka Genişliği	: 4 cm
Arka Genişliği	: 41 cm
Arka Uzunluğu	: 41 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon,iğne,iplik
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş

BİLGİ FORMU 19

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 26.9.73
Ürün Türü	: Ceket
Boyutlar	
Boy	: 61 cm
Tek Ön Genişliği	: 29 cm
Kol Genişliği	: 18,5 cm
Kol Uzunluğu	: 45,5 cm
Arka Uzunluğu	: 61 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iğne, iplik
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş

BİLGİ FORMU 20

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: Raf 6
Ürün Türü	: Cepken
Boyutlar	
Boy	: 41,5 cm
Tek Ön Genişliği	: 21 cm
Kol Genişliği	: 17,5 cm
Kol Uzunluğu	: 41,5 cm
Kuş (Ara Parça)	: 14 cm
Yaka Genişliği	: 5,5 cm
Arka Uzunluğu	: 46,5 cm
Omuz Genişliği	: 34 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iğne, iplik, pul
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi, püskül
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 21

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 51.5.72
Ürün Türü	: Cepken
Boyutlar	
Boy	: 38 cm
Tek Ön Genişliği	: 22 cm
Kol Genişliği	: 16,5 cm
Kol Uzunluğu	: 40 cm
Yaka Genişliği	: 5 cm
Arka Genişliği	: 44,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iğne, iplik
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 22

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 2974
Ürün Türü	: Cepken
Boyutlar	
Boy	: 43 cm
Tek Ön Genişliği	: 22,5 cm
Kol Genişliği	: 16,5 cm
Kol Uzunluğu	: 47,5 cm
Yaka Genişliği	: 5,5 cm
Arka Genişliği	: 48 cm
Ark.yüksekliği	: 46,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iğne, iplik, pul
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 23

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 2975

Ürün Türü : Cepken

Boyutlar

Boy : 40 cm

Tek Ön Genişliği : 21 cm

Kol Genişliği : 16 cm

Kol Uzunluğu : 48,5 cm

Yaka Genişliği : 5 cm

Arka Genişliği : 45 cm

Ark.yüksekliği : 42 cm

Kullanılan Gereçler : Kordon, iğne, iplik

Uygulanan Teknikler : Kapalı bulonya iğnesi

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 23

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 1613

Ürün Türü : Cepken

Boyutlar

Boy : 39 cm

Tek Ön Genişliği : 21 cm

Kol Genişliği : 17 cm

Kol Uzunluğu : 50,5 cm

Yaka Genişliği : 3,5 cm

Arka Genişliği : 50 cm

Ark. Yüksekliği : 42 cm

Omuz Genişliği : 50 cm

Kullanılan Gereçler : Kordon, iğne, iplik

Uygulanan Teknikler : Kapalı bulonya iğnesi

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 24

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: Raf 2
Ürün Türü	: Ceket
Boyutlar	
Boy	: 42 cm
Tek Ön Genişliği	: 28 cm
Kol Uzunluğu	: 46,5 cm
Yaka Genişliği	: 3,5 cm
Arka Genişliği	: 55 cm
Ark. Yüksekliği	: 43 cm
Kullanılan Gereçler	: Kordon, iğne, iplik
Uygulanan Teknikler	: Kapalı bulonya iğnesi
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

ÖRÜCÜLÜK

H. Feriha AKPINARLI
Gülten KURT

2. ÖRÜCÜLÜK

Örücülük sanatının ilk kez nerede, nasıl ve kimler tarafından başlatıldığı kesin olarak bilinmemektedir; ancak insanların örtünme ihtiyacını hissettiği zamanla başladığı ve zevk, beğeni ve yaratıcılık yeteneklerinin artmasıyla gelişme gösterdiği düşünülmektedir. Tarihi belgeler ve çeşitli kaynaklar, MÖ 3000 - 5000 yıllarının örücülüğün başlangıç tarihi olduğunu ve Orta Asya, Çin ve Mısır'da o dönem yaşamış toplumlarda ilk örmeyi uygulayan insanlar tarafından yapıldığını belirtilmektedir (Atay, 1997:35). 1905'te yapılan Menfiz kazılarında bulunan örneklerden özellikle balık ağlarından örücülük tekniğinin MÖ 2000 yılları öncesine ait olduğu tahmin edilmektedir (Özbel, 1945:4).

Örücülük teknikleri ile ilgili olarak Türklere ait ilk tarihi belgeler ise Orta Asya'da yapılan arkeolojik kazılarda bulunmuştur. MÖ 7. - 8. yüzyıllar arasında bu bölgede yaşayan Hunlara ait 2. pazırık kurganındaki bulgular arasında konç kısmı koç boynuzu motifleri ile süslü yün çoraplar mevcuttur. Turfan yakınlarında bulunan Toyuk adlı yerde ele geçirilmiş olan kumaşlar, baştan başa bizim "tığ zinciri" dediğimiz örgü tekniği ile çalışılmıştır. Prof. O. Von Falke, Uygur örgülerini başlıca şu üç teknik ve motif içinde toplamıştır: saç örgüsü, adi örgü ve zincir. Prof. Falk, e tığ örgüsünün Orta Asya'da çok yaygın olan bir teknik olduğunu belirtmiştir. Bu teknik, Türklerin İran ve Yakındoğu'ya gelmesi ile daha da yayılmıştır (Ögel, 1991:352).

Orta Asya buluntularından sonra en eski örgü örneklerine Eski Mısır mezarlarında rastlanılmıştır. Baş parmağı ayırık kırmızı yün çoraplar bugün Londra'da Victoria and Albert Müzesi'nde bulunmaktadır (Atay, 1997:35). Mısır mezarlarında bulunan bazı dantellerin parmaklar arasında pamuk parçalarının eğrilerek ve elle ilmekler yapılarak tığla işlendikleri varsayılmaktadır. Mısır mezarlarında elde edilen iplikler ve antik vazolar üzerindeki süslemelerin örgü olabileceği düşünülmektedir. Parmak ilmekli ağlar dahil bazı eski balık ağlarının da örgüye çok benzediği belirtilmektedir (www.bea-dwragler.com).

İlk örme araçları değişik boy ve kalınlıkta iğnelerdir. Anadolu'da yaşayan Friglerin tümölüslerinde çıkan çeşitli boylarda iğneler arasında bir şiş boyun-

da olanlar vardır. 5. pazırık kurganından çıkartılan Hun halısı ve maden işle-ri düşünülürse Hunların örgü aracı olarak şiş kullandıkları anlaşılmaktadır. Eski Anadolu çoraplarının çoğu beş şiş ile, çeşitli amaçlarla kullanılan örgü keseler de ucu gagalı şiş ile örülmüşlerdir (Atay, 1997:33-34).

İnsanlık tarihi kadar eski olan örücülük sanatı, ince ya da kalın bükümlü doğal, sentetik, metal iplikler ve bitkilerin dal, sap ve yaprakları kullanılarak iğne, mekik, şiş, tığ gibi basit araçlarla ve el yardımı ile oluşturulan ilmekle-rin veya düğümlerin bir araya getirilmesi ile oluşturulan dokulardır (Akpınarlı, 1995).

İhtiyaçların karşılanmasında ve giyecek, ev ve süs eşyalarının yapımında kullanılan örücülük sanatı, geçmişte olduğu gibi günümüzde de önemini ko-ruyarak kırsal alanda yaşayan bireylerin tarımla uğraşmadıkları boş zaman-larının değerlendirilmesi, iş gücünün hareketlendirilmesi, elde edilen ürün-le-lerle üretici ihtiyaçlarının karşılanması, çeyiz hazırlanması ve aynı zamanda pazarlanarak gelir sağlanması yönünden bireye, aileye ve ülkeye katkıda bu-lunan bir el sanatı olmuştur (Akpınarlı, 1995:1).

Örücülük sanatını el ve makina örücülüğü olarak incelemekteyiz. Örü-cülük sanatının geleneksel özelliğini yansıtan el örücülüğünü de şöyle sınıf-landırabiliriz:

A. El Örücülüğü

a. Araç ile Yapılan El Örücülüğü

- * Şiş Örücülüğü
- * Tığ Örücülüğü
- * İğne Örücülüğü
- * Firkete Örücülüğü
- * Mekik Örücülüğü

b. Araçsız Yapılan El Örücülüğü

- * Bağlama Örgüler (Çarşaf bağlama, makrame)
- * Ağ Örücülüğü
- * Bitkisel Örücülük

Ayrıca kullanıldığı alana göre el örücülüğünü şöyle sınıflandırabiliriz:

- 1- Objeyi oluşturan el örgüleri: çorap, eldiven, kazak, örtü vb.
 - 2- Objeyi süsleyen el örgüleri: giysi, tülbent, yazma, çeşitli örtü kenarları vb.
- (Akpınarlı ve diğerleri, 2012).

2.1.Örücülükte Kullanılan Araç ve Gereçler

Anadolu'nun her yöresinde uygulanmakta olan örücülük sanatının bölgelere göre ortak özellikleri bulunmasına rağmen araç, gereç, teknik, motif ve renk açısından yöresel özellikler göstermektedir. Kahramanmaraş'ta yapılan alan taraması sonucunda örücülük ürünleri yapımında kullanılan en önemli araçları şu şekilde sıralandırmak mümkündür:

Tığ: Bir ucu çengelli, diğer ucu düz olan bir örgü aracıdır. Çelik, alüminyum, fildişi, tahta, kemik, plastik vb. materyallerden yapılmıştır (Korkusuz, 1992: 17). Tığlar, yapılacak işe ve kullanılacak gerece göre çeşitli kalınlıkta olur. Tığ kalınlıkları numara veya harflerle gösterilir. Küçük numaralar kalın uçlu, büyük numaralar ince uçlu tığlardır. Tığ örücülüğü çalışmalarında iyi sonuç elde edebilmek için tığ ile iplik kalınlığı uyumlu olmalıdır. İnce ipliklerle ince tığ, kalın ipliklerle kalın tığ kullanılmalıdır. Tığ iplikten kalın olursa gevşek doku, tığ iplikten ince olursa sıkı doku elde edilir.

İğne: İki şeyi birbirine tutturmak için kullanılan, bir tarafında iplik geçirilecek bir deliği bulunan, ucu sivri, ince çelik alete "iğne" denir. İğneler kullanıldıkları alana göre dikiş iğnesi, boncuk iğnesi, yorgan iğnesi, makine iğnesi, ameliyat iğnesi (Ayverdi, 2006: c: 2: 1358) şeklinde isimler almaktadır. Günümüzde kullandığımız iğnelerin çoğunluğu çelikten yapılmış ve üzerleri cilalı iğnelerdir. Numaralı olan bu iğnelerin küçük numaralı olanları kalın, büyük numaralı olanları incedir.

Şiş: Alüminyum kaplama, çelik, ahşap vb. malzemelerle üretilmiştir. Kullanım yerine göre iki ucu sivri, tek ucu sivri veya yuvarlak çeşitleri bulunmaktadır. Geleneksel anlamda çorap örücülüğünde iki ucu sivri, 18-20 cm boyunda "beş şiş" kullanılmaktadır. Beş şişlerin bir ucu sivri, diğer ucu çengelli olanları da vardır. Kahramanmaraş yöresinde çengelli olanların tercih edilme nedeninin, kaçan ilmekleri yakalamak ve desenlerin yapımında iplikleri ters yöne çekmek olduğu tespit edilmiştir.

Mekik: İki adet, ucu sivri oval parçanın birbiri ile orta noktasından birleşmesinden meydana gelir. Ağız kısımları hafif açıktır. Açıklığın fazla olması ipliğin dışarı çıkmasına neden olur. İki yüzeyin birleştiği yerin ortasındaki delik, iplik ucunu bağlayıp sağlamlaştırmayı sağlamaktadır. Mekik; mika, kemik, fildişi, tahta veya plastikten yapılır. 2 cm eninde, 4 - 5 cm boyundadır (Korkusuz, 1992:19; Onuk, 2000:11). Mekik örücülüğü yapımında tek veya çift olarak kullanılır.

Firkete: Firkete örücülüğünde kullanılan “U” şeklinde yuvarlak, uzun, alüminyum ve çelikten yapılmış araçlardır. İki çubuğun ara açıklığı, yapılacak oyanın kalınlığına ve iplik kalınlığına göre ayarlanmaktadır. Örgü yapılırken ilmeklerin araç üzerinde kolayca kayabilmesi için yüzeyinin pürüzsüz olarak üretilmesi gerekmektedir.

Kirman (Kirmen): Geleneksel iplik üretiminde eğirme ve bükme işlemlerini yapmaya yarayan araçtır. Üç parçadan oluşmaktadır. İki parçası aynı şekilde olup orta kısmındaki oyuk kısım üst üste gelecek şekilde parçalar yerleştirilir; çubuk şeklindeki üçüncü parça, orta oyuğa geçirilir. Çubuk kısmından döndürülerek eğrilen iplik artı kısma sarılarak işlem yapılır.

Fotoğraf 52. Kahramanmaraş'ta İplik Eğirmede Kullanılan Kirmen

Fotoğraf 53. Tarak

Tarak: Yün ve pamuk liflerinin paralelleştirilmesinde, aynı zamanda kısa liflerin ve yabancı maddelerin temizlenmesinde kullanılır. Yörelere göre çeşitli şekilleri bulunmaktadır. Çeşitli boyutlarda bir tahta ortasına veya uç kısmına belirli aralıklarla çakılmış iki sıra, ucu sivri çelik çubuklardan oluşmuştur.

Pamuk İplik: Pamuk bitkisinden elde edilen en önemli bitkisel elyafdır (Akpınarlı, 1995:18). Pamuk ipliği, yaş mukavemetinin fazlalığı, yıkanmaya dayanıklı olması, hijyenik özelliği, nem tutma yeteneğinin yüksek olması gibi pozitif nedenlerden dolayı örücülük sanatında tercih edilmektedir (Onuk, 2000:6). Yıllık bir bitki olan pamuktan, hasat işlemlerinden sonra gelişen teknoloji ve modaya uygun seçeneklerde çeşitli özellikte iplik hazırlanarak piyasaya sunulmaktadır.

Pamuk ipliklerin ince olanları çoğunlukla oya ve dantel örücülüğünde, kalın olanları ise kazak, çorap vb. yapımında kullanılmaktadır.

Hızla gelişen endüstri ve teknolojinin getirdiği yenilikler, her yılın moda anlayışına uygun olarak pamuk iplik çeşitlerine bir yenisini katmaktadır. Dantelde kullanılan pamuk iplikleri 70, 60, 50 numara olarak çeşitli renklere (çoğunlukla beyaz). Ayrıca “koton iplik” denilen örgü ve işlemede kullanılan 12 ve 8 numara iplikler ve “merserize” denilen çeşitli büküm ve kalınlıkta iplikler piyasada bulunmaktadır.

Yün İplik: Koyun yünleri, tekstil alanında ilk kullanılan lif olma özelliği taşımaktadır. Özellikle çorap örücülüğünde en çok kullanılan hammaddedir. Koyunun deri örtüsü olan yün, genellikle yaza ve kışa girerken olmak üzere yılda iki kez kırılarak elde edilmektedir (Akpınarlı, 1995:16).

Fotoğraf 54. Kahramanmaraş Yaylalarında Keçiler

Örücülük teknikleri ile geleneksel anlamda üretilen çoraplar vb. örgülerde kırsal kesimde çoğunlukla el eğirmesi yün iplik kullanılmıştır. Ancak son yıllarda hayvancılık açısından yaşanan sıkıntılar, iplik eğirme işlemlerinin zaman alıcı ve zahmetli olması vb. gibi nedenlerden dolayı kolayca satın alınabilen, çeşitli renk ve özelliklerde, modaya uygun, fakrikasyon yün iplik türlerine yönelim artmıştır.

Sentetik İplik: İplik üretiminde maliyetleri düşürmek ve ipliklere bazı özellikler kazandırmak için sentetik lifler doğal liflere belirli oranlarda karıştırılmaktadır. Karışım oranları üretim ve büküm özelliklerine göre farklı, çeşitli görünüşte örgü iplikleri elde edilmektedir. Örücülükte en çok akrilik

sentetik lifler kullanılmaktadır. Kopmaya, güneş ışınlarına, bakterilere karşı dayanıklılıkları, kolay yıkanabilme ve ütü istememe özellikleri ile %100 akrilik olarak kullanıldıkları gibi yün, ipek, pamuk ve tiftik ile karıştırılarak da kullanılırlar. Doğal liflere benzer görünüşte ve onlarla boy ölçüşecek mukemmelliktir.

Orlon, örücülükte çok kullanılan bir sentetik ipliktir. Şişle ve tığla makina da örülebilecek değişik kalınlıklarda orlon iplikler bulunmaktadır. Polyester lifleri kopmaya, ısıya ve yıkanmaya karşı çok dayanıklı olma özelliklerinden dolayı örgü iplerine karıştırılan diğer bir sentetik liftir.

Boncuk: Oyalarda kullanılan boncuklar küçük, yuvarlak, kesme, boru şeklinde parlak veya mat cam, plastik vb. materyallerden yapılmıştır. Piyasada genellikle dizi halinde satılmakta; hemen hemen her renk tonu bulunabilmektedir (Onuk, 2000:8).

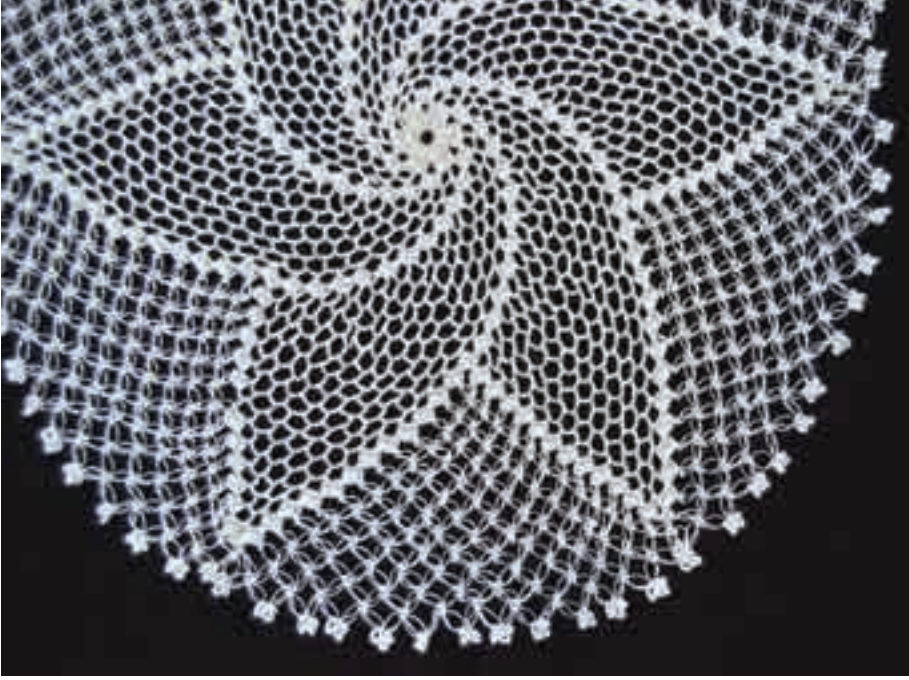
Bitki Sapları: Bitkilerin ince dal, yaprak, sap vb. kısımlarıdır. Bitkisel örücülükte bataklık sazı, kofa, kargı kamışı, hasır otu, mısır kabuğu, çavdar, buğday, arpa, gibi tahıl sapları, hayt, zakkum, sarıçam, kavak, söğüt, ılgın, kızcık, nar vb. gibi ağaçların ince dalları veya yarılmış dalları kullanılmaktadır. Kahramanmaraş, doğası ve iklim koşulları nedeniyle çok farklı özellikte bitkisel hammaddenin bulunduğu bir ilimizdir. Örgüde kullanılacak bitkiler mevsimin özelliğine göre elde edilmektedir ve kurutularak sepet, çığ vb. yapımında kullanılmaktadır.

2.2. Örücülükte Kullanılan Teknikler

Örücülük sanatı teknik özellikleri bakımından çok zengindir. Anadolu'da, özellikle kız çocuklarının eğitiminde temel el becerisi olarak görülmekte ve çocuklara çok küçük yaşlarda örgü teknikleri öğretilmektedir. Kahramanmaraş il merkezinde yapılan tespitler sonucunda şiş, tığ, iğne, mekik, firkete ve bitkisel örücülük teknikleri kullanılmaktadır. Bu kitapta Kahramanmaraş'ta tespit edilen örücülük teknikleri kapsamında açıklamalar yapılmış; tespit edilemeyen teknikler kapsam dışı bırakılmıştır.

2.2.1. Tığ Örücülüğü: "Tığ" adı verilen bir ucu kancalı araç ile oluşturulan ilmeğin içinden yeni bir ilmek alınarak zincirler oluşturulmaktadır (Akpınarlı, 2012). Tığ örücülüğü, zincirler üzerine yapılmaktadır ve bir önceki sıranın ilmeklerine veya ilmek aralarına değişik şekillerde batırılışı, ilmeklerin yüz veya ters alınışı, örgünün tek veya çift yönlü yapılışı farklı örgü dokularını oluşturmaktadır. Tığ danteli yapımında çoğunlukla zincir,

basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan, örümcek vb. kullanılmaktadır (Kurt, 2011:88).

Fotoğraf 55. Tığ örücülüğü

2.2.2. İğne Örücülüğü: İğne örücülüğünü “zürefa” adı ile yapılan temel ilmek oluşturmaktadır. Zürefa ilmek, iğne üzerine tek ya da çift atılan ipliğin, ilmik içinden iğneyle çekildikten sonra belli bir bolluk bırakılarak düğümün sıkıştırılmasıyla oluşturulmaktadır. Küçük iğnelerle yapılan düğümler sıkıştırıldıkça örgü gözleri de küçülmektedir. Her bir düğümle yapılan iğne örücülüğü yüzeylerinin oluşturulmasında birbiriyle bağlantılı üçgen ilmek ve kare ilmek kullanılmaktadır. Üçgen ilmek her zaman tek yönden (gidiş) çalışılarak yapılırken kare ilmek, çift yönlü (gidiş-geliş) olarak çalışılmaktadır. İğne örücülüğünde, temelde aynı işlemin farklı uygulamalarıyla, oluşturulan yuvarlak veya yarı yuvarlak ilmeklerin arasında hareket ettirilen iğne ve ipliklerle meydana getirilen değişik biçimler, şekillerine göre kare ilmek, üçgen ilmek, piko, sinek kanadı, bülbül tükürüğü ve kaya motifleri gibi teknik isimler almaktadır. Farklı sayılarda iplik dokusunun değişik biçimlerde şekillendirilerek yerleştirilmesiyle farklı iğne danteli ve iğne oyası motifleri oluşturulmaktadır (Kurt, 2011:96).

Fotoğraf 56. İğne Örücülüğü

2.2.3. Mekik Örücülüğü: “Mekik” adı verilen bir araçla işlenmektedir. Başlangıçta yapılması güç görünse de aslında çok kolaydır. El alışkanlığı ister; çabuk yapılan ve işlenmesi zevk veren bir oya türüdür. Tığ işinde olduğu gibi mekik oyasında da birbiri ardından zincirler meydana gelir. Oya zincirleri daire veya yarım daire şeklinde iğne veya tığ aracığı ile birleştirilerek motifler meydana getirilir (Korkusuz, 1980:265).

Mekik örücülüğünde bir düğüm iki işlemden oluşmaktadır. Belli uzunlukta bir ipliğe istenen motifin şekline göre mekikteki iplikler halkalanarak işlenmektedir. Mekik sol elin işaret ve orta parmağı arasında tutulan gergin alt ipliğin üzerinden ve altından geçirilerek düğüm oluşturulur. İki iplikle veya tek iplikle de yapılmaktadır. Alt iplik genellikle naylon ip, kırıli ip, ibrişim, koton gibi kaygan ipliklerden seçilir. Üst iplik, mekiğe sarılan ipliktir. Alt iplik sol elde, işaret parmağı ve orta parmak arasında gergince tutulur; mekikteki iplik, bir alt bir üst düğümle ve modele göre sık ya da seyrek ilmeklerle ve pikolarla düğümler atılır. Motifler oluşturulurken piko içinden tığ yardımı ile çıkarılan alt iplikten mekik geçirilerek bir ilmekle birbirine birleştirilir. Düğüm teknikleri ve pikolarla yapılan motif tamamlanınca alt iplik çekilerek motif birleştirilir (Aydın ve Gürsoy, 2008:16).

Fotoğraf 57. Mekik Örücülüğü

2.2.4. Firkete Örücülüğü: İlmeklerin kolay akışını sağlayacak şekilde çelikten yapılmış “U” biçimindeki “firkete” adı verilen araca sarılan iplikten, tığ yardımı ile ilmek oluşturmak üzere elde edilen yüzeylerdir (Akpınarlı, 2003:520). Örgünün genişliği, firketenin genişliğine göre değişmektedir. Firkete oyası istenilen uzunlukta yapıldıktan sonra halkalar tek, çift ya da grup halinde alınıp zincirle birleştirilerek oya haline getirilmektedir. Kalın olarak yapılan oyalarda firkete sıraları birbirine tığ yardımıyla zincir çekerek ya da ilmekler birbiri içinden çekilerek birleştirme işlemi uygulanmaktadır (Onuk, 2005:238).

Firkete örücülüğü, işleme tekniğinin kolay ve çabuk olması, aynı zamanda gösterişli olması nedeniyle çok yaygın olarak yapılmaktadır. Firketenin iki kenarı arasına sarılan ipliğin orta kısımlarına tığ ile zincir, çift ilmek, üçlü ilmek teknikleri uygulanarak çeşitli dokular oluşturmak suretiyle ortaya çıkmaktadır. Yapılacak ürün özelliğine göre örülecek ipliğe pul ve boncuk geçirilerek desenin ortasına ve kenarlarına yerleştirilerek örülmektedir (Korkusuz, 1980:261).

2.2.5. Şiş Örücülüğü: “Şiş” adı verilen araç üzerinde hazırlanmış olan ilmeklerin içinden başka bir şiş yardımıyla yeni ilmeklerin geçirilmesi sonucu meydana gelen yüzeylerdir. Şiş örücülüğü ile çorap ve giysi gibi kalın, dan-

tel ve oya gibi ince örgüler yapılmaktadır. Kullanılan şiş sayısı örgü tekniğine bağlı olarak iki veya beş şiş olarak değişmektedir (Akpınarlı, 2003: 521).

Kahramanmaraş bölgesinde iğne, tığ, mekik ve firkete gibi araçlarla üretilen örücülük örnekleri, teknik ve kullanım alanı açısından değerlendirilmiştir. Yörede objeyi oluşturan el örgü örneklerinden çok, objeyi süsleyen nitelikte oya ve dantel örgüler tespit edilmiştir.

2.2.6. Bitkisel Örücülük: Bitkilerin dal, sap, yaprak ve benzeri kısımlarını kullanarak çeşitli örücülük ve bazı dokumacılık teknikleri ile yapılan bir sanattır. İlkel, yerleşik ya da göçebe tüm toplumlarda, tarihin tüm evrelerinde uygulanmış, ihtiyaçtan doğan ilk el sanatlarından olmuştur. Doğadan elde edilen ve örülebilen nitelikte bitkilerden, basit araçlar kullanarak yapılmaktadır. Kullanılan bitkilerin sağlam, hafif, esnek olmasına özen gösterilmektedir. İnsanoğlunun varoluşundan beri yapılan bu sanatta en önemli teknik, sepet örücülüğüdür. Sepet örücülüğü tekniği ile üç boyutlu, çeşitli formlarda ve farklı kullanım alanlarına yönelik sepetler yapılmaktadır ve bu ürünler, her bölgeye göre özgün isimler almaktadır (hey, sele, sepet vb.). Bitki olarak da fındık, söğüt, ılgın, kestane, çam, meşe, çavdar, buğday vb. kullanılmaktadır.

Kahramanmaraş bölgesinde üç boyutlu ve düz formlarda (çığ) sepetler tespit edilmiştir.

2.3. Oyalar

Oya, süslemek ve süslenmek amacıyla; iğne, mekik, tığ, firkete gibi basit araçlarla, ince ipek, pamuk ve sentetik iplik kullanılarak örgü tekniğiyle yapılan, iki ve üç boyutlu süsleyici malzemedir.

Oyalar; içsel güzellik duygusunun, güzele ve güzelliğe yansıtılması amacıyla yapılan ve tekniği örgü olan en güzel el sanatları örneklerimizdendir. Oya, ince bir dantel olarak tarif edilmektedir. Örgü çeşitleri arasında dantele benzetilse de yapılan bu tarif oyayı tam anlamıyla ifade etmeye yeterli değildir. Batılı ülkelerin dillerinde “oya” kelimesinin tam karşılığı olmadığından bu ülkelerde oyalar, “Türk Danteli” şeklinde isimlendirilmektedir. Yapılan araştırmalar ve ciddi çalışmalar oyanın, Anadolu’ya ve Anadolu kadınına ait bir sanat olduğunu belirtmektedir ve bu sanatın Türk kültür tarihi içinde önemli bir yer aldığını açıklamaktadır.

20. yy'da Anadolu'nun hemen hemen her yerinde rastlanan oyların en zengin örnekleri başörtü kenarlarında görülmektedir. Çember, yemeni gibi başörtülerinin genellikle bütün çevresi, bazı yerlerde ucu ve köşeleri oyalandır. Dikdörtgen biçimindeki namaz örtülerinin ya çevresi ya da sadece altına gelen bölümü oylarla bezenmektedir (Barışta, 1994:306). Oya, ilk bakışta dantel sanatı gibi görünürse de, pek çok bakımdan farklılık göstermektedir. Dantel, iki boyutlu olup bir alan meydana getirirken oya, iki veya üç boyutlu olup tamamen doğadan ve sosyal olaylardan esinlenerek yapılmaktadır ve süsleyici bir gereçtir.

Fotoğraf 58. Oylar

Eski Türklerde kadınların süslenip bezenmeleri için “bezendi”, “kozan-dı” kelimeleri kullanılmıştır. “Elbise, mendil ve Baş örtüsünü süsleyen” anlamında oya ile süslemeyi karşılamak için ise “bediz” ve “bezek” kelimeleri kullanılmıştır. Ayrıca “kıdhılamak” dedikleri, mendil veya Baş örtüsünün etrafını kıyılmak da başka bir oya işleme kavramı olarak söylenmektedir (Ögel, 1991:343).

Günümüzde kullanılan “oya” sözcüğü, “oymak” fiilinden türemiş olabilir. Mısır'daki Memlük Türkleri “oyu”, Orta Avrupa'daki Kuman Türkleri “oyovlamak”, Orta Asya'daki Kırgız Türkleri ise “oyum” şeklinde bu kökten gelen kelimeleri kullanmıştır (Ögel, 1991:342).

Anadolu'nun İpek Yolu üzerinde olması ve Anadolu'da ipek üretiminin yapılması, iğne oyasının ortaya çıkıp gelişmesinde en büyük etken olmuştur (Türk Oyları, 2001:8). Uzak Doğu'da başlayan ipekçilik zamanla Batı'ya

yansımasıdır. İpek böceği tohumu Batı'ya 522 yılında kaçırılmıştır. Batı'da kozacılığın gelişmesi ise daha uzun bir zaman almıştır. İpekçilik Anadolu'dan Avrupa'ya geçmiştir ve ipekle birlikte iğne ile yapılan örgülerin de 12. yy'dan itibaren Anadolu'dan Yunanistan'a, oradan da İtalya yolu ile Avrupa'ya geçtiği (Erbek, 1984:136) tespit edilmiştir.

Doğadaki bitkiler, hayvanlar, insanlar, nesneler, yaşanan olaylar vb. oya yapımında Türk kadınına en zengin motif kaynağını oluşturmuştur. Bitkiler (çiçek, yaprak, meyve, sebze) ve ağaçlar, doğadan ustaca stilize edilerek yalın ifadeyle, iki veya üç boyutlu biçimde işlenmiştir. Sebze ve meyve çiçekleri ile saksı çiçekleri; menekşe, mine, papatya, karanfil gibi çiçekler, Anadolu'nun bütün yörelerinde yapılan oyalarda gözlemlenmektedir. Bununla beraber oylar, bazı bölgelerin doğal bitki örtüsüne ve yetiştirilen çiçek çeşitlerine göre değişik isimlerle de ortaya çıkmaktadır. Yapraklar çiçeklerin yanında tamamlayıcı öge olarak görüldüğü gibi bağlantılı olmayan motiflerin yanında ya da başlı başına motif olarak da işlenmektedir (Özbaşı, 1997:120). Oylarda bitkisel motiflerin yanı sıra kelebek gibi figürlü motiflere; çapkın bıyığı, saray süpürgesi gibi sembolik motiflere; sepet, çanta, süpürge gibi nesnel motiflere yer verilmektedir. Bu örneklerle yetinmeyen yaratıcı kadınlar, herhangi bir kır çiçeğinin ve yazma üzerindeki desenin benzerini de oyaya dönüştürmüştür.

Oylar, insanların duygularını, yaşadığı hayatın izlerini kolaylıkla aktardığı en önemli araçlardan biridir. Geleneksel kültürü yeni kuşaklara aktarma görevinin yanında oylarımız konuları bakımından yaşadıkları ve üretildikleri zamana ve olaylara tanıklık eder, kişiye ekonomik katkı sağlar, geçmişten günümüze bir köprü vazifesi görür, yapan kişinin ruh sağlığını etkiler, boş vakitleri değerlendirir ve insan ilişkilerini düzenler. Yani oylar, bir milletin kültürel kişiliğinin de en canlı ve en anlamlı belgelerinden biridir.

Her oya, ayrı bir estetik özelliğe ve anlama sahip olmuştur. Oylar, kullanımının eskiye dayanması ve geleneksel özelliklerinin yanında kelime anlamıyla yani "oya gibi" sözüyle de güzellik sembolü olmuştur. Ayrıca toplumda iyiyi, güzeli görebilmeyi sağlamış, aynı zamanda duyguları biçime dökmüştür. Özellikle iğne oyları işlevsel amacının yanında taşıdığı mesajlarla sözsüz iletişim aracı görevini de üstlenmiştir. Örneğin; bir kadının başındaki oyadan, o kadının mutlu ya da mutsuz olduğu anlaşılır. Bazı yörelerimizde, çeyiz ve düğünlerde gönderilen bohça geleneğinde kayınvalideye geliniyle araları iyi olsun, sarmaş dolaş olsunlar diye sarmaşık ve yıldız oya gönderi-

lirken kayınvalideden geline ise ağızları tatlı olsun diye üzüm oya gönderilmektedir. “Çakır diken” isimli oya, gelinin kayınvalideye “Bana diken gibi batma.” mesajını iletmektedir. Başına biber motifleri yapılmış oyali yazma bağlayan gelin ise eşine, “Aramız biber gibi acı.” mesajını vermektedir (Onuk, 2000:23). Kızılıcık oya, birbirlerine ekşi görünmesinler diye ve çilek oya da çileli günler yaşamasınlar diye gelin bohçasında yer almamaktadır. Umudu, sevgiyi, mutluluğu anlatan gül oyaları ise taşıdığı anlamlardan dolayı en çok yapılan ve tercih edilen oya örnekleri arasında yer almaktadır.

Oyalar, Türk Halkbilimi kapsamında şarkı, türkü ve manilere de konu olmuştur. Süsleme ve süslenme sanatıyla birlikte “oya” sözcüğü, toplum tarafından farklı güzelliklere yakıştırılarak “oya gibi kız” şeklinde ifadeler kullanılmıştır ya da en güzel şekilde birbiriyle uyumlu parçaların bir araya getirildiği, göze hoş görünen işler için “oya gibi” ifadesi kullanılmıştır.

Fotoğraf 59. Boncuk Oyaları

Günümüzde bir çok yörede genellikle bayanların kullandığı örtü kenarlarını süslese de oyalar, geçmişte kadın ve erkek giysilerini süslemeye yoğun olarak kullanılmıştır. Bunlara ait örnekler bugün müzelerimizde en değerli parçaları oluşturmaktadır.

Eşsiz güzellikteki oylarımızda kullanılan araç, gereç, teknik ve motif özellikleri çok zengindir. Bu nedenle oylarımızı geniş bir çerçevede görmek mümkündür. Akpınarlı oya çeşitlerini şöyle sınıflandırmaktadır:

Kullanılan Araca Göre: Tığ oyları, iğne oyları, mekik oyları, firkete oyları, mil oyları

Kullanılan Gerece Göre: Boncuk oyları, pul oyları, koza oyları, iplik oyları, mum oyları, bez (kumaş) oyları, kağıt oyları

Kullanılan Tekniğe Göre: Dokuma tekniği ile yapılan oylar, mekik tekniği ile yapılan oylar, tığ (kroşe) tekniği ile yapılan oylar, firkete tekniği ile yapılan oylar, iğne teknikleri ile yapılan oylar

Kullanıldıkları Yere Göre: Yemeni oyları, taç oyları, yatak takımı oyları, mendil oyları, kese oyları, mevlit örtüsü oyları

Kompozisyon Şekillerine Göre: Ana motif tekrarı, ana - ara motif tekrarı, aralıksız (sıra) tekrarı motiflerden oluşan dokular

Kullanılan Bezeme Türlerine Göre: Geometrik bezeme, bitkisel bezeme, soyut (sembolik) bezeme, figürlü bezeme, nesneli bezeme (Akpınarlı, 2010:12).

Hayatın geçiş dönemlerinden biri olan evlenme, iki bireyin birlikte ev kurarak sosyal yaşama katılma sürecinin başlangıcıdır. Her topluma ve bölgenin kültürel yapısına göre evlilik sürecinin gelenek ve görenekleri farklı özellikler göstermektedir. Kız çocuğu daha iki üç yaşındayken, oya ve benzeri ürünler annesi tarafından yapılarak veya yaptırılarak kızın çeyiz sandığı hazırlanmaya başlanmaktadır. Tülbentler, yağlıklar, iğne oyası örtüler hazırlanıp “camekân” adı verilen camlı küçük bir sandukaya konmaktadır. “Kız kundakta, çeyiz sandıkta.” atasözümüz de bunu doğrular niteliktedir. Bir kız övülürken güzelliğinden çok el becerileri ve sandık çeyiziyle övülür (Kurt, 2011:49). Kahramanmaraş ilinde yapılan alan çalışmasında da aynı özellikte çeyiz geleneğinin halen sürdürüldüğü tespit edilmiştir.

Fotoğraf 60. Tığ Oyası

Kahramanmaraş'ta yapılan oyaların teknikleri incelendiğinde iğne oyları, tığ oyları, firkete oyları, mekik oyları ve iğne ile boncuk örücülüğü teknikleri uygulandığı görülmektedir. Bu teknikler tek başına bir oyada uygulandığı gibi, bazen iki tekniğin bazen de üç tekniğin bir arada kullanıldığı oya örnekleri de görülmektedir.

Kahramanmaraş'ta iğne, tığ, firkete, mekik ile yapılan oya örnekleri zengin bir çeyiz kültürünü oluşturmaktadır ve çeyiz geleneğine verilen önem, özellikle oyların yapımında yoğun olarak gözlenmektedir. Kahramanmaraşlı hanımların çeyizleri sorulduğunda bu hanımlar ilk olarak dört çevresi camlı sandıklar içerisindeki oylarını göstermektedir. Burada, Kahramanmaraş ağaç oyma teknikleriyle yapılmış "camekan" adı verilen bu dört çevresi camlı oya sandığının da ayrı bir önemi vardır. Kızlar, küçük yaşta annesinden ve çevresinden öğrendiği örgü teknikleriyle hazırladığı çeyizini, özellikle de yaptığı oylarını, özel satın alınan bu sandıklarda itinayla korumaktadır.

Kız çocukları küçük yaşlardan itibaren tığ ve iğne kullanmaya başladıkları için, Maraşlı hanımların çoğu oya tekniklerinden birini veya birkaçını uygulayabilmektedir. Yapılan oylar yazma ve tülbentlere dikilerek veya şerit şeklinde kartonlara sarılarak çeyizin gideceği güne kadar oya sandıklarında muhafaza edilmektedir. Tülbent ve yazmalara dikilen boncuk oyları, köşeleri birbirine gelecek şekilde katlandıktan sonra, kare ya da üçgen şeklinde tekrar katlanıp kenarlarından teyellenerek çeyiz sandıklarındaki yerlerini alır. Bu çeyiz, ailenin sosyal statüsüyle birlikte gelin kızın yeteneğini ve becerisini de göstermektedir.

Fotoğraf 61. Oya Sandığında Oyali Yazmalar

Yörede oyacılık kuşaktan kuşağa öğretilen ve uzun yıllar yapılan bir özellik göstermektedir. Oyacılıkla uğraşan bireylerin çoğunluğunun 30 - 60 yaş arasında oldukları tespit edilmiştir (Akpınarlı, 1991:50).

Kahramanmaraş oyalarında gereç olarak geçmişte ipek iplik kullanılmakla beraber günümüzde pamuk ve naylon ipliğin çoğunlukta kullanıldığı görülmektedir. Bunun en önemli nedeni, naylon ipliklerin ucuz, çeşitli renkli ve apre istememe özelliklerinin olmasıdır. Piyasadan bobinler halinde temin edilen naylon iplikler, kullanılmadan önce işlem görmektedir. Kahramanmaraşlı oya yapan hanımların belirttiklerine göre bobin halinde alınan iplikler çile yapılmakta, deterjanlı suda iki üç taşım kaynatılmakta ve durulanarak kurutulmaktadır. Oya yapımı için bu ipliklerin makaralara sarılarak kullanıldığı belirtilmektedir. Günümüzde, yıkanarak hazır ipliklerin de piyasada satıldığı tespit edilmiştir.

Çoğunlukla kumaş kenarına yapılan oyalarda ipek, şifon, mangol ve tülbent kullanılmaktadır. Bu kumaşlar çoğunlukla kare biçiminde kesilmektedir; ancak namaz ve mevlit örtüleri dikdörtgen biçimindedir. Şifon, tülbent ve yazmaların dört kenarı oyalarla süslenirken namaz ve mevlit örtülerinin bir veya üç kenarı oya ile süslenmektedir. Özellikle çeyizlere hazırlanan mevlit örtülerine “ağır” diye tabir edilen iğne oyaları yapılmaktadır ve ayrıca bu örtüler file işi ile işlenmektedir. Yörede “şeş” adıyla kullanılan geniş ebatlara sahip beyaz tülbentler de özellikle boncuk oyalarıyla süslenerek kullanılmaktadır.

Fotoğraf 62. İğne Oyası

Fotoğraf 63. Tığ Oyası

Farklı tekniklerle uygulanan oyalarda ipek iplik, pamuk iplik ve sentetik ipliğin kullanıldığı özel örnekler tespit edilmiştir. Araca göre sınıflandırdığımız oyalar, gerece göre değerlendirildiğinde de boncukla yapılan oyaların çeyizlerde oldukça önemli olduğu görülmüştür.

Günümüzde kullanımından kaynaklanan sıkıntılardan dolayı boncuk oylarının daha az yapıldığı ve yerine iğne oylarının daha çok tercih edildiği belirtilse de, tespit edilebilen örnekler bu alanda çok zengin bir kültüre sahip olduğunu göstermektedir. Boncuğun yoğun kullanıldığı bir diğer teknik de iğne ile boncuk örücülüğüdür. Bütün teknikler ile her renk ve her çeşit boncuk kullanılmaktadır. Tekniğine göre tığ, mekik ve firkete ile yapılan oylar için ipliğe aktarılarak kullanılan boncuklar, iğne ile yapılan tekniklerde model özelliğine göre tek tek ipliğe aktarılarak kullanılmaktadır.

Fotoğraf 64. Boncuk Oyası

Genel olarak oylarda iplik renkleri, süsleyeceği ürünün renklerine bağlı olarak oluşturulmaktadır. Boncuk oylarında, boncuğun rengine ve yazmanın zemin renklerine göre iplik renkleri belirlenmekte; bu renkler oyanın model özelliğine göre bir, iki veya üç renkli olabilmektedir.

Kahramanmaraş'ta çoğunlukla "şeş" adı verilen beyaz tülbent kenarlarına yapılan boncuk oylarında çoğunlukla beyaz renkte ipliğin kullanıldığı görülmektedir. Bazı boncuk oylarında ise başlama bordürü, ana motif ve kök farklı renklerde ipliklerle örülürken aynı renk ve tonlarda yapılan boncuk oyları da tespit edilmiştir.

Kahramanmaraş'ta yapılan oya örnekleri kullanılacağı yere, kullanacak kişiye, uygulanacak teknik ve malzeme özelliğine göre farklı kompozisyon özellikleri taşımaktadır. Oyalar incelendiğinde, iğne ve tığ örücülüğü tekniği kullanılan örneklerde birbirinden bağımsız bir bordür üzerine yapılan ana ve ara motiflerin oluşturduğu oya kompozisyonları ile birbiri ile bağlantılı şerit şeklinde örülen kompozisyon örnekleri tespit edilmiştir. Mekik ve firkete örücülüğü teknikleriyle yapılan oyalarda ise birbiriyle bağlantılı şerit oyalara yapıldığı görülmektedir. Fakat bu oyaların bazı örneklerinde iğne ve tığ tekniğinin de kullanılarak farklı kompozisyonların oluşturulduğu tespit edilmiştir. Oyalarda işlenen konularda geometrik, nesneli, anlam yüklü bezemelerle birlikte bitkisel bezemelerin yoğunlukta olduğu görülmektedir.

2.3.1. İğne Oyaları: İğne oyalarında temel teknikler zürefa, kare, üçgen düğüm, piko, sinek kanadı ve bülbül tükürüğüdür. İğne aracı ve çeşitli inceliklerde iplik kullanılarak farklı tekniklerin üst üste ve yan yana bağlantılı dizilmesiyle ve çeşitli şekillerde biçimlendirilmesiyle oluşturulan, iki ve üç boyutlu, süsleyici gereçlerdir. İğne oyası çoğunlukla kumaş kenarına yapılır; bu nedenle ilk işlem olarak kumaş kenarı zürefa tekniği ile temizlenir. Zürefa üzerine istenilen ana motif ve ara motiflerden oluşan tek tek oyalar sıralanmakta veya ana ve ara motifin olmadığı şerit oyalar örülmektedir. Kahramanmaraş yöresi iğne oyasında tek yönlü işlenen, “tek düğüm” adı verilen kare ilmek çok kullanılmaktadır. Boncuk kullanılarak yapılan daha basit örneklerde ise üçgen ilmek tercih edilmektedir. Çoğunlukla bitkisel motifler işlenmektedir. Papatya, yıldız, beş gül, somruk çiçeği, iğde dalı, kral tacı, hanımeli, gönül kilidi, dağ çiçeği en çok yapılan üç boyutlu oyalar. İğne oyası tekniğinde boncuk metaryali kullanılarak yapılan en önemli şerit oyası, muskadır. Çilek, karanfil, yarım ay, pırpirim oya ve gelin mumu da diğer en çok yapılan oya çeşitleri arasındadır.

2.3.1.1. İğne Örücülüğü Tekniği ile Yapılan Oya Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

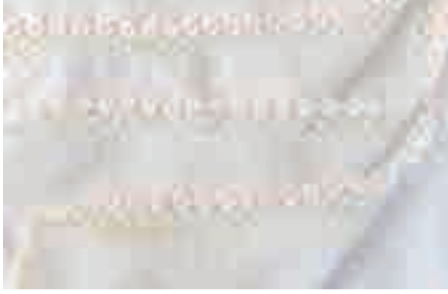
İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: İğne oyası
Boyutlar	: 1,5x1,5 cm
Kullanılan Gereçler	: İpek iplik, at kılı
Uygulanan Teknikler	: Üçgen ilmek, kare ilmek, fiskil, bülbül tükürüğü
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 2

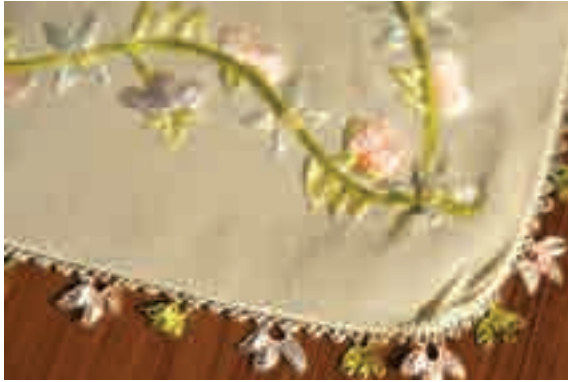
İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	: 87x88 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, üçgen ilmek, piko, sinek kanadı
Yöresel Motif İsimleri	: Yalın gül oya
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 3

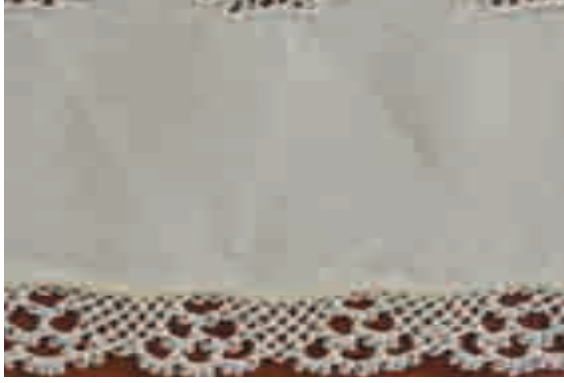

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	: 90x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, fiskil, bülbül tükürüğü, sinek kanadı
Yöresel Motif İsimleri	: Karanfil oya
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Çok amaçlı örtü
Boyutlar	
Ürün	: 132x172 cm
Oya	: 5,5x6 cm
Kullanılan Gereçler	: İpek iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, sinek kanadı, piko
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Örtü
Boyutlar	: 2,5x1,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, fiskil
İlgili Kaynak	: Leman YAŞAR

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Ürün	: 132x172 cm
Oya	: 3,5x2,5 cm
Kullanılan Gereçler	: İpek iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, kare ilmek, fiskil
Yöresel Motif İsimleri	: Piknik sepeti
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 8

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1,5 cm
Ürün	: 96x97 cm
Kullanılan Gereçler	: İpek iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Üçgen ilmek, zürefa, bülbül tükürüğü, fiskil, sinek kanadı
Yöresel Motif İsimleri	: Kiraz oya
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 9

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 3,5x1,5 cm
Ürün	: 95x95 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Üçgen ilmek, zürefa, piko, bülbül tükürüğü
Yöresel Motif İsimleri	: Karnıbahar oya
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 11

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 2,5x1,5 cm
Ürün	: 93x94 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, kare ilmek, fiskil
Yöresel Motif İsimleri	: Nergiz oya
İlgili Kaynak	: Ebru TANIŞ

BİLGİ FORMU 12

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Namaz tülbenti
Boyutlar	
Oya	: 4x6,5 cm
Ürün	: 90x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, fiskil, sinek kanadı
Yöresel Motif İsimleri	: Kız kulesi
İlgili Kaynak	: Nergis BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 13

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,7x1,5 cm
Ürün	: 90x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, bülbül tükürüğü, fiskil, sinek kanadı
Yöresel Motif İsimleri	: Papatya
İlgili Kaynak	: Ebru TANIŞ

BİLGİ FORMU 14

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Mevlit örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 2x1,5 cm
Ürün	: 95x135 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, bülbül tükürüğü, fiskil, sinek kanadı
İlgili Kaynak	: Ebru TANIŞ

BİLGİ FORMU 15

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 6x6 cm
Ürün	: 118x118 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek fiskil, sinek kanadı
Yöresel Motif İsimleri	: Yıldızlı oya
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 16

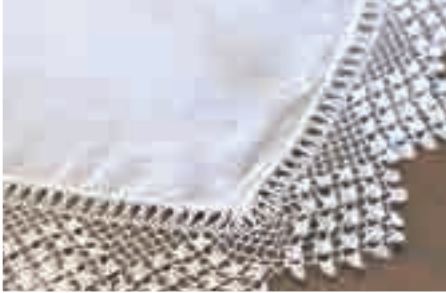
İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1,5 cm
Ürün	: 88x88 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, kare ilmek, piko
Yöresel Motif İsimleri	: Küpe çiçeği
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 17

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 2x1 cm
Ürün	: 85x85 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Üçgen ilmek, zürefa, fiskil
Yöresel Motif İsimleri	: Hercai menekşe
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 18

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 4x4 cm
Ürün	: 95x95 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Kare ilmek, fiskil, sinek kanadı,
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 19

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1,2 cm
Ürün	: 90x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, pamuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare, üçgen ilmek, kare ilmek, fiskil
Yöresel Motif İsimleri	: Pamuk oya
İlgili Kaynak	: Leman YAŞAR

BİLGİ FORMU 20

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x2 cm
Ürün	: 83x84 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, fiskil, bülbul tükürüğü
Yöresel Motif İsimleri	: Fiyong oya
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 21

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x2 cm
Ürün	: 83x84 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, fiskil, bülbül tükürüğü
Yöresel Motif İsimleri	: Çakır diken
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 22

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1 cm
Ürün	: 92x94 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, fiskil, sinek kanadı
Yöresel Motif İsimleri	: Papatya
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 23

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1,5 cm
Ürün	: 89x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, fiskil, sinek kanadı
Yöresel Motif İsimleri	: Papatya
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 24

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 3,5x1,5 cm
Ürün	: 90x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, fiskil, sinek kanadı, kaya
Yöresel Motif İsimleri	: Mine
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 25

İnceleme Tarihi	: 14/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 3x2,3 cm
Ürün	: 92x94 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, fiskil, sinek kanadı, kaya
Yöresel Motif İsimleri	: Mine
İlgili Kaynak	: Emine TAŞDEMİR

BİLGİ FORMU 26

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 2x1,5 cm
Ürün	: 85x87 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, sinek kanadı, bülbül tükürüğü, tığ tekniği, basit ilmek, dolgu.
Yöresel Motif İsimleri	: Kürdan (kürdan ile yapılıyor.)
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 27

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Yazma/tülbent
Boyutlar	
Oya	: 1x0,5 cm
Ürün	: 78x78 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, karanfil, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, sinek kanadı
Yöresel Motif İsimleri	: Karanfil oya (Yapılırken ıslatılıyor ve o şekilde yapılıyor.)
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 28

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1 cm
Ürün	: 82x85 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, pamuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, üçgen ilmek, fiskil
Yöresel Motif İsimleri	: Pamuk kozası
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ (Anneden)

BİLGİ FORMU 29

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 2x2 cm
Ürün	: 87x88 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, üçgen ilmek, fiskil
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 30

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Çok amaçlı örtü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x2,2 cm
Ürün	: 39x114 cm
Kullanılan Gereçler	: İpek İplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare, üçgen ilmek, kare ilmek, fiskil
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 31

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Çok amaçlı örtü
Boyutlar	
Oya	: 2x2,5 cm
Ürün	: 107x107 cm
Kullanılan Gereçler	: İpek iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek ,bülbül tükürüğü, fiskil, sinek kanadı
Yöresel Motif İsimleri	: Somruk çiçeği
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 32

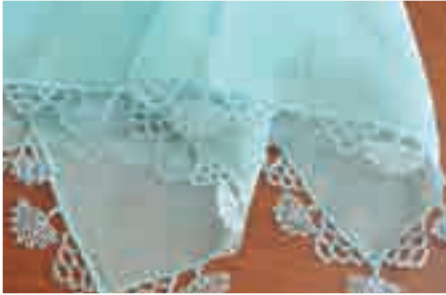
İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Çok amaçlı örtü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1 cm
Ürün	: 48x83 cm
Kullanılan Gereçler	: İpek iplik
Uygulanan Teknikler	: Üçgen ilmek, zürefa, bülbül tükürüğü, fiskil, sinek kanadı
Yöresel Motif İsimleri	: Üç yapraklı oya
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

BİLGİ FORMU 33

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Mendil
Boyutlar	
Oya	: 2x1,5 cm
Ürün	: 45x45 cm
Kullanılan Gereçler	: İpek iplik
Uygulanan Teknikler	: Kare ilmek, zürefa, bülbul tükürüğü, fiskil, kaya
Yöresel Motif İsimleri	: Palamut çiçeği
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN (Teyzesinden kalan mendil 80 yıllık.)

BİLGİ FORMU 34

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Mendil
Boyutlar	
Oya	: 2 cm
Ürün	: 31x31 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, fiskil, kaya
İlgili Kaynak	: Leman YAŞAR

BİLGİ FORMU 35

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Mendil
Boyutlar	
Oya	: 1,5 cm
Ürün	: 32x32 cm
Kullanılan Gereçler	: İpek iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, fiskil
İlgili Kaynak	: Mehtap Zulkadiroğlu EMİRMAHMUTOĞLU

BİLGİ FORMU 36

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Yöre adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Mendil
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1 cm
Ürün	: 48x43 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, fiskil
Yöresel Motif İsimleri	: Sepet oya
İlgili Kaynak	: Mehtap Zulkadiroğlu EMİRMAHMUTOĞLU

BİLGİ FORMU 37

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Mendil
Boyutlar	
Oya	: 1x0,5 cm
Ürün	: 49x49 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, fiskil
Yöresel Motif İsimleri	: Sepet oya
İlgili Kaynak	: Ebru TANIŞ

BİLGİ FORMU 38

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Namaz örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1 cm
Ürün	: 120x50 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, fiskil
Yöresel Motif İsimleri	: Bakla çiçeği
İlgili Kaynak	: Ebru TANIŞ

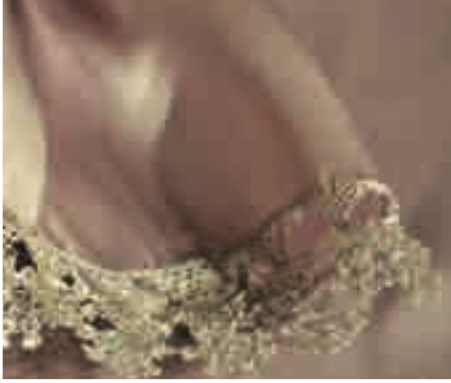
BİLGİ FORMU 39

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Namaz tülbenti
Boyutlar	
Oya	: 1x1,2 cm
Ürün	: 45x112 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 40

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Namaz tülbenti
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1 cm
Ürün	: 48,5x120 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, üçgen ilmek, fiskil
Yöresel Motif İsimleri	: Badem oya
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 41

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Sabahlık
Boyutlar	: 2,5x1,5 cm
Kullanılan Gereçler	: İpek iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, sinek kanadı, piko
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

2.3.2. Tığ Oyları: Kahramanmaraş yöresinde tığ ile yapılan oyalarda geçmişte pamuk ipliği kullanılmakla birlikte günümüzde naylon iplikler kullanılmaktadır. Tığ tekniği ile yapılan oylar, şerit şeklinde bir bordür üzerine, birbirine bağlantılı olarak örülen motiflerden ya da birbirinden bağımsız olarak yapılan ana ve ara motiflerin oluşturduğu farklı kompozisyon özellikleriyle oluşturulan şeritlerden meydana gelmektedir. Tığ ile yapılan oylar, herhangi bir zemin kenarlarına örülebildiği gibi, ayrı örüldükten sonra da tülbent ve yazma kenarlarına dikilebilmektedir.

Tığ oyası yapılırken zincir, basit ilmek, çift ilmek (sık ilmek), üçlü ilmek en çok kullanılan tekniklerdendir. Somruk çiçeği, mercimek, biber, çilek, ardıc, peresek, salkım, yalancı pirpirim, karagöz, darı sömeği, kömeç, hanım göbeği çoğunlukla yapılan oylar arasındadır. Tığ oylarının diğer oya tekniklerine göre daha kolay yapılması ve yaygın bilinmesinden dolayı günümüzde en çok yapılan oya çeşidi olarak tespit edilmiştir. Kahramanmaraş'ta, çeyiz için yapılan oyalarda iğne oyası tekniği veya tığ oyasının özellikli motifleri tercih edilmektedir. Günlük örtülerde ise basit boncuklu iğne oyları veya ince şerit halindeki tığ ve boncuklu tığ oyları tercih edilmektedir.

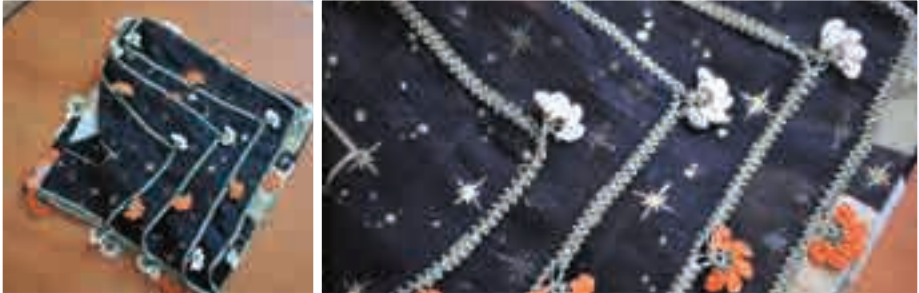
2.3.2.1. Tığ Örücülük Tekniği ile Yapılan Oya Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1 cm
Ürün	: 92x93 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, zürefa
Yöresel Motif İsimleri	: Papatya oya
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 2

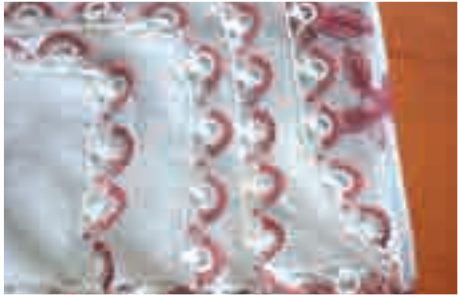
İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Yazma/Tülbent
Boyutlar	
Oya	: 1x1 cm
Ürün	: 85x86 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilme üçlü ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Pelesenk
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1 cm
Ürün	: 89x88 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1,7 cm
Ürün	: 85x85 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, örümcek
Yöresel Motif İsimleri	: İlik modeli
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 2x2,2 cm
Ürün	: 78x78 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, örümcek, dolgu
Yöresel Motif İsimleri	: Yelpaze oya
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 2x1,5 cm
Ürün	: 95x95 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, örümcek
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x2 cm
Ürün	: 87x87 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 8

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1,5 cm
Ürün	: 86x85 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 9

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1 cm
Ürün	: 85x85 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 10

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,2x1 cm
Ürün	: 85x85 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, örümcek
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 11

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1 cm
Ürün	: 85x85 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, örümcek
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 12

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1 cm
Ürün	: 85x85 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 13

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1 cm
Ürün	: 86x86 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, örümcek, trabzan
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 14

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1 cm
Ürün	: 86x86 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, örümcek, trabzan
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 15

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,2x1,3 cm
Ürün	: 86x86 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

2.3.3. Mekik Oyaları: Mekik aracı ve sentetik ipliklerle, düz ve piko ilmeklerle yapılmaktadır. Mekik oyacılığında ilmek ile ilmeğin, ilmek ile pikonun ve piko ile ilmeğin birleştirilmesi ile desenler oluşturulmaktadır. Genellikle mekik üzerine sarılan ipliğin renginde yani tek renk yapılmaktadır; iki renkli çalışmalarda çift mekik kullanılmaktadır. Firkete oyalarında olduğu gibi, pul ve boncuk ek materyal olarak kullanılmaktadır. Yörede “beli bağlı”, “hanım kirpiği”, “düz mekik”, “pirpirim”, “üçlü mekik” isimleri verilen oya örnekleri tespit edilmiştir.

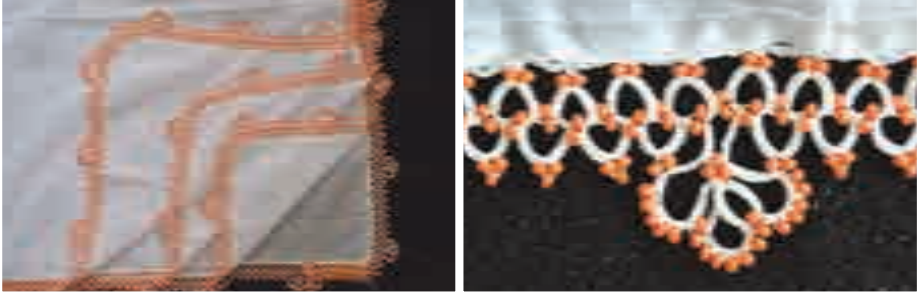
2.3.3.1. Mekik Oyası Tekniği ile Yapılan Oya Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Tülbent
Boyutlar	
Ürün	: 90x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Düz ilmek
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU2

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 2x1,3 cm
Ürün	: 78x78 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Düz ilmek
İlgili Kaynak	: Ayşe GÜLGÜÇLÜ

BİLGİ FORMU 3

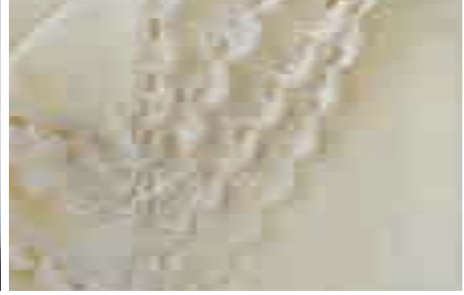

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5 cm
Ürün	: 83x83 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz ilmek, piko, iğne teknikleri
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1 cm
Ürün	: 87x88 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Düz ilmek, piko
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Ürün	: 75x76 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: 87x88 cm
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1,5 cm
Ürün	: 83x83 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Tülbent (namaz/mevlit)
Boyutlar	
Oya	: 2,5x7 cm
Ürün	: 92x92 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Kare ilmek, fiskil,
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

2.3.4. Firkete Oyaları: Firkete aracı ve sentetik iplik ile yapılan örgü istenilen uzunlukta örüldükten sonra elde edilen şerit halindeki örgünün bir tarafına zincir yapılırken örgü, istenilen özellikte şekillendirilir. Bunun için ilmekler farklı sayılarda gruplandırılmakta ve zincir örülerek kullanılacağı zemin kenarlarına tutturulmaktadır. Yapımı oldukça kolay olan firekete oyası, ilmekleri arasında isteğe göre ipliğe önceden aktarılan boncuk ve pul kullanılarak zenginleştirilmektedir. Yörede en yaygın olarak yapılan “pullu oya”, adını kullanılan gereçten almıştır. Pullu firkete oyalarına özellikle çeyizlerde rastlamak mümkündür. Yörede bu tip oyalara “süpürge”, “çuvaldız” ve “firke-te oya” isimleri verilmektedir.

Firkete oyalarında kullanılan tekniğin sınırlı olması, üç boyutlu ve farklı oya örneklerinin çalışılmasını sınırlandırmıştır.

2.3.4.1. Firkete Oyası Tekniği ile Yapılan Oya Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Ürün	: 78x78 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, pul
Uygulanan Teknikler	: Zincir, çift ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Pullu oya
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 14/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Ürün	: 80x780 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, çift ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Pullu oya
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi	: 14/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Ürün	: 79x78 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, çift ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Pullu oya
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

2.3.5. Boncuk Oyları: Kahramanmaraş yöresi boncuk oylarında iki farklı teknik karşımıza çıkmaktadır. Birincisi iğne, tıg, mekik, firkete, mil tekniği ile yapılan oyalarda boncuğun kullanılmasıyla oluşturulmaktadır. Bu oyların yapımında tek renkli boncukla örülenlerin işlemi daha kolaydır. Boncukların bulunduğu dizi ipliğinden, örülecek oya ipliğine direkt tek renk boncuğun aktarma işlemi yapıldıktan sonra örülmektedir. Diğer taraftan çok renkli bir oya örülecekse bu işlem için, her renkte kullanılacak boncuk sayısı hesaplanarak iplik üzerine, son yapılan işlem basamağından ilk yapılan işlem basamağına doğru boncuk renkleri sayılarak iğneyle ipliğe aktarılmaktadır. Oldukça zahmetli olan renkli boncuk aktarma işlemi sonrası örülen boncuk oylarının, tek renkli boncuk oylarına göre farklı bir görüntüye sahip olduğu ve beğenildiği görülmektedir.

İkinci teknik ise, yapılacak motif özelliğine göre iğneye alınan boncuğun ipliğe aktararak verilecek forma göre, belirlenen bazı boncukların içerisinde ipliğin ikinci kez geçirilip boncukların birbirine tutturulması ile oluşturulmaktadır. Az miktarda pamuk ipliği kullanılmış eski boncuk oyası örnekleri tespit edilse de, kullanımındaki kolaylık ve sağlamlığı bakımından,

günümüzde boncuk oylarının yapımında araca göre iki ya da üç katlı sentetik iplikler kullanılmaktadır (Kurt, 2011:85). Boncuk oylarında uygulanan teknikle birlikte kullanılacak boncukların özellikleri de dikkate alınmalıdır. Yuvarlak, kesme, köşeli boncuklar tığ, iğne oyası, firkete, mekik teknikleriyle yapılan oylarda kullanılırken iğne ile yapılan boncuk örmede, oyanın muntazam olması açısından, özellikle yuvarlak boncukların kullanıldığı tespit edilmiştir (Kurt, 2011:80). Bu tür boncuk oylarının Anadolu'nun her yöresinde yapılmadığı, en güzel ve yaygın yapılan yörelerden birinin Kahramanmaraş olduğu tespit edilmiştir.

2.3.5.1. Tığ Örücülüğü Tekniği ile Boncuk Kullanılarak Yapılan Oya Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 14/10/2012
Yöre adı	: Kahramanmaraş/Bertiz
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 2x1 cm
Ürün	: 88x89 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, sinek kanadı, zincir, basit ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Nergis oya
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x0,5 cm
Ürün	: 87x88 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, zincir, basit ilmek
İlgili Kaynak	: Ayşe Gülgüçlü

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1 cm
Ürün	: 89x88 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, sinek kanadı, zincir, basit ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Papatya
İlgili Kaynak	: Saadet Açıkgöz

BİLGİ FORMU 4

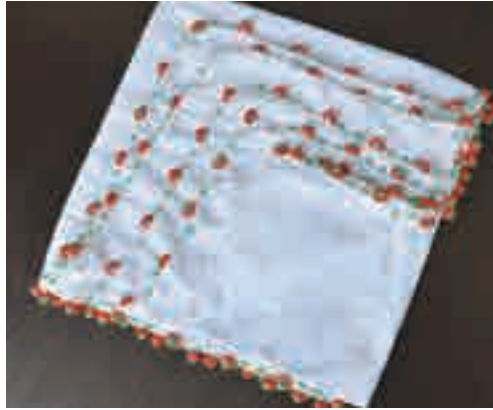
İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1.2 cm
Ürün	: 87x87 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, zincir, basit ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Öpücük oya
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 5

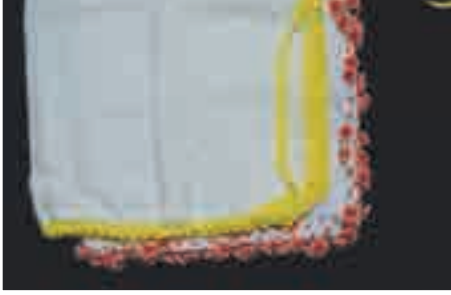
İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	: 90x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Limon oya
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	: 74.5x75 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Garaz oya
İlgili Kaynak	: Cemile YILDIZ

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1 cm
Ürün	: 78x79 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 8

İnceleme Tarihi	: 12106/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1,5 cm
Ürün	: 80x78 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Hanım çantası
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 9

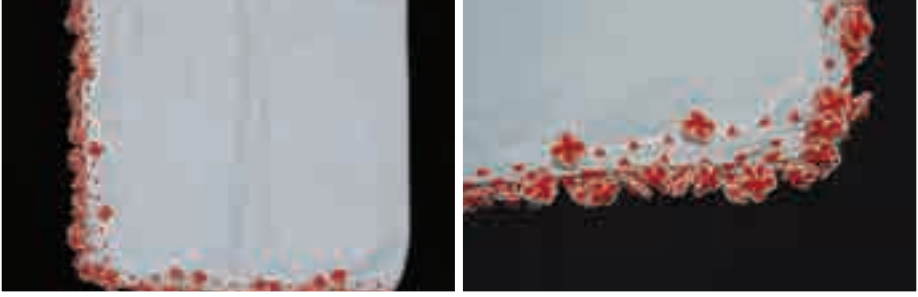
İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Yazma/tülbent
Boyutlar	
Oya	: 1,5x0,5 cm
Ürün	: 78x79 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Nergiz oya
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 10

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Yazma/tülbent
Boyutlar	: 78x77 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Leman YAŞAR

BİLGİ FORMU 11

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	: 77x78 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 12

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	: 79x79 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Leman YAŞAR

BİLGİ FORMU 13

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1 cm
Ürün	: 88x92 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Sıçan dişi
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 14

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1, 5 cm
Ürün	: 86x86 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Nergiz oya
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 15

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x,1,5 cm
Ürün	: 80x80 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 16

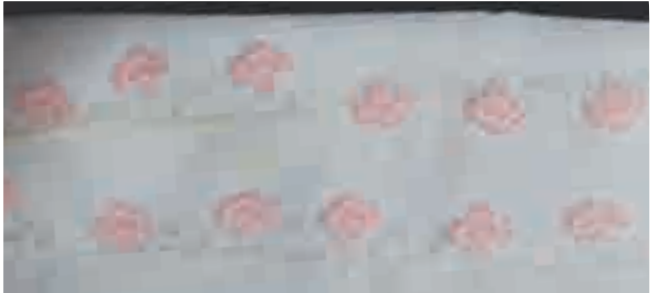
İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1 cm
Ürün	: 85x85 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Sevgi CEREN

BİLGİ FORMU 17

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Yöre adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Tülbent/yazma
Boyutlar	
Oya	: 0,5x0,5 cm
Ürün	: 86x85 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Çitlenbik
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 18

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Yöre adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Tülbent/yazma
Boyutlar	
Oya	: 1,3x1,5 cm
Ürün	: 87x87 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, örümcek
Yöresel Motif İsimleri	: Karanfil
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 19

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	: 77x78 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Mısır oya
İlgili Kaynak	: Sevgi CEREN

BİLGİ FORMU 20

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1,5 cm
Ürün	: 82x83
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Garaz oya
İlgili Kaynak	: Cemile YILDIZ

BİLGİ FORMU 21

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 2x3,5 cm
Ürün	: 82x83 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, örümcek
Yöresel Motif İsimleri	: Teker oya
İlgili Kaynak	: Cemile YILDIZ

BİLGİ FORMU 22

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Boncuk oyası tığ - iğne
Boyutlar	
Oya	: 1,2x0,7 cm
Ürün	: 90x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

2.3.5.2. İpliğe Boncuk Dizilerek Şekillendirilen Boncuk Oya Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

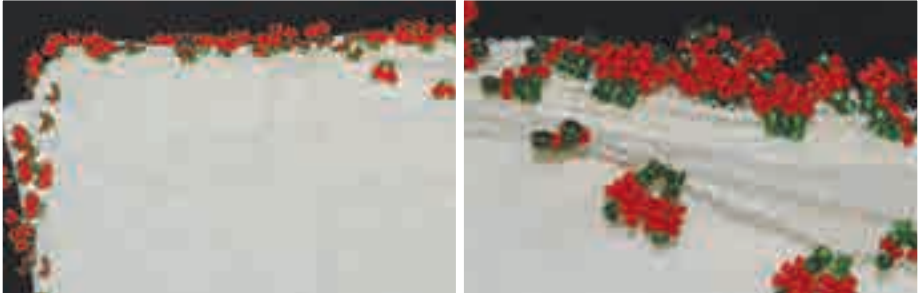
İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1 cm
Ürün	: 90x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, iğne ile boncuk örme tekniği
Yöresel Motif İsimleri	: Gelin mumu
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1,5 cm
Ürün	: 90x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, iğne ile boncuk örme tekniği
Yöresel Motif İsimleri	: Biber oyası
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,2x1,3 cm
Ürün	: 77x78 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, iğne ile boncuk örme tekniği
Yöresel Motif İsimleri	: Biber oyası
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

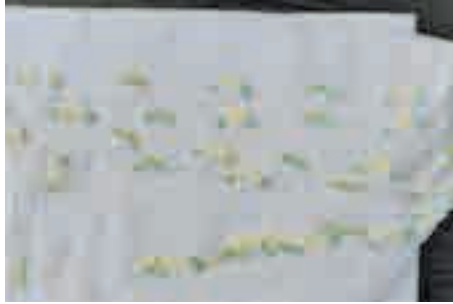
BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1 cm
Ürün	: 79x78 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: İğne ile boncuk örme tekniği, zürefa
Yöresel Motif İsimleri	: Kuş ayağı
İlgili Kaynak	: Mehtap Zulkadiroğlu EMİRMAHMUTOĞLU

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1,5 cm
Ürün	: 88x84 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, iğne ile boncuk örme tekniği
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1,5 cm
Ürün	: 88x89 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, piko, sinek kanadı, bülbül tükürüğü, iğne ile boncuk örme tekniği
Yöresel Motif İsimleri	: Papatya
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1.2x0,7 cm
Ürün	: 85x85 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, sinek kanadı, iğne ile boncuk örme tekniği
Yöresel Motif İsimleri	: Bayram şekerı
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

2.3.5.3. İğne Örücülüğü Tekniği ile Boncuk Kullanılarak Yapılan Oya Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 2x1,5 cm
Ürün	: 97x97 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, fiskil
Yöresel Motif İsimleri	: Yarım ay
İlgili Kaynak	: Sıdika GÜRKAN

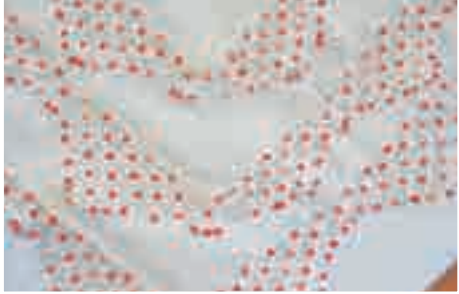
BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1 cm
Ürün	: 87x87 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, sinekkanadı, fiskil
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 4x3 cm
Ürün	: 95x97 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boru boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, sinekkanadı
Yöresel Motif İsimleri	: Gelin tacı
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 4x4,5 cm
Ürün	: 98x98 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, sinek kanadı
Yöresel Motif İsimleri	: Boncuklu kaya
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 2,5x3 cm
Ürün	: 92x93 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Kare ilmek, zürefa, trabzan ilmek
Yöresel motif isimler	: Güpür oya
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1 cm
Ürün	: 87x88 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, trabzan, fiskil
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x2 cm
Ürün	: 90x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	
İğne teknikleri	: Zürefa, fiskil, sinek kanadı
Tığ Teknikleri	: Zincir, basıt ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Dansöz oya
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 8

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 5x5 cm
Ürün	: 95x95 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, sinek kanadı
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 9

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 4,5x3 cm
Ürün	: 86x87cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, fiskil
İlgili Kaynak	: Cemile YILDIZ

BİLGİ FORMU 10

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 4x4 cm
Ürün	: 86x87cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, trabzan, fiskil
İlgili Kaynak	: Cemile YILDIZ

BİLGİ FORMU 11

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1x1 cm
Ürün	: 83x83 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, bülbültükrüğü, fiskil
Yöresel Motif İsimleri	: Böğürtlen oya
İlgili Kaynak	: Cemile YILDIZ

BİLGİ FORMU 12

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 2x2,5 cm
Ürün	: 90x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, kare ilmek, fiskil
Yöresel Motif İsimleri	: Kirpik oya
İlgili Kaynak	: Nergis BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 13

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 2x2,5 cm
Ürün	: 90x90 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, sinek kanadı, fiskil
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

2.3.5. Çatal İğne Oyaları

Kahramanmaraş'ta incelenen oyalar arasında çatal iğne kullanılarak örülen ve "çatal oya" adı verilen oya örnekleri tespit edilmiştir. Tespit edilen bu oya örnekleri, boncuk kullanılarak örülmüştür.

Boncuklar iplik üzerine aktarıldıktan sonra, büyükçe bir çatal iğnenin dip kısmından iplik tam çevre dolandırılarak bir düğüm atılır ve bu düğüm içerisinden bir ilmek alınarak başlanır. Firkete oyası tekniğine benzer şekilde çatal iğne çevresinden bir iç bir dış dönülerek alınan ilmek aralarına, ipliğe önceden aktarılan boncuklar yerleştirilir.

Fotoğraf 65. Çataliğne ve Tığ Kullanılarak Yapılan Boncuk Örmek Tekniği

2.3.5.1. Çatal İğne Oyaları Örmekleri

BİLGİ FORMU 1

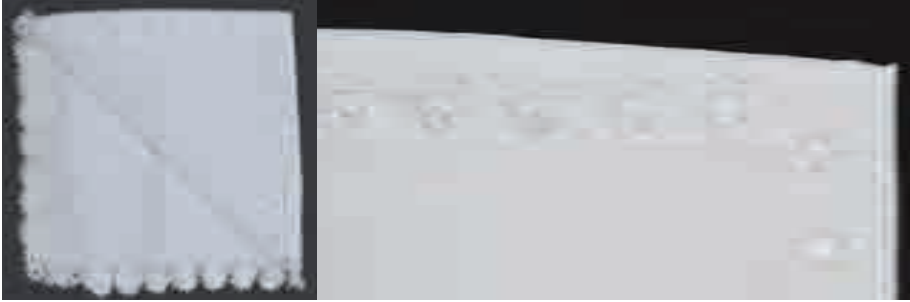
İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1 cm
Ürün	: 88x89 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik, boncuk
Uygulanan Teknikler	: Çatal oyası
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 14/10/2012
Ürün Türü	: Baş örtüsü
Boyutlar	
Oya	: 1,5 cm
Ürün	: 85x87 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Çatal oya ve iğne teknikleri
İlgili Kaynak	: Mehtap Zulkadiroğlu EMİRMAHMUTOĞLU

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Tülbent/yazma
Boyutlar	
Oya	: 2x2,5 cm
Ürün	: 89x89 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Çatal oya ve tığ teknikleri
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Ürün Türü	: Tülbent/yazma
Boyutlar	
Oya	: 1,5x1,5 cm
Ürün	: 85x85 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Çatal oya
İlgili Kaynak	: Ayşe GÜLGÜÇLÜ

2.4. Dantel Örücülüğü

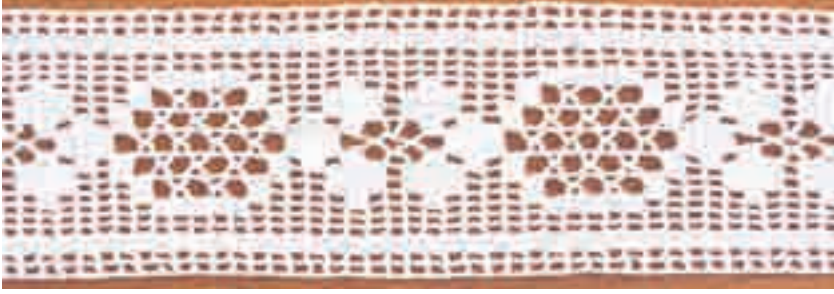
İnsanoğlu yaşam biçimi için gereken, yaşamını kolaylaştıran, rahatlaştıran, güzelleştiren nesneleri kimi zaman kullanmak kimi zaman da para kazanmak için üretmektedir. Bu nesnelerin yapımı yanı sıra bunların ne için, ne ile, nasıl, kimin tarafından yapıldığı konusu da dönemlere ait yaşama biçimi konusunda bilgi verirken aynı zamanda maddi kültür değerlerini oluşturmaktadır (Barışta, 2005:6). Kültürel birikimler yaşam içinde oluşarak geleceğe bir değişim, gelişim ve süreklilik içinde aktarılır. Aktarma işi de toplumlarca üretilip tüketilen bilgi, beceri ve değer yargılarının yaşama geçirilmesiyle gerçekleştirilir (Öztürk, 1998:99). Maddi kültür, gelişmenin belli bir safhasında bir toplumun teknik ilerlemesinin seviyesini ve insanın tabiata hâkimiyetinin derecesini yansıtır. Toplumun gelişme süreci içinde insanın sosyal çabasının meydana getirdiği her türlü şeyi temsil etmektedir (Oğuz, 1976:25).

Fotoğraf 66. Kenar Danteli

Ulusal kültürümüzün özünü, tabanını oluşturan; halk kültürümüzü yaşatan, çağdaş kültürümüzü besleyen, evrensel kültüre de sürekli katkıda bulunan dalların başında el sanatlarımız gelmektedir. Anadolu sahip olduğumuz el sanatlarının çeşitliliği, yapım tekniğindeki inceliği bakımından önemli bir uygarlık merkezidir. Türk insanı pratik zekâsıyla birlikte zevkini, inceliğini ve iç dünyasının zenginliğini büyük bir özenle meydana getirdiği bu el sanatları ürünlerine yansıtmaktadır (Onuk ve Akpınarlı, 1998:1) El sanatları ürünlerinin oluşturulmasında kullanılan yöntem ve araçların basitliğine karşın, bu ürünlerdeki zengin motif ve kompozisyonlar ile içerdikleri anlam bütünlüğü son derece ilgi çekicidir (Koçkar, 2004:20).

El sanatlarının üretilmesi, yaşamın farklı dönemlerinde yoğunluk göstermektedir. Bu dönemlerden biri olan evlenme törenleri ve hazırlıklarıyla ilgili gelenek ve göreneklerimiz ayrı bir değere sahiptir. Kız çocuklarının doğumuyla başlayan çeyiz hazırlama geleneği, nişan ve evlilik dönemlerine kadar devam etmektedir. Gelin kızın çeyizini oluşturan parçalar arasında oda takımları, oyaları; yıkanmış, ütülenmiş, bembeyaz yatak takımları, yastıkları ve bunların kenarlarını süsleyen, saten kumaşlar üzerinde zarif, ince, göz okşayan görüntüsüyle yer alan danteller en önemli parçaları oluşturmaktadır.

Fotoğraf 67. Ara Danteli

El sanatlarımız içerisinde temel beceri olarak nitelendirilen örücülük sanatı kapsamında yer alan danteller şekil, renk ve desen inceliği veya bu güzelliklerin çok ustalıklı olarak kaynaştırılması, ahenkleştirilmesiyle birlikte her birinin kendilerine göre bir mana taşıması ve sözsüz iletişim aracı olması bakımından da önem taşımaktadır (Özbel, 1945:10).

Danteller farklı kaynaklarda, çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır:

Dantel; tığ, iğne vb. gibi araçlarla, genellikle beyaz pamuklu iplikle delik dolgu biçiminde oluşturulan, “trabzan” adı verilen zincir çekilerek ya da iğneyle çeşitli düğümler atarak yapılan ilmeklerle oluşturulan bir örgü türüdür (Barışta, 2005:244).

Dantel, teknik açıdan iğne ve tığ işleri tek iplik sistemine giren bir el sanatı türüdür. Yani tek ipliğin iğne ve tığ aracı ile ilmeler halinde düğümlenmesi sonucu meydana gelir. İğne ile yapılanlar “iğne oyası” ve “iğne danteli”, tığ ile yapılanlar ise “tığ oyası” ve “tığ danteli” adını alır (Balkanal, 1999:20).

Akpınarlı, dantelleri çeşitli özelliklerine göre şöyle sınıflandırmaktadır:

Kullanılan Araca Göre: İğne, şiş, tığ, firkete ve mekik danteli,

Kullanılan Biçime Göre: Kare, oval, dikdörtgen, üçgen, yuvarlak, altıgen, ince kenar, kalın kenar, ara ve motif danteli,

Kullanım Alanına Göre: Örtü kenarı, sehpa, masa, tepsi örtüsü, perde ucu, giysi süsleme, bluz, yelek, yastık ve yatak takımı vb.,

Kullanılan Bezemelere Göre: Geometrik bezeme, bitkisel bezeme, figürlü bezeme, yazılı bezeme ve nesneli bezeme,

Kullanılan Gerece Göre: Pamuklu, ipekli, sentetik ipliklerle yapılan danteli (Akpınarlı, 2000:17).

Barişta, Türk El sanatlarında, kumaşları ve çeşitli giyim eşyalarını bezemek amacıyla yapılan tentenelerin (dantellerin) ve oyaların, genellikle kalın örgülerden ayırt edilerek “ince örgüler” başlığı altında toplandığını açıklamaktadır (Barişta, 1994:23).

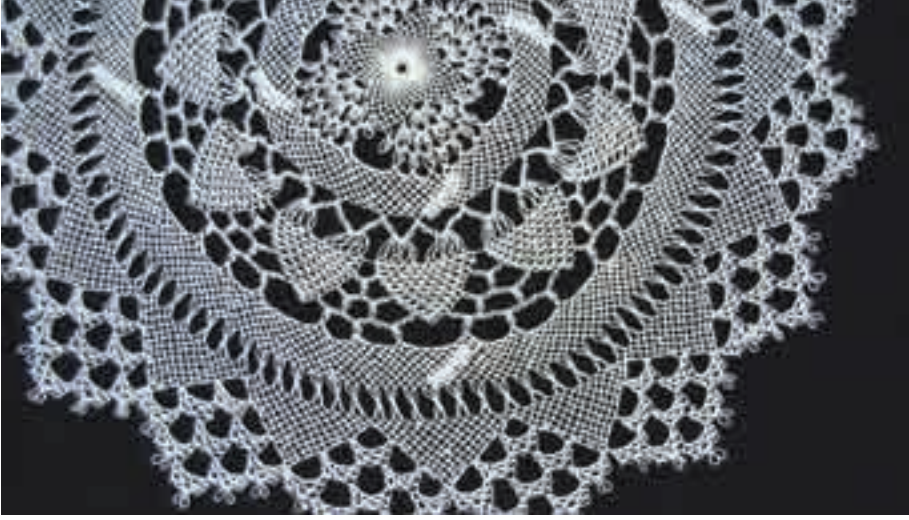
Kahramanmaraş, gelenek görenekle birlikte çeyiz kültürünün yoğun olarak izlendiği ve yaşandığı illerimizden birisidir. Kız çocukları doğar doğmaz başlanılan çeyiz hazırlıkları, gelin olup baba evinden ayrılana kadar devam etmektedir. Çeyiz hazırlama geleneği sadece aile içi bireylerle sınırlı kalmayıp akrabalarla birlikte, komşuların da katılmasıyla sürdürülmektedir. Çünkü her ailenin kızı ve oğlu için hayatının belli bir evresinde yaşanacak bu geleneksel olayların getirdiği sorumlulukların gerekleri paylaşılarak, yardımlaşarak yerine getirilmektedir.

Kahramanmaraş'ta hangi evin kapısını çalsanız Kahramanmaraşlıların size zevkle sunacakları çeyiz sandıkları ve çeyizleri bulunmaktadır. Bu oldukça itina ile hazırlanan çeyizler arasında dantellerin en güzellerini görmeniz mümkündür. Her ailede yaşayan kadın ve kızlar, dantel ve oya örmeyi küçük yaşta görev bilinciyle, boş kaldığı zamanları değerlendirme ve çeyiz amacıyla yapmaktadır. Maraşlı kadınların tığ, iğne, firkete, mekik ve şişle yapılan örücülük tekniklerinden en az birini veya birkaçını yapabildikleri tespit edilmiştir. Danteller, geleneksel el sanatları içerisinde önemli bir yer tutmakta ve dantellerin yapımı yaygın olarak devam etmektedir. Kahramanmaraş'ta el örücülüğü teknikleriyle üretilen danteller, kullanılan araçların isimlerine göre “iğne danteli”, “tığ danteli” vb. şeklinde isimlendirilmektedir.

Fotoğraf 68. Tığ Danteli

Dantel örücülüğü, kullanılan araç ve gerecin kolay temin edilip kolay taşınabilir olması, her ortamda rahatlıkla yapılabilir olması ve kullanım alanının çok çeşitli olması gibi nedenlerden dolayı en çok tercih edilen el sanatlarıdır. Kahramanmaraş'ta yapılan tığ ve iğne dantelleri arasında kare, dikdörtgen ve yuvarlak biçimli oda takımlarına, yatak takımlarına, kenar dantellerine ve ara dantellerine çok çeşitli desen ve kompozisyon özellikleriyle birlikte rastlamak mümkündür.

Fotoğraf 69. İğne Danteli

Geçmişten günümüze en güzel örneklerin yapıldığı tığ ve iğne dantellerinde 50, 60, 70 numara ince beyaz, krem ve renkli koton iplikler kullanılmıştır. İnce dantellerde büyük numaralı, kalın dantellerde ise daha küçük numaralı olan ipliklerin kullanıldığı görülmüştür (Balkan, 1999:90). Günümüzde ise koton, ince ipliklerle birlikte kullanımındaki kolaylık nedeniyle sentetik, beyaz dantel ipliklerinin de tercih edildiği tespit edilmiştir.

2.4.1. Tığ Örücülüğü Teknikleri İle Yapılan Dantel Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Ürün Türü	: Perde
Boyutlar	: 155x2.65 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Nermin SÜRMEN, Fatma SÜRMEN

BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Ürün Türü	: Perde
Boyutlar	: 88x67cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
Yöresel Motif İsimleri	: Tavus kuşu
İlgili Kaynak	: Nermin SÜRMEN, Fatma SÜRMEN

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Perde ucu
Boyutlar	: 23x25 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik, plastik halka
Uygulanan Teknikler	: zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Ürün Türü	: Abajur
Boyutlar	: 78x77 cm
Kenar Danteli Eni	: 5cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
Yöresel Motif İsimleri	: Kuşlu
İlgili Kaynak	: Nermin SÜRMEN, Fatma SÜRMEN

BİLGİ FORMU 5

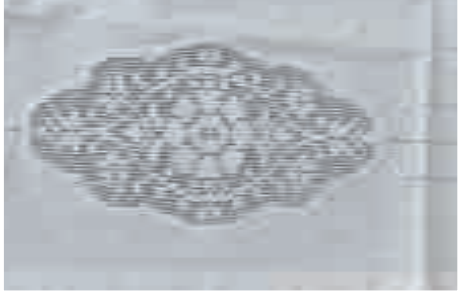
İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Ürün Türü	: Kirlent
Boyutlar	: 40x39 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Nermin SÜRMEN, Fatma SÜRMEN

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Ürün Türü	: Kirlent
Boyutlar	: 30x30 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
Yöresel Motif İsimleri	: Melek
İlgili Kaynak	: Nermin SÜRMEN, Fatma SÜRMEN

BİLGİ FORMU 7

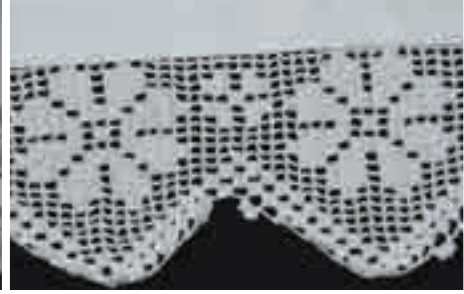
İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Ara ve kenar danteli
Boyutlar	
Ara Motif	: 12,5x24 cm
Kenar danteli	: 3x230 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
Yöresel Motif İsimleri	: Lahmacun
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 8

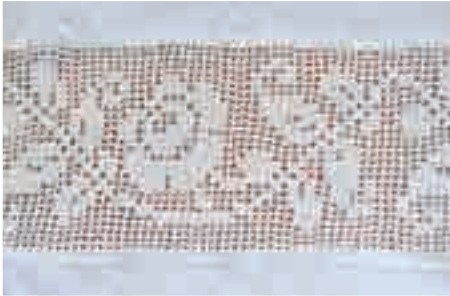
İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Ara danteli
Boyutlar	: 25x2.20 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Leman YAŞAR

BİLGİ FORMU 9

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Ara ve kenar danteli
Boyutlar	
Ara Dantel	: 18,5x7,5 cm
Kenar Danteli	: 8 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

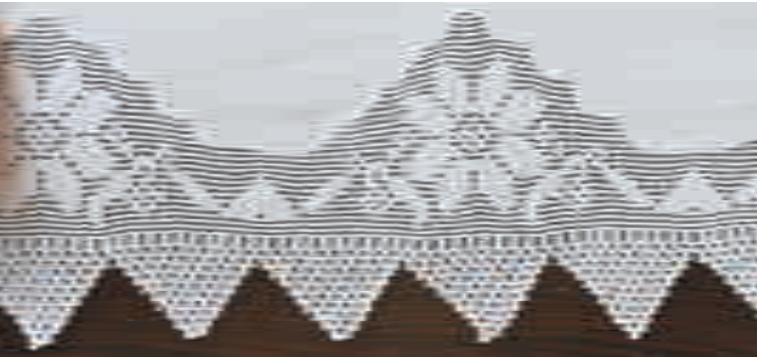
BİLGİ FORMU 10

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Ara ve kenar danteli
Boyutlar	: 7,5x14 cm
Uc Dantel	: 2,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

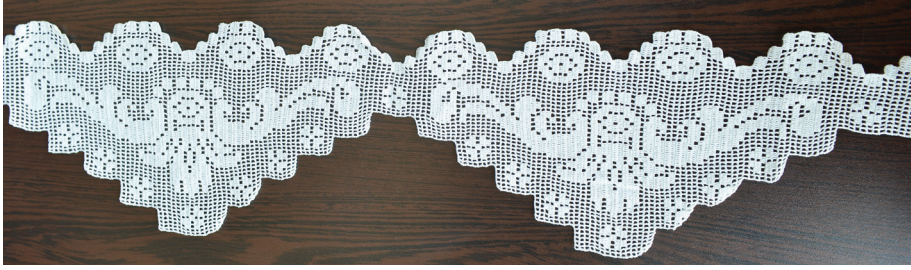
BİLGİ FORMU 11

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Ara danteli
Boyutlar	: 12x135 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, dolgu,kafes
Yöresel Motif İsimleri	: Fıstıklı dantel
İlgili Kaynak	: Sevgi CEREN

BİLGİ FORMU 12

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Ara ve kenar danteli
Boyutlar	
Ara Danteli	: 9.5x38 cm
Kenar Danteli	: 4.5x76 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
Yöresel Motif İsimleri	: Piramit
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 13

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Yastık başlığı
Boyutlar	: 16x32 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 14

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Ara ve kenar danteli
Boyutlar	
Ara Dantel	: 11x2.10 cm
Uç Dantel	: 7cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
Yöresel Motif İsimleri	: Kanserli
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 15

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli
Boyutlar	: 8x2.20
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
Yöresel Motif İsimleri	: Papatyalı
İlgili Kaynak	: Sevgi CEREN

BİLGİ FORMU 16

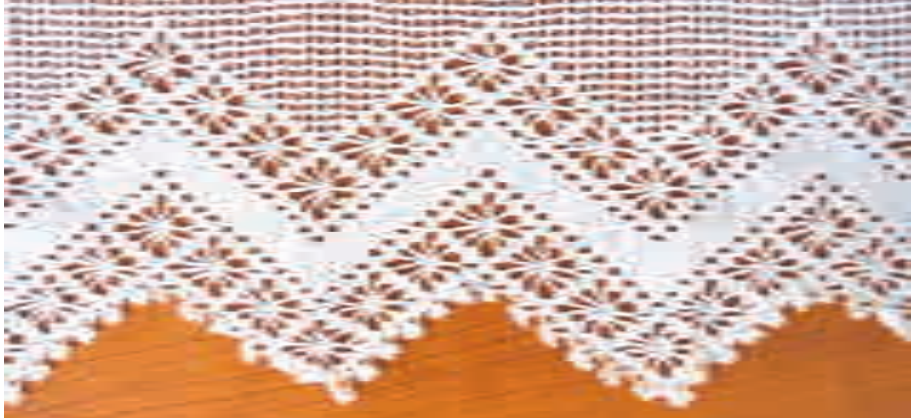
İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Ara danteli
Boyutlar	: 11x80 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
Yöresel motif isimleri	: Kuşlu
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 17

İnceleme Tarihi	: 13910/2012
Ürün Türü	: Ara danteli
Boyutlar	: 7,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
Yöresel Motif İsimleri	:
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 18

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli
Boyutlar	: 12,5x86 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

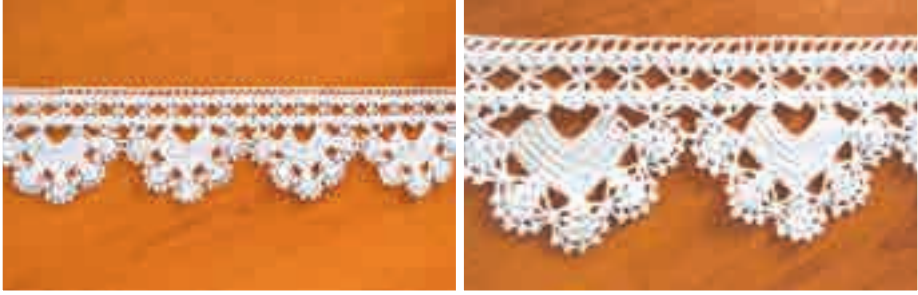
BİLGİ FORMU 19

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Ara danteli
Boyutlar	: 9x130 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
Yöresel Motif İsimleri	: Karanfil
İlgili Kaynak	: Sevgi CEREN

BİLGİ FORMU 20

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli
Boyutlar	: 6,5x85 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
Yöresel Motif İsimleri	: Yelpaze
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 21

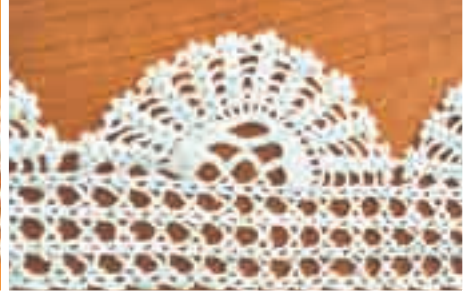

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli
Boyutlar	: 6,5x6,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

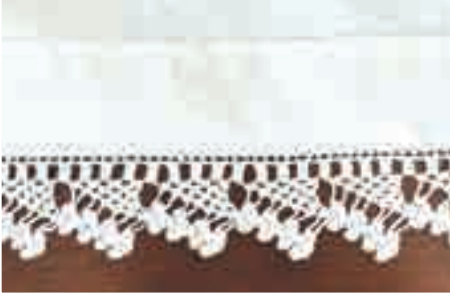
BİLGİ FORMU 22

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli
Boyutlar	: 4 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
Yöresel İsim	: Bademli
İlgili Kaynak	: Ayşe GÜLGÜÇLÜ

BİLGİ FORMU 23

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli
Boyutlar	: 6x7 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 24

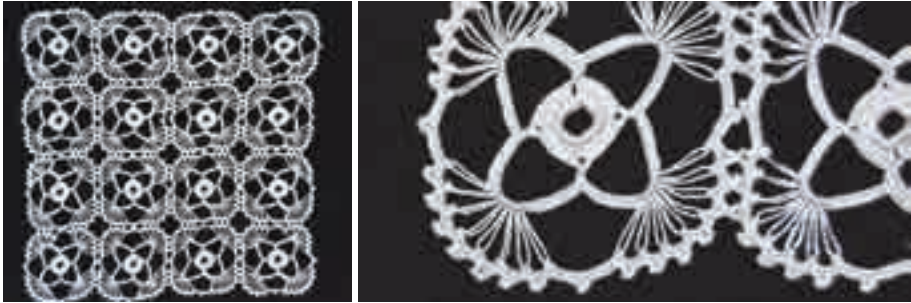
İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli
Boyutlar	: 3,5x4 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 25

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli
Boyutlar	: 7x3,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 26

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Kenar dantel
Boyutlar	: 4x5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek,
Yöresel Motif İsimleri	: Karanfil
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 27

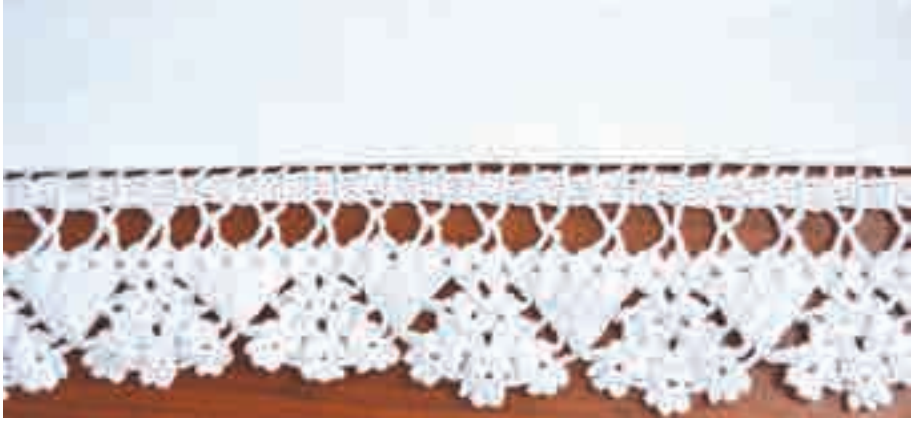
İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli
Boyutlar	: 31x47 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 28

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli
Boyutlar	: 4x2,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Leman YAŞAR

BİLGİ FORMU 29

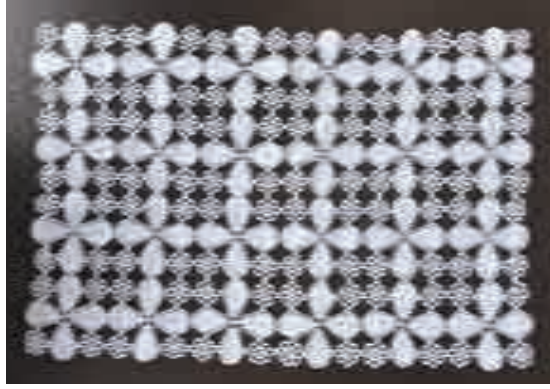

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli
Boyutlar	: 4,5x2,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek,
İlgili Kaynak	: Leman YAŞAR

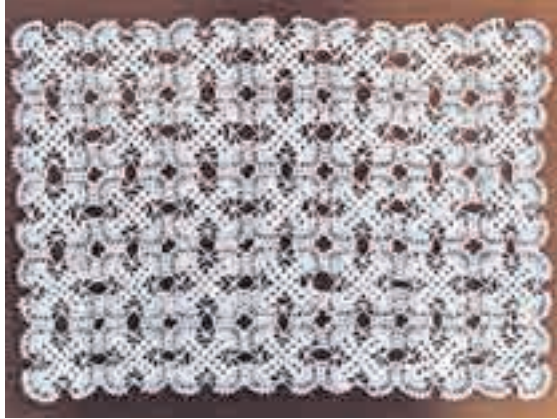
BİLGİ FORMU 30

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli
Boyutlar	: 50x5,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 31

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Dikdörtgen örtü
Boyutlar	: 31x47 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek,
Yöresel Motif İsimleri	: Kanserli
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 32

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Kare Örtü
Boyutlar	: 28,5x19,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 33

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Kare örtü
Boyutlar	: 24x24 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 34

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Kare örtü
Boyutlar	: 18x18 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 35

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Kare örtü
Boyutlar	: 46x47 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 36

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Kare örtü
Boyutlar	: 28x28 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk İplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Ebru Tanış

BİLGİ FORMU 37

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Kare örtü
Boyutlar	: 19,5x19,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 38

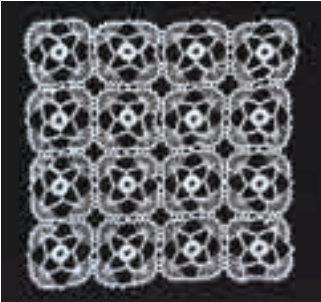
İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Kare örtü
Boyutlar	: 22x22 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Ebru TANIŞ

BİLGİ FORMU 39

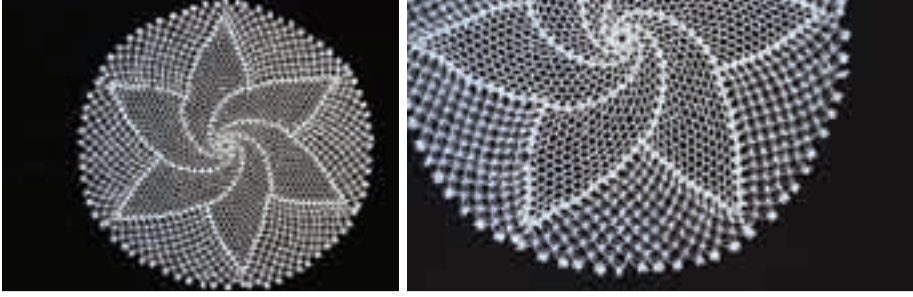
İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Örtü
Boyutlar	: 25x25 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Mehtap Zulkadiroğlu EMİRMAHMUTOĞLU

BİLGİ FORMU 40

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Kare örtü
Boyutlar	: 18x18 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek,
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 41

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Örtü
Çap	: 24 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan, örümcek ilmek
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 42

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Yuvarlak örtü
Boyutlar	: 27 cm çap
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 43

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Yuvarlak örtü
Boyutlar	: 28 çap
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 44

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Yuvarlak örtü
Çap	: 21,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek
İlgili Kaynak	: Sevgi CEREN

BİLGİ FORMU 45

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Yuvarlak örtü
Çap	: 18 cap
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Sevgi CEREN

BİLGİ FORMU 46

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Örtü
Boyutlar	: 23,5x36 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Mehtap Zulkadiroğlu EMİRMAHMUTOĞLU

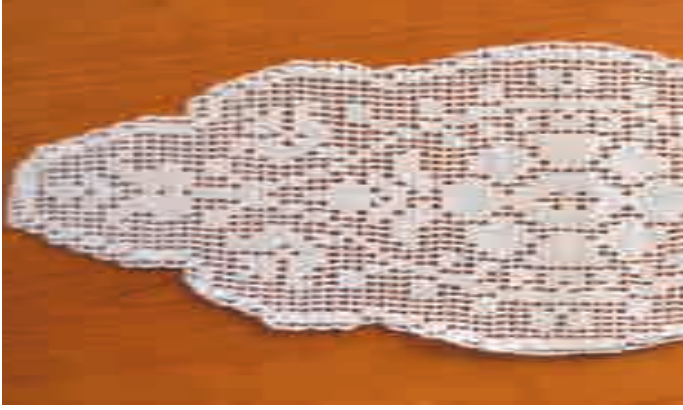
BİLGİ FORMU 47

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Oval örtü
Boyutlar	: 41x19,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 48

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Altıgen örtü
Çap	: 22,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Süreyya KILIÇ

BİLGİ FORMU 49

İnceleme Tarihi	: 13/10/012
Ürün Türü	: Yatak takımı parçası
Boyutlar	: 33x13 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 50

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Oval örtü
Boyutlar	: 37x24 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 51

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Yuvarlak örtü
Çap	: 20 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
Yöresel Motif İsimleri	: Çarkıfelek
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 52

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Yuvarlak örtü
Çap	: 21 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 53

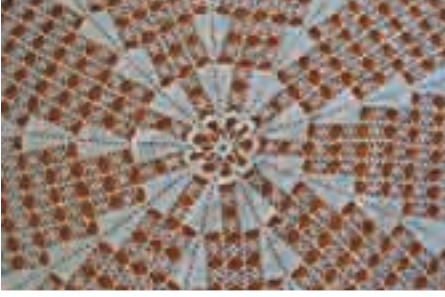
İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Ürün Türü	: Örtü
Boyutlar	: 28 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek,
İlgili Kaynak	: Mehtap KOÇAK

BİLGİ FORMU 54

İnceleme Tarihi	: 10/06/2012
Ürün Türü	: Dikdörtgen masa örtüsü
Boyutlar	: 168x210 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek
İlgili Kaynak	: Ebru TANIŞ

BİLGİ FORMU 55

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Yuvarlak örtü
Boyutlar	: 1 m
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 56

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Yuvarlak örtü
Boyutlar	: 1 m
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 57

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Yuvarlak örtü
Boyutlar	: 2.08 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek
İlgili Kaynak	: Saadet AÇIKGÖZ

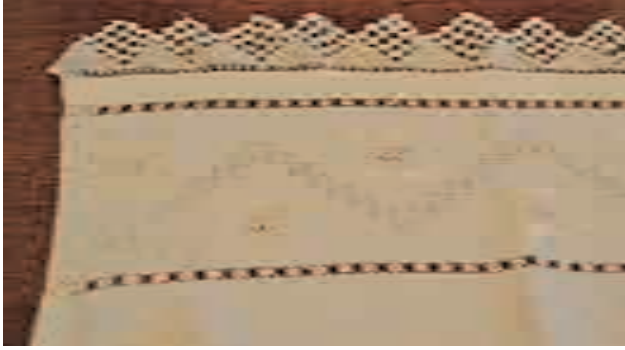
2.4.2. İğne Örücülüğü Teknikleri İle Yapılan Dantel Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli (yatak takımı)
Boyutlar	: 8 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Kare ilmek, zürefa, piko, trabzan
Yöresel motif isimleri	: Karanfil
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 11/06/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Kare ilmek, zürefa, fiskil, trabzan,
İlgili Kaynak	: Ebru TANIŞ

BİLGİ FORMU 3

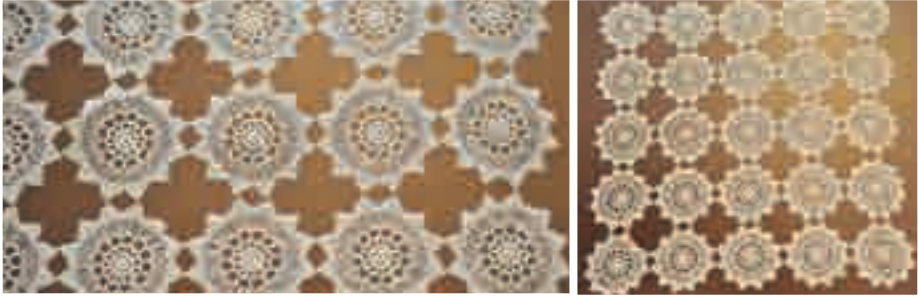
İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Kenar danteli
Boyutlar	: 5 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Kare ilmek, zürefa, piko
İlgili Kaynak	: Leman YAŞAR

BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi	: 12-06-2012
Ürün Türü	: Ara dantel
Boyutlar	: 25x30 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, piko, sinek kanadı, kare ilmek, üçgen ilmek
İlgili Kaynak	: Nergis BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Örtü
Boyutlar	: 23,5x36 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, piko, sinek kanadı, üçgen ilmek
İlgili Kaynak	: Mehtap Zulkadiroğlu EMİRMAHMUTOĞLU

BİLGİ FORMU 6

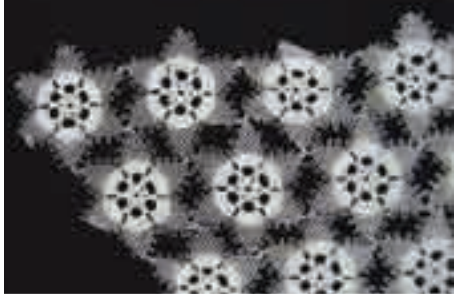
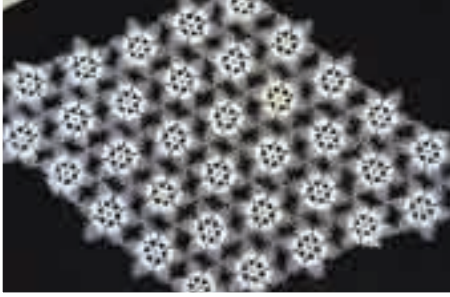
İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Ürün Türü	: Örtü
Boyutlar	: 15x20 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, piko, sinek kanadı, kare ilmek
İlgili Kaynak	: Leman YAŞAR

BİLGİ FORMU 7

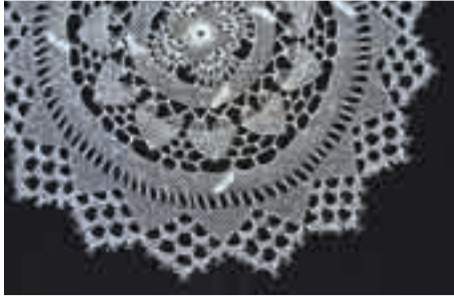
İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Örtü
Boyutlar	: 53x96.5 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, piko, sinek kanadı, kare ilmek, üçgen ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: Badem, çilek, sinekli, zürafe, acur, sıra oya
İlgili Kaynak	: Nergiz BÜYÜKBESNELİ

BİLGİ FORMU 8

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Örtü
Boyutlar	: 27x47 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, çift ilmek, zürefa, piko, kare ilmek,
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 9

İnceleme Tarihi	: 12/10/2012
Ürün Türü	: Örtü
Çap	: 26,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Zürefa, piko, sinek kanadı, kare ilmek
İlgili Kaynak	: Gürsel HARMANDAĞ

BİLGİ FORMU 10

İnceleme Tarihi	: 13/06/2012
Ürün Türü	: Örtü
Çap	: 39 cm
Kullanılan Gereçler	: Sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: zürefa, piko, sinek kanadı, kare ilmek, üçgen ilmek
Yöresel Motif İsimleri	: İğne oyası
İlgili Kaynak	: Nejla SÜMBÜL

2.5. Çorap Örücülüğü

Çorap; pamuk, yün, sentetik vb. elyaflardan elde edilen ipliklerin şiş aracı ile oluşturduğu ilmeklerin birbiri içerisinde geçerek meydana getirdikleri dokulardır ve bu dokuları meydana getiren sanata “çorap örücülüğü” denilmektedir. Anadolu’da sosyal bir nitelik taşıyan çorap örücülüğü her yaştaki bireyler tarafından uygulanmaktadır. Hammaddesinin kolay temin edilmesi ve araç özelliğinin taşınabilir olmasından dolayı her yerde ve her zaman çorap örücülüğü üretimi yapılabilmektedir.

Maddî kültürümüzün en güzel örnekleri olan el örgüsü çoraplar gelenek, görenek ve yaşam biçiminin kuşaktan kuşağa aktarılmasında, geliştirilmesinde

ve devam ettirilmesinde de en büyük rolü oynamaktadır. Anadolu'da çorapların, keçe çorap ve örme çorap olarak yapıldığı, çorabın ilk örneklerinin keçe çorap olduğu ve 17. yüzyıla kadar iki türlü çorabın da kullanıldığı tespit edilmiştir.

Çorap, ayağa giyilen ve baldırın yarısına ya da dize kadar çıkarılan; dış etkenlerden korunmak ve aynı zamanda giysiyi tamamlamak amacıyla kullanılan örgü giyeceklerdir. Çorapları; kullanılış amacına, kullanılan gerece, kullanılan araca ve örgü tekniklerine göre gruplandırmak mümkündür.

Kullanılan Amaca Göre: Gündelik çoraplar (kadın, erkek ve çocuk), tören çorapları, çeyiz çorapları, gelin ve damat çorapları, yol çorapları, asker çorapları, oynaş ve güreş çorapları vb.,

Kullanılan Araca Göre: Beş şiş ve iki şiş ile yapılan çoraplar,

Kullanılan Gerece Göre: Tiftik çoraplar, tüylü çoraplar, yün çoraplar, pamuk çoraplar, çift ipli çoraplar, tek ipli çoraplar,

Kullanılan Örgü Tekniğine Göre: Düz örgü, ajurlu ,desenli ve renkli desenli çoraplar (Akpınarlı, 1995).

El örgüsü çoraplarda kullanılan ipliklerin elyaf özellikleri de yörelerin iklim şartlarına göre farklılık göstermektedir. Karadeniz ve Ege Bölgesi'nde pamuk, İç Anadolu Bölgesi'nde yün ve tiftik, Akdeniz Bölgesi'nin doğusu ile Doğu Anadolu Bölgesi'nde ise yün kullanılmaktadır (Akpınarlı, Ortaç, 2009).

Kahramanmaraş yöresinde çorap örücülüğü, kullanılan araç, gereç, teknik, motif, kompozisyon ve kullanım alanı açılarından değerlendirildiğinde; araç olarak uç kısımları kancalı 5 şiş, gereç olarak el eğirmesi yün ve fabrikasyon iplikler kullanılmaktadır. Eski örneklerde el eğirmesi ipliklerin, günümüze yakın örneklerde ise fabrikasyon yün yerine sentetik ipliklerin kullanıldığı görülmektedir. Günümüze yakın örneklerin çoğunluğunda zeminde, el eğirmesi yün iplik kullanılmıştır; desenlerin yapıldığı renkli iplikler ise fabrikasyon yün veya sentetik ipliktedir. Bunun nedeni, eskiden ipliklerin doğal boya ile renklendirilmesi fakat günümüzde doğal boyaların yapılmamasından dolayı renkli kısımlarda çok fazla renk seçeneği bulunan fabrikasyon ipliklerin tercih edilmesidir.

Yöredeki çoraplarda kullanılan teknik ise, düz ve renkli desenli örgü teknikleri şeklindedir. Çorap örücülüğünde başlama tekniği çoğunlukla burundan başlanmaktadır. Kadın, erkek ve çocuk çoraplarının başlanmasındaki ilmek sayıları iplik kalınlığına, çorabın şekline, motifin özelliğine, bireyin örme sıklığına göre değişmektedir.

El örgüsü çorapların en belirgin özellikleri, desen ve motifleridir. Motif, sanatkarın ortaya koymuş olduğu buluştur; anlamları gizli çeşitli konu, olay ve olguların stilize edilerek değişik biçimlerde ortaya konulmasıdır. Sembol ve motiflerin çıkış nedenleri, insan ruhunun yapısını etkileyen iç etmenlerde aranmalıdır. Ayrıca motifler, Türk süsleme sanatlarının ana unsurlarından biri olarak zenginliği ve çeşitliliği ile tarih boyunca ileri düzeye ulaşmış toplumların gelenek, görenek, zevk, anlayış ve inançlarının bir ifadesi olmuştur (Akpınarlı,1997). Motiflerin ve renklerin, dinsel ve büyüsel inanmaları içerdiği için giyen bireyi koruduğuna inanılır. Onlar, sosyal ve medeni durumu belirler. Bu motifler ve renkler ile yapılan el örgüsü çoraplar, kıymetli hediyelerden sayılır ve anlatılmak istenilen bazı olaylara vasıta olur.

El örgüsü çoraplarda motif ve desenlerin çorap üzerine yerleştirme kompozisyonları boyuna, yatay, benekli, verrev, yardımcı desen ve motif kullanılarak vb. şekillerde yapılmaktadır. Bu şekiller yörelere göre değişmektedir. Kahramanmaraş yöresinde çoğunlukla enine, verrev kompozisyon kullanılmakta ve bunu bütün yüzey benekli izlemektedir.

Kahramanmaraş yöresi çoraplarındaki motifler çoğunlukla geometrik bezeme olarak üçgen, düz, verrev, zikzak çizgiler ve eşkenar dörtgenler şeklindedir. İkinci sırayı sembolik bezemeler alır. “Koç boynuzu”, “eğri nakış”, “muska”, “kilim”, “ayna”, “deve tabanı” vb. isimler alan motifler, yörede yaşanmış keder, sevinç vb. olayları yansıtmak için örülmüştür. Bitkisel bezemeler, Kahramanmaraş’ın yeşillikler ve çiçekler ile dolu doğasındaki çeşitli bitkilerle ilgili yaşantıları, benzetmeleri vurgulayarak “ceviz”, “çiçek”, “maydanoz”, “yaprak” vb. isimler almıştır. Nesneli bezeme olarak günlük yaşamda kullanılan eşyaları yansıtan “dantel”, “kafes”, “düğme saç örgüsü” vb. isimler alan bezemeler örülmüştür. Ayrıca kullanılan bu motifler hayatın doğum, ölüm, evlenme gibi çeşitli devrelerini yansıtmakta ve doğada görülen hayvan, bitki ve olayları sembolize etmektedir. Bütün bunların yanı sıra, el örgüsü çoraplarda kullanılan motif ve semboller yörenin kültürel bir çok görevini üstlenmiştir. Örneğin giyen kişinin çorabından yaşadığı toplum ve bağlı olduğu yöre anlaşılmaktadır.

2.5.1 Çorap Örücülüğü Örnekleri

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Kadın çorabı
Boyutlar	
En	: 9.5 cm
Boy	: 35 cm
Burun Yüksekliği	: 2.5 cm
Burun Genişliği	: 9 cm
Topuk Yüksekliği	: 5 cm
Topuk Genişliği	: 10 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz ve renkli desenli örgü
Yöresel Motif İsimleri	: Koç boynuzu, sigir sidiği
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Kadın çorabı
Boyutlar	
En	: 11.5 cm
Boy	: 38 cm
Burun Yüksekliği	: 2.5 cm
Burun Genişliği	: 10 cm
Topuk Yüksekliği	: 7 cm
Topuk Genişliği	: 10 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün iplik
Uygulanan Teknikler	: Renkli desenli örgü
Yöresel Motif İsimleri	: Çengel
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Kadın çorabı
Boyutlar	
En	: 11 cm
Boy	: 48.5 cm
Burun Yüksekliği	: 3 cm
Burun Genişliği	: 10 cm
Topuk Yüksekliği	: 6 cm
Topuk Genişliği	: 10 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz ve renkli desenli örgü
Yöresel Motif İsimleri	: Deve tabanı, aynalı
İlgili Kaynak	: Berhan YILMAZOĞLU

BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 1586
Ürün Türü	: Kadın çorabı
Boyutlar	
En	: 12 cm
Boy	: 37 cm
Burun Yüksekliği	: 3 cm
Burun Genişliği	: 6 cm
Topuk Yüksekliği	: 8 cm
Topuk Genişliği	: 14 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ve metal iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz ve renkli desenli örgü
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Ürün Türü	: Kadın çorabı
Boyutlar	
En	: 15 cm
Boy	: 44 cm
Burun Yüksekliği	: 7.5 cm
Burun Genişliği	: 12 cm
Topuk Yüksekliği	: 3 cm
Topuk Genişliği	: 10 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ve sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz ve renkli desenli örgü
İlgili Kaynak	: Demet AÇIKGÖZ / Kahramanmaraş / Çağlayancerit

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Kadın çorabı
Boyutlar	
En	: 9.5 cm
Boy	: 40 cm
Burun Yüksekliği	: 3 cm
Burun Genişliği	: 9 cm
Topuk Yüksekliği	: 5 cm
Topuk Genişliği	: 10 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz ve renkli desenli örgü
Yöresel Motif İsimleri	: Eğri nakış, muska
İlgili Kaynak	: Feriha AKPINARLI

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Kadın çorabı
Boyutlar	
En	: 10 cm
Boy	: 42 cm
Burun Yüksekliği	: 3.5 cm
Burun Genişliği	: 9 cm
Topuk Yüksekliği	: 5 cm
Topuk Genişliği	: 10 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz ve renkli desenli örgü
Yöresel Motif İsimleri	: Koç boynuzu, muska
İlgili Kaynak	: Feriha AKPINARLI

BİLGİ FORMU 8

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Kadın çorabı
Boyutlar	
En	: 9.5 cm
Boy	: 40 cm
Burun Yüksekliği	: 3 cm
Burun Genişliği	: 9 cm
Topuk Yüksekliği	: 5 cm
Topuk Genişliği	: 10 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz ve renkli desenli örgü
Yöresel Motif İsimleri	: Eğri nakış, göz
İlgili Kaynak	: Feriha AKPINARLI

BİLGİ FORMU 9

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Ürün Türü	: Kadın çorabı
Boyutlar	
En	: 9 cm
Boy	: 43 cm
Burun Yüksekliği	: 2.5 cm
Burun Genişliği	: 9 cm
Topuk Yüksekliği	: 5 cm
Topuk Genişliği	: 10 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün iplik
Uygulanan Teknikler	: Düz ve renkli desenli örgü
Yöresel Motif İsimleri	: Eğri nakış
İlgili Kaynak	: Feriha AKPINARLI

2.6. Kese Örücülüğü

Kese (kise); küçük torba, para, saat, mühür, tütün gibi çeşitli eşyaların içinde korunduğu; örme, dokuma, deri, boncuk ve kumaştan yapılma; ağzı büzmeli; kare, daire, üçgen şeklinde yapılmış torbadır (Önder,1995: 106).

Türk kültürü ve el sanatlarımız içerisinde önemli bir yere sahip olan keseler oldukça eskiye dayanmakta olup zengin konusu, renk uyumu, üslubu ve tekniğiyle de önem taşımaktadır. Keseleri geçmişten günümüze incelediğimizde giysilerin, göğüslüklerin, kuşakların içinde saklanan; entari, cübbe, pantolon ve cepken gibi giysi ceplerinde taşınan keselerin birer kullanım eşyası oldukları görülmektedir. Önemli kese örnekleri, Levni ve Abdullah Buhari gibi sanatçıların XVIII. yüzyıla ait minyatürlerinde yer almaktadır (Akpınarlı, Balkanal, Kayadibi, 2009:138).

Keseler kullanılış amacına, içerisine konulan malzemenin özelliğine, süsleme biçimlerine, kullanılan araca, gerece ve tekniğe göre gruplanmaktadır:

1- Günlük kullanım eşyalarına ait muhafaza ve taşıma keseleri (Para, saat, mühür, tütün ve ağızlık keseleri)

2- Kullanılan tekniğe göre yapılan keseler (İğne örgüsü, tığ örgüsü, dival işlemeli, kanaviçe işlemeli, kumaş keseler)

3- Kullanılan gerece göre yapılan keseler (Boncuk keseler, kumaş keseler, metal, deri vb.) (Akpınarlı, Balkanal, Kayadibi, 2009:139).

Para Kesesi: Madeni para devrinde uzun yıllar kullanılmıştır. Kadın para keseleri,erkeklerin para keselerinden daha küçük olarak yapılmıştır. En büyük para keseleri bir el boyundadır. Altın konulan keseler genellikle en lüks ve özel ipliklerden veya atlas gibi özel kumaşlardan yapılmıştır. Bu keselerin süslemesinde inci, altın ve gümüş teller de kullanılmıştır. Altın ve gümüş keselerine bazen kısa, güzel sözler veya sahibinin adı yazılmıştır. Para keselerini insanlar koynunda, kuşak kıvrımı içinde, entari ceplerinde taşımışlardır.

Saat Kesesi: Deri keseler içerisinde koyun ve kuşak kıvrımı arasında taşınan, kesenin gaytanının boyuna geçirildiği ve eski erkek saatlerinin konulduğu keselerdir.

Mühür Kesesi: Para keseleriyle hemen hemen aynı olan, yalnız boyut olarak daha küçük yapılan keselerdir. Örgü veya deriden yapılan bu keseler, kolon veya ince kaytan ile boyuna asılarak kullanılmıştır.

Tütün Kesesi: İçerisine kav ve çakmakla beraber, tütün konularak taşınan ve deriden yapılan keselerdir. Üstü altın ve gümüş tellerle işlenir. Gaytanından kola veya bileğe takılarak kullanılmıştır.

Hamam Kesesi: Beyaz softan yapılan bir elin sığabileceği şekilde dik-dörtgen şeklinde yapılan kese örneklerini, kadınlar ve erkekler hamamlarda kullanmıştır. Tellak keseleri ise siyah softan yapılmıştır.

Keselerin ibrişim ve iğne ile örülmüş olanlarına iğne keseleri; pamuk ipliği, sırma ve tığ ile örülmüş olanlarına tığ keseleri; kalın ip ve şişle örülmüş olanlarına ise şiş keseleri denilmektedir. Kadife, atlas, çuha gibi kumaşlardan biçilerek dikilen keselere “dival keseler”, ayrıca sırma kordonlarla yapılanlara da “fermene işi keseler” denilmektedir. Örme keselerde, ayrı renk ipliklerle çiçek, dal, gül gibi motifler ile ayrıca kuş figürleri ve zikzaklar işlenmiştir. Keselerin ağızlarını büzmeye yarayan kaytanın iki ucunda birer püskül, saçak veya oya bulunmaktadır (Önder, 1995:106).

Kahramanmaraş Müzesi’nde, incelenen ürünler arasında bir grup kese örnekleri tespit edilmiştir. Tespit edilen kese örnekleri incelenmiş olup bu keseler için bilgi formları düzenlenmiştir. İncelen bu keselerin pamuk ve sentetik yün iplik kullanılarak tığ teknikleriyle örüldüğü ve bu keselerde bitkisel, figürlü, yazılı ve geometrik bezemelerin kullanıldığı görülmüştür.

2.6.1 Kese Örücülüğü Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 2.7.81
Ürün Türü	: Para kesesi
Boyutlar	: 13x10,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 2.8.81
Ürün Türü	: Kese
Boyutlar	: 11x9 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk ipliği
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 2.9.81
Ürün Türü	: Para kesesi
Boyutlar	: 11x10 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Tığ teknikleri
Yöresel Motif İsimleri	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 2.10.81
Ürün Türü	: Para kesesi,
Boyutlar	: 11x9,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 2.11.8
Ürün Türü	: Para kesesi
Boyutlar	: 11,5x9,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 2.12.81 envanter
Ürün Türü	: Para kesesi
Boyutlar	: 9x9,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 2.13.81
Ürün Türü	: Para kesesi
Boyutlar	: 10x9,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 8

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 2.14.81
Ürün Türü	: Para kesesi
Boyutlar	: 10x9 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, trabzan
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 9

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 756
Ürün Türü	: Kese
Boyutlar	: 33x10 cm
Taban ağız arası	: 13 cm
Ağız açıklığı	: 20 cm
Kapak dönüşü	: 10,5 cm
Püskül	: 9 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, çift ilmek, üçlü ilmek, püskül
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 10

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 757
Ürün Türü	: Kese
Boyutlar	: 25x8 cm
Ağız kapama	: 13 cm
Püskül	: 10 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün iplik
Uygulanan Teknikler	: Zincir, üçlü ilmek, püskül
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

2.7. Bitkisel Örücülük (Çiğ ve Sepet Örücülüğü)

Bitkisel örücülük, doğada kendiliğinden yetişen veya kültürü yapılan bitkilerin dal, gövde veya yaprak gibi bazı bölümlerini direk kullanarak ya da yarma işlemlerden geçirdikten sonra çeşitli tekniklerle örme ve değerlendirme işlemidir. Düz, verrev, zikzak, balıksırtı gibi şerit örgüler ile hazeran, sarma örgü teknikleri kullanılmaktadır. Dekoratif ve kullanıma yönelik fonksiyonel eşya üretiminde, masrafsız elde edilen hammadde kolaylığı ve doğal malzeme kullanımından dolayı tercih edilen bir uğraştır.

Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde, yörede yetişen bitkiler ile bitkisel örücülük teknikleri kullanılarak ürünler yapılmaktadır. Kahramanmaraş bölgesinde, özellikle sazlık alanlara sahip bölgelerde hasır, çiğ, sepet gibi bitkisel örücülük teknikleri ile oluşturulan pek çok ürüne rastlanmaktadır.

Fotoğraf 70. Kahramanmaraş'ta, Bitkisel Örücülükte Kullanılan Ağaç ve Sazlıklar

Bitkisel örücülük alanında en çok bilinen hasır; özellikle kırsal kesimde, odanın zeminine halı, kilim veya keçeden önce yayılan, üstüne konan yaygıyı koruyan ve aynı zamanda yalıtım görevi üstlenen bir yaygı çeşididir.

Kahramanmaraş bölgesinde çeşitli tarım ürünlerini saklama ve taşıma da "zenbil" ismi verilen sepetler kullanılmaktadır. Bu sepetler bölgedeki sazlıklardan elde edilen kargı, kamış, söğüt, ihlamur vb.'nin ince dalları yoğun bir şekilde kullanılarak yapılmıştır.

Fotoğraf 71. Yörede Yapılan Sepet Örneği

Doğal malzeme ile yapılan zenbillerde sebze ve meyvelerin uzun süre bozulmadan korunuyor olması, zenbillerin tercih edilmesinin en önemli sebebidir.

Fotoğraf 72. Yörede Yapılan Sepet ve Sele Örnekleri

Günümüzde plastikten yapılan çeşitli taşıyıcı sepetlerin daha çok tercih edilmesinden dolayı zenbil yapımı azalmıştır.

Fotoğraf 73. Zenbiller (Bertiz Zeynep HASIRCI)

Anadolu'nun birçok yöresinde kışlık ürünler kurutulmakta veya hazırlanmaktadır. Bu ürünlerin yoğun yapıldığı yörelerimizden biri olan Kahramanmaraş'ta, yöreye özgü tarhana, şıra ve meyve kurutma işlemlerinde “çiğ” ismi verilen bitkisel yaygılar kullanılmaktadır. Bu yaygılar, yöreden elde edilen topuk bitkisi ile örülerek yapılmaktadır.

Fotoğraf 74. Çiğ Üzerinde Şıra Kurutulması

2.7.1. Çiğ Örücülüğü

Kahramanmaraş'ın Türkoğlu ilçesinde çiğ dokuyan Zeliha Akkurt'tan alınan bilgilere göre; Kuyumcular Köyü'nün ortak alanında kendiliğinden yetişen, halk arasında “topuk” denilen bir bitki mevcuttur. Bitkinin literatürdeki isminin “ince saz” ya da “kargı sazı” olabileceğini düşünülmektedir. Tarafımızca yerinde gözlemlenen bu bitki, bir metre karelik bir yaşam alanına sahiptir ve öbek öbek, geniş bir düzlüğe yayılmıştır. Sulak alana oldukça yakın yerlerde çıkan bu bitkinin bir metre karelik çapından yukarıya doğru uzanan ve uçlarında dikenleri bulunan çubukları bulunmaktadır. Her çubuk 80 – 100 cm boyunda ve yeşil renklidir. Bahar döneminde sarıya dönen çubukların baş kısmında püsküllü bir yapı bulunmaktadır.

Fotoğraf 75. Çiğ Yapımında Kullanılan Topuk Bitkisi

Topuk bitkisinin çubukları köke yakın kısmından çekip çıkartılır. Demet haline getirilen çubuklar 1 - 2 gün güneşte kurutulur.

Fotoğraf 76. Topuk Bitkisinin Toplanması

Doğal ortamından alınan ve kurutulan püsküllü çiğ çubukları, örücünün tezgâhında yan tarafa konulur. Örme tezgâhı basit yapılıdır ve her örücünün kolay bulacağı malzemelerden oluşur.

Örme tezgâhında iki adet tuğla karşılıklı konulur ve bu tuğlaların üzerine 2 metre boyunda, 8 - 10 cm çapında, üzerinde 6 adet çentik (1 cm) bulunan ahşap sırk (şapta) yerleştirilir.

Fotoğraf 77. Çiğ Örne Tezgahı ve Topuk Bitkiler

Sırık üzerindeki çentiklere denge sağlayacak biçimde, yumruk büyüklüğünde çakıl taşları asılır. Çakıl taşlarının yassı ve çok küçük olmamasına dikkat edilir. Taşlar küçük olursa dokuma seyrek olur. Bu nedenle taşların seçimi önemlidir.

Fotoğraf 78. Çakıl Taşlarına Örne İpliklerinin Sarılması ve Şapta Üzerindeki Çentiklere Bağlanması

Çakıl taşlarına, örmede kullanılacak örme iplikleri sarılır. Kullanılan örme iplikleri naylon ipliklerdir. Tarhana pamuk ipliğine yapıştığından pamuk ipliği, örme ipliği olarak tercih edilmemektedir.

Bir adet çubuk ya da iki - üç adet çubuk ahşap sırtık üzerine yatırılır ve örücü ilk kez düğümle bağlama yapar.

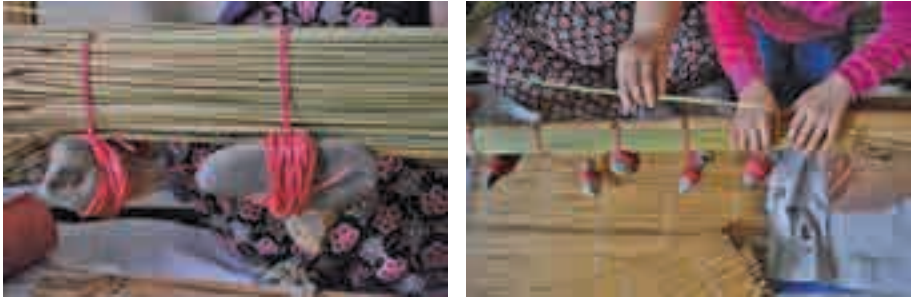
Fotoğraf 79. Örme İşleminin Yapılması

Bunu izleyen uygulamada bir ters, bir doğru taşlara bağlı ipler, karşılıklı olarak bir doğru bir ters yönde atılır ve saplar ilmeklenir.

Fotoğraf 80. Örme İşleminin Yapılması

Örgünün ilk başlangıcında ve sonunda mutlaka düğüm yapılır. Topuk bitkisinin çubukları kalın ise tek alınır; ince ise ikisi ya da üçü bir arada alınır. Çubuklar yerleştirilirken uç kısımlarındaki püsküllerin bir sağ tarafa, bir sol tarafa gelmesine dikkat edilir.

Fotoğraf 81. Çubukların Yerleştirilerek Örülmesi

Örme işlemi böylece sürdürülür. Bir gün sürekli çalışılırsa 2 - 2,5 metre boyunda 2 adet çiğ örülür. Sarılarak güneşte kurutulur.

Örülen çiğlerin baş tarafındaki fazlalıklar (püsküller) et kütüğünde, et satırı ile düzgünce kesilir. Sarılarak bir süre dik konumda kurutulan çiğler kullanıma hazır hale getirilmiş olur.

Fotoğraf 82. Çiğin Bitirilmesi

Maraşlı hanımların, çiğin üstüne serilen yaş tarhanayı hava akımıyla (iki yönlü) kuruttuklarını ve gevrek yapı sağladıklarını söylemek mümkündür. Ayrıca çiğler, kurutulan tarhananın sökülmesinde de doğal yapıları gereği kolaylık sağlamaktadır.

Kahramanmaraş yöresinde kullanılan çiğleri, kırsal alanda yaşayan bireyler kendi ihtiyaçları için örmektedir ve bu çiğler, 5 - 6 yıl kullanılmaktadır. Örme imkanı olmayan veya şehirlerde yaşayan bireyler ise Kahramanmaraş'ta "aptal" denilen, bitkisel örücülükle uğraşan kişilerin ürettikleri çiğ ve sepetleri satın alınmaktadır.

DOKUMACILIK

H. Feriha AKPINARLI

3. DOKUMACILIK

İnsanlar için önemli olan doğum, evlenme, ölüm evrelerindeki ve bazı özel günlerdeki farklılıkları ortaya koymada yine doğa güçlerinden ve ürünlerinden yararlanılmıştır. Doğum, evlenme ve ölüm evreleri, yaşantıların en önemli dönüm noktaları olduğu için bu evreler ile ilgili belirli inançlar gelişmiştir ve toplumları birbirinden ayıran kültürel özellikler meydana gelmiştir. İnsanlar evrenin hangi bölgesinde yaşarsa yaşasın, o bölgenin doğasıyla bütünleşerek yaratıcılık özelliklerini kullanmış ve sürekli üretmişlerdir (Akpınarlı, 2009:1021).

Dokumacılık sanatının başlama tarihi ve yeri kesin olarak bilinmemekle beraber bu sanat, insanların yaşamlarını ve yaptıklarını önce resimlerle sonra da yazıyla ifade etmeye başlamasından daha da eskiye dayanmaktadır (Kaya ve Ergenekon,1989:4).

Dokumacılığın büyük medeniyet merkezleri olan Mısır, Mezopotamya, Hindistan, Çin, Orta Asya ve Anadolu'da geliştiği, yapılan kazılar sonucunda elde edilen bulgulardan anlaşılmaktadır. Türkler Anadolu'ya geldiklerinde, yüzyıllar önce atalarının temelini atmış olduğu ve sonraki çeşitli medeniyetlerin zenginleştirdiği bir dokumacılık bulmuşlardır (Yağan, 1978:52). 1962'de, Çatalhöyük'te yapılan kazılarda Neolitik Çağ'a ait (MÖ 6000) bez ayağı örgüsü ile dokunmuş en eski kumaş parçaları bulunmuştur (Yağan, 1978:52; Aytaç, 1982:156; Akpınarlı, 1996:12). Anadolu ve Orta Asya'daki Türk devletlerinin binlerce yıllık ortak geçmişine ve kültürüne sahip olan el dokumacılığının farklı coğrafi bölgelerde ve ortamlarda yapılmış olması, ülkenin ortak kültür zenginliklerini ve değerlerini yansıtmaktadır.

Göçer toplumun çadır kültürü gereği ile başlayan, çadır yapımı ve yaşantısında kullanılan malzemelerin tamamını kendilerinin yapma zorunluluğu, içinde yaşayan insanları genellikle bir beceriye sahip kılmış; ayrıca süsleme ve süslenme ihtiyacından el dokumacılığının doğup gelişmesine ve günümüze kadar gelmesine neden olmuştur. Anadolu'ya 11. yüzyılda başlayan büyük Türk göçü sonrasında konar göçer Türkmen toplulukları, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yurt tutmuştur. Özellikle Azerbaycan Karabağ-Tebriz'de, Doğu Anadolu Van çevresinde, Erzurum ve Erzincan'da, Kars ve Batı Anadolu'da yaylayan Türkmenler ve yörük-

ler, kışın güneye çekilmiştir. Azerbaycan, Van, Erzurum bölgelerindekiler Musul ve yakınlarına, Batı Anadolu'daki Aydın, Tekeli, Karakeçili, Karakoyunlu, Akkoyunlu grupları ise Musul, Halep ve Rakka'ya doğru göçmüştür. Bu kuzey, güney, batı-güney göçleri uzun süre devam etmiştir. Bu göçler sonucu Anadolu'nun bütün bölgelerine yayılmış olan yörükler ve yerleşik düzene geçmiş olan Türkmenler en güzel halı, kilim, kumaş vb. dokumaları yapmışlardır. Anadolu dokumaları, yapıldıkları memleketin, köyün, aşiretin, ailenin veya dokundukları motiflerden birinin adını taşımaktadır. Ülkemizin hemen hemen her yöresinde dokunan kilimlerin isim yapmış olanlarından bazıları şunlardır: Uşak-Eşme; Silifke-Silifke Kayabaşı; Niğde-Çukurköy, Zengen; Konya-Karaman, Liskip, Obruk, Karasu; Afyon-Emirdağ, Daskırı, Bayat; Sivas-Şarkışla; Kayseri-Pınarbaşı, Bünyan, Afşar köyleri; Ankara-Koçhisar, Haymana; Malatya-Drişan; Maraş-Mahkenli; Gaziantep-Antep, Kırkitli (Aşiret); Çemişkezek Şavak (Aşiret); Eskişehir-Sivrihisar, Mucur-Dalakçı; Van-Beritan (Aşiret) Jirki; Şanlıurfa-Karacadağ vb. (Onuk, Akpınarlı, 2004).

Türk kültürünün sanatsal duyarlılığını en doğrudan yansıtan sanat dalı, dokumadır. Türkün çevre yaratma sanatının temelinde olan bu sanat - kumaş, halı, kilim vb.'nin biçimsel ilişkilerinde kültür ortamı fark etmeksizin- kişinin günlük yaşamında, döşemesinde, sedirinde, yatağında ve yorganında, çadırında, örtüsünde, giysisinde; kimisi göçerin el tezgahında, kimisi ülkenin çok başka bir köşesinde olmak üzere sürekli olarak üretilmiştir (Kuban, 1995:255).

Dokumalar, yatay ipliklerin (atkının), dikey ipliklerin (çözü) arasından, altından veya üstünden geçirilmesi ile meydana gelmektedir. Desen, yatay ipliklerle (atki) elde edilirse "atki yüzlü dokum"; dikey ipliklerle (çözü) elde edilirse "çözü yüzlü dokuma" adını alır (Deniz, 1998:1). Dokumacılık, yapım teknikleri ve kullanılan araçlara göre üç grupta incelenebilir:

-Mekik Dokumalar: Kumaş dokuma, Siirt battaniyesi vb.

-Kırkitli Dokumalar:

-Kırkitli Düz Dokumalar: Kilim, cicim, zili (sili), sumak

-Kırkitli Havlı Dokumalar: Halı

-Mekiksiz Dokumalar: Kolan, çarpana (Akpınarlı, Tozun, Başaran, Büyük-yazıcı, 2012:42)

3.1. Dokumacılıkta Kullanılan Araçlar

Dokumaların üretiminde, hammaddenin elde edilmesinden iplik yapımına ve iplikleri boyama işlemine, çözgü hazırlandıktan dokuma yapım sürecine ve dokuma sonrası işlemlerine kadar çeşitli araçlar kullanılmaktadır.

Geleneksel dokumaların üretiminde germe tip tezgahlar, sarma tip tezgahlar, yer tezgâhları ve kumaş dokuma tezgahları (culfalık) kullanılmaktadır. Kirkitli, mekikli ve mekiksiz dokumaların en önemli aracı olan tezgahlar, genel yapıda benzerlik göstermiş olsa da farklı özellikler de içermektedir.

3.1.1. Germe Tip (Düz) Tezgahlar: Germe tezgâhlar, ahşap ve metal olmak üzere iki türdür. Bu tezgahların en önemli özelliği, alt ve üst leventlerin kendi etrafında dönmeyip alt leventin aşağı yukarı levent yuvasında hareket etmesidir. Ahşap germe tezgâhlarda alt leventin sabitleştirilmesi kama (takoz) ve vidalı gergi demiri ile, metal germe tezgâhta ise yan dikmelerde bulunan gerdirme sistemi ile sağlanır. Çözümler tezgâh üzerinde çözülür. Dokuma, alt levente sarılmaz. Tezgâh gevşetilerek dokunan kısım alt levent üzerinde arkaya doğru kaydırılır. Sonra sıkıştırılarak önceki gerginliğe getirilir. Bu tezgahlarda istenilen boyutta halı, kilim vb.'yi dokuma imkanı bulunmamaktadır (Öztürk, 2007:44; Akpınarlı ve diğerleri, 2012:42).

3.1.2. Sarma Tip Tezgahlar: Ülkemizde en çok kullanılan tezgah tipidir. Dokuma alt merdanenin üzerine sarılarak dokunmaya devam edildiği için “sarmalı tezgah” adını almıştır. Bu tezgahlarda dokunacak halı, kilim vb. çözgüsü başka bir çözgü aparatında çözüldükten sonra tezgaha aktarıldığı için çözgünün hatasız çözülmesi, çözgünün tezgaha düzgün aktarılması, tezgaha aktarıldıktan sonra çözgünün gevşek olan telleri varsa teker teker bağlanarak mümkün olduğu kadar hepsinin aynı gerginliğe getirilmesi gerekmektedir (Yazıcıoğlu, 1992:52-53). Kahramanmaraş il ve ilçe merkezlerinde açılmış olan kurslarda kullanılan tezgahlar, sarma tezgahlardır.

Fotoğraf 83. Sarma Tezgah (Çağlayancerit İlçesi Dokuma Kursu)

3.1.3. Yer Tezgahları: Levent görevini üstlenen iki adet kalın sıruk paralelinde karşılıklı iki çatal yatak ve dört adet zemine çakılan kazıktan oluşmaktadır. Sırıklar, yere çakılan kazıklara açılan deliklere geçirilir veya sağlamca bağlanır. Kazıklar ve sıriklar arasındaki mesafe, dokumanın enine ve boyuna göre ayarlanır. Çözüğü, sıriklar arasında ve yere paralel olarak çözülür. Daha sonra dikilen üç çatal ayaktan iki tanesine gücü ağacı bağlanıp gücülme işlemi yapılır. Varangelen ağacı takılır. Ağızlık ipi geçirilip zincir ve kilim dokuması yapılır. İstenilen dokuma türüne (halı, kilim vb.) ve desenine göre dokuma işlemine başlanır.

Fotoğraf 84. Yer Tezgahı

3.1.4. Kumaş Dokuma Tezgahları (Culfalık): Mekikli (kumaş) dokumaların geleneksel olarak üretimlerinde çukur, yüksek ve kamçılı tezgahlar kullanılmaktadır.

3.1.4.1. Çukur Tezgah: Tamamen ağaçtan yapılmış olan çukur tezgâhlar iki adet gücü, ayaklık, maber, mekik, selmin, tefe, tarak, gücü ve tezgahı sağlam tespite yarayan çatı aksamından oluşmaktadır (Akpınarlı, 1996:21). Çukur tezgahlar, 50 - 60 cm derinliğinde çukur üzerine kurulmuştur. Gücülerin bağlı olduğu ayaklar çukurun içindedir. Dokumacı, ayaklarını çukurun içerisine sokar ve çukurun kenarında oturarak dokuma işlemini gerçekleştirir.

3.1.4.2. Yüksek Tezgah: Bu tezgâhların, yerden yüksek kurulmaları haricinde çukur tezgâhlardan hiçbir farkı yoktur. Dokuyucu da çukurda otur-

mak yerine, tezgâhın çatısına bağlı düz ve genişçe bir tahta üzerine oturarak çalışmaktadır. Çukur tezgâhlarda olduğu gibi bu tezgah da yine iki pedallıdır. Tezgâhın çukur ya da yüksek olması, kurulacak yerin durumuna ve kuracak kişinin imkânına bağlıdır (Öztürk, 2007:50).

3.1.4.3. Kamçılı Tezgah: Çukur ve yüksek tezgâhlardan en önemli farkı, mekiğin el ile değil de kamçı aracılığı ile atılmasıdır. Bu sistem, el tezgâhlarına büyük bir hız kazandırmıştır. Gücülerin çelik tel olması ve tarakların demir olması dışında diğer bir özelliği de sökölüp takılabilir olması sayesinde kolayca bir yerden kaldırılıp başka bir yere kurulabilmesidir. Kahramanmaraş yöresinde aba vb. dokunan kamçılı tezgahlarda iplik ile örgü gücüler ve demir tarak kullanılmaktadır.

Fotoğraf 85. Kamçılı Tezgah (Kahramanmaraş, 2012)

3.1.5. Dokumacılıkta Kullanılan Yardımcı Araçlar:

Geleneksel el eğirmesi iplik yapımında kullanılan araçlar şöyledir:

Çıkırık: Yünün iplik haline getirilmesinde kullanılan, ahşap veya demirden yapılmış, kol veya ayak yardımıyla döndürülen bir kasnak ve bu kasnağa bağlı olarak dönen, eğrilen iplik üzerine sarıldığı bir milden (iğ) meydana gelen iplik eğirme aletidir.

Fotoğraf 86. Çıkırık (Kahramanmaraş Halk Eğitim Müd.)

Yün Tarağı: Kırkılan yapağının yıkanıp kurutulduktan sonra elyafların aynı yönde birbirine paralel hale getirilmesine yarayan alettir.

Fotoğraf 87. Elyafın Tarağı

Kirmen: İp eğirmek için kullanılan, yaklaşık 20 - 25 cm uzunluğunda, bir çubuğa “+” şeklinde geçirilmiş, iki ahşap parçadan meydana gelen alettir.

Fotoğraf 88. Kirmen, İğ, Kirit ve Gücü Çekeceği (Göksun İlçesi)

İğ (Teşi): İplik yapmak (eğirmek ve katlamak) için kullanılan, 20 – 30 cm uzunluğunda, yukarıdan aşağıya doğru kalınlaşan ve alt uca ağır şak takılı alettir.

Dokuma işlemini gerçekleştirirken atkı ipliklerinin sıkıştırılması, ilme ipliklerinin kesilmesi vb. işlemlerde ise şu araçlar kullanılır:

Bıçak: Dokuma sırasında fazla gelen atkı ve desen ipliklerinin kesilmesi için kullanılır.

Fotoğraf 89. Bıçak

Makas: Halı dokurken atılan ilme ipliklerinin yani havların kesilerek halı yüzeyinin düzgünleştirilmesi için kullanılır.

Fotoğraf 90. Halı Havlarının Kesilmesinde Kullanılan Makas

Kirkit: Düz el dokumalarında ve halılarda çözümler arasında, dokumanın enine geçirilen atkılarını ve düğüm ipliklerini sıkıştırmaya yarayan; ağaçtan, hayvan kemiklerinden ya da demirden yapılmış el ya da çatal gibi dişli bir alettir.

Fotoğraf 91. Kirkitli Dokumalarda Kullanılan Çeşitli Kirkitler

Tarak: Çözgü ipliklerinin kumaştaki sıklığını düzenler ve atkı ipliği atıldıktan sonra üzerine takıldığı tefe yardımıyla atkının sıkıştırılmasını sağlar. Kumaş enini belirler. Tarak üzerinde bulunan dişlerin 10 cm'deki sayısı, tarak numarasını verir.

Fotoğraf 92. Tarak ve Kücüler

Mekik: Üzerinde atkı ipliklerinin sarıldığı masurayı taşıyarak açılan ağızlıktan atkının geçirilmesini sağlar.

Fotoğraf 93. Atkı İpliği Sarılı Mekikler

3.1.6. Dokumacılıkta Kullanılan Gereçler

Dokumacılıkta herhangi bir ürünün dokunabilmesi için ürünün oluşturulmasında kullanılan hammadde çok önemlidir. Başlangıçta doğada bulunan kemik, tahta, taş gibi materyallerden oluşturulmuş araçlarla elyaflar iplik haline getirilerek dokuma yapılmıştır.

Türk toplulukları, Anadolu'ya gelinceye kadar ve Anadolu'ya geldikten sonra XIX. yy'a kadar düz dokuma yaygınlarda genellikle yün iplik kullanmıştır. Pamuk malzeme, Anadolu'da endüstri hareketinin yayılmasından sonra, özellikle İngilizlerin Anadolu'da halı dokutmaya başladıkları yıllarda, yaklaşık 1844 yıllarından itibaren yaygınlaşmıştır. Ancak halkın göçebe yaşadığı dönemlerde avcılık ve hayvancılıkla uğraşma geleneğinden vazgeçmemesi, yünü elde ettiği koyunun geçim kaynağı olması gibi nedenlerle pamuk çok kullanılmamış, ikinci derecede kalmıştır (Deniz, 2000). Günümüzde ise doğal elyafların fabrikasyon yapımları veya alternatif olarak üretilen yapay ve sentetik elyaflardan yapılan iplikler de dokumacılıkta kullanılmaktadır.

Dokumacılık çözgü, atkı, ilme ve desen ipliklerinden oluşmaktadır:

Çözgü İpliği: Dokumayı oluşturan boyuna ipliklere “çözgü”, “eriş”, “direzi” isimleri verilmektedir. Dokumaya başlamadan önce hazırlanan dokumanın iskeletini oluşturan ve dokuma boyunca yan yana sıralanan ipliklerdir. Kahramanmaraş'ta bu ipliklere direzi denilmektedir.

Atkı İpliği: Çözgü ipliklerinin arasından enine geçirilen ipliklerdir. “Atkı”, “argaç” vb. isimler almaktadır.

İlme İpliği: Çözgü ipliklerinin üzerine düğüm atılarak halının havlı yüzeyini meydana getirmek için kullanılan ipliklerdir. Tülü dokumacılığında kalın, az bükümlü iplik veya elyaf ilme olarak kullanılır.

Desen İpliği: Üç iplik sistemine göre dokunan cicim, zili, sumak vb. dokumalarda çözgü ve atkı ipliklerinden başka deseni oluşturmak amacıyla kullanılan ipliklerdir.

3.2. Aba Dokumacılığı

Kumaş, bez dokumacılığı olarak da isimlendirilen mekikli dokumalar, kirkitli dokumalara göre daha ince yapılı, düz ve desenlidir. Dik, çukur, kamçılı ve yüksek tezgahlarda gücü çerçevelerinin hareketiyle çözgü ipliklerinin arasında açılan ağızlıktan atkı ipliğinin mekik aracılığıyla geçirilerek yapılan dokumalara “mekikli el dokumacılığı” denir. Mekikli dokumalar da çözgü ip-

liklerinin hareketi ile farklı şekillerde açılan ağızlıklardan atkı ipliği geçirilmesiyle değişik bağlantılar elde edilen kumaşlardır (Akpınarlı, 1996:12).

İnsanlar konar - göçer yaşamın zorunlu kıldığı koşullara uygun giyinmişlerdir. Giysiler basit, rahat, kullanışlı kumaşlardan yapılmıştır. Türklerin tarih boyunca ürettikleri ve kullandıkları çok sayıda kumaş örneği bulunmaktadır. Bu örneklerin birçoğu, tekstil materyallerinin yıpranması nedeniyle günümüze ulaşamamıştır. Çeşitli kaynaklarda adı geçen 650'ye yakın kumaş türü saptanmıştır. Bu kumaşlardan biri de Kahramanmaraş yöresinde dokunan “aba”dır.

Aba; yıkanmış, taranmış yün elyafından elde edilen ipliklerle dokunarak veya dövülüp bastırılarak (keçeleştirme) elde edilen kumaş türüdür. Abada deve, öküz, keçi kılı ve koyun yünlerinden elde edilen elyaf kullanılır. İnce, sıkı, keçe görümlü bir dokumadır. Abalar soğuğu geçirmeyen özelliğinden dolayı iklimi sert ve soğuk yörelerde kullanılmaktadır. Çoğunlukla cübbe, hırka, potur, çakşır, terlik ve Osmanlı döneminde askeri birliklerde giyim eşyası, tozluk, dizlik yapımında kullanılmıştır. Bursa, Gaziantep, Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta dokunmuş değişik örnekleri bulunmaktadır. Abaları şöyle sınıflandırılabilir:

1. Humus abası
2. Yerli aba: Boz aba, kırmızı aba, lacivert aba, siyah aba
3. Sırmalı aba: Tahtalı, sandıklı, zincirli, kandilli, kurbağalı
4. Kıl aba
5. Maraş abası
6. Urfa abası
7. Koron abası
8. Siyah aba
9. Çuha aba
10. Uzun boy aba
11. Kısa boy aba

Kahramanmaraş abası, geçmişten günümüze kullanılan yöresel bir giysidir. Kahramanmaraş'ta boz aba, bertiz abası, ebruşumlu aba, kırmızı aba, güreş abası, direkli ve kemerli abalar kullanılmaktadır. Osmanlı döneminde çok yaygın ve önemli bir dokuma türünü ve giysisini oluşturan Kahramanmaraş aba dokumacılığı, geleneği kendine has özellikleri ile yaşatmıştır ve bu gelenek günümüze kadar babadan oğula öğretilerek aktarılmıştır.

Kahramanmaraş'ta yaşamakta olan 1971 doğumlu Hüseyin Gülegül, babası ve ustası İbrahim Gülegül'den öğrendiği abayı 28 yıldan beri dokuyarak günümüzde yaşatan tek ustadır. Aba ustası Hüseyin Gülegül'den aldığımız bilgilere göre, Osmanlı döneminde Kahramanmaraşlı dokuma ustaları Kanlıdere'nin üst kısmında bulunan Ulubay Mahallesi'nde (120 - 150 dokuma tezgahı ile) toplanmıştır. Gülegül'ün babasının dükkanı da bu mahallede bulunmaktadır ve kendisi uzun yıllar dokumacılığı bu mahalleden sürdürmüştür.

Fotoğraf 94. Aba Ustası Hüseyin Gülegül Dokuma Yaparken

Kahramanmaraş aba dokumacılığında “culfalık” denilen gömme tezgah (çukur tezgah) kullanılmaktadır. Tamamen ağaçtan yapılmış olan çukur tezgahlar iki gücülü, mekik, uzatma tahtası, bağlaç, ayak pedalı, üst denge tahtası ve tarak kısımlarından oluşmaktadır. Günümüzde kamçılı tezgahların kullanıldığı ve bu tezgahlarda, orjinal tezgaha göre tefe yanlarındaki kemerlerin bulunmadığı belirtmiştir. Aba dokumacılığında zamanla çukur tezgahların yerine yüksek tezgahlar kullanılmıştır. Tezgahlar iki adet örme kücülüdür (gücülüdür). Örme kücüler eskiden dokuma ustaları yapmıştır; günümüzde ise bu kücülerin, Gaziantep ilinde kücü örenlere yaptırıldığı söylenmektedir. Tarakların günümüzde metal olduğu bilinmektedir; önceki tezgahlarda ise iplik tarak kullanılmıştır.

Aba dokumacılığında Hüseyin Gülegül Usta'nın babası, çözümlü ipliğinde pamuk, atkıda ise deve, öküz, keçi ve kuzu yünlerinin çıkırıkta eğrilip bükülerek elde edilmesinden oluşan iplikler ve ipek iplik kullanmıştır. Hüseyin Usta, günümüzde çözgüde pamuk - polyester karışımı 12 / 3 numara iplikleri Gaziantep ilinden hazır aldıklarını, atkıda ise “triko ipliği” denilen polyester ipliği kullandıklarını belirtmiştir. Renkli işlemeli abalarda kullanılan iplikler doğal boyalarla renklendirilmiştir. Kişinin ekonomik ve sosyal durumuna göre dokunan abanın malzeme çeşitliliği artmaktadır. İpliklere ilave olarak gümüş, altın sırmalar ve ipek iplikler kullanılmaktadır. Usta, “ebruşumlu” ismi verilen abada, üretilen iyi kalite ipeklerin kullanıldığını da belirtmiştir.

Hüseyin Usta babasından, Kahramanmaraş'ta ipek böcekçiliğinin olduğunu ve ipek üretimi yapıldığını; Osmanlı döneminde bunların boyahanelerde renklendirilerek Avrupa'ya gönderildiğini öğrenmiştir.

Aba dokumacılığında ilk işlem, çözgülerin hazırlanmasıdır. Geçmişte çözgüler dokuyucular tarafından çözgü araçlarında (çözgü dolabında) çözül müştür. Çözülen çözgü ipliklerine sağlamlık ve kayganlık kazandırmak amacıyla haşıl işlemi yapılmıştır. Haşıl yapımında un ve su pişirilerek hazırlanan karışıma iplikler batırılarak kurutulmaktadır. Günümüzde Hüseyin Usta, çözgü ipliğini Gaziantep ilinden çözölmüş şekilde aldıklarını ifade etmiştir. Çözgülerin bir grubunda 300 iplik bulunduğundan aba dokuma eni için yeterli 300 iplikli bir grup ağızlığı alınmış iplik satın alınmaktadır. Metal taraklarda sürtünmeden dolayı çözgü ipliklerinin yıpranmaması için pamuk - polyester karışımı iplik tercih edilmektedir. Hazır alınan çözgü usta tarafından, kücü ve taraktan geçirilerek tezgaha yerleştirilmektedir. Aba için dokumanın eni 40 cm'dir. Aba dokumada atkı ipliği olarak iki kat polyester, floş iplik ve sim kullandığını belirtilmiştir.

İki parçadan meydana gelen abalar, parça halinde dokunduktan sonra kesimine göre birleştirilir. Abayı oluşturan parçalar “alt şah” ve “üst şah” olarak adlandırılır. Alt şah dokunurken öncelikle “zilfe” denilen 2 ya da 3 cm atkı ipliğiyle dokuma yapılır. Daha sonra sim ya da sırma ile dişemeler yapılır. Dişemeleri takiben “pavzat” adını verdiğimiz bir nakış yapılır. Pavzatın sonra yine dişeme yapılır. Bordo, siyah vb. renk çubuk atılır. Bu çubuklar abanın ön kısmında her iki yanda yakadan veya bel seviyesinden etek ucuna kadar devam eder. Bordo veya siyah renk şeritten sonra istenirse yine dişeme yapılır. Siyah ve krem iplerle ince çubuklar dokunmaya devam edilir. Şahın bitmesine 10 cm kala tekrar “pavzat” dediğimiz motif işlenir.

Üst şah dokumasında ise 2 – 3 cm siyah renkle zilfe dokunur. Alt şahta olduğu gibi bordo renkle ince çubuk ve dişeme yapılır. Üst şah dokumasında en önemli yerlerden biri olan bu kısma sim, gümüş tel ve renkli ipliklerle motifler dokunur. Dişeme, bordo çubuklar işlenir ve siyah beyaz çubuklarla istenilen ölçüde dokunur. Üst şahın orta kısmına gelindiğinde bu kısma Kahramanmaraş abasının zerafetini gösteren sırt nakışları işlenir. Sırt motifleri pavzat, kare ve sandık motifleridir. Motiflerin iç kısımları yan gül, ters gül ve düzgül motifleri ile doldurulur.

Sırtta diğer bir ayrıntı ise üçgen şeklindeki abanın sandık sayısına göre bele doğru inen gerdan bölümüdür. Üçgenin (gerdanın) çevresine selvi motifleri yapılır. Gerdanın iç kısımlarına da motif işlenir. Gerdanın düz gerdan, tohumlu gerdan, çırtıklı gerdan olmak üzere üç çeşidi vardır.

Fotoğraf 95. Abaların Arka Kısımındaki Çeşitli Gerdan Motifleri

Abanın sırt motifleri tamamlandıktan sonra siyah beyaz çubuklar işlenir.

Döş (göğüs) kısmında önce bordo çubuk atılır ve dişeme yapılır. Sim veya sırma içerisine renkli ipliklerle motifler işlenir. Abanın göğüs kısmına çeşitli motifler işlenerek aba zenginleştirilir. Dişeme yapıp pavzat kapatılarak siyah beyaz çubuklardan sonra bordo çubuk dokunur. Dişeme yapıldıktan sonra zilfe basma işlemi de yapılarak dokuma tamamlanır. Dokuma aba, tezgahıtan kesilerek çıkarılır.

Abanın kolları ise iki şekilde yapılır. Önce siyah veya lacivert renkli atkı ipi kullanılarak 10 - 12 cm düz dokuma yapılır. Bordo çubuklar arasına (en az 6 adet) sim veya sırma çubuk yerleştirilir. Siyah beyaz çubuklar atılır. Kolun orta kısmına gelindiğinde sırma veya simden iplikle “sandık kaplama” adı verilen motif içerisine çeşitli nakışlar yapılır. Tekrar siyah beyaz çubuklar, bordo çubuklar yapıldıktan sonra başlangıçtaki renk atkı ipliğiyle 10 - 12 cm dokunarak

abanın kolları tamamlanır. Abanın kollarında kullanılan renklerin bir özelliği bulunmamaktadır ve bu renkler, dokuyucunun isteğine göre yapılmaktadır.

Abanın yakası, sim veya sırma iplikle dokunarak abaya dikilmektedir.

Fotoğraf 96. Çeşitli Aba Kol Yapımları

Dokuma işlemi tamamlanan aba kumaşı dikilmeden önce külle yıkanıp temizlenir. Daha sonra hamamda sıcak su ile ıslatılarak yoğrulur. Böylece ipliklerin kaynaşıp birbirine geçmesi ve abanın pürüzsüz, sıkı ve sert hava koşullarına karşı dayanıklı olması sağlanır. Bu işleminden sonra parçalar diki-
lir; alt şah ve üst şah birbirine birleştirilerek “balık sırtı” veya “farnaça” denilen bir örme tekniği yapılır. Eski örneklerdeki façarnalar kadınlar tarafından elde örülerek hazırlanmıştır. Günümüzde ise hazır harç kullanılmaktadır.

Fotoğraf 97. Abada Kullanılan Façarna veya Balık Sırtı Dikişi

Abalar, dokunduğu ipin türüne, rengine, motifine, boy ölçüsüne ve giyildiği yöre ile giyen kişinin özelliklerine göre isimlendirilir. Böylece Suriye

(Humus) abası, yerli aba (kırmızı, siyah, lacivert ve toprak rengi), sırmalı aba, kısa aba, kıl aba ve uzun aba adlarını alır. Abanın kalitesi sırtındaki sandık motifinin sayısına, motif çeşitliliğine ve kullanma şekline bakılarak anlaşılır.

Hüseyin Usta, dokuduğu abalarda dokuma tekniğini ve eski motifleri korumaya çalıştığını ama artık ince eğrilmiş saf yün ve pamuk ipliği bulamadığını belirtmiştir.

Fotoğraf 98. Hüseyin Usta'dan Aba ile İlgili Bilgiler Alınırken

Abalarda iç kısımlarına motiflerin işlendiği dikdörtgen parçalara “sandık” denilmektedir. Abanın sırtındaki sandık motifleri giyen kişinin ekonomik ve sosyal düzeyini belirler. Sandıklar gerdanın alt kısmında, sağ ve sol tarafta simetrik olarak yer almaktadır. Hüseyin Usta, üç sandıklı abanın fakirler tarafından giyildiğini ve bu abanın gerdanın ve ön motiflerinin küçük, az desenli olmasından dolayı bir günde dokunduğunu ifade etmiştir. Dokuz sandıklı aba birinci sınıf, yedi sandıklı aba ikinci sınıftır.

Köylerde aba çeşitli amaçlarla kullanılmıştır. Varlıklı kişiler ve damatlar düğünlerde ve özel günlerde sırmalı aba giyinmiştir. Bu abaların sırt ve göğüs işlemleri yoğun gümüş veya altın sırma iplikle yapılmıştır. Bekçi, çoban, çiftçi gibi halktan insanlar daha sade, düz aba ve renkli işlemeli aba giymişlerdir. Kurtuluş Savaşı'nda, Kahramanmaraşlı çetelerde aba giyildiği bilinmektedir.

Hüseyin Usta, abaların tanıtımı iyi yapılamadığı için pazar bulamadıklarını, öğretmek amacıyla kursların açıldığını ancak kişilerin bu sanatı yapacak düzeye gelemediklerini ve yetiştirmek için çırak bulamadıklarını belirtmiştir. Pazarı genişletmek amacıyla aba dokuma tekniğini, motiflerini ve renk özelliğini yansıtan örtü, yastık, yaygı yaptıklarını; ancak uzun emek ve zaman istediğinden bu abaların satışını yapmanın güç olduğunu ifade etmiştir.

Kahramanmaraşlı ustaların dokudukları abalar şunlardır:

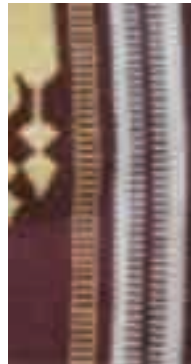
- 1- Kahramanmaraş erkek folklor giysisi
- 2- Kurtuluş günlerinde temsili çete giysisi
- 3- Düğün, kına vb. özel gün giysisi

Abalarda kullanılan motifler incelenmiş ve gerdan, çatak, selvi, tohumlu selvi, tarak, zincir, şekerpare, gül, yan gül, dişeme, pazvat vb. tespit edilmiştir.

Çatak

Yan Gül , Ters Gül ve Gerdan Motifleri

Selvi

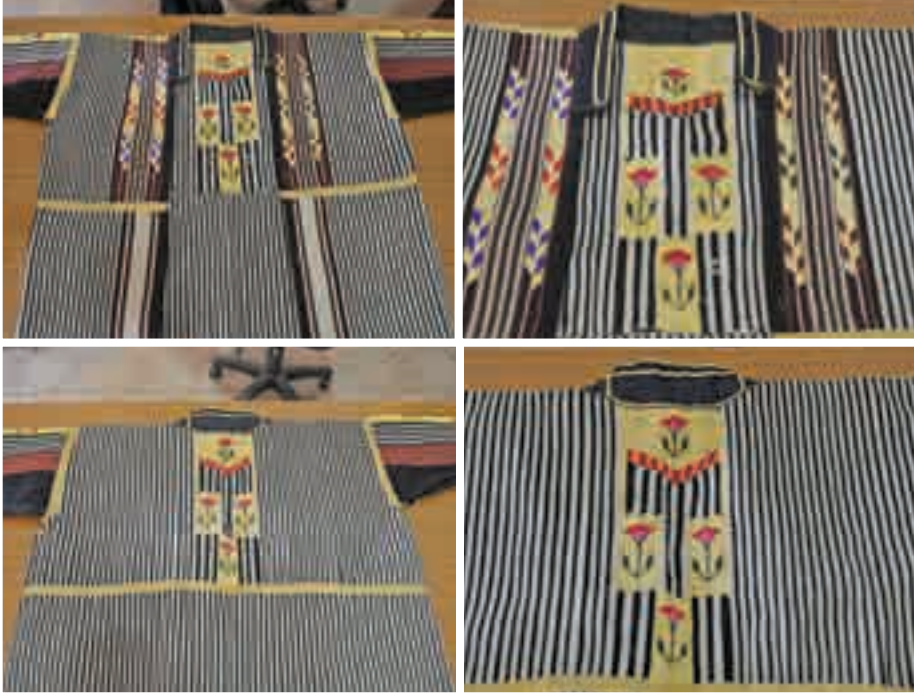
Zincir ve tarak

Şekerpare

Fotoğraf 99. Aba Dokumacılığında Kullanılan Motifler

3.2.1. Aba Dokumacılığı İle İlgili Örnekler

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Aba
Boyutlar	
EnxBoy	: 57,5 cm
Ön Parça	: 20,5 cm
Kol	: 16 - 18,5 cm
Yaka	: 37 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk ve polyester iplik
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı
Yöresel Motif İsimleri	: 3 sandık, yan gül, ters gül, gerdan ve şekerpare
İlgili Kaynak	: Hüseyin GÖLGELİ

BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Aba
Boyutlar	
EnxBoy	: 58 - 68 cm
Ön	: 21 cm
Kol	: 16 - 24 cm
Arka Desen	: 35 - 36 cm
Yaka	: 4 - 29 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk ve yün iplik ve metal
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı
Yöresel Motif İsimleri	: 9 sandık, selvi, yan gül, ters gül, gerdan ve şekerpare
İlgili Kaynak	: Hüseyin GÖLGELİ

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 2241

Ürün Türü : Aba

Boyutlar

Boy : 58x71 cm

Kol : 22 cm

Kol Genişliği : 22 cm

Roba : 35:5 cm

Ön Genişliği : 23 cm

Yaka Genişliği : 26 cm

YakaYükseklği : 2,5 cm

Kullanılan Gereçler : Yün, metal iplik ve suni deri, hazır harç,

Uygulanan Teknikler : Bez ayağı dokuma ve elde dikme tekniği

Yöresel Motif İsimleri : 5 sandık, selvi, yan gül, ters gül, gerdan ve şekerpare

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 2240

Ürün Türü : Aba

Boyutlar

EnxBoy : 58x73 cm

Kol : 21 cm

Kol Genişliği : 22 cm

Roba Uzunluğu : 35,5 cm

Ön Genişliği : 23 cm

Yaka genişliği : 26 cm

YakaYüksekliği : 2,5 cm

Kullanılan Gereçler : Yün, metal iplik

Uygulanan Teknikler : Bez ayağı dokuma ve kordon tutturma tekniği

Yöresel Motif İsimleri : 5 sandık, selvi, yan gül, ters gül, gerdan ve şekerpare

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	:198
Ürün Türü	: Aba
Boyutlar	
En	: 57 - 126 cm
Boy	: 126 cm
Kol Yüksekliği	: 18 cm
Yaka Bağcık Kısım	: 36 cm
Kullanılan Gereçler	: İpek, pamuk iplik, hazır harç, kazaz tekniği ile yapılmış kordonlar
Uygulanan Teknikler	: Saten (kutnu dokuma)
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 200

Ürün Türü : Aba astarlı

Boyutlar

Tek En : 48 - 70 cm

Boy : 70 cm

Roba : 35 cm

Arka Uzunluğu : 72 cm

Kol Genişliği : 18 cm

Kol Boyu : 24 cm

Yaka Genişliği : 33 cm

Yak Yüksekliği : 3 cm

Kullanılan Gereçler : Yün, metal iplik

Uygulanan Teknikler : Bez ayağı dokuma ve kordon tutturma tekniği

Yöresel Motif İsimleri : 5 sandık, selvi, yan gül, ters gül, gerdan, küpe ve şekerpare

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi : 19/11/2012

Envanter No : 122

Ürün Türü : Aba

Boyutlar

EnxBoy : 42 - 63 cm

Boy : 63 cm

Kol Boyu : 21 cm

Kol Genişliği : 17 cm

Arka Uzunluğu : 62 cm

Yaka Yüksekliği : 3 cm

Yaka Süsleme : 7,5 cm

Kullanılan Gereçler : Yün, metal iplik

Uygulanan Teknikler : Bez ayağı dokuma ve kordon tutturma tekniği

Yöresel Motif İsimleri : 5 sandık, selvi, yan gül, ters gül, gerdan ve şekerpare

İlgili Kaynak : Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 8

İnceleme Tarihi	: 19/01/2013
Ürün Türü	: Aba
Boyutlar	
EnxBoy	: 42 - 61 cm
Boy	: 61 cm
Kol Boyu	: 20 cm
Kol Genişliği	: 17 cm
Arka Uzunluğu	: 61 cm
Yaka Yüksekliği	: 3 cm
Yaka Süsleme	: 7,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün, metal iplik
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı dokuma ve kordon tutturma tekniği
Yöresel Motif İsimleri	: 7 sandık, selvi, yan gül, ters gül, gerdan ve şekerpare
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş MADO Evi

BİLGİ FORMU 9

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Yastık
Boyutlar	
Boy	: 47 cm
En	: 47 cm
Kullanılan Gereçler	: Polyester iplik, sim
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı
Yöresel Motif İsimleri	: Şekerpare, gerdanlık, gül, tarak, tohumlu selvi, çartak
İlgili Kaynak	: Hüseyin GÖLGELİ

BİLGİ FORMU 10

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Yastık
Boyutlar	
Boy	: 47 cm
En	: 47 cm
Kullanılan Gereçler	: Polyester iplik, sim
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı
Yöresel Motif İsimleri	: Şekerpere, gerdanlık, gül, tarak, tohumlu selvi, çartak, zincir
İlgili Kaynak	: Hüseyin GÖLGELİ

BİLGİ FORMU 11

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Kilim
Boyutlar	
En	: 48 cm
Boy	: 135 cm
Saçak Boyu	: 10 cm
Kullanılan Gereçler	: Polyester iplik
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı
Yöresel Motif İsimleri	: Gül, paçavra, çatak
İlgili Kaynak	: Hüseyin GÖLGELİ

BİLGİ FORMU 12

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Ürün Türü	: Kilim
Boyutlar	
En	: 49 cm
Boy	: 76,5 cm
Kullanılan Gereçler	: Polyester iplik
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı
Yöresel Motif İsimleri	: Hayat ağacı, gül çatak
İlgili Kaynak	: Hüseyin GÖLGELİ

3.3. Kirkitli Dokumalar (Halı, Kilim, Cicim vb.)

Kültür, bir ulusun hayat tarzı, yaşam biçimi, yaptığı ve yarattığı her şeydir. İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak, örtünmek ve korunmak amacı ile yapılan dokumacılık sanatı geçmişte ve günümüzde yaşayan ulusal kültürün bir parçasıdır (Onuk, Akpınarlı, 2012:85). Kirkitli dokumalarla yapılan kilim, cicim, zili, sumak ve halı sanatı, Anadolu'nun her köşesinde bu kültürü; halkın duygusunu, düşüncesini ve ekonomik gücünü yansıtmaktadır. Kirkitli dokumalar, çevre şartlarına göre değişiklik gösteren toplulukların duygularını ve sanatsal beğenilerini geçmişten bugüne taşıdıkları için “geleneksel” özellikler kazanmıştır. Bu geleneksel yapıyı oluşturan en önemli unsur kilim, cicim, halı, zili ve sumak üzerinde bulunan motiflerdir. Bu bağlamda kirkitli dokumalar, tüm halk sanatları gibi, bir ulusun kültürel kimlik ve kişiliğinin en canlı ve anlamlı belgeleri olarak yaşadıkları çağa ve döneme tanıklık etmiştir.

Geleneksel sanatlarımız içerisinde önemli bir yeri olan kirkitli dokumacılıkta elde edilen dokuma, iki veya daha fazla iplik grubunun çeşitli şekillerde, birbiri arasından, altından ve üstünden geçirilerek meydana getirdiği yüzeyler şeklindedir. Kirkitli dokumalar, düz kirkitli dokumalar (kilim, cicim, zili, sumak) ve ilmeli (havlı) kirkitli dokumalar (halı, tülü) olmak üzere ikiye ayrılır (Akpınarlı, Onuk, Ortaç ve Alp, 1998). Anadolu'da iki veya daha çok iplikle, kilim, cicim, zili ve sumak teknikleriyle yapılan yer yaygısı, çuval, heybe, örtü vb. amaçlarla kullanılan düz kirkitli dokumalar, halk arasında “kilim” olarak bilinmektedir. “Kilim” kelimesi Türkçe bir kelime olarak 13. yüzyıldan beri kullanılmaktadır. Bu sözcük, geleneksel bir dokuma tekniğine ad olduğu için çeşitli yabancı dillerde de aynı şekilde söylenmektedir. Ukrayna dilinde “kylm”, Polonya dilinde “kilim”, Bulgarcada ve Sırpçada “kilim”, Romence'de ise “chilim” şeklinde kullanılmaktadır (Acar, 1982, Onuk, Akpınarlı, 2004).

Anadolu'nun farklı bölgelerine yerleşmiş olan Türkmen boyları çoğunlukla hayvancılıkla uğraştıklarından hayvanlarından elde ettikleri elyafı dokumacılık sanatında kullanmışlardır. Bu boylar, bulundukları yörelerin doğasındaki bitkilerden yararlanarak, elyafını ve ipliğini renklendirerek kilim, cicim, sumak, zili teknikleri ile yaygı, heybe, çuval vb. dokumaları yapmışlardır.

Fotoğraf 100. Araştırma Grubu, Kahramanmaraş'ta
Dokuma Ürünlerin Satıldığı İş Yerinde

Farklı yörelerde, yöreye özgü olarak yapılan yaygı, yastık, heybe vb. dokumalara işlenen motifler; sevinci, mutluluğu, üzüntüyü, kederi, özlemi, gücü, olayları ve olguları anlatmaktadır. Dokuyucular, sosyal geleneğini taşıdığı oymağın imini veya damgasını çevresinden etkilendiği güzelliklerle sadeleştirerek geometrik biçimler haline getirip çevresinde keşfettiği doğal boylarla renklendirerek kullanmışlardır. Dokuma tekniğine bağlı olarak sadeleştirilen her motif, aynı zamanda dokuyucunun inanç çevresindeki olay ve olgulardan esinlenerek sembolik anlamlar da yüklenmiştir. Motifler, verilen isimlerle ve taşıdıkları anlamlarla kilimlere yazılı bir mektup gibi dokunur. İdoller, uğur ve bereket işareti olarak kırsal toplumlarda halen kullanılmaktadır (Soysaldı, 2009:3).

Kahramanmaraş bölgesinde, özellikle Türkmen boylarının bulunduğu Çağlayancerit, Pazarcık, Elbistan ve Göksun ilçelerinde kirkitli dokuma ürünlerine çok rastlanmaktadır. Konar göçer yaşam gereği çadır yapımında kullanılan dokumalarda kıl elyafından elde edilen iplikler daha çok kullanılmıştır. Çadırların su geçirmemesi ve akrep, yılan, böcek vb. hayvanlardan korunulması için kıl elyafı kullanılmıştır. Çadır içlerinde kilim, halı ve keçe yaygılar kullanılmıştır. Giysileri korumak için esvap çuvalları; buğday, un vb. yiyecekler için pamuklu dokumadan çuvallar; kapacak taşımak için çözgüsü kıl, atkısı pamuk veya yün çuvallar dokunmuştur.

Çağlayancerit ilçesinde dokumacılıkla ilgilenen Yusuf Bey'den aldığımız bilgilere göre, hayvanlardan elde edilen elyaf (kıl, yün) temizlenip taranarak kirmende eğrilip iplik haline getirilmektedir. Bu işlemler kadınlar tarafından yapılmaktadır. Dokumalarda, elyafların doğal renkleri olan siyah, krem, kahverengi, bej ve gri çok kullanılmıştır. Doğadaki tüm canlılığı yansıttığı için renkli iplikler, “boyacı” denilen ustalar tarafından bölgede bulunan ceviz, cehri, kök boya, nar vb. bitkilerden elde edilen boylarla boyanmıştır. Günümüzde boyacı ustaları bulunmamaktadır ve boyacılık mesleği devam etmemektedir.

Fotoğraf 101. Kırkitli Dokumada Kullanılan İplikler

Kahramanmaraş yöresinde tespit edilen kırkitli dokumalarda, geçmişte çoğunlukla yer tezgahı kullanılmıştır. Günümüzde sadece Mahkenli aşireti yer tezgahlarında dokuma yapmayı sürdürmektedir. Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesinin köylerinde yaşayan ve geleneksel yaşamı sürdürmekte olan Mahkenli aşiretinden aldığımız bilgiler şöyledir: Ataları İran'dan göç ederek Sivas, Malatya, Kahramanmaraş ve Ankara bölgelerine yayılmıştır. 1928 yılında Pazarcık ilçesindeki dağlık araziye satın alarak buraya yerleşmişlerdir. Ayrıca Gaziantep ve Gölbaşı bölgesinde de obaları bulunmaktadır. Hayvancılıkla uğraşan Mahkenliler, bölgede 5 oba olarak yaşamlarını sürdürmektedir. Hayvanlardan elde ettikleri elyafları iplik haline getirerek halı dokuyan Mahkenliler, bu halıları satamadıkları için dokumacılığı sadece ihtiyaçtan yaptıklarını belirtmişlerdir. Geleneklerini sürdürerek yaz aylarında hayvanlarını otlatmak için halen Malatya, Elbistan ve Kayseri yaylalarına - ataları gibi develerle değil ama - arabalarla göçtüklerini ifade etmişlerdir.

Fotoğraf 102. Mahkenlilerde, Yer Tezgahında Dokuma Yapan Kadın

Kirkitli dokumaların yapımında, evlerde germe tipi tahta tezgahların kullanıldığı belirtilmesine rağmen araştırma kapsamında, evlerde kurulu germe tipindeki eski tezgahlara rastlanmamıştır. Birçok yörede eski tezgahların yakıldığı belirtilmiştir. Bazı kişiler de dokuma yapmadıklarından tezgah kurmadıklarını ifade etmiştir. Halı, kilim dokumacılığı Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslarda (Kahramanmaraş Merkez’de) devam etmektedir. Bu kurslarda sarma tipi tezgahların kullanıldığı görülmüştür. Çağlayancerit ilçesinde ise, özellikle Malatya yöresinden sipariş veren tüccarlara halı dokunduğu tespit edilmiştir.

Fotoğraf 103. Çağlayancerit İlçesindeki Kurslarda Dokunan Halılar

Kurslarda yapılan dokumalarda, kültürel kimliğimizi yansıtan motiflerde ve renklerde yozlaşmalar görülmektedir. Kurs öğretmenlerinin Türk dokumacılık sanatı konusunda iyi bir eğitim almaları gerekmektedir. Kursiyerlere sadece teknik öğretilmesi yeterli değildir; eski dokumaların devamlılığının sağlanması gerekmektedir. Teknolojik gelişmeler doğrultusunda iplik üretiminin ve tezgahların geliştirilmesi, dokumalardaki kullanım alanlarının değişiminin sağlanması gibi gelişmeler elde edilerek dokumacılık sanatı yaşatılmalıdır. Bu dokumalarda kültürel yapı ile bölgenin ve bağlı bulunduğu Türkmen boyunun özelliğini yansıtan ve toplulukları birbirinden ayıran “im”lerin yer aldığı motifler kullanılmalı; böylece bu dokumaların her döneme sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.

Kahramanmaraş yöresinde kirkitli dokumaların incelenmesi sonucunda çok sayıda ürün tespit edilmiştir. Bu ürünlerin özellikleri şöyledir: Kirkitli dokumalarda araç olarak yer tezgahları ve ıstar tezgahlar kullanılmıştır. Gereç olarak ise en çok yün ve kıl, yapılan ürün gereği pamuk ve günümüze yaklaştıkça renkli desen ipliklerde sentetik iplik kullanıldığı tespit edilmiştir. Bölgede yaşayan halkın halen konar göçer hayat şartları doğrultusunda en çok, çeşitli özellikte çuvallar kullandığı görülmüştür. Giysileri korumada ve taşımada esvap çuvalı; mutfak gereçlerini ve gıda maddelerini taşımada farklı boyutlarda çuvallar mevcuttur. Yük taşımak için heybeler ve torbalar üretilmiştir. Çadırlarda ve evlerde kullanılmak üzere yapılan yaygılar farklı büyüklük, motif, renk ve tekniklerle oluşturulmuştur. Teknik olarak en çok kilim, cicim, halı tekniklerine rastlanmıştır. Çuvallarda, heybelerde ve az sayıda olsa da yaygılarda sumak ve zili teknikleri kullanılmıştır. Dokumaları süslemek için kolan ve çarpanalar kullanılmıştır.

Kirkitli düz dokuma motifleri, her yörede aynı özelliği göstermektedir. En çok kullanılan ve isimleri halen bilinen motifler şöyledir:

Tarak veya Parmak

Solucan

Çift Cıynak

Topak Cıynak

Aşılırim

İt İzi

Keklik ayağı

Koç Boynuzu

Direk ve Kuş Çırnağı

Deve Tabanı

Tek Cıynak

Fotoğraf 104. Dokuma Örnekleri

3.3.1. Kirkitli Dokuma Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 42,5 cm
Boy	: 112 cm
Cep	: 43 cm
İki Cep Arası	: 30 cm
Kullanılan Gereçler	
Çözü	: Keçi kili, pamuk ipliği
Atkı	: Pamuk ipliği
Uygulanan Teknikler	: Çözü yüzü cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Koç boynuzu
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Heybe
Boyutlar	
En	: 42 cm
Boy	: 111 cm
Cep Arası	: 30 cm
Kullanılan Gereçler	
Çözü	: Keçi kili, pamuk ipliği
Atkı	: Pamuk ipliği
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı
Yöresel Motif İsimleri	: Çıbıklı
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 105 cm
Boy	: 150 cm
Kullanılan Gereçler	
Çözü	: Yün ipliği
Atkı	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: İlikli kilim
Yöresel Motif İsimleri	: Göl, koç boynuzu, tarak
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş / Pazarcık ilçesi
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 52 cm
Boy	: 66 cm
Kullanılan Gereçler	
Çözü	: Pamuk ipliği
Atkı	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Cicim ve tülü
Yöresel Motif İsimleri	: Çengel, koç boynuzu
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Elbistan
Ürün Türü	: Heybe
Boyutlar	
En	: 42 cm
Boy	: 126 cm
Cep Arası	: 28 cm
İlik Boyu	: 25 cm
Kullanılan Gereçler	
Çözü	: Yün ipliği
Atkı	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: İlikli kilim
Yöresel Motif İsimleri	: Çengel, yıldız
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Minder
Boyutlar	
En	: 55 cm
Boy	: 45 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk ve yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Cicim, filik
Yöresel Motif İsimleri	: Yıldız ve koç boynuzu
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Esvap çuvarları
Boyutlar	
En	: 123,5 cm
Boy	: 82 cm
Desen Eni	: 28 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Kilim, sumak
Yöresel Motif İsimleri	: Koç boynuzu
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 8

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Buğday çuvalı
Boyutlar	
En	: 69 cm
Boy	: 112 cm
Motif Eni	: 20 cm
Atkı ve Çözü Sıklığı	: 4x5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk ve sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Keklik ayağı, topak cınak, damga
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 9

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Çamurluk (Keçi kılından yapılmıştır. Üzüm süzmek için kullanılır.)
Boyutlar	
En	: 52 cm
Boy	: 60 cm
Ağız Açıklığı	: 24 cm
Köşdeden	: 64 cm
Ağız Genişliği	: 75 cm
Atkı ve Çözüğü Sıklığı	: 5x6 cm
Kullanılan Gereçler	: Kıl
Uygulanan Teknikler	: Kilim
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 10

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Zahra, erzak çuvalı
Boyutlar	
En	: 121,5 cm
Boy	: 72,5 cm
Atkı ve Çözüğü sıklığı	: 4x5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk ipliği
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı
Yöresel Motif İsimleri	: Çubuklu
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 11

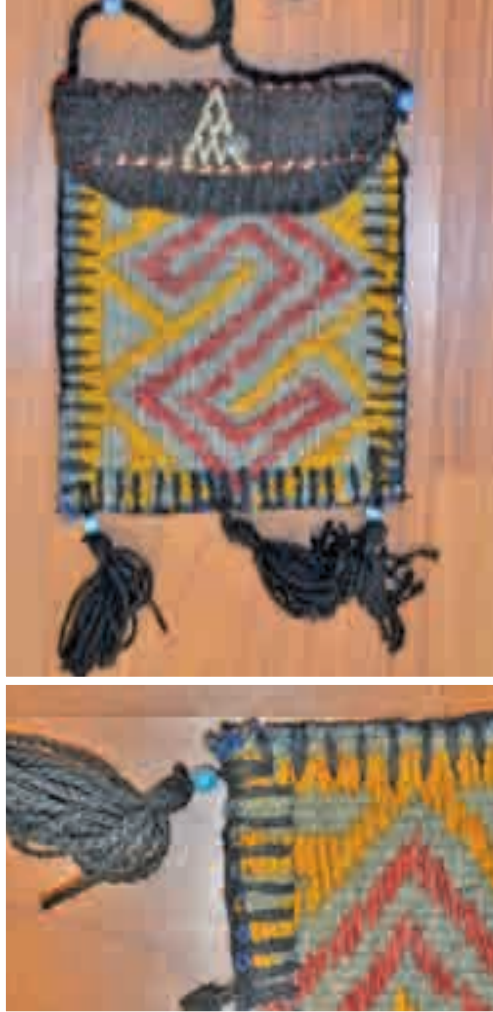

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Yer yaygısı
Boyutlar	
En	: 261 cm
Boy	: 46 cm
Kullanılan Gereçler	: Keçi kılı
Uygulanan Teknikler	: Kilim
Yöresel Motif İsimleri	: Çul
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 12

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 100 cm
Boy	: 79 cm
Atkı ve Çözüğü Sıklığı	: 4x5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk ipliği
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı
Yöresel Motif İsimleri	: Çubuklu
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 13

İnceleme Tarihi	: 15/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Heybe
Boyutlar	
En	: 25 cm
Boy	: 35 cm
Kullanılan Gereçler	: Kıl, yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Zili
Yöresel Motif İsimleri	: Koç boynuzu
İlgili Kaynak	: Maraş Halk Eğitim Merkezi

BİLGİ FORMU 14

İnceleme Tarihi	: 15/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Heybe
Boyutlar	
En	: 25 cm
Boy	: 32 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Zili
Yöresel Motif İsimleri	: Göz ve parmak
İlgili Kaynak	: Halk Eğitim Merkezi

BİLGİ FORMU 15

İnceleme Tarihi	: 15/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 100 cm
Boy	: 130 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün, pamuk ipliği
Uygulanan Teknikler	: Kilim, halı
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Halk Eğitim Merkezi

BİLGİ FORMU 16

İnceleme Tarihi	: 12/06/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 82 cm
Boy	: 72 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği, tazı ve nazar boncuğu
Uygulanan Teknikler	: Sumak, çarpana dokuma
Yöresel Motif İsimleri	: Koç boynuzu, göz
İlgili Kaynak	: Halk Eğitim Merkezi

BİLGİ FORMU 17

İnceleme Tarihi	: 15/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Heybe
Boyutlar	
En	: 40 cm
Boy	: 100 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği, deri
Uygulanan Teknikler	: Halı - Türk düğümü
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Halk Eğitim Merkezi

BİLGİ FORMU 18

İnceleme Tarihi	: 15/10/2012
Yöre Adı	: Pazarlık
Ürün Türü	: Heybe
Boyutlar	
En	: 50 cm
Boy	: 150 cm
Atkı ve Çözü Sıklığı	: 4x5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk, yün ipliği ve yün elyafı
Uygulanan Teknikler	: Cicim, tülü
Yöresel Motif İsimleri	: Solucan, hayat ağacı, topak cınak, direk
İlgili Kaynak	: Halk Eğitim Merkezi

BİLGİ FORMU 19

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Esvap çuvalı
Boyutlar	
En	: 85 cm
Boy	: 124 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Sumak, kilim
Yöresel Motif İsimleri	: Koç boynuzu
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 20

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Buğday çuvalı
Boyutlar	
En	: 69 cm
Boy	: 112 cm
Motif Eni	: 20 cm
Atkı ve Çözgü Sıklığı	: 4x5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk ve sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: İt izi, göz
İlgili Kaynak	: Hakan AYGÜNDÜZ

BİLGİ FORMU 21

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Bertiz
Ürün Türü	: Üzüm süzme çuvalı
Boyutlar	
En	: 52 cm
Boy	: 64 cm
Ağız genişliği	: 24 cm
Kullanılan Gereçler	: Keçi kılı
Uygulanan Teknikler	: Kilim
Yöresel Motif İsimleri	: Çamurluk
İlgili Kaynak	: Zeynep HASIRCI

BİLGİ FORMU 22

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Bertiz
Ürün Türü	: Çul
Boyutlar	
En	: 46 cm
Boy	: 261 cm
Kullanılan Gereçler	: Keçi kılı, yün
Uygulanan Teknikler	: Kilim
Yöresel Motif İsimleri	: Çıbıklı
İlgili Kaynak	: Zeynep HASIRCI

BİLGİ FORMU 23

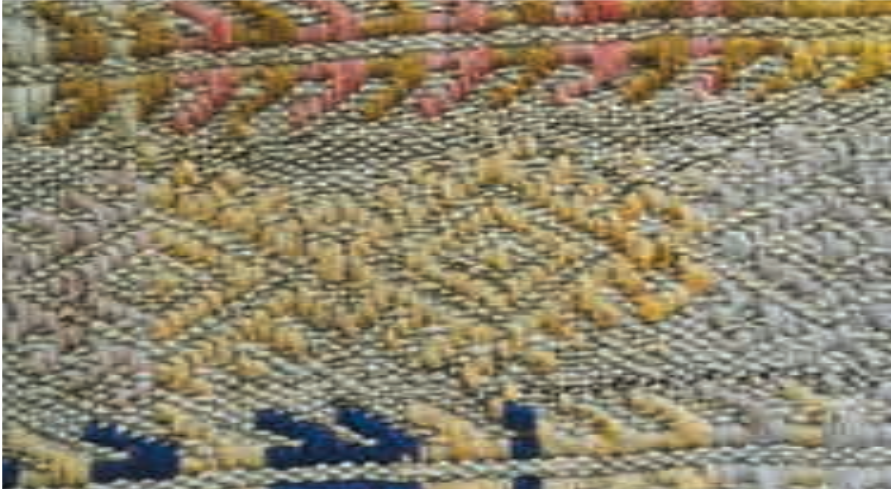
İnceleme Tarihi	: 14/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Bertiz
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 100 cm
Boy	: 120 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk ve sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Kilim, tülü (filik)
Yöresel Motif İsimleri	: Filikli
İlgili Kaynak	: Zeynep HASIRCI

BİLGİ FORMU 24

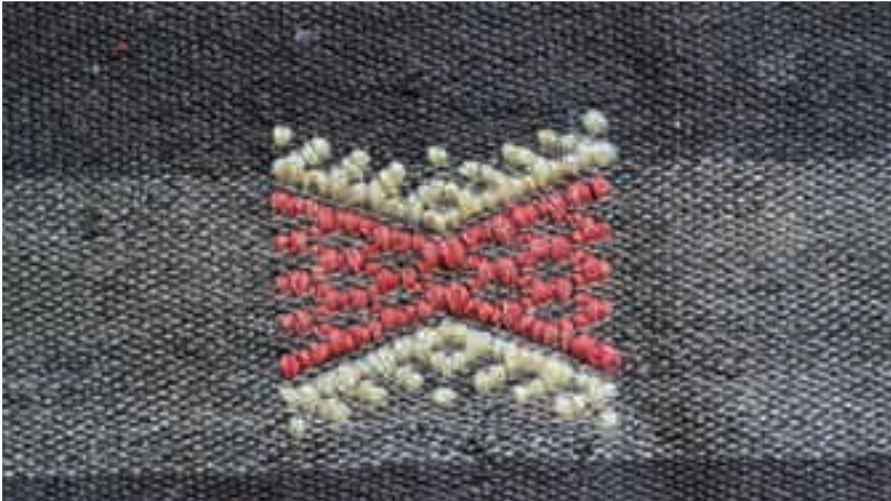

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 74 cm
Boy	: 109 cm
Motif Genişliği	: 22 cm
Ağız Genişliği	: 70 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı ve örgü, pamuk; desen iplikleri, yün
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı ve cicim
Yöresel Motif İsimleri	: İt izi, topak cınak, direk
İlgili Kaynak	: Çağlayancerit Belediyesi

BİLGİ FORMU 25

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 60 cm
Boy	: 65 cm
Desen Genişliği	: 15 cm
Ağız Genişliği	: 57 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı, çözgü ve desen yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Topak cınak, it izi, çift cınak
İlgili Kaynak	: Çağlayancerit Belediyesi

BİLGİ FORMU 26

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Yer yaygısı
Boyutlar	
En	: 175 cm
Boy	: 235 cm
Atkı ve Çözü Sıklığı	: 4x4
Kullanılan Gereçler	: Atkı ve çözgü, keçi kılı; motif, yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı dokuma
Yöresel Motif İsimleri	: Topak cınak
İlgili Kaynak	: Çağlayancerit Belediyesi

BİLGİ FORMU 27

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 74 cm
Boy	: 132 cm
Desen Genişliği	: 18 cm
Atkı ve Çözü Sıklığı	: 4x6 cm
Kullanılan Gereçler	: Çözü yün, atkısı pamuk
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Keklik ayağı, topak cınak, it izi, solucan
İlgili Kaynak	: Ümmü YARBAŞ / Gülşen DİLGER

BİLGİ FORMU 28

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Seccade
Boyutlar	
En	: 90 cm
Boy	: 131 cm
Saçak Uzunluğu	: 15,5 cm
Atkı ve Çözüğü Sıklığı	: 5x6 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı ve desen, yün; çözgü, kıl
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Çift cınak, direk, keklik ayağı
İlgili Kaynak	: Ümmü YARBAŞ / Gülşen DİLGER

BİLGİ FORMU 29

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Kilim
Boyutlar	
En	: 102 cm
Boy	: 167 cm
Saçak Boyu	: 14 cm
Atkı ve Çözüğü Sıklığı	: 14x4 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı ve çözgü yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: İlikli kilim (yörede “delik kilim” denilmektedir.)
Yöresel Motif İsimleri	: Altınbaş, koç boynuzu, ısrar ağzı
İlgili Kaynak	: Ümmü YARBAŞ / Gülşen DİLGER

BİLGİ FORMU 30

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Çuval (açılmış vaziyette kullanılmaktadır.)
Boyutlar	
En	: 68 cm
Boy	: 188 cm
Atkı ve Çözü Sıklığı	: 4x6 cm
Motif Eni	: 12 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı, pamuk; çözgü, yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Direkli, it izi, çift cınak
İlgili Kaynak	: Ümmü YARBAŞ / Gülşen DİLGER

BİLGİ FORMU 31

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 168 cm (iki şak)
Boy	: 223 cm
Kullanılan Gereçler	: Keçi kılı, yün ve sentetik
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Topak cınak, keklik ayağı
İlgili Kaynak	: Ümmü YARBAŞ / Gülşen DİLGER (Torunu)

BİLGİ FORMU 32

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Esvap çuvalı
Boyutlar	
En	: 92 cm
Boy	: 121 cm
Atkı ve Çözü Sıklığı	: 4x5 cm
Kullanılan Gereçler	: Çözü ipliği, kıl; atkı ipliği, yün
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Tek cinak, çift cinak, it izi
İlgili Kaynak	: Hatice BOĞAZ

BİLGİ FORMU 33

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 65 cm
Boy	: 115 cm
Atkı ve Çözü Sıklığı	: 4x5
Kullanılan Gereçler	: Pamuk, sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Topak cınak, aşlırım, it izi
İlgili Kaynak	: Yeter Hanım

BİLGİ FORMU 34

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 61 cm
Boy	: 100 cm
Kolan Genişliği	: 4 cm
Ağızdaki Kolan Uzunluğu	: 61 cm
Desen Genişliği	: 19,5 cm
Atkı ve Çözü Sıklığı	: 4x5
Kullanılan Gereçler	: Pamuk ve yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Kuş ayağı, it izi, topak cınak, çift cınak
İlgili Kaynak	: Yusuf Bey

BİLGİ FORMU 35

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 72 cm
Boy	: 110 cm
Motif Genişliği	: 21 cm
Atkı ve Çözü Sıklığı	: 4x6 cm
Kullanılan Gereçler	: Kıl, pamuk ve yün iplik
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Topak cınak, it izi, aşlırım
İlgili Kaynak	: Yusuf Bey

BİLGİ FORMU 36

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Çul
Boyutlar	
En	: 92 cm
Boy	: 248 cm
Motif Genişliği	: 27 cm
Atla ve Çözgü Sıklığı	: 4x6 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ve keçi kılı
Uygulanan Teknikler	: Kilim, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Topak cınak
İlgili Kaynak	: Yusuf Bey

BİLGİ FORMU 37

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 160 cm (1 şak 40 cm; 4 şaktan oluşmuş)
Boy	: 200 cm
Atkı ve Çözü Sıklığı	: 4x5 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün iplik
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Topak cınak, solucan
İlgili Kaynak	: Yusuf Bey

BİLGİ FORMU 38

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 62 cm (2 şak)
Boy	: 95 cm
Atkı ve Çözü Sıklığı	: 4x6 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk ve yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: İt izi, çift cınak
İlgili Kaynak	: Yusuf Bey

BİLGİ FORMU 39

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Heybe
Boyutlar	
En	: 33,5 cm
Boy	: 87 cm
Cep	: 31 cm
Ara Uzunluk	: 29 cm
Kullanılan Gereçler	: Kıl, yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Çift cınak, direk
İlgili Kaynak	: Demet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 40

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Torba
Boyutlar	
En	: 27 cm
Boy	: 29 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk, yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Deve tabanı, keklik ayağı, solucan
İlgili Kaynak	: Demet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 41

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 72,5 cm
Boy	: 115 cm
Kolon Genişliği	: 4 cm
Desen Genişliği	: 16,5 cm
Bağcık Uzunluğu	: 107 cm
Kullanılan Gereçler	: Kıl, yün
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Keklik ayağı, topak cınak, tek cınak, direk
İlgili Kaynak	: Demet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 42

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 75 cm
Boy	: 118 cm
Kolon Genişliği	: 4 cm
Uç Bağı	: 70 cm
Desen Genişliği	: 26 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk ve yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Topak cınak, çift cınak, it izi
İlgili Kaynak	: Demet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 43

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Çuval
Boyutlar	
En	: 67,5 cm
Boy	: 180 cm
Desen Genişliği	: 19 cm
Atkı ve Çözüğü Sıklığı	: 4x5 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk ipliği
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Topak cınak, çift cınak, it izi
İlgili Kaynak	: Demet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 44

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Esvap çuvalı
Boyutlar	
En	: 100 cm
Boy	: 150 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ve sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Tek çınak, aşılırim, direk, it izi, solucan,
İlgili Kaynak	: Hatice DEREBET

BİLGİ FORMU 45

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 150 cm
Boy	: 215 cm
Kullanılan Gereçler	: Kıl ve yün
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Topak cınak
İlgili Kaynak	: Hatice DEREBET

BİLGİ FORMU 46

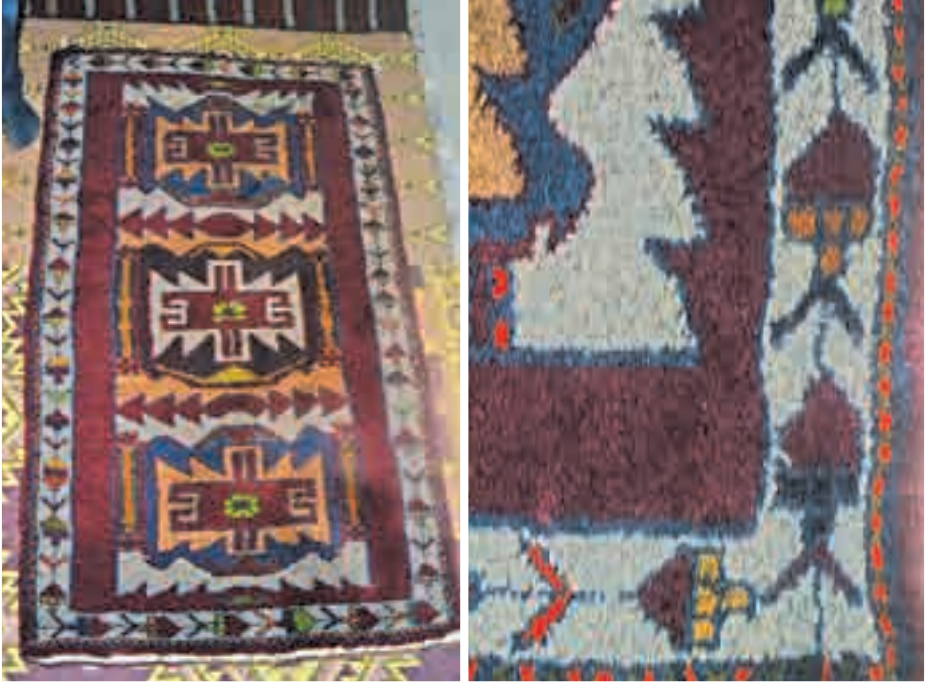

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayanerit
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 1205 cm
Boy	: 160 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Halı, kilim
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Hatice DEREBET

BİLGİ FORMU 47

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş / Pazarcık - Mahkenli
Ürün Türü	: Yastık
Boyutlar	
En	: 50 cm
Boy	: 123 cm
Toprakçalık	: 6,5 cm
Hav Yüksekliği	: 1,5 cm
Kalitesi	: 29x30 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Halı - Türk düğümü
Yöresel Motif İsimleri	: Nik, canıberi
İlgili Kaynak	: Mahkenli Ailesi

BİLGİ FORMU 48

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş/Mahkenli
Ürün Türü	: Namazlık
Boyutlar	
En	: 96 cm
Boy	: 185 cm
Hav Yüksekliği	: 1,5 cm
Kalitesi	: 29x30 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Halı - Türk düğümü
Yöresel Motif İsimleri	: Zincir, gol, nik, hameli
İlgili Kaynak	: Mahkenli Ailesi

BİLGİ FORMU 49

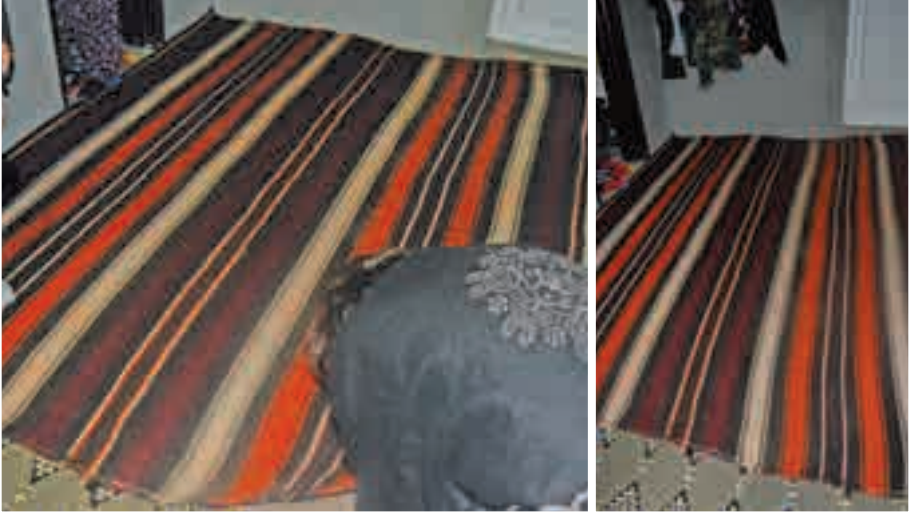

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş/Mahkenli
Ürün Türü	: Halı
Boyutlar	
En	: 132 cm
Boy	: 356 cm
Hav Yüksekliği	: 1,5 cm
Kalitesi	: 30x38 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Halı - Türk düğümü
Yöresel Motif İsimleri	: Zincir, göl, nik, böbrek, pencik
İlgili Kaynak	: Mahkenli Ailesi

BİLGİ FORMU 50

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş/Mahkenli
Ürün Türü	: Yolluk
Boyutlar	
En	: 60 cm
Boy	: 226 cm
Kullanılan Gereçler	: Pamuk ve yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Kilim
Yöresel Motif İsimleri	: Palas
İlgili Kaynak	: Mahkenli Ailesi

BİLGİ FORMU 51

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş/Mahkenli
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 228 cm (4 şaktan oluşmuştur.)
Boy	: 310 cm
Atkı ve Çözüğü Sıklığı:	3x6 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Çözüğü yüzlü dokuma
Yöresel Motif İsimleri	: Palas
İlgili Kaynak	: Mahkenli Ailesi

BİLGİ FORMU 52

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 932
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Yayı
Boyutlar	
En	: 180 cm (2 şaktan oluşmuştur.)
Boy	: 361 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı ve çözgü ipliği yün
Uygulanan Teknikler	: Kilim
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 53

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 931
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 163 cm (2 şaktan oluşmuştur.)
Boy	: 380 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı ve çözgü yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Kilim
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 54

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 954
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 91 cm
Boy	: 153 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı ve Çözüğü yün
Uygulanan Teknikler	: Halı - Türk düğümü
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 55

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 955
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 136 cm (şakın biri 59 cm, diğeri ise 77 cm)
Boy	: 328 cm
Saçak boyu	: 21 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı ve çözgü yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Kilim
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 56

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter	: 2924
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 58 cm
Boy	: 414 cm
Kullanılan Gereçler	: Çözü ve atkı pamuk; desen ipliği yün
Uygulanan Teknikler	: Kilim, cicim ve tülü
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 57

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 2926
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Yayı
Boyutlar	
En	: 144 cm (2 şaktan oluşmuştur.)
Boy	: 446 cm
Saçak boyu	: 18 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı ve çözgü yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Kilim tekniği
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 58

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 2927
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 151,5 cm (Orta şak 37 cm; kenar şaklar 48 cm ve 46,5 cm)
Boy	: 185 cm
Saçak Boyu	: 16 cm
Kullanılan Gereçler	: Orta şakta atkı ve çözgü, yün; kenar şakta pamuk ve yün
Uygulanan Teknikler	: Kilim ve tülü
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 59

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter	: 10.5.76
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Duvar halısı
Boyutlar	
En	: 111 cm
Boy	: 188 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Halı - Türk düğümü
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 60

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter	: 13.25.77
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Halı parçası
Boyutlar	
En	: 43 cm
Boy	: 48 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Halı - Türk düğümü
Yöresel Motif İsimleri	:
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 61

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 10.6.76
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Yayı
Boyutlar	
En	: 111 cm
Boy	: 192 cm
Saçak Boyu	: 5 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı ve çözgü yün
Uygulanan Teknikler	: Halı - Türk düğümü
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 62

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 2.1.77
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 134 cm
Boy	: 352 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı ve çözgü yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Halı - Türk Düğümü
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 63

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 13.1.78
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Yayı
Boyutlar	
En	: 178 cm
Boy	: 352 cm
Kullanılan Gereçler	: Çözü ve atkı yün
Uygulanan Teknikler	: Halı - Türk Düğü
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 64

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 4.13.79
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Yastık
Boyutlar	
En	: 48 cm
Boy	: 85 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı ve çözgü yün
Uygulanan Teknikler	: Halı - Türk Düğümü
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 65

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 4.14.79
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Heybe
Boyutlar	
En	: 48 cm
Boy	: 139 cm
Cep Yüksekliği	: 50 cm
İki Cep Arası	: 34 cm
Cep arası	: 24 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı ve çözgü yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Sumak ve cicim tekniği
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 66

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 24.7.78
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 120 cm
Boy	: 165 cm
Motif Genişliği	: 44 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Kilim ve sumak
Yöresel Motif İsimleri	: Akrep, çengel
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 67

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 24.8.78
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 203 cm (şakların genişliği 48, 54, 54 ve 47 cm)
Boy	: 208 cm
Kullanılan Gereçler	: Atkı ve çözgü, pamuk; desen ipliği, yün
Uygulanan Teknikler	: Cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Pıtrak
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 68

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Heybe
Boyutlar	
En	: 41 cm
Boy	: 102 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği ,deri
Uygulanan Teknikler	: Halı - Türk düğümü
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: MADO Evi

BİLGİ FORMU 69

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Heybe
Boyutlar	
En	: 42 cm
Boy	: 100 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Kilim, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: MADO Evi

BİLGİ FORMU 70

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Torba
Boyutlar	
En	: 38 cm
Boy	: 40 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Zili
Yöresel Motif İsimleri	: Sandıklı
İlgili Kaynak	: MADDO Evi

BİLGİ FORMU 71

İnceleme Tarihi	: 21/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Esvap çuvalı
Boyutlar	
En	: 105 cm
Boy	: 120 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Zili
Yöresel Motif İsimleri	: Koç boynuzu
İlgili Kaynak	: MADDO Evi

BİLGİ FORMU 72

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Göksun
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 140 cm (2 şaktan oluşmuştur.)
Boy	: 210 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Kilim
Yöresel Motif İsimleri	: Eli belinde
İlgili Kaynak	: Göksun Belediyesi

BİLGİ FORMU 73

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Göksun
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 100 cm
Boy	: 120 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Kilim
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Göksun Belediyesi

BİLGİ FORMU 74

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Göksun
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 100 cm
Boy	: 150 cm
Kullanılan Gereçler	: Kıl ve yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Kilim, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Topak cıynak, tek cıynak
İlgili Kaynak	: Göksun Belediyesi

BİLGİ FORMU 75

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Göksun ilçesi Taşoluk beldesi
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 120 cm
Boy	: 300 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Kilim
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Taşoluk İlköğretim Okulu Müzesi

BİLGİ FORMU 76

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Göksun ilçesi Taşoluk beldesi
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 150 cm
Boy	: 200 cm
Kullanılan Gereçler	: Kıl ve yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Taşoluk İlköğretim Okulu Müzesi

BİLGİ FORMU 77

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Göksun ilçesi Taşoluk beldesi
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 150 cm
Boy	: 170 cm
Kullanılan Gereçler	: Kıl ve yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Bez ayağı, cicim
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Taşoluk İlköğretim Okulu Müzesi

BİLGİ FORMU 78

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Göksun ilçesi Taşoluk beldesi
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 120 cm
Boy	: 200 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Cicim
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Taşoluk İlköğretim Okulu Müzesi

BİLGİ FORMU 79

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Göksun ilçesi Mehmet Bey Köyü
Ürün Türü	: Heybe
Boyutlar	
En	: 43 cm
Boy	: 102 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Kilim
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Nermim SÜRMEN

BİLGİ FORMU 80

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Göksun ilçesi Mehmet Bey Köyü
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 102 cm
Boy	: 300 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Kilim
Yöresel Motif İsimleri	: Altınbaş
İlgili Kaynak	: Nermin SÜRMEN

BİLGİ FORMU 81

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Göksun ilçesi Mehmet Bey Köyü
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 120 cm
Boy	: 200 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Cicim
Yöresel Motif İsimleri	: Koç boynuzu, tek cınak
İlgili Kaynak	: Nermin SÜRMEN

BİLGİ FORMU 82

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Göksun ilçesi Mehmet Bey Köyü
Ürün Türü	: Yaygı
Boyutlar	
En	: 102 cm
Boy	: 130 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Zili
Yöresel Motif İsimleri	: Mor kulak
İlgili Kaynak	: Nermim SÜRMEN

3.5. Çarpına ve Kolan Dokumacılığı

Mekiksiz dokumaların bir diğer çeşidi olan çarpına dokulamalar ve kolan dokulamalar dar, uzun, şerit halinde eşya bağlamak, taşımak, süslemek için kullanılan dokumalardır (Onuk, Akpınarlı, Ortaç, Alp, 2004). Çarpına ve kolan dokumalar konar göçer yaşamın vazgeçilmez bir ürünü olarak üretilmiştir. Bu dokumaların geçmişten günümüze farklı ülkelerde kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaynaklardan edinilen bilgilere göre çarpına dokumalar, Ön Asya'da MÖ 8. yüzyıldan itibaren yapılmıştır. Mısır kazılarında, Susa Mabedi temellerinde fildişinden yapılmış çarpanalar bulunmuştur. Kuzey Almanya'da ve Danimarka'da yapılan kazılarda 3 - 4. yüzyıla ait çarpına dokumalar tespit edilmiştir. İsveç'te, 9. - 10. yüzyıllara ait ipek ve keten ipliklerden yapılmış altın ve gümüş tellerin de kullanıldığı şerit dokumalara rastlanmıştır (Bird, 1974:12; Aytaç,1982:20).

“Çarpana dokuma” adını, kullanılan araçtan almaktadır. Çarpana dokumalar, “çarpana” ismi verilen, çoğunlukla kare şekli yaygın olan ve üçgen, dikdörtgen, altıgen, sekizgen şekilleri de bulunan temel araçlar ile yapılmaktadır (Akpınarlı, Ortaç, 2007:80). Kartların köşelerinde çözgü ipliklerinin geçirilmesi için delikler bulunmaktadır. Bu delikler “A”, “B”, “C”, “D” gibi harflerle belirtilmektedir ve desenlerdeki iplik renkleri bu harflere göre geçirilmektedir.

Fotoğraf 105. Çarpana Kartları

(Nermin SÜRMEN Arşivi - Göksun İlçesi Mehmet Bey Köyü)

Çarpana dokumada kartların 90 veya 180 derece döndürülmesi ile ağızlık açılmaktadır. Açılan ağızlıktan “mekik” denilen küçük ebatlı araçlara sarılmış atkı iplikleri geçirilmektedir. Atkı ipliklerinin sıkıştırılmasında ise “kılıç” denilen araçlar kullanılmaktadır. Çözgü ipliklerinin çarpanadan geçirilişleri düz dizgi, orta grup simetri, grup simetri ve tekli (ayna) simetri sistemlerine göre yapılmaktadır. Atkı ipliklerinde ise, tek yönlü, çift yönlü bol bırakılarak atkı ve birden fazla atkı geçirme sistemleri uygulanmaktadır. Çarpana aracının hareketi, desen görünümü açısından önemlidir. 90 derece döndürülüp atkı geçirmek üzere hep ileri çevrilerek, 2 ileri - 2 geri çevrilerek, 4 ileri - 4 geri çevrilerek yapılan uygulanmalar en yaygın şekillerdir. Çünkü kare kartlarda 4 köşe ve 4 çözgü ipliği mevcuttur. Buna göre 4'lü hazırlanan bir desen hep ileri yapıldığında desen ile aynı görünüm, 2 ileri - 2 geride desenin yarı görüntüsünün tekrarı olan desen ve 4 ileri - 4 geride ise desenin simetri tekrarı olan görünüm sağlanmış olur.

Çarpana dokumaların en genişlikleri, çözgü ipliğinin kalınlığına ve kartların sayısına göre değişmektedir. Genellikle 3 - 8 cm arasında yapılmaktadır.

Şerit halinde dokumalarda çarpana aracı daha çok kullanılmıştır.

Kolan dokumalar ise yer tezgahlarında 3 - 10 cm eninde dokunan çözgü yüzlü dokumalardır.

Kahramanmaraş yöresinde bu dokumalar özellikle çuvalların kenar süslemelerinde, çadırlarda; sepet, heybe gibi taşıma araçlarında, hayvanların koşum takımlarında, develerin baş süslemelerinde; kadın giyiminde önlük, elbise, kuşak bağı, çocuk kundağı, beşik bağı vb. şeklinde kullanılmıştır. Günümüzde ise bu dokumalar daha çok süsleme malzemesi olarak tercih edilmektedir.

3.5.1. Çarpana ve Kolan Dokuma Örnekleri

BİLGİ FORMU 1

İnceleme Tarihi	: 22/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş - Çağlayancerit
Ürün Türü	: Kolan
Boyutlar	
En	: 4,5 cm
Boy	: 100 cm
Uç Örgüsü	: 73 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Çözgü yüzlü dokuma
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Demet AÇIKGÖZ

BİLGİ FORMU 2

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 4.19.79
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Kolan dokuma
Boyutlar	
En	: 5 cm
Boy	: 120 cm
Uç Örgüsü	: 50 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Çözüğü yüzlü dokuma
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 3

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 4.16.79 ve 4.18.79
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Kolun dokuma
Boyutlar	
En	: 4,5 cm
Boy	: 123 cm
Uç Örgüsü	: 20 cm
Kullanılan Gereçler	: Keçi kılı
Uygulanan Teknikler	: Çözüğü yüzlü dokuma
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 4

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No:	: 4.17.79
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Kolan dokuma
Boyutlar	
En	: 5 cm
Boy	: 125 cm
Uç Örgüsü	: 25 cm
Kullanılan Gereçler	: Keçi kılı
Uygulanan Teknikler	: Çözüğü yüzölü dokuma
Yöresel Motif İsimleri	:
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 5

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Envanter No	: 4.15.79
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Çarpana dokuma
Boyutlar	
En	: 4,5 cm
Boy	: 105 cm
Uç Örgüsü	: 73 cm
Kullanılan Gereçler	: Kıl ve yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Tekli (ayna) simetri sistemi
Yöresel Motif İsimleri	: Muska
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 6

İnceleme Tarihi	: 19/11/2012
Envanter No	: 4.15.79
Yöre Adı	: Kahramanmaraş Müzesi
Ürün Türü	: Kolan
Boyutlar	
En	: 16 cm
Boy	: 240 cm
Saçak	: 16 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Çözümlü dokuma
Yöresel Motif İsimleri	: -
İlgili Kaynak	: Kahramanmaraş Müzesi

BİLGİ FORMU 7

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Çarpana dokuma
Boyutlar	
En	: 4,5 cm
Boy	: 105 cm
Uç Örgüsü	: 73 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Orta grup simetri sistemi
Yöresel Motif İsimleri	: Çengel
İlgili Kaynak	: MADDO Evi

BİLGİ FORMU 8

İnceleme Tarihi	: 20/11/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş-Göksun ilçesi Mehmet Bey Köyü
Ürün Türü	: Çarpana dokuma
Boyutlar	
En	: 4,5 cm
Boy	: 110 cm
Uç Örgüsü	: 30 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ipliği
Uygulanan Teknikler	: Orta grup simetri sistemi
Yöresel Motif İsimleri	: Göz
İlgili Kaynak	: Nermin SÜRMEN

BİLGİ FORMU 9

İnceleme Tarihi	: 13/10/2012
Yöre Adı	: Kahramanmaraş
Ürün Türü	: Kolan dokuma
Boyutlar	
En	: 5 cm
Boy	: 75 cm
Kullanılan Gereçler	: Yün ve sentetik iplik
Uygulanan Teknikler	: Çözümlü dokuma
Yöresel Motif İsimleri	: Hayvan güralı topoz, ilik düğme
İlgili Kaynak	: Zafer ÜLGER

Kahramanmaraş ilinde dokumacılık sanatı geçmişte yoğun şekilde yapılmakta iken günümüzde dokumacılık örneklerine genellikle müzelerde ve sandıklarda rastlanmaktadır. Bunun en önemli nedeni, teknolojik gelişmelere paralel olarak dokumacılığın endüstri ürünü haline gelmesidir. Kahramanmaraş ili endüstriyel dokumaları ilde ün yapmıştır. Tekstil alanında çok sayıda yurt içi ve yurt dışı piyasaya iplik ve dokuma - örme üreten önemli bir ilimizdir.

Kültürümüzün önemli unsurlarından biri olan bu geleneksel sanatı yaşatmak ve korumak için dokumacılık sanatının devamını sağlamamız gerekmektedir. Geleneksel Kahramanmaraş dokumalarının motiflerini, renklerini yansıtan makina dokumaları yapılmalıdır. Örneklerde görülen, Kahramanmaraş bölgesine özgü el dokusu halıları yaşatmak mümkündür. Kültürümüzü yaşatmak ve tanıtmak adına geleneksel el sanatları çarşıları açarak eski ustalarımızın yeni sanatçılar yetiştirmesine imkan sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- ACAR, B. B. (1982) Kilim Cicim Zili Sumak Türk Dokuma Yaygılar, İstanbul.
- AKBEN, M. (1987) Maraş El Sanatlarının Dili, YL Tezi.
- AKBIYIK, Y. (1999). Milli Muc. Güney Cephesi Maraş, AAM Yay. –Ankara.
- AKPINARLI, H.F. (1991) Kahraman Maraş Oyları. Kültür ve Sanat Dergisi. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. Ankara.
- AKPINARLI, H.F. (1995) El örgüsü Çorapların Teknik Desen Renk ve Kullanım Özellikleri. Ankara: G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- AKPINARLI, H.F. (1996) Şanlıurfa Çulha Dokumacılığı. ŞURKAV Yayınları: 13, Şanlıurfa.
- AKPINARLI, H.F. (1997) Geleneksel El Örgüsü Çoraplardan Çağdaş Yaklaşımlar. Türkiye’de El sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri, Ankara.
- AKPINARLI, H.F. (2009) Kızılderili ve Türk Kilimlerinin Ortak Özellikleri. 6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Ankara, 21-26 Kasım 2005, Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 380, 1021-1041
- AKPINARLI, H.F. (2010) "Akşehir El Örgü Çoraplarında Motif ve Kompozisyon Özelliklerinin İncelenmesi" 1. Uluslararası Selçuklu’dan Günümüze Akşehir Kongresi ve Sanat Etkinlikleri Akşehir, 20-21 Kasım. 2008. Konya Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü yayını: 192, 147-156
- AKPINARLI, H. F., ORTAÇ, H.S.. (2007) Ankara Çubuk İlçesi Çarpana Dokumaları. I. Uluslararası Türk El Dokumaları Kongresi Bildirileri. Konya 1-2 Kasım 2007, S.Ü. Selçuklu Araştırmaları Merkezi Yayınları. 80-85, Konya.
- AKPINARLI, H.F. ORTAÇ, H.S. (2009) Sivas El örgüsü Çorapların Motif ve Kompozisyon Özellikleri, Cumhuriyet Dönemi Sivas Sempozyumu bildirileri (27-30 Ekim 2008), 639-656, Sivas.
- AKPINARLI, H. F., KAYADİBİ, P., BALKANAL, Z. (2009) Konya Etnografya Müzesinde Bulunan Kese Örnekleri. Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi, II. Uluslararası Türk El Dokumaları (Tekstil) Kongresi ve Sanat Etkinlikleri, Konya, 14-15 Mayıs S. Ü. Selçuklu Araştırmaları Merkezi Yayını, 137-144
- AKPINARLI, H.F., TOZUN, H., BAŞARAN., F., BÜYÜKYAZICI, M., ERTÜRK, Y.P. (2012) Şanlıurfa El Sanatları Ve Sözlü Kültür Materyalleri. ŞURKAV Yayınları, 36, Ankara.
- AKPINARLI, F., ÇOLAK, A. (2012) Ortak Kültür Değerlerimizden Dantel (Tentene) Örnekleri. I. Türk Sanatları Sempozyumu Ve Sanat Çalıştayı. 8-9 Kasım 2012 Konya.
- ALPASLAN, Y. (2011) Yakar S., Dulkadiroğulları Ukde Yayınları.

- ALTINÖZ İ. (2009) Dülkadir Eyaletinin Kuruluş ve Gelişmesi, Ukde Yay. K.Maraş. 2009
- ARIKAN, M. (2013) Osmanlıdan Günümüze Maraş Eko. Ve Ahilik, KASİAD Yay. –Kahramanmaraş.
- ATALAY, B. (1973) Maraş Tarihi ve Coğrafyası.
- ATAY, A. (1997) Örücülük. Milli Eğitim Basımevi. İstanbul.
- AYDIN, S., GÜRSOY, H. (2008) Beypazarı Mekik Oyları.I Ulusal El Sanatları Sempozyumu. 24-26 Nisan, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- AYTAÇ, Ç. (1982) El Dokumacılığı, İstanbul.
- AYVERDİ, İ. (2006) Misalli Büyük Türkçe Sözlük. MAS Matbaacılık A.Ş. İstanbul
- BALCI, M. (2001) Çivi yazılı Belgeler ışığında Maraş Bölgesi, CÜSBE Eskiçağ Ana Bilimdalı, Yayınlanmamış Master Tezi, Ankara.
- BALKANAL, Z. (1999) Ayaş Yöresinde Bulunabilen Tenteneler üzerine Bir Araştırma ve Çeşitli Yöresel Dokumalarla Yeni Tasarımlar. Yayınlanmamış Yüksekisans Tezi. G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- BARIŞTA, H. Ö. (1994) İnce Örgüler. Sanat ve Kültür, İslam Tematik Ansiklopedisi
- BARIŞTA, H. Ö. (1995) Türk El Sanatları. Sevinç Matbaası, Ankara
- BARIŞTA, H. Ö. (1997) Türk İşlemelerinden Teknikler. Ankara.
- BARIŞTA, H. Ö. (2005) Türkiye Cumhuriyeti Dönemi Halk Plastik Sanatları. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Sanat Eserleri Dizisi. Kozan Ofset Matbaacılık San. Ve Tic. Ltd. Şti. Ankara
- BAŞDOĞAN, F. (1988) Madalyalı Şehir Kahramanmaraş, Dergi Özel Sayı – Ankara.
- BAYKASOĞLU, N. (1996) Ders Notları, Ankara.
- BAYKASOĞLU, N. (1995) Ders Notları, Ankara.
- BAYKASOĞLU, N. (1994) Suzeni (İlme - Kasnak İş) G.Ü Mesleki Eğitim Fakültesi, Ankara.
- BAYKASOĞLU, N. (1993) Ders Notları, Ankara.
- BAYKASOĞLU, N. (1992) Ders Notları, Ankara.
- BAYKASOĞLU, N. (1990) Ders Notları, Ankara.
- BAYKASOĞLU, N, ÇAKIR, F. (2012) Ordu İli Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesinde Bulunan Dival İşlemelerinden Örnekler. Motif Dergisi İstanbul.
- BIRD,ELLIEN. (1974) Introduction Tablet Weaving. Londra.
- DENİZ, B. (2000) Düz Dokuma Yayımlar. Atatürk Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara
- DIKER H., Madalyalı Tek Şehir Kahramanmaraş Dergisi, Say. 7, 70 Özel Semih Ofset Matbaası Ank. SS 41,42

- ERBEK, G. (1984) "Erkek Oyaları" I El Sanatları Sempozyumu. Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fak. tesi Yayınları.
- FARAÇ, A. (1999) Gregory Tarihi C.I, II, TTK Yay-Ankara.
- GÜRBÜZ, M. (2001) Kahramanmaraş'ın Beşeri ve İktisadi Coğrafyası.
- HAMER, B. J. V. (1993) Osmanlı Tarihi, C.2, -İstanbul.
- KAHRAMANMARAŞ İL YILLIKLARI. 1967 ve 1973
- KAYA,F., ERGENEKON, C. (1989) Mekikli El Dokumacılığı,Ankara .
- KURT, G. (2011) Akdeniz Bölgesinde Yapılmakta Olan Boncuk Oyaları Üzerine Bir Araştırma. G.Ü. Eğitim Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış, Doktora Tezi Ankara.
- KUBAN,D. (1995) Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler.
- KOÇ, K. (2010) Kahramanmaraş'ta Sos. Hay-Fizik Yapıya Etki, Ukde Yay.
- KOÇKAR, M.T. (2004) Eskişehir'de Yöresel El Sanatları. Motif. Pınarbaşı Matbaacılık, İstanbul
- KORKUSUZ , S. (1986) Nakış. Ankara.
- KORKUSUZ, S. (1980) Nakış, İstanbul.
- KORKUSUZ,S. (1992) Nakış. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul
- KÖSEOĞLU, C., Maraş'ın Uygarlık Tarihi, Notlar Maraş Müzesi,
- MARKALOĞLU, Ş.(1196) Dival İşleme.(Sırma Maraş İşi
- MORDTMANN J. H. (1992) Dulkadirliiler, M.H Yinanç, İ.A C: 3 İstanbul
- OĞUZ, B. (1976) Türkiye Halkının Kültür Kökenleri. Cilt:1-2. İstanbul Matbaası. İstanbul.
- ONUK, T., H.F. AKPINARLI, ORTAÇ, H.S., ALP, K.Ö.(1998).İçel El Sanatları. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ONUK, T, AKPINARLI H.F (2004) Şanlıurfa Karakeçili Kilimleri Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- ONUK,T., H.F.AKPINARLI., ORTAÇ H.S., ALP, K.Ö.(2004) Silifke Folkloru İşlemecilik, Dokumacılık, Örucülük, Halk Oyunları ve Giysileri. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Ankara.
- ONUK, T. (2005) Osmanlıdan Günümüze Oyalar. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. Pelin Ofset. Ankara.
- ONUK, T., H.F. AKPINARLI (2012) İçel Yöresi Düz Dokuma Yaygılarda Kullanılan Motif Ve Kompozisyon Özellikleri. Uluslar Arası Türk Halı Düz Dokumaları Sempozyumu 1-4 Kasım, Alanya-Türkiye Arış Dergisi. Sayı 6,Özel Sayı,2,84-93
- ÖGEL .B. (1991) Türk Kültür Tarihine Giriş. Kültür Bakanlığı Yayınları:638 Kültür Eserleri Dizisi:46 Cilt:V
- ÖNDER, M. (1995) Antika ve Eski Eserler Klavuzu. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ajansmat Ofset Matbaacılık. Ankara.
- ÖZALP, Y. Dünkü Zanaatlarımız, Dergi, Semih Ofset, Ankara-.
- ÖZALP, Y. (1986) Gazilerin Dilinden Milli Müc. Semih Ofset Mat, Ankara.

- ÖZBAĞI, T. (1997) Geleneksel Türk El Sanatlarımızdan Oyaların Dünyü Bugünü Geleceğin Sorunları. El Sanatları Dergisi. Sayı:1 Konya.
- ÖZBEL, K. (1945) Oya ve Oya Çeşitlerinden Örnekler. El Sanatları. Ankara.
- ÖZİŞİK, S. (2007) Ortaçağ Hristiyan Heresi Grp. Pavlikanlar, CÜSBEns Basılmamış Yük. Lisans tezi. Sivas, 2007 S. 1-3
- ÖZTÜRK, İ. (2007) Dokumaya Giriş. Morfil Yayınları : Ankara.
- ÖZTÜRK, İ. (1998). Geleneksel Türk El Sanatlarına Giriş. Ürün Yayınları. Ankara.
- RAMSAY, W. M. (1961) Anadolunun Tarihi, Coğrafyası, MEB Yay İstanbul.
- SOYSALDI, A.(2009) Düz Dokuma Teknikleri ve Teknik Desen Çizimleri Atatürk Kültür Merkezi Yayınları. Ankara.
- SÜMER, F. (1983) Türk Dünyası Araş. Vakfı. İstanbul.
- TANKUT, H, R.(1944) Maraş Yollarında, Ankara.
- TEKİN, O. (2010) Perslerden, Türk İslam Eğ. Maraş Tarihi Dağlar Gazeli Maraş YKY İstanbul
- TÜRK OYA VE BONCUK OYALARINDAN ÖRNEKLER (2001) T.C. Kültür Bakanlığı, HAGEM Yayınları No:272 Sistem Ofset Ankara.
- UZUNÇARŞILI, H (1983). Osmanlı Tarihi ve Anadolu Beylikleri TTK Yay, Ankara
- YAĞAN, Ş. Y. (1978) Türk El Dokumacılığı, İstanbul
- YAKAR S. (1997) Memleketime Dair, Ukde Yayınları.
- YILMAZOĞLU İ.H. (2013) Geleneksel Mado Lezzetleri, Matbah Kültürü, Ar-Ge Notları. Kahramanmaraş.
- YINANÇ, R. (1988). Dulkadir Beyliği, TTK Yay, Ankara.
- ZOROĞLU K. L. (2005) Kahramanmaraş'ın İlk Çağdaki Yeri. I. Kahramanmaraş Sempozyumu, C.1 –
- www.beat.wragler.com. BEAD CROCHET HISTORY. (2001) Skip to july. Swa stitch update . 17 Mayıs 2008' de alınmıştır.